

ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้ง
หมู่บ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่

โดย
นายธีรรัช สี่หะกุลัง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชามานุษยวิทยา
ภาควิชามานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE IMPACT OF THAI STATE'S FOREST RESOURCE MANAGEMENT ON THE
CHANGING ETHNIC IDENTITY OF THE DARA-ANG OF BAN PANDAN - NOK, CHIANG
MAI PROVINCE.**

**By
Teerat Srihakulung**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Anthropology

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่ ” เสนอโดย นายธีรรัช สีสะกุล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ปรานี วงษ์เทศ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ พุฒ วีระประเสริฐ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนาพร เศรษฐกุล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ปรานี วงษ์เทศ)

...../...../.....

48108202 : สาขาวิชามานุษยวิทยา

คำสำคัญ : คาระอั้ง อัตลักษณ์ การจัดการทรัพยากรป่า

ธีรัช สีหะกุล : ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวคาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.ปรานี วงษ์เทศ. 178 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาในประเด็น ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านปัญหาความบกพร่องพื้นที่ป่าสงวน เพื่อสะท้อนให้เห็นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พวกเขาสามารถอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านได้ต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ และกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยได้ทำให้การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันออกไป

กลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ ได้นำอัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มตั้งแต่สมัยอยู่ในพม่า มาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีวิตภายในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน เช่น การอยู่อาศัยภายในบ้านลักษณะ Long house อีกด้านหนึ่งชาวคาระอั้งได้นำเสนอวัฒนธรรมใหม่เพื่อสร้างพื้นที่ในการต่อรองการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การสร้างฝายปะหล่อง

กลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นกลุ่มคาระอั้งที่เคยนับถือศาสนาพุทธมาก่อน เมื่อชาวคาระอั้งกลุ่มนี้หันมานับถือศาสนาคริสต์ ทำให้พิธีกรรมดั้งเดิมของคาระอั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผีได้หายไป การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จึงกลายเป็นการสร้างชุมชนที่มีคุณภาพ ผ่านโครงการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับคริสต์จักรภายในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งทั้งสองกลุ่มยังคงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่เพราะการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยได้ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน 2 กลุ่ม และคาระอั้งทั้งสองกลุ่มก็พยายามปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เพื่อธำรงความเป็นชาติพันธุ์คาระอั้ง เพื่อการอยู่อาศัยภายในหมู่บ้านปางแดงนอกต่อไป

ภาควิชามานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

48108202 : MAJOR : ANTHROPOLOGY

KEY WORD : DARA-ANG IDENTITY FOREST RESOURCE MANAGEMENT

TEERAT SRIHAKULUNG : THE IMPACT OF THAI STATE'S FOREST RESOURCE
MANAGEMENT ON THE CHANGING ETHNIC IDENTITY OF THE DARA-ANG OF BAN PANDAN
- NOK, CHIANG MAI PROVINCE.. THESIS ADVISOR: PROF. PRANEE WONGTHET. 178 pp.

This thesis aims to study the impact of Thai state's forest resource management to the changing Ethnic identity of The DARA-ANG of BAN PANDAN-NOK, CHIANG MAI PROVINCE. The study was performed by the case of the forest resurrection's trespass. By this means, it reflects the changing of the ethnic identity in BAN PANDAN-NOK.

The result of this study has showed the different way of adaptation between the ethnic groups who believe in the Buddhism and the Christianity

The Buddhist DARA-ANG group has applied the original culture of DARA-ANG in Shan State and has invented the new culture for negotiating with the Thai State. While the Christianist DARA-ANG group has rejected the past beliefs as the Buddhism and the supernatural concept. Moreover, they have accepted the development discourse from the Thai State.

By the end of conclusion, even both group of DARA-ANG have same ethnic aspects from the Shan State, but The Thai State has impacted the changing of the ethnic identity.

Department of Anthropology Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นวิทยานิพนธ์เล่มแรกในชีวิตที่ได้ทำเพียงคนเดียว แต่ในความ
เป็นจริงแล้ววิทยานิพนธ์เล่มนี้กลับไม่สามารถเสร็จสิ้นสมบูรณ์ได้เพียงผู้ศึกษาค้นเดียว ผู้ศึกษาต้อง
ขอขอบคุณชาวคณะที่ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งสองบ้าน ทั้งกลุ่มบ้าน
ศาสนาคริสต์ และกลุ่มศาสนาพุทธ ขอขอบคุณนายสมบุญ อมรสันติศิริที่ให้ที่พักอาศัยภายใน
หมู่บ้านปางแดงนอก

ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ต้องขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ อาจารย์ปรานี วงษ์เทศ ที่อดทนต่อความเบื่อหน่ายในการเขียนวิทยานิพนธ์ของผู้ศึกษา
ตลอดจนให้คำปรึกษาชี้แนะตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้ผู้ศึกษารู้สึกได้ถึงความเป็นครูที่ผู้ศึกษา
ไม่เคยพบเจอจากอาจารย์ท่านไหน

ขอขอบคุณครอบครัว สีหะกุลัง และ สุวรรณอภิชน ที่ตรากตรำดูแลเด็กที่ไม่รู้จักโตมา
ตลอด 24 ปี ตลอดจน น้าอบ น้ามนต์ ที่ผู้ศึกษาไม่แน่ใจว่า เป็นเพื่อนหรือเป็นน้องที่เดินตามกัน
ออกมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณรุ่นพี่รุ่นน้องมหาลัยศิลปากร ตลอดจนอาจารย์ในภาควิชา
มานุษยวิทยา ทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแก่ผู้ศึกษาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นผ่านพ้น
ไปได้ ขอขอบคุณจากใจจริงครับ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตการศึกษา.....	6
วิธีการศึกษา.....	7
แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	7
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	20
ข้อจำกัดในการศึกษา	21
การนำเสนอผลงาน	22
2 ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งกับปัญหาชาติพันธุ์ในประเทศพม่า	23
ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง.....	23
ตระกูลภาษาของชาวดะอั้ง.....	26
ชาวดะอั้งกับปัญหาชาติพันธุ์ในประเทศพม่า.....	27
ช่วงก่อนตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ.....	27
ช่วงเวลาที่พักพิงตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ	29
ช่วงหลังได้รับเอกราช.....	34
ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านการเมือง.....	34
ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านเศรษฐกิจ.....	35

บทที่	หน้า
ช่วงเวลาหลังครบรอบ 10 ปี สนธิสัญญาปางโหลงถึงปัจจุบัน.....	36
การต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า.....	37
อัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งในประเทศพม่า.....	38
การอพยพของชาวดาระอั้ง.....	40
โครงการหลวงอ่างช้างกับกลุ่มผู้ลี้ภัยเชื้อชาติพม่า	43
สรุป	47
3 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน และความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก	49
อำเภอเชียงดาวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง.....	49
พัฒนาการของชุมชนดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.....	50
หมู่บ้านแม่จอน	50
หมู่บ้านห้วยปง	51
หมู่บ้านปางแดงใน	52
สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปางแดงนอก	55
ที่ตั้ง และลักษณะทางกายภาพ	55
แผนผังหมู่บ้านปางแดงนอก.....	58
เส้นทางสู่หมู่บ้านปางแดงนอก.....	59
ลักษณะบ้านเรือน และการตั้งบ้านเรือน	59
โบสถ์คริสต์จักรบ้านปางแดงนอก.....	61
วัดดาวสนธิยา.....	61
โรงเรียนบ้านปางแดง	62
ระบบสาธารณูปโภค	63
ไฟฟ้า.....	63
ประปา	64
जानดาวเทียม	65
โทรศัพท์.....	65
สาธารณสุข.....	66
ระบบการผลิต และเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง.....	66
พิธีกรรมทางการผลิตของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง	69

บทที่	หน้า
ลักษณะทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก.....	71
เครื่องแต่งกาย.....	72
ระบบเครือญาติและการแต่งงาน.....	73
การตั้งบ้านเรือน	74
ภาษา.....	74
อาหาร.....	75
เครื่องดนตรี.....	76
พิธีกรรมความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง	76
พิธีกรรมและความเชื่อของดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ	76
ความเป็นพุทธและผีในสังคมดาระอั้ง.....	77
พิธีกรรมประจำปี	78
งานปีใหม่.....	78
งานปิด-เปิดประตูผี	79
งานบุญสะด้างเกี้ยว	80
งานแต่งงานของชาวดาระอั้ง.....	81
พิธีกรรมในการรักษาพยาบาล.....	82
พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตาย	82
พิธีกรรมและความเชื่อของดาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์	83
การเข้าโบสถ์ในวันอาทิตย์.....	83
เทศกาลคริสต์มาส.....	84
งานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่	85
ชีวิตประจำวัน.....	85
เด็ก	85
วัยทำงาน.....	86
ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก.....	86
ผู้นำกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ.....	87
ผู้นำกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์.....	88
โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก	88
ความสัมพันธ์ของชาวดาระอั้งกับชาวลีซุ	89

บทที่	หน้า
ความสัมพันธ์ของชาวดาระอั้งกับชาวลาหู่	90
ความสัมพันธ์ของชาวดาระอั้งกับคนเมือง.....	91
ความสัมพันธ์ของชาวดาระอั้งกับนักท่องเที่ยว.....	92
อัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก	93
สรุป	94
4 คดีความปัญหาที่ตามมาของกลุ่มคนพลัดถิ่น	97
การจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงใน ในปี พ.ศ. 2532	97
การจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ในปี พ.ศ. 2541	99
ปัญหา และสถานการณ์ภายในหมู่บ้าน.....	99
ปัญหา และสถานการณ์นอกพื้นที่	99
การจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ...	100
คดีความบุกรุกป่าสงวนของนายชอทะ ยะป่า	101
การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก 56 คน.....	102
ความเดือดร้อนภายหลังการจับกุมของเจ้าหน้าที่	107
ความเดือดร้อนของชาวดาระอั้งที่ถูกจับกุม.....	107
กรณีนายแสง ลุงที	108
กรณีนายอินพรม จอจตาล.....	109
ความเดือดร้อนของชาวดาระอั้งที่ไม่ถูกจับกุม.....	110
กรณีของภรรยาผู้ต้องหาคนหนึ่ง	111
ความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน	
องค์กรนักศึกษา และองค์กรชาวบ้าน.....	111
การดำเนินคดีความบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนต่อชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก	
ในปี พ.ศ. 2541	114
การฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่อัยการ.....	115
การพิจารณาคดีในชั้นศาล	116
การจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ในปี พ.ศ. 2547	118
การขึ้นศาลของชาวบ้าน	126
สรุป	127

บทที่	หน้า
5	ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ ของชาวดาระอั้ง 129
	พัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง 129
	ชาวดาระอั้งในประเทศพม่า 129
	คนพลัดถิ่นชาวดาระอั้ง 131
	กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งกับความเป็นชาวเขาในประเทศไทย 136
	นโยบายในการจัดการทรัพยากรป่าในเขตภาคเหนือตอนบน 137
	การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง 139
	การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง กลุ่มศาสนาพุทธ.... 140
	แนวคิดบ้าน Long House กับการตั้งชุมชนดาระอั้งพุทธหมู่บ้านปาง- แดงนอก..... 140
	จากฝายแม้ว สู่ฝายปะหล่อง อัตลักษณ์ของการอยู่ร่วมกับป่า..... 142
	วัดดาวสนธิยา ความเป็นพุทธในลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง 144
	ความเป็นดาระอั้งกับการกลายเป็นสินค้าในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 146
	การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง กลุ่มศาสนาคริสต์.. 148
	ศาสนาคริสต์ กับความเป็นดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก 149
	โครงการพัฒนาชุมชนของสภาคริสตจักรกับความเป็นชุมชนดาระ- อั้งกลุ่มศาสนาคริสต์ 151
	สรุปการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก.... 154
6	บทวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา 156
	ข้อค้นพบจากการศึกษา..... 156
	ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย 156
	บทวิเคราะห์ : นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย 156
	บทวิเคราะห์ : ปัญหาคติความของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก 161
	การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง..... 164
	บทวิเคราะห์ : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวดาระ- อั้งกลุ่มศาสนาพุทธ 164

บทที่	หน้า
บทวิเคราะห์ : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวคาระ- อังกุ่มศาสนาคริสต์	167
บทวิเคราะห์: เส้นพรมแดนของกลุ่มคาระอังกุ่มศาสนาพุทธและกลุ่ม คาระอังกุ่มศาสนาคริสต์	169
บทสรุป	172
บรรณานุกรม	175
ประวัติผู้วิจัย	178

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การตั้งบ้านเรือนของชาวดาระอั้งหมู่บ้านกาลอ ทางทิศตะวันตกของเมืองเชียงตุง	26
2	ไร้หาของชาวดาระอั้งในรัฐฉาน ประเทศพม่า	30
3	ชาวดาระอั้งกลุ่มดาระอั้งเงิน ที่หมู่บ้านกาลอ ประเทศพม่า	31
4	ปะหล่องรูไม เป็นกลุ่มดาระอั้งกลุ่มหนึ่งในประเทศพม่า.....	40
5	ใจบ้านของชาวดาระอั้งหมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	44
6	การแต่งกายของผู้หญิงดาระอั้งหมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.....	44
7	ใจบ้านหมู่บ้านปางแดงใน.....	54
8	สวนป่าที่ถูกปลูกล้อมรอบหมู่บ้านปางแดงใน	54
9	ชุมชนดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ด้านซ้ายเป็นภาพกลุ่มศาสนาคริสต์ ด้าน ขวาเป็นภาพกลุ่มศาสนาพุทธ.....	60
10	ด้านซ้ายเป็นภาพโบสถ์คริสต์จักรบ้านปางแดงนอก และภาพด้านขวาคือวัดดาว สนธิยา	61
11	เสาไฟฟ้าที่ผ่านหมู่บ้านปางแดงนอกแต่ชาวบ้านไม่สามารถใช้ไฟฟ้าได้ ชาวบ้านหลายคนไม่มีไฟฟ้าใช้ บางบ้านจึงใช้แบตเตอรี่รถยนต์ในการให้ แสงสว่างแทน	64
12	ด้านซ้ายคือที่เก็บน้ำประปาภูเขา ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านกลุ่มศาสนาคริสต์ ชาวบ้าน จะใช้น้ำร่วมกัน และภาพด้านขวาเป็นภาพจานดาวเทียมของผู้นำชาวลีซู กลุ่มศาสนาคริสต์.....	65
13	การเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวของดาระอั้ง.....	69
14	การแยกเส้นค่ายเพื่อที่จะนำมาทอขึ้นของชาวดาระอั้ง	71
15	การตากข้าวโพด เพื่อให้เมล็ดข้าวโพดแห้ง และชาวบ้านจํานํามาแกะเมล็ดเพื่อ จำหน่ายต่อไป	72
16	ภาพการจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนใน ปี พ.ศ. 2547	122

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดินแดนอุษาคเนย์เป็นพื้นที่แห่งความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนหลายกลุ่มมีประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงถึงกัน ความหลากหลายของกลุ่มคนได้ทำให้เห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นความเป็นชาติพันธุ์ของตัวเอง ความเป็นชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการนิยามตนเองในพื้นที่ที่มีความหลากหลายแห่งนี้

ภายหลังการเข้ามาของลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ได้ก่อให้เกิดความเป็น รัฐชาติ (Nation state) ขึ้น ดินแดนอุษาคเนย์ถูกแบ่งพื้นที่ตามประเทศตะวันตกที่เข้ามายึดครอง มีเส้นกั้นอาณาเขตและพรมแดนที่มีความตายตัวตามขอบเขตของรัฐชาติ (Fixed boundary) โดยละเลยมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้

ความเป็นรัฐชาติได้ทำให้ความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์มีความชัดเจนมากขึ้น เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ การเลือกปฏิบัติที่สะท้อนจากการแบ่งเป็นพวกเราพวกเขา (Self and Another) ที่ยึดติดกับชาติพันธุ์ และมองข้ามความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มคน ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งสงคราม ตลอดจนความรุนแรงในการแก้ไขปัญหภายในรัฐชาติ ตลอดจนทั้งภูมิภาค

สำหรับประเทศพม่าหลังจากได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ได้เกิดปัญหาการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ (Political of ethnicity) ขึ้น เนื่องจากแนวทางการสร้างรัฐชาติของพม่าได้พยายามทำลายความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อให้รวมเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพพม่า การปกครองของสหภาพพม่าได้แบ่งการปกครองออกเป็น 7 เขต 7 รัฐ ประกอบไปด้วยเขต 1. เขตอิรวดี (Ayeyarwady) 2. เขตพะโค (Bago) 3. เขตมาเกว (Magway) 4. เขตมันตะเลย์ (Mandalay) 5. เขตสะกาย (Sagaing) 6. เขตตะนาวศรี (Tanintharyi) 7. เขตย่างกุ้ง (Yangon) และรัฐอีกทั้ง 7 รัฐ เป็นการแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยรัฐทั้ง 7 ประกอบไปด้วย 1. รัฐชิน (Chin) 2. รัฐกะฉิ่น (Kachin) 3. รัฐกะเหรี่ยง (Kayin) 4. รัฐกะยา (Kayah) 5. รัฐมอญ (Mon) 6. รัฐยะไข่ (Rakhine) 7. รัฐฉาน หรือรัฐไทใหญ่ (Shan) (อัคนี มูลเมฆ 2548) ภายในรัฐต่าง ๆ ยังคงมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน

รัฐฉาน (Shan State) เป็นรัฐหนึ่งของสหภาพพม่าที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยชาวไทใหญ่ แต่ก็มีกลุ่มชาติพันธุ์อีกหลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน

ประกอบไปด้วย ไทจีน ไทเหนือ วั คาระอั้ง อีก็้อ มุเซอ แอน และชาวพม่า (อร์นรัตัน วิเชียรเจียว นฤมล เรื่องรังษี 2537) รวมทั้งคนจีนในยูนนานที่มีการเดินทางมาค้าขายในพื้นที่รัฐฉาน เห็นได้ว่าพื้นที่ของตลาดนัดได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มในรัฐฉาน ในการเข้ามาติดต่อซื้อขายสินค้ากัน กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ใช้ภาษาไทยใหญ่ในการติดต่อสื่อสาร เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าชาวคะฉิ่นเกือบทุกคนพูด และเข้าใจภาษาไทยใหญ่ได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด (Leslie Milne 1910)

คาระอั้ง (Dlang) หรือปะหล่อง (Palaong) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รัฐฉาน คาระอั้งเป็นคำที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ใช้เรียกตัวเอง โดยมีความหมายว่า “คนที่อยู่บนคอย” โดยคำว่า คา มีความหมายแปลว่าคน และคำว่า ระอั้ง หรือค้ออั้ง แปลว่าภูเขา แต่อย่างไรก็ตามคนภายนอกส่วนใหญ่จะรู้จักชาวคาระอั้งในชื่อปะหล่อง เป็นชื่อเรียกในภาษาไทยใหญ่มีความหมายว่ากลุ่มคนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ และยังมีอีกหลายชื่อที่มีความเข้าใจถึงกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ คือ Bulai , Palay , Pale , Pulei , Shwe , Ta'ang เป็นต้น (สกุณี ญัฐพลวัฒน์ 2545)

กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งถูกจำแนกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ด้วยรากศัพท์ทาง ภาษา การแต่งกายและถิ่นที่อยู่ เช่น ถ้าใช้การแบ่งโดยภาษาจะสามารถจำแนกปะหล่องออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มตระกูลภาษาปะหล่องทอง (Golden Palaung) กลุ่มภาษาปะหล่องรูไม (Rumai) และกลุ่มภาษาปะหล่องเงิน (Silver Palaung) นอกจากนี้เอกสารบางฉบับยังแบ่งปะหล่องออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปะหล่องเงิน (Silver) และปะหล่องทอง (Golden) ตามลักษณะการแต่งกาย บางกลุ่มระบุว่า ปะหล่องแบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ ปะหล่องแดง ปะหล่องดำ ปะหล่องคอย ปะหล่องลาย ปะหล่องเสื้อสั้น และปะหล่องน้ำสาน (ชื่อเมืองในรัฐฉาน) (สกุณี ญัฐพลวัฒน์ 2545)

กลุ่มชาวคาระอั้งได้อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในเขตภูเขาทางเหนือของน้ำสาน (Nam Hsan) หรือเมืองปะหล่อง-ตองเป็ง (Tawng Peng) และได้เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่บริเวณภูเขาทางภาคกลางและภาคใต้ของรัฐฉาน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ชา โดยมีทั้งชาฝรั่ง และชาจีน (อัคนี มูลเมฆ, 2548)

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมไม่ใช่ปัญหาของการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่รัฐฉาน แต่การพยายามสร้างรัฐชาติของสหภาพพม่าก่อให้เกิดกลุ่มกองกำลังสำคัญขึ้นหลายกลุ่มภายในรัฐฉาน เช่น กองกำลังก๊กมินตั๋ง (Koamintang) กองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์พม่า (The communist Party of Burma – CPB) และกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ เช่นกลุ่มกองทัพนาน (Shan state Army – SSA) กองทัพปฏิวัติฉาน (Shan United Revolutionary Army – SURA) กองทัพแห่งชาติฉาน (Shan United Army – SUA) ต่อมาได้รวมกลุ่มกับ SURA ในการปฏิบัติ กลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุดได้แก่ กองทัพเมืองไต (Muang Tai Army – MTRA) ภายใต้การนำของขุนต่ำ ต่อมา

ได้ประกาศวางอาวุธกับรัฐบาลพม่าเมื่อเดือนมกราคม 1996 และกลุ่มของขุนสำได้แยกตัวออกไปตั้งเป็นกองกำลังเล็ก ๆ หลายกลุ่ม (พรพิมล ตรีโชติ 2541)

ภายใต้พื้นที่ของสงคราม ทำให้มีชนกลุ่มน้อยหลากหลายกลุ่มได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม การบุกรุกของทหารกลุ่มต่าง ๆ การถูกดึงไปใช้แรงงาน และการเข้าไปเกี่ยวพันในปัญหาเสพติด จากรายงานขององค์กรผู้หญิงปะหล่อง (Palaung Women's Organization: PWO) บริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า เปิดเผยว่า การผลิตและการเสพติดฝิ่นที่เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่ออย่างเลวร้ายต่อชุมชนชาวปะหล่องในรัฐฉาน และชี้ให้เห็นความล้มเหลวของโครงการกำจัดยาเสพติดโดยรัฐบาลทหารพม่า จากรายงานชื่อ "ดอกไม้มีพิษ : ผลกระทบของการติดยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นอย่างมากต่อผู้หญิงปะหล่องในพม่า" เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ภรรยาและแม่ของผู้ติดยา 88 คน ซึ่งเผยให้เห็นว่าผู้หญิงในพื้นที่ชาวปะหล่อง ได้รับความเสี่ยงมากขึ้นจากอัตราการติดยาเสพติดที่เพิ่มขึ้น ภรรยาของผู้ติดยาเหล่านั้นนอกจากต้องทนทุกข์ทรมานจากความยากจน การขาดการศึกษา และบริการด้านสุขภาพแล้ว ยังต้องเป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัวซึ่งมีเด็กเกือบสิบคนเพียงลำพัง (ข้าวสด 2549)

ชาวดาระอั้งได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม บางคนถูกบังคับให้ไปเป็นลูกหาบ ถูกบังคับให้เป็นทหาร ชาวดาระอั้งหลายครอบครัวต้องอพยพย้ายหมู่บ้านหนีภัยสงครามตลอดเวลา ทำให้ชาวดาระอั้งไม่สามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่สงครามในรัฐฉานได้อีกต่อไป ในปี พ.ศ. 2527 ชาวดาระอั้งจึงได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยในฐานะของผู้ลี้ภัยทางการเมือง (Asylum seekers) ชาวดาระอั้งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ศูนย์ผู้ลี้ภัยหมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่นี้เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย มูเซอ ไทใหญ่ จีนฮ่อ ตลอดจนพื้นที่หมู่บ้านนอแลเป็นพื้นที่ของโครงการหลวงดอยอ่างขาง

หมู่บ้านนอแลจึงเต็มไปด้วยกลุ่มผู้อพยพลี้ภัยจากประเทศพม่า และกลุ่มชาวเขาที่อาศัยอยู่มาก่อนกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง ทำให้พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำกินของชาวดาระอั้งไม่เพียงพอเพราะอพยพเข้ามาภายหลัง ชาวดาระอั้งต้องอพยพหาที่ทำกินใหม่โดยได้กระจายตัวออกไปในบริเวณอำเภอฝาง บริเวณบ้านห้วยหมากเหลี่ยม บ้านห้วยจะนู อำเภอแม่เมาะ บริเวณหมู่บ้านห้วยหวายนอก บ้านห้วยทรายขาว และ อำเภอเชียงดาว บริเวณบ้านห้วยปง บ้านปางแดงใน บ้านแม่จอน บ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่

ที่อำเภอเชียงดาวกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งได้อพยพเข้ามาเป็นลูกจ้างทำสวนชาที่บ้านแม่จอน และบางส่วนได้เข้ามาจับจ้างปลูกป่าโดยการว่าจ้างจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ต่อมาในปีพ.ศ. 2530 ชาวดาระอั้งจำนวน 11 ครอบครัวจึงรวบรวมเงินกันซื้อที่ดินราคา 2,000 บาทเพื่อตั้งหมู่บ้านปางแดงใน ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 11 ไร่ ทำให้กลุ่มเครือญาติจากหมู่บ้านนอแลได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่

หมู่บ้านปางแดงใน มากขึ้น

ในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2530 การเข้าไปภายในหมู่บ้านในช่วงฤดูฝนสามารถทำได้ลำบากช่วงระยะทางเพียง 12 กิโลเมตรจากปากทางเข้าเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน และเสี่ยงต่อการที่รถยนต์ติดหล่มอย่างมาก และเมื่อเข้าไปจะพบเห็นทิวไร่ที่นำชาวเยอรมันเข้าไปพักในหมู่บ้าน ลูกชายของเจ้าของบ้านได้นำเอาหน้าอัลมอนด์ เบียร์ยี่ห้อต่าง ๆ มาจำหน่าย ซึ่งเป็นภาพที่เป็นอดีตของหมู่บ้านปางแดงใน เนื่องจากปัจจุบันมีถนนลาดยางอย่างดีเข้าถึงได้โดยง่าย (ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร, 2538) ถนนลาดยางสายนี้เกิดขึ้นเพื่อรองรับนายทุนที่จะเข้ามาทำสัมปทานการระเบิดภูเขาหินปูนในยุคพัฒนาทางเศรษฐกิจช่วงปีพ.ศ. 2530-2531 และในปีพ.ศ.2532 รัฐบาลได้ประกาศใช้นโยบายปิดป่าเพื่อเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งนโยบายสำคัญที่ทำให้รัฐสามารถอ้างความชอบธรรมในการเข้าไปจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าได้ (ภู เชียงดาว 2549)

ในปี พ.ศ.2532 รัฐบาลไทยได้เริ่มต้นนโยบายปิดป่า จากพื้นที่ที่เคยเป็นที่อยู่ที่ทำกินของชาวบ้านได้กลายเป็นพื้นที่เขตป่าสงวน และบางส่วนเป็นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติศรีล้านนา สงครามการแย่งชิงทรัพยากรภายในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงได้เริ่มต้นขึ้น ในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2532 ชาวดาระอั้ง ได้ถูกจับกุมเป็นครั้งแรกโดยถูกแจ้งข้อหาบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ และลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้จับกุมผู้ชายในหมู่บ้านไป 29 คน ในครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ชาวดาระอั้งถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยศาลมีคำสั่งลงโทษตัดสินจำคุก 5 ปี 9 เดือน และทำให้หมู่บ้านปางแดงในกลายเป็นหมู่บ้านในการดูแลของกรมป่าไม้ พื้นที่ของหมู่บ้านถูกจำกัดลง และมีการปลูกลานป่าล้อมพื้นที่หมู่บ้าน

กรมป่าไม้ได้มีนโยบายปลูกลานป่าในพื้นที่ป่าเขตพื้นที่บ้านปางแดง โดยได้มีการอพยพชาวดาระอั้งจากบ้านนอแล และหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตพื้นที่ไชยปราการ เข้ามาเป็นแรงงานในการปลูกลานป่า เนื่องจากค่าจ้างถูกกว่าคนพื้นราบ เมื่อหลังจากการปลูกลานป่า กรมป่าไม้ไม่ได้ส่งชาวบ้านเหล่านี้กลับไปยังถิ่นฐานเดิม ทำให้จำนวนประชากรดาระอั้งกลับเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวดาระอั้งต้องย้ายออกมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่หมู่บ้านปางแดงนอก (ภู เชียงดาว 2549)

หมู่บ้านปางแดงนอก แต่เดิมเป็นพื้นที่ของชาวล่าหู่ ลีซู่ และคนเมือง การอยู่อาศัยที่หมู่บ้านปางแดงนอก ทำให้ดาระอั้งหลายครอบครัวต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกได้ เช่น การปรับเปลี่ยนศาสนา การเรียนรู้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่ม เนื่องจากชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหม่ ปัญหาเรื่องที่ทำกินไม่เพียงพอจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มดาระอั้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในวันที่ 26 มีนาคม 2541 ได้เกิดการจับกุมอีกครั้งหนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้อาสาสมัครกว่า 120 คน พร้อมอาวุธครบมือได้เข้าไปบุกจับกุมชาวบ้านปางแดงนอก ทั้งชาวดาระอั้ง ล่าหู่ ลีซู่

และคนเมือง ชุมชนใกล้เคียงรวม 56 คน โดยในครั้งนั้นชาวบ้านได้ถูกฟ้องดำเนินคดีทั้งหมด 24 คน และถูกพิพากษาลงโทษข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่า และข้อหาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การจับกุมในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดกระแสด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับชนเผ่า-ชาติพันธุ์ และปัญหากฎหมายป่าไม้ในประเทศ การต่อสู้ในศาลครั้งนั้นชาวคาระอั้งได้ต่อสู้ถึงชั้นศาลฎีกา โดยศาลพิพากษาว่าชาวคาระอั้งทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้จริง ให้ออกจากพื้นที่เขตป่าสงวนและศาลได้สั่งให้มีการลงโทษรอลงอาญาเป็นระยะเวลา 1 ปี

ต่อมาในช่วงเช้าของวันที่ 24 กรกฎาคม 2547 ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจประกอบด้วยหน่วยงาน 11 หน่วย คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเชียงดาว, เจ้าหน้าที่ทหารกองกำลังผาเมือง, ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเชียงดาว, เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 335 กำกับ ดชด. 33 , เจ้าหน้าที่ป่าไม้สังกัดสำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ 16 เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ 6 เชียงใหม่, เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการที่ 1 ลำพูน, เจ้าหน้าที่หน่วยประสานป้องกันรักษาป่า(นปป.ประจำเชียงใหม่ที่ 1) , เจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้ประจำจังหวัดเชียงใหม่ , เจ้าหน้าที่สายตรวจเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทรัพยากรป่าไม้สายที่ 1 (ภาคเหนือ) ได้เข้าปฏิบัติการสนธิกำลังประมาณ 200 นายเข้าปิดล้อมหมู่บ้านปางแดงนอก หมู่ที่ 9 (ทุ่งหลุก) และหมู่ที่ 11 (แม่เตาะ) รวม 3 หย่อมบ้าน เข้าจับกุมชาวบ้านเผ่าลาหู่ ปะหล่อง ลีซุและคนเมือง รวม 48 คนเป็นชาย 34 คน หญิง 14 คน ขณะที่ชาวบ้านบางคนนอนหลับอยู่ บางคนเพิ่งตื่นนอน บางคนกำลังทำธุระส่วนตัว หุงข้าว และบางคนเตรียมออกไปรับจ้าง ปัจจุบัน(พ.ศ. 2551) คดีความดังกล่าวยังอยู่ในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้นของจังหวัดเชียงใหม่

การจับกุมทั้ง 3 ครั้งได้สร้างความเดือดร้อนแก่กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง ผู้นำครอบครัวถูกจับกุมดำเนินคดีเหลือเพียงผู้หญิงและเด็กอยู่ในหมู่บ้าน ในช่วงแรกของการจับกุมชาวคาระอั้งหลายคนไม่กล้าเข้าไปที่ใดเนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่ป่า และเมื่อรถของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ขับผ่านหมู่บ้าน ชาวบ้านจะวิ่งหนีเพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาจับกุม ชาวคาระอั้งจึงดำเนินชีวิตด้วยความหวาดกลัวเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ตลอดเวลา

ปัจจุบันชาวคาระอั้งหลายคนที่เกิดในเมืองไทยได้รับสัญชาติไทยบ้างแล้ว แต่ชาวคาระอั้งที่อพยพเข้ามาจากพม่าส่วนมากยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ชาวคาระอั้งจึงต้องการสัญชาติไทยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการมีที่ทำกินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ภายใต้พื้นที่แห่งความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากรป่า การจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทยได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวคาระอั้งและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณบ้านปางแดง ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ลาหู่ ลีซุ คนเมือง ปัญหาทางคดีความที่เกิดขึ้นทั้ง 3 ครั้ง

เป็นการจับกุมในข้อกล่าวหา บุกรุกพื้นที่ป่า และข้อหาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จะเห็นได้ว่า คดีความที่เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหม่ กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย ทำให้ชาวคาระอั้งต้องปรับวิถีชีวิต จุดมุ่งหมายของงานศึกษาในครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง และเพื่อศึกษาพัฒนาการการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวคาระอั้งต่อปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อชาวคาระอั้ง
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวคาระอั้งต่อปัญหาการจัดการทรัพยากรป่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจวิถีชีวิต และพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งที่เข้ามาในเมืองไทย
2. เพื่อให้เกิดความเข้าใจกลวิธีในการธำรงรักษาชาติพันธุ์ของชาวคาระอั้ง ภายใต้อิทธิพลพื้นที่หมู่บ้านปางแดง อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพัฒนาการของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวคาระอั้ง ที่ถูกสร้างขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ศึกษา: หมู่ 9 หมู่บ้านไทยพัฒนา (ปางแดงนอก) อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยวิเคราะห์: กลุ่มชาติพันธุ์ชาวคาระอั้ง โดยวิเคราะห์ความสนใจความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นในปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการธำรงรักษาชาติพันธุ์ชาวคาระอั้ง ตลอดจนปัญหาด้านคดีความได้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในทิศทางใด

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความทางวิชาการ สารคดีท่องเที่ยว บทความในอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์ สำนวนคติความ และงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งทั้งในรัฐฉาน และประเทศไทย

2. ข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ชาวดาระอั้ง กับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ได้แก่ ชาวลานู๋ ลีซู คนเมือง กะเหรี่ยง โดยเป็นข้อมูลที่ต้องลงภาคสนามเข้าไปอาศัยอยู่ภายในพื้นที่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ประวัติศาสตร์บอกเล่า รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยอาศัยการสังเกตการอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ถึงแม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวดาระอั้งบางคนไม่สามารถที่จะอ่านหรือเขียนภาษาไทยได้ แต่ก็สามารถฟัง และพูดภาษาไทยได้ ดังนั้นในการเก็บข้อมูลจึงใช้ภาษาไทย แต่อย่างไรปัญหาที่พบคือเมื่อชาวดาระอั้งพูดคุยกันภายในกลุ่มของตัวเองจะใช้ภาษาคาระอั้ง ซึ่งต้องให้ชาวดาระอั้งช่วยแปลความให้อีกครั้งหนึ่ง

3. การนำเสนอข้อมูล งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้มุมมองของผู้ศึกษา ควบคู่ไปกับมุมมองของชาวบ้านเพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริง วิธีคิดของกลุ่มคน การดำรงชาติพันธุ์ของตัวเอง การเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีประวัติศาสตร์เรื่องเล่าจะทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความชัดเจนมากขึ้นในการอ่านงาน และเห็นภาพของการพยายามแสดงความเป็นชาติพันธุ์คาระอั้งออกมา

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้ได้จัดแบ่งแนวคิดวิธีที่ใช้ในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง เป็น 3 กลุ่มประเด็นที่สำคัญ ประกอบไปด้วย 1. แนวคิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม 2. แนวคิดในเรื่องของอัตลักษณ์ และ 3. แนวคิดในเรื่องวาทกรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

1 แนวคิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Ethno genesis and Cultural Exchange)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา งานศึกษาทางชาติพันธุ์มีหลากหลายแนวทาง และมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การศึกษาทางชาติพันธุ์ในช่วงเวลาแรก ๆ มักเป็นแนวทางการศึกษาลักษณะดั้งเดิมของชาติพันธุ์ กรอบแนวคิดของการศึกษากลุ่มนี้เป็นไปในลักษณะของ สารัตถะนิยม (Essentialism) โดยเชื่อว่าธรรมชาติของสังคมหรือมนุษย์ก็ตามมี “คุณสมบัติอะไรบางอย่าง”

เป็นแก่นแกนหรือสารัตถะ เป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่แฝงอยู่ลึก ๆ และกำหนดพฤติกรรมที่เห็นจากภายนอก อีกทีหนึ่ง (อภิญา เฟื่องฟูสกุล 2546)

วิธีคิดดังกล่าวเมื่อถูกนำเข้ามาใช้ในการศึกษาชาติพันธุ์แล้วจึงทำให้เกิดกลุ่มการศึกษาแบบ Primordialists ซึ่งเป็นลักษณะการศึกษาแก่นแท้ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะเชื่อว่าลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นลักษณะภายนอกเท่านั้น การศึกษาดังกล่าวได้เปิดแนวทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ที่สำคัญเช่นด้านภาษาศาสตร์ ในแนวทางแบบ Ethnosemantic เช่น ตัวอย่างการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่พยายามเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระบบเครือญาติของไทย และชาวจ้วง โดยศึกษาคำเรียกขานเครือญาติที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม เพื่อหาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน อย่างไรก็ตามแนวทางการศึกษาในลักษณะนี้การหาหลักฐานมายืนยันให้เกิดความชัดเจนของข้อมูลในการศึกษานั้นเป็นเรื่องยาก แต่วิธีคิดของสารัตถะนิยมยังคงอยู่ในช่วงเวลาต่อมา(อนันท์ กาญจนพันธุ์ 2541)

การศึกษาการแลกเปลี่ยนและการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรม การศึกษาในแนวนี้นี้ยังคงมองเห็นลักษณะของชาติพันธุ์เป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นจริงอยู่ แต่ได้นำการเปลี่ยนแปลงเข้าไปเสริมให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยแทนที่จะเน้นแกนของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างแนวคิดแบบแรกก็เปลี่ยนจุดในการอธิบายไปในแนวทางผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกัน และอิทธิพลของวัฒนธรรมหนึ่งที่มีต่ออีกกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่ง ตลอดจนการปรับตัวทางวัฒนธรรมด้วยการยืมวัฒนธรรมอื่นมาใช้ แนวทางการศึกษานี้จะเน้นด้านมานุษยวิทยา และประวัติศาสตร์เป็นหลัก แต่แนวทางการศึกษาแยกออกจากกัน โดยไม่มีการเชื่อมโยงกัน

หนังสือเรื่อง Gazetteer of upper Burma and the Shan state ของ James G. Scott and John P. Hardiman ในปี 1900 เป็นการรวบรวมข้อมูลทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่ และกลุ่มชาติพันธุ์ใกล้เคียงอย่างมากมาย โดยหนังสือดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในพื้นที่รัฐฉาน ตลอดจนอิทธิพลของพม่า และจีนที่เข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมชาวไทใหญ่ โดยชี้ให้เห็นถึงการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่ในกลุ่มผู้นำ โดยระบบการปกครองแบบเจ้าฟ้าที่มีจำนวนของเจ้าเมืองเล็ก ๆ มากมายได้มีต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจกันเองอยู่ตลอดเวลา ระหว่างเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งไทใหญ่ ดาระอั้ง ว้า และคะฉิ่น ซึ่งมีการพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นเจ้าเมืองในบางครั้งมีการแต่งงานเพื่อเป็นการสร้างพันธมิตร ดังนั้นกลุ่มลูกของเจ้าเมืองจึงเป็นลูกครึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ในปี 1910 หนังสือเรื่อง Shans at Home ของ Leslie Milne ได้บันทึกข้อมูลของชาติพันธุ์วรรณา โดยพบว่ามีการกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายอยู่ใกล้เคียงกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ โดยส่วนมากมักจะเข้ามารวมติดต่อซื้อขายกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อยู่เป็นประจำ ในบริเวณพื้นที่ตลาดการติดต่อสื่อสารทางการ

ค้าขายแลกเปลี่ยนจะใช้ภาษาไทใหญ่เป็นหลักในการติดต่อสื่อสาร งานของ Leslie Milne ได้พูดถึงกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง ที่นับถือศาสนาพุทธจะลงมาจากที่สูงเพื่อเข้าร่วมงานบุญที่หมู่บ้านชาวไทใหญ่ และได้มาร่วมสวดมนต์ โดยสะท้อนภาพความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวดาระอั้งกับชาวไทใหญ่ในพื้นที่รัฐฉานอย่างใกล้ชิด ตลอดจนงานของ Edmund Leach ในหนังสือ Political System of Highland Burma ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่กับกลุ่มชนที่ราบสูงอื่น ๆ โดยชาวดาระอั้งนั้นจะมีการแต่งงานข้ามกลุ่ม การรับพระพุทธศาสนา และการค้าขายในตลาด ซึ่งมักจะเป็นภาษาไทใหญ่ โดยแทบจะถูกชาวไทใหญ่กลืน เพราะวิถีชีวิตเหมือนกับชาวไทใหญ่เกือบทุกอย่าง

การศึกษาในแนวการศึกษาการแลกเปลี่ยนและการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมในรัฐฉานได้ปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเรื่องของระบบเศรษฐกิจ ศาสนา ภาษา และจากงานเอกสารเหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นว่า ชาวดาระอั้งในรัฐฉานได้รับอิทธิพลของชาวไทใหญ่ ในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นดาระอั้งในสายตาของชาวต่างชาติจึงแทบไม่เห็นความแตกต่างในวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของชาวดาระอั้งในรัฐฉาน

ในช่วงเวลาต่อมา การศึกษาทางชาติพันธุ์ได้เปลี่ยนมาสนใจการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาในแนวนี้นี้เป็นการศึกษาที่ปฏิเสธจุดยืนของการศึกษาชาติพันธุ์ว่าเป็นหน่วยทางสังคมที่มีลักษณะแน่นอน โดยตั้งสมมุติฐานใหม่ว่าชาติพันธุ์เป็นเพียงสถานภาพทางสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ โดยเกิดขึ้นกับโครงสร้างความสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ โดยเน้นว่าลักษณะของชาติพันธุ์ไม่มีความหมายในตัวเองมากนัก เพราะจะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น โดยแนวการศึกษาดังกล่าวเรียกว่า Instrumentalist งานในกลุ่มนี้ที่เป็นงานบุกเบิกทางมานุษยวิทยาเป็นงานของ Edmund Leach ในหนังสือ Political System of Highland Burma (1954) โดยมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่าลักษณะทางชาติพันธุ์เป็นสถานภาพทางสังคม ภายใต้ระบบนิเวศแบบหนึ่ง มากกว่าผูกติดอยู่กับภาษาพูด ดังนั้นคนที่เรียกตัวเองว่าไทอาจจะพูดได้หลายภาษา แต่เห็นได้ชัดว่าต้องนับถือพุทธศาสนา ทำนาคำในที่ราบลุ่มน้ำ และเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองระบบเจ้าฟ้าตามสังคมรัฐไทใหญ่ หากพบเพียงลักษณะใดลักษณะหนึ่งยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน โดยได้ยกตัวอย่างชาวดาระอั้งว่ามีสถานภาพทางสังคมเหมือนชาวไทใหญ่เพราะชาวดาระอั้งได้นับถือศาสนาพุทธ และมีระบบสังคมแบบไทใหญ่ แต่ยังคงปลูกข้าวและอาศัยอยู่บนเขา จึงยังไม่ถือว่าเป็นชาวไท นอกจากนั้น Edmund Leach มองว่าคนหนึ่งอาจจะมีสถานภาพทางสังคมได้หลายอย่างในขณะเดียวกัน

งานที่ได้รับการพูดถึงอย่างมากของ Edmund Leach ในหนังสือ Political System of Highland Burma คือสถานภาพของความสัมพันธ์ระหว่าง Gumlao และ Gumsa โดยชาวคะฉิ่นนั้นเป็นสถานภาพของผู้คนที่อาศัยอยู่บนที่สูง ปลูกข้าวอยู่บนที่สูง และมีความเชื่อในการนับถือผี โดยจัดการเรียกดังกล่าวว่า Gumlao โดยคนแต่ละคนมีสถานภาพที่เท่าเทียมกัน และเมื่อคนที่ไม่ปลูกข้าวบริเวณที่ราบลุ่ม และรับเอาพระพุทธศาสนาที่จะถูกจัดให้อยู่ในสังคมอีกแบบหนึ่งเรียกว่า Gumsa ซึ่งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องของระบบชนชั้นทางสังคม โดยเป็นระบบที่มีลักษณะเค้าโครงของสังคมไท โดยวิธีคิดของ Edmund Leach ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางนิเวศวิทยาเป็นอย่างมากในการกำหนดสถานภาพทางสังคมของกลุ่มคน ความสัมพันธ์ระหว่าง Gumlao และ Gumsa นั้นสามารถปรับเปลี่ยนกลับไปกลับมาได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นภาพที่เห็นการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของชาวคะฉิ่นภายใต้บริบทความสัมพันธ์ของชาวไทยใหญ่ภายในพื้นที่รัฐฉาน

ในงานศึกษาของ จิตร ภูมิศักดิ์ เรื่องความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม ได้พยายามชี้ว่า ข่า หรือขมุมนั้นเป็นชนชั้นของสถานภาพทางสังคมที่ต่ำต้อย และเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ถูกกดขี่จากกลุ่มชาติพันธุ์ที่เหนือกว่า และข่า และขมุมนั้นก็เป็นกลุ่มชนชั้นที่สามารถพูดได้หลากหลายภาษา และโดยจิตร ภูมิศักดิ์ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าคำว่าข่าก็เป็นชื่อสถานะภาพทางสังคม ข่า ไพร ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนไพร่ หรือ ส่วย ก็เป็นชื่อเรียกตามพันธะทางสังคมมิได้กำหนดจากเชื้อชาติ ดังนั้นไพร่ส่วยจึงมีหลายเชื้อชาติ โดยแต่ละกลุ่มจะมีหน้าที่ส่งส่วยของป่า ซึ่งก็จะเรียกพวกส่วยทั้งนั้นคำว่าส่วยจึงได้กลายมาเป็นชื่อเรียกของชนชาติของคนพวกนี้ และรัฐก็ได้ล้มความหมายของมันไป (จิตร ภูมิศักดิ์ 2524)

แต่ในอีกด้านหนึ่งการศึกษาทางชาติพันธุ์ได้เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ และการผสมผสานทางชาติพันธุ์ การศึกษาในแนวนี้นี้ยังคงเน้นความคิดพื้นฐานแบบ Essentialism ในการยอมรับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหน่วยทางสังคม โดยการศึกษาเน้นการศึกษาผ่านกระบวนการผสมผสานของความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยกระบวนการดังกล่าวคือการผสมผสานทางชาติพันธุ์ (Ethno genesis) ซึ่งนำไปสู่การสร้างกลุ่มชาติพันธุ์ใหม่ การศึกษาในแนวนี้นี้ได้นำวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์กับมานุษยวิทยาเข้าด้วยกันจึงเรียกวิธีในการศึกษานี้ว่าประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethno history) โดยเป็นการศึกษารูปแบบของความสัมพันธ์มากกว่าการศึกษากระบวนการของความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์

แนวคิดในการศึกษางานชาติพันธุ์ในปัจจุบันได้เน้นการศึกษาการสร้างตัวตนทางชาติพันธุ์ การศึกษาแนวนี้นี้ได้ปฏิเสธพื้นฐานความคิดแบบ สาระดณะนิยม (Essentialism) อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากไม่เชื่อว่าชาติพันธุ์เป็นหน่วยทางสังคม และเห็นว่าชาติพันธุ์เป็นสำนึก หรือความเข้าใจ ที่

ถูกสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามบริบทของประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นในการทำความเข้าใจความหมายของชาติพันธุ์ ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความหมาย ซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นมาแทนที่

ในหนังสือของ Frederik Barth (1969) เรื่อง Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference ได้พยายามแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถศึกษาได้อย่างโดด ๆ แต่ต้องพิจารณาความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นมา Frederik Barth ได้เสนอว่า ความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) ไม่ใช่แก่นแท้ของวัฒนธรรมตามแนวคิดของพวกสารัตถนิยม (Essentialism) เพียงแต่รูปแบบที่สามารถนำเอาเนื้อหาบางอย่าง เช่น ภาษา ศาสนา เครื่องแต่งกาย นิสัยในการบริโภค และอื่น ๆ มาแสดงให้เห็นความแตกต่างซึ่งสะท้อนออกมาในความเป็นชาติพันธุ์ แต่ตัวตนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) เป็นลักษณะที่ลื่นไหล ขึ้นอยู่ภายใต้บริบทของเงื่อนไข ของความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์

โดยสรุปแล้วแนวคิดในการศึกษาการผสมผสานทางชาติพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ได้สะท้อนให้เห็นการศึกษาชาติพันธุ์ให้มีความหลากหลายของกลุ่มคนมากยิ่งขึ้น งานวิจัยเรื่อง การผสมผสานทางชาติพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทศึกษาของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้ชี้ให้เห็นพัฒนาการในการศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยได้จำแนกแยกแยะแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ไท ได้อย่างน้อย 5 แนวทางประกอบด้วย 1. การศึกษาลักษณะดั้งเดิมทางชาติพันธุ์ 2. การศึกษาการแลกเปลี่ยน และรับอิทธิพลทางวัฒนธรรม 3. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ 4. การศึกษาประวัติศาสตร์ของการผสมผสานทางชาติพันธุ์ 5. การศึกษาความเป็นตัวตนทางชาติพันธุ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการศึกษาถึงความเป็นชาติพันธุ์ควรอ้างอิงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของชุดทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบาย ไม่มีแนวคิดใดที่เหมาะสมในการอธิบายที่สุด และพลังการอธิบายของทฤษฎีแต่ละอย่างมีความน่าสนใจที่แตกต่างกัน การศึกษาลักษณะดั้งเดิมทางชาติพันธุ์ ภายใต้แนวคิดสารัตถนิยมได้สร้างความชัดเจนในการศึกษา แต่ได้มองข้ามข้อเท็จจริงบางอย่างของการแลกเปลี่ยน และความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาการแลกเปลี่ยน และรับอิทธิพลทางวัฒนธรรม ทำให้เห็นภาพของการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนในการแลกเปลี่ยน และปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม แต่ไม่สามารถแสดงให้เห็นความเป็นชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน ผู้ศึกษาจึงได้เลือกแนวการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้สะท้อนให้เห็นความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชัดเจนมากขึ้น กลุ่มชาติพันธุ์เป็นสถานภาพทางสังคมนรูปแบบหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยนเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ของการผสมผสานทางชาติพันธุ์ ทำให้เห็นพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงภายใต้การเคลื่อนไหวภายใน

บริบทประวัติศาสตร์ ถึงแม้ว่าแนวความคิดดังกล่าวยังมีวิธีคิดแบบสารัตถนิยม แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวคิดนี้มีความชัดเจนในการอธิบายพัฒนาการของชาวกระั้งหมู่บ้านปางแดงนอกได้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นมาในช่วงระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก

2 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity)

ในการเข้าใจความเป็นชาติพันธุ์ หนังสือส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็นคำเรียกต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมา ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์มนุษย์ โดยมีตะวันตกเป็นจุดศูนย์กลางของการแสดงความแตกต่าง ความเหนือกว่า ต่ำกว่าของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในทั่วทุกมุมโลก ความเป็นมนุษย์ได้ถูกนำเสนอด้วยชื่อและคำที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจอยู่ตลอดเวลา

หนังสือเรื่อง ชาติพันธุ์สัมพันธ์ ของสุเทพ สุนทรเกสัช ได้พยายามชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มคำของคำว่าชาติพันธุ์ (Ethnic) เป็นคำคุณศัพท์ที่อ้างถึงเชื้อชาติ ประชาชาติ วัฒนธรรม ศาสนา หรือการมีภาษาร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กับคำว่า เชื้อชาติ (Races) และประชาชาติ (Nation) ชาติพันธุ์ (Ethnic) ได้มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกคำว่า “Ethnos” โดยมีความหมายในภาษาอังกฤษสมัยใหม่ว่า “กลุ่มคน” โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่า (Tribes) หรือวรรณะ (Castes) เมื่อเข้ามาสู่ความหมายในภาษาอังกฤษ Ethnic ได้สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับคนต่างชาติ โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่เป็นชาวยิว ซึ่งหมายถึงเป็นกลุ่มคนที่เป็นคนนอกศาสนา โดยพจนานุกรมภาษาอังกฤษได้บอกว่า Ethnic มาจากคำว่า “Ethnikos” ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับคนนอกศาสนา โดยที่คำคุณศัพท์ในภาษากรีกมีความหมายว่าเป็นชาติ หรือประชาชาติ (Nation) แต่ เชื้อชาติ (Race) มาจากภาษาโรมัน และคำว่า Race ในภาษาฝรั่งเศสมีความหมายถึงสายเลือด ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน โดยสามารถใช้ได้ทั้งกับมนุษย์ และสัตว์ และความสำคัญของเชื้อชาติได้กลายเป็นความจริงภายใต้ความคิดของวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของมนุษย์ อย่างไรก็ตามคำว่าเชื้อชาติ กลุ่มชนเผ่าได้ถูกแทนที่ด้วยคำว่า ชาติ ประชาชาติ (Nation) ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน โดยสะกดว่า Natio โดยมีความหมายในเชิงการสืบเชื้อสายร่วมกัน และอยู่ภายใต้ในอาณาเขตหนึ่ง ซึ่งเป็นความหมายของประชาชาติในปัจจุบัน และคำว่าเชื้อชาติ ได้กลายเป็นคำว่าชาติพันธุ์ (Ethnic) แทน (สุเทพ สุนทรเกสัช 2548)

ในการศึกษาทางชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic identity) เป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาทางชาติพันธุ์ ในงานของ Edmund Leach ได้แสดงให้เห็นว่าชาติพันธุ์เป็นสถานภาพทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และสะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ตายตัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาภายใต้ความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่เดียวกัน ชาติพันธุ์จึงเป็นเพียงสถานภาพทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีการสลับปรับเปลี่ยนกันไปมาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

ในงานศึกษาทางชาติพันธุ์ของ Fredrick Barth จากหนังสือเรื่อง Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Cultural Deference (1969) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic identity) เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ได้ด้วยการรักษาลักษณะที่ Fredrick Barth เรียกว่าพรมแดนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundaries) โดยเป็นเส้นแบ่งกลุ่มหนึ่งกับอีกกลุ่มหนึ่ง เส้นแบ่งดังกล่าวไม่ได้อาศัยความแตกต่างโดยทั่วไปทางวัฒนธรรม (Cultural Differences) เป็นเครื่องแบ่ง แต่อาศัยพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับของสมาชิก และการสร้างความแตกต่างของกลุ่ม ตัวของวัฒนธรรม (social item) ที่แตกต่างย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม และอาจจะเป็นเพียงองค์ประกอบส่วนย่อยของวัฒนธรรมในส่วนรวม (cultural Repertoire) (สุเทพ สุนทรเกสัช 2548) สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถที่จะเลือกใช้คุณสมบัติทางวัฒนธรรม (Cultural attribute) อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในการนิยามตัวเอง วัฒนธรรมจึงไม่ใช่แบบแผนที่ผ่านการปฏิบัติโดยความเชื่อชุดเดียวกันมาแต่โบราณ แต่เนื่องจากสภาพสังคมที่เป็นลักษณะของพหุวัฒนธรรม โดยมีการเลือกที่จะรับ การปรับเปลี่ยน การนิยามความเป็นตัวตนจึงมีการลื่นไหล เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ดังนั้นอัตลักษณ์จึงไม่ใช่สิ่งที่ตกทอดมาร่วมกัน หากแต่เป็นความสัมพันธ์ และการสร้างความสัมพันธ์ และกระบวนการในการสร้างความแตกต่าง ระหว่างคนที่เต็มไปด้วยการต่อรอง ความไม่คงที่ และความไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา (Akhil Gupta and Janes Ferguson อ้างใน ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี)

จากการเข้าไปศึกษาในชุมชนพบว่าชาวดาระอั้งที่หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยมากกว่า 20 ปี ชาวบ้านแทบทุกคนสามารถพูด และฟังภาษาไทยได้เข้าใจ เด็ก ๆ หลายคนที่เกิดในเมืองไทยเริ่มได้รับสัญชาติไทย การท่องเที่ยว และปัญหาความขัดแย้งกับรัฐได้ทำให้ชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นที่รู้จักจากโลกภายนอก ความเป็นดาระอั้งก็ยังคงดำรงอยู่ ถึงแม้ว่าชาวดาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มเพื่อความสอดคล้องกับสังคมไทยให้มากขึ้นก็ตาม

แนวทางการศึกษาในประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจพรมแดนทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาวดาระอั้งที่มีการลื่นไหล เปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่าง ๆ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก เจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับชาวดาระอั้งภายในชุมชนตลอดเวลา

3 กรอบแนวคิดเรื่องวาทกรรม การสร้างความจริง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

วาทกรรม (Discourse) หมายถึงการผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งหมายรวมถึงการผลิตชุดของความรู้กฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติของสังคม การมีสถาบันทางสังคมและปฏิบัติการทางสังคมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ นั้น ที่สำคัญก็คือการเปลี่ยนแปลงให้คนนิยามตนเอง

ตามความรู้ที่ถูกผลิตออกมา (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล 2546) โดยมุมมองเรื่องวาทกรรมของ Michael Foucault เป็นมุมมองในเรื่องปัจเจกภาพ โดยเขาเห็นว่าความเป็นปัจเจกเป็นผลของวาทกรรม และปฏิบัติการทางวัฒนธรรม (discursive practice) วาทกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความจริง อำนาจโดยอำนาจในที่นี้หมายถึงกระบวนการทางประวัติศาสตร์สังคมที่สถาปนา “อาณาจักรแห่งความจริง” (regime of truth) ชุติชชุติชหนึ่งขึ้นมา เช่นความจริงเกี่ยวกับคนบ้า หรืออาการที่ถูกจัดเป็นคนผิดปกติทางเพศ ความจริงดังกล่าวจะถูกนำไปปฏิบัติการทางสังคม ทั้งในระดับมหภาค และระดับจุลภาค โดยการเป็นคนปกติ หรือผิดปกติ เป็นผลจากการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของเขายภายในอาณาจักรแห่งความจริงนั้น ๆ (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล 2546)

ความจริง สำหรับ Michael Foucault เห็นว่าความจริงเป็นสิ่งที่มืออยู่บนโลก แต่ความจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความคิดหรือระบบความคิด โดยเป็นการผสมผสานกันอย่างซับซ้อน “ความจริง” จะทำให้เกิดอำนาจปฏิบัติการจริงอย่างสม่ำเสมอ สังคมแต่ละสังคมจะมีกฎเกณฑ์แห่งความจริงเป็นของตนเอง และความเป็นจริงเป็นการเมืองในตัวของมันเอง หมายความว่าสังคมในแต่ละสังคม จะมีระบบ กฎเกณฑ์กำกับ ควบคุม และเรียกมันว่าความจริง ซึ่งคนในสังคมที่กำหนดให้ความจริงนั้นมีหน้าที่เป็นความจริงของสังคม ที่สมาชิกในสังคมยอมรับร่วมกัน สิ่งที่เรียกว่าความจริงจึงเป็นเรื่องของสังคม

เศรษฐศาสตร์การเมืองที่วัดด้วยความจริง (Political economy of truth) ได้ตั้งข้อสังเกตของความจริง 5 ประการคือ ประการที่หนึ่ง “ความจริง” มีจุดศูนย์กลางที่อยู่ในรูปแบบของวาทกรรมทางวิทยาศาสตร์ และสถาบันที่ผลิตความจริงแบบนั้น ประการที่สอง “ความจริง” ได้ถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของระบบเศรษฐกิจ และการเมือง ประการที่สาม “ความจริง” เป็นเสมือน “สิ่งของ” (object) ที่มีรูปแบบแตกต่างหลากหลาย กระจายและแพร่กระจายอย่างแพร่หลาย ประการที่สี่ “ความจริง” ถูกสร้างและส่งผ่านภายใต้การควบคุมโดยสถาบัน ซึ่งเป็นเครื่องมือหรือกลไกของระบบเศรษฐกิจการเมือง ประการสุดท้าย “ความจริง” เป็นปัญหาทางการเมืองที่เป็นการเผชิญหน้ากัน ระหว่างกลุ่มคนในสังคม ซึ่งเป็นการเผชิญหน้า และต่อสู้กัน ในปริภูมิทางอุดมการณ์ด้วย (Foucault Michael 1980)

ความจริง และอำนาจเป็นสิ่งเดียวกัน ความจริงไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจ แต่ความจริงมีอยู่ในอำนาจ หรือความจริงคืออำนาจนั่นเอง โดยความสัมพันธ์ระหว่างความจริง และอำนาจนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ในขณะเดียวกัน อำนาจและการปฏิบัติการทางความจริงของอำนาจก็ไม่ใช่หมายถึงการกดขี่บังคับ การควบคุม กักขัง การห้ามกระทำสิ่งนั้น แต่อำนาจหมายความว่าความถึงการผลิต หรือสร้าง ในทุก ๆ อย่างรวมทั้ง “ความรู้” และ “ความจริง” โดยความรู้ที่เป็นความจริงนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นวิทยาศาสตร์ โดยมองว่าปัญหาของอำนาจ และความจริงคือจะพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้น

หรือผลกระทบของอำนาจที่ผลิต และสร้างความจริงนั้นเป็นอย่างไร (Foucault, 1986) ความจริงจึงไม่ใช่เป็นความจริงในตัวเอง แต่ความจริงเป็นเรื่องของการเมืองของความจริง สิ่งที่เรียกว่าความจริงนั้นเป็นการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจในการสร้างกำกับ ควบคุมสิ่งที่เรียกว่าความจริง ภายใต้กรอบการนิยามในปริณิชนของความรู้

กรอบแนวคิดในเรื่องวาทกรรม การสร้างความจริง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นกรอบวิธีคิดที่นำมาศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงทรัพยากรระหว่างรัฐกับชาวบ้าน ชุดของความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน ปัญหาอคติความได้เกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งในรูปแบบวิธีคิดและการปฏิบัติ กฎหมายได้ถูกสร้างขึ้นจากความจริงที่มีมิติของรัฐเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการจับกุมจากเจ้าหน้าที่รัฐ และถูกดำเนินคดีความในเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่า แนวคิดดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การประสานชุดความรู้ในการศึกษา

ในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งในครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องไว้ 3 กลุ่มประกอบด้วย ด้วย 1. แนวคิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Ethno genesis and Cultural Exchange) 2. แนวคิดในเรื่องของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) และ 3.แนวคิดในเรื่องวาทกรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Discourse and Power Relation)

แนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวการศึกษาชาติพันธุ์โดยเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ดาระอั้งกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในรัฐไทย ความสัมพันธ์ของกลุ่มมีทั้งในระดับกลุ่มชาติพันธุ์ภายในหมู่บ้านปางแดง เช่น ลีซู มูเซอ กะเหรี่ยง คนเมือง โดยใช้แนวคิดแนวคิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Ethno genesis and Cultural Exchange) และแนวคิดในเรื่องของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) เป็นทฤษฎีในหน่วยวิเคราะห์ และในประเด็นความสัมพันธ์กับรัฐไทย ในเรื่องของปัญหาด้านคดีความของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดง ได้นำแนวคิดเรื่องวาทกรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Discourse and Power Relation) เป็นหน่วยวิเคราะห์ในประเด็นความคิดที่แตกต่าง การปรับตัว ตลอดจนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวดาระอั้งภายใต้บริบทของคดีความ

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษานี้ได้ทบทวนงานเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1. หมู่บ้านปางแดงอดีตถึงปัจจุบัน และ 2. ป่า และการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ภาคเหนือ

1. ภาพของหมู่บ้านปางแดง จากอดีตถึงปัจจุบัน

จากบทความเรื่อง “ปางแดง เหตุการณ์เลวร้ายที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง” ของภู เชียงดาว เป็นบทความที่น่าสนใจสารคดีที่สะท้อนความเป็นมาของชาวกระเหรี่ยงหมู่บ้านปางแดง ปัจจุบันในเมืองไทยนั้นมีชาวกระเหรี่ยงเข้ามาอาศัยอยู่ทั้งสิ้น 9 หมู่บ้านในพื้นที่ 3 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยหมู่บ้านห้วยห้วยนอก และหมู่บ้านห้วยทรายขาว ในพื้นที่อำเภอแม่อาย หมู่บ้านห้วยจะนู หมู่บ้านห้วยหมากเหลี่ยม และหมู่บ้านนอแลในเขตพื้นที่อำเภอฝาง หมู่บ้านแม่จร หมู่บ้านห้วยปง หมู่บ้านปางแดงใน และหมู่บ้านไทยพัฒนาปางแดง (ปางแดงนอก) ในเขตพื้นที่เชียงใหม่

ในปี พ.ศ. 2525 ชาวกระเหรี่ยงได้อพยพเข้ามาในเมืองไทยที่บ้านนอแล บนดอยอ่างขาง อำเภอฝาง ต่อมาได้ไปรับจ้างเก็บใบชาในสวนชาที่บ้านแม่จร ในเขตเชียงใหม่ ชาวกระเหรี่ยงได้เก็บรวบรวมเงินในการซื้อที่ดินที่ได้รับจากการรับจ้างเก็บใบชา เพื่อซื้อที่ดินของคนพื้นราบที่มีการจับจองทำกินอยู่ก่อนแล้วเป็นจำนวน 10 ไร่เพื่อตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านปางแดงใน ซึ่งโดยรอบ ๆ พื้นที่นั้นเป็นที่อยู่อาศัยของชาวปกาเกอะญอ และชาวลีซุมมาก่อน ในช่วงระยะเวลาต่อมาเมื่อกรมป่าไม้ได้มีนโยบายปลูกป่าในพื้นที่ป่าเขตพื้นที่บ้านปางแดง โดยได้มีการอพยพชาวกระเหรี่ยงจากบ้านนอแล และหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตพื้นที่ไชยปราการ เข้ามาเป็นแรงงานในการปลูกป่า เนื่องจากค่าจ้างแรงงานนั้นถูกกว่าคนพื้นราบ เมื่อหลังจากการปลูกป่า กรมป่าไม้ไม่ได้มีการส่งแรงงานเหล่านี้กลับไปยังถิ่นฐานเดิมทำให้ชาวบ้านได้สร้างบ้านอาศัยอยู่บริเวณปางแดง ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นหมู่บ้านปางแดงนอก ความเป็นชุมชนมีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการตั้งโรงเรียนปางแดง โดยมีมูลนิธิพุทธธรรมหนองฮ่อ บริเวณหน้าถ้ำ และได้มีการโอนโรงเรียนดังกล่าวเข้าเป็นสังกัดของรัฐบาลในเวลาต่อมา ทำให้เด็ก ๆ ในหมู่บ้านปางแดง และหมู่บ้านใกล้เคียงมีโอกาสได้เรียนหนังสือในระดับประถมศึกษา ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้เข้าใจภาษาไทย และความเป็นไทยมากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้พูดถึงการจับกุมชาวกระเหรี่ยงที่หมู่บ้านปางแดงในในปี พ.ศ.2532 เจ้าหน้าที่รัฐได้เฝ้าระวังและบอกชาวบ้านว่าวันนั้นนายอำเภอมาให้ชาวบ้านไปประชุมที่ตัวอำเภอเชียงใหม่ ชาวบ้านหลายคนไม่เชื่อแต่จำเป็นต้องไปก่อนถูกจับกุมในที่สุด ชาวกระเหรี่ยงต้องติดคุกนานกว่า 6 ปี และความเลวร้ายยังไม่สิ้นสุดชาวบ้านปางแดงได้ถูกจับกุมอีก 2 ครั้งในปี พ.ศ. 2541 และ พ.ศ. 2547 ที่ใช้ความรุนแรงในการจับกุม ตำรวจ ทหาร เจ้าหน้าที่ป่าไม้กว่า 200 คน พร้อมอาวุธครบมือได้ปิดล้อมหมู่บ้านปางแดง เจ้าหน้าที่ได้จับกุมชาวบ้านบ้านละ 1 คน ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงท้องแก่ คนแก่ คนพิการ เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมทั้งหมด

จากบทความเรื่อง กระเหรี่ยง ระเบิดาเมฆฝนบนดอยเชียงใหม่ ของไพฑูรย์ พรหมวิจิตร จากหนังสือพิมพ์เนชั่น ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2538 ได้กล่าวถึงสภาพการเข้าไปในหมู่บ้านปางแดงอัน

ยากลำบากในช่วงฤดูฝนช่วงระยะทางเพียง 12 กิโลเมตรเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน และเสี่ยงต่อการติดหล่มอย่างมากภาพที่พบนั้นได้เห็นการเข้าไปของทัวร์ป่าที่นำชาวเยอรมัน เข้าไปพักในหมู่บ้านดาระอั้ง ซึ่งลูกชายของเจ้าของบ้านได้นำเอาหน้าอัดลม เบียร์ยี่ห้อต่าง ๆ มาจำหน่ายเป็นภาพที่เป็นอดีตของหมู่บ้านปางแดงเนื่องจากปัจจุบันมีถนนลาดยางอย่างดีเข้าถึงได้โดยง่าย

ในบทความของภู เชียงดาว ได้กล่าวว่าการเกิดขึ้นของถนนสายนี้เป็นการเกิดขึ้นเพื่อรองรับนายทุนที่จะเข้ามาทำสัมปทานการระเบิดภูเขาหินปูนแถบเถือกเขাবริเวณนี้ ตลอดจนการเกิดขึ้นของนโยบายปิดป่าเพื่อเป็นการอนุรักษ์ป่า เนื่องจากการเข้าไปทำสัมปทานป่าในยุคพัฒนาทางเศรษฐกิจช่วงปี พ.ศ. 2530-2532 โดยนโยบายการปิดป่าเป็นประเด็นสำคัญอย่างมากในการเข้าไปช่วงชิงทรัพยากรระหว่างรัฐ ซึ่งเป็นตัวแทนของนายทุน กับชาวบ้านในพื้นที่

ในงานวิทยานิพนธ์ของวาสนา ละอองปลิว เรื่องความเป็นชายขอบ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพลัดถิ่น กรณีศึกษาชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว เป็นงานวิจัยชิ้นหนึ่งที่ยืนยันความเป็นชายขอบเหนือชายขอบของชาวดาระอั้งในพื้นที่หมู่บ้านปางแดง ภายใต้ความสัมพันธ์ของกลุ่มดาระอั้งกับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ตลอดจนความสัมพันธ์กับรัฐ อย่างไรก็ตามชาวดาระอั้งยังไม่ยอมจำนนต่อสภาวะไร้พื้นที่ โดยมีการกระตือรือร้นในการสร้างความหมาย และนิยามตนเองภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ดำรงอยู่ ภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐ การสร้างความหมายของกลุ่มในฐานะผู้รักษาป่า และชาวเขาที่ดีจากมุมมองที่ถูกมองว่าเป็นผู้ทำลายป่า หรือชาวเขาที่มีปัญหาและความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในการนิยามตนเองเป็นชาวพุทธ เพื่อเทียบเคียงความเป็นไทยของกลุ่ม ความเป็นพุทธได้ทำให้ความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งลดทอนลง ความเป็นพุทธในแต่ละครอบครัวมีลักษณะที่แตกต่างกันสามารถยืนหยุ่นได้ อัตลักษณ์ความเป็นดาระอั้งจึงถูกสร้างขึ้น และนำเสนอจึงมีลักษณะที่แตกต่างกัน ภายใต้ความสัมพันธ์ของทุน ชาวดาระอั้งได้นำเสนอภาพของตัวเองออกมาในรูปแบบของความน่าสงสาร เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาซื้อสินค้าจากกลุ่มดาระอั้ง เป็นการผลิตซ้ำความหมายของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มโลกที่สาม โดยทำให้เห็นลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์กลุ่ม 2 ประการ คือ 1. อัตลักษณ์ของกลุ่มมีความสิ้นเปลือง ไม่หยุดนิ่ง และมีการเลือกสรรในการผลิตอัตลักษณ์ในการแสดงออกต่อกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน 2. อัตลักษณ์ในฐานะพื้นที่ต่อรอง การช่วงชิง อัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งที่ถูกสร้างขึ้นภายในกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคม เป็นการช่วงชิงการนิยามความหมายของกลุ่มโดยเป็นการสร้างตัวตนใหม่เช่นฐานะผู้รักษาป่า ชาวเขาที่ดี ชาวพุทธ เป็นความพยายามที่จะหาความหมายเพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับตัวเอง

งานศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมดนี้สามารถนำมาสะท้อนให้เห็นพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านในช่วงเวลาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และยังเป็นการตอกย้ำว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ของ

หมู่บ้านที่มีการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง ตลอดจนงานศึกษาของวาสนา ละอองปลิวได้แสดงให้เห็นความเป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง ในการต่อรองกับความสัมพันธ์ในพื้นที่ งานศึกษาที่ผ่านมาจึงเป็นส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจสภาพพื้นที่ และกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. ป่าและการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ภาคเหนือ

งานวิจัยของอานันท์ กาญจนพันธ์ และมิ่งสรรพ ขาวสะอาด เรื่องวิวัฒนาการการบุกรุกพื้นที่ป่าของเขตภาคเหนือตอนบน งานวิจัยชิ้นนี้ได้เน้นการศึกษาด้านพฤติกรรม และทัศนคติของชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ในเขตป่า ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ และบริบทของสังคมปัจจุบัน ทำให้เห็นวิวัฒนาการของการบุกรุกที่ทำกิน และการตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อนุรักษ์ และป่ารอบ ๆ เขตอนุรักษ์ ตลอดจนได้ประเมินศักยภาพของชาวบ้านแต่ละกลุ่มที่รายล้อมชุมชน โดยมีการแบ่งยุคการเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าเป็น 4 ยุคสำคัญคือ 1. ยุคการทำสัมปทานป่า ช่วงเวลาก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง-พ.ศ.2485 เป็นช่วงระยะเวลาของการกระจายตัวของชาวบ้านเพื่อเข้าไปในชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ เพื่อหาที่ดินทำนา เข้าไปทำสวนเมี่ยง หาที่เลี้ยงควาย และเข้าไปทำสัมปทานไม้ 2.ยุคอำนาจเถื่อน ช่วงปี พ.ศ.2485-2507 การเข้าไปทำสัมปทานไม้ของชาวต่างชาติ การทำสัมปทานของบริษัท เพื่อนำไม้ไปทำหมอนรองทางรถไฟ ทำให้ไม้ใหญ่หมดไป และเกิดการบุกรุกพื้นที่ทำกินได้ง่ายมากขึ้น ในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ โดยได้มีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกพืชที่สำคัญได้แก่ยาสูบ อ้อย ถั่วลิสง การขยายพื้นที่การเพาะปลูกได้เข้ามาในพื้นที่ดอน โดยเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำมากทำให้การบุกรุกพื้นที่ทำได้ง่ายมากขึ้น การเกิดขึ้นของยารักษาโรคมาเลเรีย ซึ่งทำให้ชาวบ้านเข้าไปตั้งชุมชนในพื้นที่ป่าได้ และในยุคนี้ทางราชการนั้นได้เข้าไปจัดสรรที่ดินให้ราษฎรทำกิน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าไปในพื้นที่ป่ามากขึ้น 3. ยุคการทำไม้เถื่อน ระหว่างปีพ.ศ. 2508-2517 เป็นยุคที่รัฐสนับสนุนคุ้มครองให้เกิดการใช้อำนาจนอกกฎหมายเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว และผู้มีอำนาจในท้องถิ่นซึ่งเป็นการผลักดันให้ชาวบ้านเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่า โดยเป็นการหาประโยชน์จากไม้ อีกนัยยะหนึ่งเพื่อเป็นการเก็บภาษีบำรุงพื้นที่ โดยเป็นผลที่ทำให้เกิดการอพยพข้ามถิ่นกันเพิ่มมากขึ้น 4.ยุคแย่งชิงทรัพยากร ยุคนี้เป็นยุคที่รัฐได้ใช้นโยบายในการอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น โดยตั้งเป็นเขตต้นน้ำ เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากร เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่อีกด้านหนึ่งรัฐกลับเปิดสัมปทานด้านทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านอุตสาหกรรม เช่นด้านการทำเหมืองแร่ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความมั่นคงของการอยู่ในพื้นที่ป่าของชาวบ้าน อีกนัยยะหนึ่งได้สะท้อนภาพให้เห็นการอพยพของชาวบ้านเข้าสู่เขตเมืองเพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ให้ภาพการเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่า เขตภาคเหนือตอนบน โดยที่เป็นลักษณะที่สะท้อนให้เห็นได้ของการเริ่มอพยพเข้าไปของชาวกระเหรี่ยงในหมู่บ้านปางแดง ในยุคเริ่มต้นสามารถอธิบายลักษณะนโยบายแนวคิดในช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อชาวกระเหรี่ยงในการเคลื่อนย้ายตัวเองเพื่อหาที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่า ตลอดจนสืบเนื่องมาจนยุคปัจจุบันการแย่งชิงทรัพยากรพื้นที่ป่าระหว่างรัฐกับชาวกระเหรี่ยงยังดำเนินอยู่ต่อมา โดยเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชาวบ้านกับรัฐ คือกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนการจัดการทรัพยากรที่มีความแตกต่างกัน

หนังสือเรื่องพลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์ และนโยบาย ในบทความเรื่อง รัฐ ชุมชน และนโยบายการจัดการทรัพยากร บทสำรวจองค์ความรู้ ของยศ สันตสมบัติ ซึ่งเห็นภาพของพัฒนาการของการเข้าไปครอบครองทรัพยากรด้วยกลวิธีที่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนภาพให้เห็นวิถีคิดของมุมมองที่เกิดขึ้นจากรัฐว่า ป่ากับคนไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ชาวบ้านเป็นพวกกลุ่มคนที่เข้าไปบุกรุกทำลายป่า วิธีการแก้ไขจึงต้องมีการดำเนินตามกฎหมายในการจัดการกับผู้บุกรุกทำลายป่า ด้วยการพยายามขับไล่ราษฎรที่ครอบครองพื้นที่ป่า ดังนั้นพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับประชาชนควรวางอยู่บนรากฐานความสำคัญ คือปฏิเสธรระบบกฎหมายแบบอำนาจนิยมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบรวมศูนย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นคือ

ประการแรกคือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่า และทรัพยากรธรรมชาตินั้นทั้งหมดที่มีอยู่จะเป็นการลิดรอนสิทธิชุมชน ด้วยการอ้างสิทธิเหนือทรัพยากรทั้งหมดเป็นของรัฐ โดยโอนอำนาจเข้ามาเป็นของรัฐโดยเด็ดขาด เป็นการรวมศูนย์อำนาจบริหารจัดการเข้ามาเป็นของรัฐทั้งหมด ประการที่สอง ระบบกฎหมายวางอยู่บนฐานความคิดที่แยกคน และชุมชนออกจากป่า วิถีคิดดังกล่าวมีสมมุติฐานว่าคนไม่สามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล ซึ่งวิถีคิดดังกล่าวเป็นมโนทัศน์ที่มาจากตะวันตก โดยมีความขัดแย้งกับข้อเท็จจริงของไทยที่สามารถอยู่ร่วมกับป่ามาได้หลายชั่วอายุคน ประการที่สาม รัฐใช้เกณฑ์กรรมสิทธิ์ในที่ดินแบบโฉนดตะวันตก มาเป็นหลักในการตรวจสอบสิทธิของเอกชน และชุมชนอย่างเคร่งครัด ประการที่สี่ รัฐบังคับใช้หลักเกณฑ์การบริหารจัดการและการควบคุมเป็นการทั่วไปทั่วประเทศโดยไม่จำกัดพื้นที่ เห็นได้ว่ารัฐมองป่าเป็นเพียงที่ดินที่ยังมิได้มาซึ่งเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายที่ดิน ประการสุดท้าย ตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐรัฐมุ่งเน้นการพัฒนาภาคธุรกิจอุตสาหกรรม โดยมองข้ามการพัฒนาชนบท และภาคเกษตรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐเน้นการเจริญเติบโตภาคอุตสาหกรรมโดยอุตสาหกรรมทุน กำลังสมอง และแรงงานจากภาคการเกษตร

โดยสรุปแล้วจะเห็นประเด็นที่มีความสำคัญด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ประเด็นที่หนึ่ง ระบบกรรมสิทธิ์ การยึดระบบกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายตะวันตกเป็นแบบอย่างในการจัดการ

ทรัพยากรเพียงอย่างเดียว ทำให้รัฐอ้างสิทธิเหนือทรัพยากรทั้งหมดเป็นของรัฐ และโอนอำนาจยึดทรัพยากรเป็นของรัฐอย่างเด็ดขาด ระบบกรรมสิทธิ์ดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิชุมชนในการจัดการ และดูแลทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน เพราะชุมชนไม่มีอำนาจจัดการตามกฎหมาย โฉนดระบบดังกล่าวได้ทำให้ทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันกลายเป็น “ของหลวง” โดยชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดูแล ประเด็นที่สองความลักลั่นขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับประเพณี เป็นประเด็นที่เป็นช่องว่างของความลักลั่นขัดแย้งระหว่างวิถีชีวิตกับนโยบายกฎหมาย ซึ่งเป็นผลให้รัฐได้ใช้ความรุนแรงซึ่งได้รับการรับรองจากกฎหมาย ประเด็นที่สามระบบการจัดการทรัพยากรแบบรวมศูนย์ จะเห็นได้ว่ารัฐได้ใช้กฎหมาย กฎหมาย นโยบายในการบังคับควบคุมไปทั่วประเทศ โดยไม่มีการจำกัดพื้นที่ ในขณะที่ทุกพื้นที่นั้นมีความหลากหลาย ยิ่งกว่านั้นนโยบายการพัฒนาประเทศเน้นระบบอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการคุกคามทรัพยากรจากภาคการเกษตร ซึ่งทำให้เกิดการเสียเปรียบอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่สี่ความลักลั่นขัดแย้งของนโยบายรัฐ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นโยบายของรัฐมีความลักลั่นกันเองซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการจัดสรรทรัพยากร

จากหนังสือเรื่องพลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์ และนโยบาย ทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับชาวบ้านในการปะทะกันของความแตกต่าง ความลักลั่นที่เกิดขึ้นเป็นประเด็นที่ถูกมองว่าเป็นปัญหา โดยเหตุผลที่สำคัญคือ กฎหมายซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นแนวทางปฏิบัติ การใช้อำนาจระหว่างรัฐ กับชาวบ้าน ความแตกต่างได้ปรากฏขึ้นที่หมู่บ้านปางแดง ความลักลั่นทางด้านกฎหมายในกรณีดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัญหาระดับเชิงนโยบาย ได้ส่งผลกระทบโดยตรงกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

งานศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมดนี้เป็นงานศึกษาที่กล่าวถึงพื้นที่ป่า ในเรื่องของพัฒนาการ และปัญหาในการจัดการทรัพยากรของภาครัฐ งานศึกษาที่ได้บททวนมาสามารถสะท้อนให้เห็นช่วงเวลาในการจัดการทรัพยากรที่แตกต่างกัน ชาวกระเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ในพื้นที่ป่า งานบททวนทั้งหมดนี้จึงช่วยให้เกิดความเข้าใจประเด็นเรื่องป่าตลอดจนผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชาวบ้านในช่วงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

กระเหรี่ยง ในการศึกษาครั้งนี้ “กระเหรี่ยง” หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพจากรัฐฉานเข้าสู่ประเทศไทย มีหลายชื่อเรียกที่มีความหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์นี้ เช่น ปะหล่อง รูไม เตอะอั้ง คุณลอย หลาย ๆ คนจะรู้จักกระเหรี่ยงในชื่อ ปะหล่อง ซึ่งเป็นคำเรียกของชาวพม่า และไทใหญ่มีความหมายว่าผู้ที่หนีห่างไกลความเจริญ แต่ชาวกระเหรี่ยงไม่มีความหมายของคำว่าปะหล่อง และ

ชอบคำว่าดะระอั้งมากกว่าเนื่องจากเป็นภาษาของดะระอั้งเอง คำว่า “ดา” มีความหมายว่า คน และ คำว่า “ระอั้ง” มีความหมายว่าภูเขา ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้คำว่าดะระอั้งในการเรียกชื่อ กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้

อัตลักษณ์ ในการศึกษาครั้งนี้อัตลักษณ์มีความหมายถึงตัวตน ซึ่งเป็นลักษณะของตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ ในบริบทความหมายอีกอย่างหนึ่งคือความเป็นชาติพันธุ์ ที่ได้ถูกผลิตจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์กับกลุ่มคน อัตลักษณ์ ตัวตน และความเป็นชาติพันธุ์จึงได้ถูกนำเสนอออกมาภายใต้เส้นพรมแดนชาติพันธุ์ที่ถูกเลือกสรรออกมาจนกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเอง

คติความ มีความหมายถึง กระบวนการพิจารณาคติในชั้นศาล เพื่อพิจารณาถึงความถูกต้องภายใต้กฎหมายของประเทศไทย ในการศึกษาในครั้งนี้คติความที่เกิดขึ้นเป็นคติความในการบุกเบิกพื้นที่ป่า และได้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มชาวบ้าน ภายใต้ความขัดแย้งดังกล่าวได้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดะระอั้งตามมา

ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษานี้มีข้อจำกัดคือ ในช่วงเวลาที่มีการศึกษาอยู่นี้ชาวดะระอั้งยังคงมีคติความอยู่ที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ในการจับกุมครั้งที่ 3 ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ปัจจุบันระยะเวลาเวลาล่วงเลยมา 3 ปี การพิจารณาคติความในศาลชั้นต้นยังไม่เสร็จสิ้น ศาลได้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาออกไป ทำให้ไม่เห็นว่ายุทธการพิจารณาคติในศาลชั้นต้นจะออกมาอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าคติความที่เกิดขึ้นยังไม่มีคำพิพากษาออกมา แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาภายในชุมชนดะระอั้งในปัจจุบัน

ผู้ศึกษามองประเด็นของคติความในครั้งนี้สองเป็นหลักในการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลา และผู้ต้องหา แต่ในสิ่งที่เหมือนกันคือ เป็นการกระทำผิดกฎหมาย ป่าสงวนข้อเดียวกัน และทำให้ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวดะระอั้งในการเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนเช่นเดียวกัน

การนำเสนอผลงาน

นำเสนอในงานเขียนวิทยานิพนธ์ โดยมีเค้าโครงดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาของชาวดาระอั้งกับปัญหาชาติพันธุ์ในพม่า ในบทนี้ผู้ศึกษาได้นำเสนอความเป็นมาของชาวดาระอั้งในประเทศพม่า สาเหตุของการอพยพ และการอพยพเข้ามาในประเทศไทย

บทที่ 2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปางแดงนอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ บทนี้เป็น การนำเสนองานชาติพันธุ์วรรณนาของกลุ่มดาระอั้งในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก

บทที่ 3 คติความ ปัญหาของกลุ่มคนพลัดถิ่น ในบทนี้ได้พยายามนำเสนอคติความที่เป็น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชาวดาระอั้ง ในการเข้าถึงทรัพยากรป่า ที่ทำกิน และที่อยู่อาศัยของชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก

บทที่ 4 การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มดาระอั้ง ในบทนี้เป็นการพูดถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐ ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอข้อค้นพบ ข้อถกเถียงในทางทฤษฎี ตลอดจนข้อเสนอแนะ ในการทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

บทที่ 2

ความเป็นมาของชาวดาระอั้งกับปัญหาชาติพันธุ์ในพม่า

บทที่ 2 เป็นการนำเสนอถึงความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งก่อนการอพยพเข้ามาในประเทศไทย ในบทนี้ส่วนมากเป็นการนำเสนองานเอกสาร และหลักฐานข้อมูลของชาวดาระอั้งที่ส่วนใหญ่ได้ปรากฏในการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ และรัฐฉาน ผู้ศึกษาได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งกับปัญหาทางชาติพันธุ์ในพม่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพัฒนาการของปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ และความเดือดร้อนของภัยสงครามที่ชาวดาระอั้งได้รับก่อนการอพยพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นสาเหตุการอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง โดยเฉพาะช่วงเวลาการอพยพ และการก่อตั้งชุมชนบ้านนอแลที่ค้อย่างงางจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่แรกของกลุ่มดาระอั้งในการเข้ามาตั้งชุมชนในเมืองไทย

ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหรือปะหล่อง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่เป็นที่รู้จักมากนักสำหรับคนไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยได้ไม่นาน และมีจำนวนไม่มากนัก กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้แต่เดิมอาศัยอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่าก่อนได้อพยพเข้ามาเมืองไทยประมาณปี พ.ศ. 2522

“ดาระอั้ง” เป็นคำที่ชาวดาระอั้งใช้เรียกตัวเอง ซึ่งคนโดยทั่วไปจะรู้จักดาระอั้งจากคำว่า “ปะหล่อง” โดยเป็นคำเรียกที่มาจากภาษาไทใหญ่ คำเรียกขานของคนกลุ่มนี้ยังมีอีกหลายคำ เช่น “ปะลวง” เป็นคำเรียกของชาวพม่า หรือ “คุณลอย” มีความหมายว่าคนค้อย หรือคนภูเขา ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกชาวดาระอั้ง

ดาระอั้ง ในหนังสือบางเล่มให้ความหมายว่านางฟ้าตัวน้อย ๆ ซึ่งชาวดาระอั้งเชื่อว่าตนเองได้สืบเชื้อสายมาจากนางฟ้า จากตำนานนางฟ้าที่ชื่อ “หรอยเงิน” ได้เดินทางมายังโลกมนุษย์ แต่ด้วยความโศกเศร้า ได้ไปติดกับดักสัตว์ของชาวมูเซอเข้าทำให้ไม่สามารถเดินทางกลับไปยังสวรรค์ได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในโลกมนุษย์และเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์หลายกลุ่ม ชาวดาระอั้งเชื่อว่าตนเองเป็นลูกหลานของนางฟ้ากลุ่มหนึ่งของนางหรอยเงิน

ในภาษาดาระอั้งคำว่า “ดา” มีความหมายว่า “คน” และคำว่า “ระอั้ง” หรือ “ดืออั้ง” มีความหมายถึง “ภูเขา” ตามตำนานเล่าว่า เดิมมนุษย์ไม่มีภาษาพูดเป็นของตนเอง ต้องไปขอร้องจาก

เทวดา คาระอั้งไปถึงช้ากว่าคนอื่น เทวดาเสกภาษา และเสียงให้กับคนอื่น ๆ ไปเกือบหมดแล้ว ดังนั้นเมื่อคาระอั้งไปถึง และร้องขอภาษา เทวดาจึงปล่อยก้อนหินลงจากภูเขา เป็นเสียงดัง “กลิ้ง กลิ้ง กลิ้ง” สำเนียงภาษาของคาระอั้งจึงคล้ายกับก้อนหินตกจากภูเขา และเสียงกลิ้ง กลิ้ง นี้เองเป็นที่มาของสำเนียงเสียง “ตะอั้ง” หรือ “ระอั้ง” ที่หมายถึงภูเขา (สกุณี ฉัฐพลวัฒน์ 2545)

การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งมีความหลากหลายอย่างมาก เนื่องจากการจัดแบ่งได้ใช้เกณฑ์อะไรในการแบ่งเช่นภาษา เครื่องแต่งกาย สถานที่อยู่ ในงานของ Howard and Wattana ได้จำแนกคาระอั้งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ปะหล่องทอง (golden Palaung) ปะหล่องเงิน (Silver Palaung) และปะหล่องรูไม (Rumai) โดย Howard and Wattana เชื่อว่าปะหล่องในประเทศไทยคือปะหล่องเงิน แต่เมื่อสอบถามชาวบ้านหลาย ๆ คนพบว่าบางคนก็บอกว่าปะหล่องเงิน บางคนก็บอกว่าปะหล่องเงินเร คำว่า “เร” มีความหมายว่าแดง

ในงานของ Diran ได้ใช้เครื่องแต่งกายในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มปะหล่องทอง (golden Palaung) และกลุ่มปะหล่องเงิน (Silver Palaung) ในงานของอุษณีย์ เมตต์การุณจิต ได้จำแนกคาระอั้งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ ปะหล่องแดง ปะหล่องดำ ปะหล่องคอย ปะหล่องลาย ปะหล่องเสื้อสั้น และปะหล่องน้ำสั้น

จากงานของสกุณี ฉัฐพลวัฒน์ ได้พบนักศึกษาปริญญาเอกชาวกะฉิ่นที่เก็บข้อมูลคาระอั้ง 3 ประเทศ คือ จีน พม่า และไทย ได้จัดแบ่งคาระอั้งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ประกอบไปด้วย คาระอั้งแดง (Red) ซึ่งเป็นกลุ่มคาระอั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย คาระอั้งเงิน หรือคาระอั้งรูไม (Silver or Rumai) เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดอาศัยอยู่ในรัฐฉานประเทศพม่า และคาระอั้งทอง (Golden) อาศัยอยู่ในเมืองน้ำสั้นประเทศพม่า

หมู่บ้านปางแดงในชาวบ้านหลายคนบอกว่าตัวเองเป็นคาระอั้งขึ้นแดง ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงในอพยพมาจากคอยลาย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองเชียงตุง ชาวคาระอั้งบ้านปางแดงนอกส่วนมากก็อพยพออกมาจากคอยลายเช่นเดียวกัน แต่บอกว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งเงิน ผู้ศึกษาคิดว่าประเด็นดังกล่าวไม่ใช่ประเด็นสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ เพราะการศึกษารั้งนี้เน้นความสำคัญในประเด็นของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการของภาครัฐ

กลุ่มคาระอั้งอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากบริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐฉาน ประเทศพม่า บางส่วนอยู่ทางตอนใต้ของรัฐกะฉิ่น และแถบมณฑลยูนนาน ประเทศจีน คาระอั้งในประเทศพม่าได้กระจายตัวอยู่ทั่วไปในรัฐฉานมีจำนวนมากในเมืองตองเปง(น้ำซัน) สีป้อ เมืองมิต และทางตอนใต้ของรัฐฉาน คือเมืองเชียงตุง

ในปี 1995 มีจำนวนคาระอั้งอาศัยอยู่ในประเทศพม่าประมาณ 300,000 คน (NCGUB, 1996 อ้างในสกุณี ฉัฐพลวัฒน์ 2545) และอาศัยอยู่บนคอยสูงในเมืองลูซี เฉินกาง ในเขตปกครอง

ภาพที่ 1 การตั้งบ้านเรือนของชาวดาระอั้งหมู่บ้านกาลอ ทางทิศตะวันตกของเมืองเชียงใหม่
ที่มา : Howard Micheal and Wattana Wattanapun, The Paluang in Northern Thailand
(Chiang Mai : Silkworm Book, 2001).

ตระกูลภาษาของชาวดาระอั้ง

นักวิชาการทางด้านภาษาศาสตร์ได้จัดประเภทของภาษาของกลุ่มชาวดาระอั้งไว้อยู่ในกลุ่มภาษาปะหล่องอิก (Palaungic) โดยเป็นกลุ่มภาษาย่อยของตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) โดยเป็นภาษาที่อยู่ในสายออสโตร-เอเชียติก (Austro-Asiatic)

โดยกลุ่มภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) เป็นสาขาย่อยสาขาหนึ่งของตระกูลภาษาออสโตร – เอเชียติก นั้นจำแนกออกเป็น 3 สาย คือ มอญ-เขมรตะวันออก (Eastern Mon-Khmer) มอญ-เขมรใต้ (Southern Mon-Khmer) และมอญ-เขมรเหนือ (Northern Mon-Khmer) โดยกลุ่มภาษาปะหล่องอิกอยู่ในกลุ่มภาษามอญ-เขมรเหนือนี้ โดยสามารถแยกออกเป็น 3 สาย คือ สายขมุอิก (Khmuic) เป็นภาษาในกลุ่มขมุ มลาปรี สายเวียดตึก (Vietic) เป็นภาษาที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มเวียดนาม ทะวัง และสายปะหล่องอิก (Palaungic) ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 สายคือ ปะหล่องอิกตะวันตก (Western Palaungic) เป็นภาษาของพวกว้า ปลั่ง ส่วนอีกสายหนึ่งคือปะหล่องอิกตะวันออก (Eastern Palaungic) โดยเป็นภาษาที่ชาวดาระอั้งใช้ในการสื่อสาร แยกเป็นกลุ่มย่อยคือ ภาษาปะหล่องทอง (GoldPalaung) ภาษาปะหล่องรุไม (Rumai) และภาษาปะหล่องเงิน (SilverPalaung)

กลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จากประเภทของภาษาแต่จากความ เป็นจริง ภาษาของดาร์อั้งนั้นไม่ได้ยึดติดอยู่กับกลุ่มภาษาของตัวเองอย่างที่เข้าใจกัน ดาร์อั้งในรัฐ ฉานสามารถพูดภาษาไทยใหญ่เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร และทำการค้าได้ เช่นเดียวกับกลุ่มดา ร์อั้งที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย ดาร์อั้งสามารถพูดภาษาเมืองของกลุ่มคนไทยภาคเหนือได้ ตลอดจนเด็ก ๆ ชาวดาร์อั้งรุ่นใหม่ ๆ ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนในเมืองไทยซึ่งสามารถพูด ภาษาไทยภาคกลางได้ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันออกไปชาวดาร์อั้งก็สามารถเรียนรู้ ภาษาแตกต่างกัน ทำให้เห็นได้ว่าภาษาไม่ใช่สิ่งที่สามารถยึด หรือจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ได้

ในงานของวาสนา ละอองปลิว ได้สัมภาษณ์นักวิชาการทางภาษาศาสตร์ที่เข้าไปเก็บ ข้อมูลในรัฐฉาน และมณฑลยูนนานพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งถึงแม้จะใช้ภาษาในตระกูลปะ หล่องอิคะวันออกเหมือนกัน แต่ภาษาดาร์อั้งที่ใช้แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน มีความ หลากหลาย ๆ ระดับทั้งสามารถสื่อสารกันได้ และไม่สามารถสื่อสารกันได้

ดาร์อั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตัวเอง ดาร์อั้งในรัฐฉานได้ใช้ภาษา ไทยใหญ่ของพม่าเป็นภาษาเขียนของกลุ่มดาร์อั้ง กลุ่มคนดาร์อั้งหมู่บ้านปางแดงที่อพยพจาก ประเทศพม่าหลายคนมีตัวหนังสือไทใหญ่สักไว้ที่แขน แต่ส่วนมากอ่านตัวหนังสือไทใหญ่ไม่ออก มีเพียงบางคนเท่านั้นที่เคยบวชเรียนมาก่อนจึงสามารถอ่านตัวหนังสือเหล่านั้นได้

ชาวดาร์อั้งกับปัญหาชาติพันธุ์ในพม่า

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะพูดถึงประวัติความเป็นมาของปัญหาชาติพันธุ์ในพม่าที่มีผลกระทบ ต่อชนกลุ่มน้อย และชาวดาร์อั้งก่อนการอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย ผู้ศึกษาจะนำเสนอพัฒนาการ ของความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดปัญหาชาติพันธุ์ในพม่าในช่วงเวลา 4 ช่วงคือ

1. ช่วงก่อนการตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ
2. ช่วงเวลาที่ตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ
3. ช่วงเวลาหลังได้รับเอกราช
4. ช่วงเวลาหลังจากครบรอบ 10 ปีสนธิสัญญาปางโหลงจนถึงปัจจุบัน

ช่วงก่อนการตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ

ชาวดาร์อั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในรัฐฉาน เอกสาร และบันทึกที่ เกี่ยวข้องกับดาร์อั้งมักกล่าวถึงกลุ่มดาร์อั้งที่อยู่ในพื้นที่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือในรัฐฉาน อาศัยอยู่ ที่เมืองตองเป้ง (Tawngpeng) ใกล้กับเมืองแสนหวี และเมืองสีป้อ และยังพบชาวดาร์อั้งกระจายตัว อยู่ที่เมืองมิต (Muang Mit) เมืองน้ำซัน (Namsan) เมืองน้ำคำ (Namkham) ซึ่งอยู่ติดกับรัฐกะฉิ่น ใน

งานของ Milne ในปี 1910 ได้ชี้ให้เห็นว่าชาวคาระอั้งต้องจ่ายภาษี และช่วยให้กับกลุ่มเจ้าฟ้าไทใหญ่ และกลุ่มคะฉิ่น

กลุ่มคาระอั้งทองได้อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากที่เมืองตองเป้ง (Tawngpeng) จากงานเอกสารพบว่าภายใต้การปกครองของระบบเจ้าฟ้าไทใหญ่ เจ้าฟ้าเมืองตองเป้งเป็นเจ้าฟ้าที่มีเชื้อสายของชาวคาระอั้ง ซึ่งทำให้ง่ายแก่การปกครองชาวคาระอั้ง

ส่วนกลุ่มคาระอั้งเงิน และรุโม เป็นกลุ่มคาระอั้งที่อยู่ทางทิศใต้ของรัฐบาล จากงานเอกสารพบว่ากลุ่มคาระอั้งเหล่านี้แต่เดิมได้อาศัยอยู่ที่ทางเหนือของรัฐบาล ต่อมาชาวคาระอั้งกลุ่มนี้เจอปัญหาเรื่องส่วยภาษีที่มีการเรียกร้องเก็บเกินกำลังที่จะสามารถจ่ายได้ ชาวคาระอั้งจึงได้อพยพลงมาทางทิศใต้ (Scott James G. and Hardiman John P. 1900)

ในงานศึกษาของ Milne ในปี 1910 ยังพบว่าชาวคาระอั้งมีลักษณะกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใกล้เคียงกับไทใหญ่ เนื่องจากนับถือศาสนาพุทธ ในช่วงวันสำคัญทางศาสนาจะพบเห็นชาวคาระอั้งไปวัดกับชาวไทใหญ่ และกลุ่มคาระอั้งบางกลุ่มสามารถพูด และฟังภาษาไทใหญ่ได้เพราะในบางเมืองมีชาวไทใหญ่ และชาวคาระอั้งอาศัยอยู่ร่วมกัน

ในช่วงเวลานี้รัฐบาลได้ถูกพม่าเข้ายึดครอง และพม่าได้เข้าไปจัดการในระบบการปกครองในปี 1820 พม่าได้แบ่งแยกรัฐบาลออกเป็นเขตการปกครองขนาดเล็ก และได้แบ่งเมืองตองเป้ง (Tawng Peng) และน้ำซัน (Nam Hsan) ที่เป็นเมืองที่มีชาวคาระอั้งอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากออกจากเมืองมิต แยกเมืองล่อจอกออกจากเมืองของหัวย แยกลาข่า, หมอกใหม่, เมืองปิ่น และเมืองปองจากเมืองนาย และต่อมาแยกเมืองกึ่งออกจากลาข่า และเมืองสามขาออกจากของหัวย โดยเมืองต่าง ๆ มีผู้ปกครองเขตอิสระเหล่านี้ และต้องทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา และต้องส่งเครื่องบรรณาการต่อกษัตริย์พม่า

ต่อมาในช่วงเวลาปี 1850 ไทใหญ่ได้ทำการปฏิวัติพม่าโดยมีขุนส่างไฮเป็นผู้นำ สามารถขับไล่กองทัพพม่าที่เข้ามายึดเมืองแสนหวี แต่อย่างไรก็ตามในปี 1877 พระเจ้ามินดงก็ได้ส่งกองทัพกลับมายึดเมืองแสนหวีคืนได้เหมือนเดิม ในช่วงปี 1879 ขุนส่างตันสูงได้ปลดแอกเมืองแสนหวีอีกครั้งจากพม่า และทำให้เจ้าขุนส่างเจ้าเมืองสี่ป้อได้ประกาศเลิกสวามิภักดิ์ต่อพม่าในปี 1881 และในช่วงเวลาถัดมาเจ้าเมืองเชียงตุง ก็สามารถปฏิวัติออกมาจากการปกครองของพม่าได้สำเร็จในปี 1885 หัวเมืองต่าง ๆ ของรัฐบาลต่างได้รับอิสรภาพจากพม่าเกือบครบทุกหัวเมือง และในช่วงเวลานี้อังกฤษได้เข้ามาประกาศสงครามกับพม่า และสามารถเข้ายึดครองพร้อมกับยกเลิกระบบกษัตริย์ของรัฐบาลพม่า (อัคนี มูลเมฆ 2548)

ในช่วงเวลานี้ไม่ค่อยงานของประวัติของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งมากนัก แต่สามารถรู้ได้ว่าชาวคาระอั้งอยู่อาศัยอยู่แถบตะวันตกของรัฐบาลเป็นจำนวนมาก กลุ่มคาระอั้งมีการเคลื่อนย้ายลงมา

ทางทิศใต้ และช่วงเวลานี้หลายเมืองในรัฐฉานได้เกิดการต่อสู้เพื่อให้หลุดจากการเป็นประเทศหัวเมืองของพม่า และกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความใกล้เคียงกับชาวไทยใหญ่เป็นอย่างมาก เพราะนับถือศาสนาพุทธ และชาวดาระอั้งบางกลุ่มสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ได้

ช่วงเวลาที่พม่าตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ

ในปีค.ศ.1895 อังกฤษสามารถยึดครองพม่าได้สำเร็จ และได้ยกเลิกระบบกษัตริย์ของพม่า ตัวแทนของประเทศอังกฤษก็ได้ติดต่อขอพูดคุยกับเจ้าฟ้ารัฐฉาน เพื่อต้องการทำความเข้าใจในท่าทีของอังกฤษที่มีต่อรัฐฉาน เจ้าฟ้าทั้งหลายก็ไม่มีท่าทีต่อต้านอังกฤษแต่อย่างใด และทางอังกฤษเองก็ไม่มีเจตนารมณ์ที่จะทำสงครามกับรัฐฉาน และตัวแทนอังกฤษได้ยื่นข้อเสนอว่าถ้าหากเจ้าฟ้ารัฐฉานยินยอมสวามิภักดิ์อยู่ภายใต้นางหอกำเมืองอังกฤษ (พระราชินีอังกฤษ) เจ้าฟ้าภายในรัฐฉานจะได้รับสิทธิในการปกครองดูแลที่ดินของตนเหมือนกับที่ผ่าน ๆ มา ช่วงเวลาดังกล่าวอังกฤษได้พยายามสร้างทางรถไฟจากเมืองตองอูผ่านเมืองจอกเซ และเมืองขามะรินไปยังเมืองมณฑะเลย์ ซึ่งทำให้เกิดเส้นทางการค้าที่สำคัญระหว่างรัฐฉานกับเมืองย่างกุ้ง

ในเดือนกันยายน ปีค.ศ. 1884 อังกฤษได้ตั้งศูนย์รักษาการของรัฐฉานไปไว้ที่เมืองตองกั และได้แบ่งการปกครองรัฐฉานออกเป็น 2 ส่วนประกอบไปด้วยรัฐฉานส่วนภาคเหนือ และรัฐฉานส่วนใต้ และในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1888 กฎหมายการจัดระเบียบบริหารราชการฉบับใหม่ของอังกฤษได้ถูกนำออกมาบังคับใช้ในรัฐฉาน ภายใต้การปกครองของอังกฤษเจ้าฟ้าจะต้องจ่ายค่าบรรณาการเป็นรายปี และให้สิทธิในการบริหารป่าไม้ในการบริหารเหมืองแร่เป็นอาณานิคมของรัฐบาลทหารอังกฤษในพม่า (British Superintendent)

รัฐฉานมีหัวเมืองทั้งสิ้น 33 หัวเมือง ปกครองโดยผู้นำที่สืบเชื้อสายมาจากสายเลือดเดียวกัน กลุ่มผู้นำมีศักดิ์หน้าที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าผู้ปกครองของ 33 หัวเมืองจะมีศักดิ์หน้าที่แตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองทุกคนมีขอบเขตอำนาจที่เท่าเทียมกัน กลุ่มผู้นำทั้ง 33 หัวเมืองมีลำดับศักดิ์หน้าที่คือระดับเจ้าฟ้า (ChaoFah) 16 ตำแหน่ง ระดับเมียวซา (Myo Za) 12 ตำแหน่ง ระดับฉ่วยกันมู (Shwe gunhmu) 3 ตำแหน่ง ระดับงวักกันมู (Ngwe gunhmu) 6 ตำแหน่ง แต่ในระยะต่อมาทุกตำแหน่งได้กลายเป็นเจ้าฟ้าทั้งหมด

ในช่วงแรกรัฐบาลทหารอังกฤษในพม่าได้มองรัฐฉานเป็นรัฐอิสระจากรัฐบาลพม่า แต่ในช่วงเวลาปี 1897 อังกฤษกลับได้บริหารรัฐฉานเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของรัฐพม่าที่ขึ้นตรงต่อข้าหลวงเมืองย่างกุ้ง การเปลี่ยนให้รัฐฉานกลายเป็นรัฐอารักขาต่อรัฐพม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษ เป็นการผิดข้อตกลงที่มีให้แกกันในครั้งแรก จึงทำให้รูปแบบการปกครองของอังกฤษเริ่มได้รับการปฏิเสธและคัดค้านจากประชาชนรัฐฉาน

ในปีค.ศ. 1900 อังกฤษได้รวบรวมดินแดนบริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำอิระวดี อันได้แก่ เมืองสามสบ เมืองเชียงกาเลีย เมืองคำติ และเมืองบามอ และดินแดนข้างเคียงเมืองซากาย (Sagaying) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐฉาน และในปี ค.ศ. 1902 อังกฤษก็ได้สถาปนารัฐฉานขึ้นเป็นสหพันธรัฐ เรียกว่า “The Federated Shan State” โดยมีสภามุขมนตรีแห่งสหพันธรัฐฉาน หรือ The Federated Shan Chiefs Council เป็นผู้ปกครอง คณะมุขมนตรีต้องยอมรับสถานะความเป็นประมุขข้าหลวงใหญ่ที่มีผู้ช่วยข้าหลวงเป็นรองประมุขของรัฐ ส่วนหัวหน้าฝ่ายบริหารของอังกฤษที่ประจำอยู่ที่เมืองตองก็ถือว่ามีตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร (General Secretary) และบรรดาผู้นำรัฐฉานเป็นสภามุขมนตรี (อัคนี มูลเมฆ 2548)

ในช่วงเวลานี้เองอังกฤษจึงได้เริ่มทำการค้ากับรัฐฉาน สินค้าที่อังกฤษมีความต้องการอย่างมากคือ เหมืองแร่เงิน ที่เมืองบอร์ควิน โดยบริษัท Burma Corporation ชาของเมืองตองเป็ง การขุดหาอัญมณีโดยบริษัท Burma Rubies Mine และการทำสัมปทานป่าไม้โดยการผูกขาดของอังกฤษของบริษัท Bombay Burma Corporation ในช่วงเวลานี้อังกฤษได้เปิดเส้นทางรถไฟระหว่างเมืองย่างกุ้งกับรัฐฉานทำให้การขนส่งสินค้าจากรัฐฉานเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

การเปิดเส้นทางรถไฟได้ส่งผลถึงการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมชา (Tea culture) ของชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ในรัฐฉาน และเมืองตองเป็ง ดาระอั้งจึงได้กลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความถนัดในการปลูกชา ต้นชาที่คือต้นเมี่ยงที่รู้จักกันในภาคเหนือ แต่กินใบที่มีขนาดต่างกัน การกินเมี่ยงจะต้องนำใบเมี่ยงไปหมักกับเกลือก่อนที่จะรับประทาน เป็นวัฒนธรรมการกินที่พบเห็นได้ทั่วไปในภาคเหนือของประเทศไทย

ภาพที่ 2 ไร่ชาของชาวดาระอั้งในรัฐฉาน ประเทศพม่า

ที่มา : Howard Micheal and Wattana Wattanapun, The Paluang in Northern Thailand (Chiang Mai : Silkworm Book, 2001).

ภาพที่ 3 ภาพชาวดาระอั้งกลุ่มดาระอั้งเงิน ที่หมู่บ้านกาลอ ประเทศพม่า

ที่มา : Howard Micheal and Wattana Wattanapun, The Paluang in Northern Thailand (Chiang Mai : Silkworm Book, 2001).

ชาวดาระอั้งส่วนมากมักตั้งถิ่นฐานอยู่บนเทือกเขาสูง หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่บริเวณสันเขา หรือพื้นที่สูงระหว่างหุบเขา ชาวไทใหญ่ได้เรียกกลุ่มดาระอั้งว่า “คุณลอย” มีความหมายว่าคนลอย ด้วยลักษณะของภูมิประเทศที่ชาวดาระอั้งอาศัยอยู่ ทำให้ต้นขาของชาวดาระอั้งมีคุณภาพตามความต้องการของชาวอังกฤษ

การปกครองของอังกฤษในพม่าได้หยุดไปในช่วงเวลาหนึ่งคือ ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1941 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น ซึ่งทำให้ในเดือนมีนาคมในปีต่อมาประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นกองกำลังฝ่ายอักษะสามารถเข้ายึดเมืองย่างกุ้งเอาไว้ได้ ในช่วงเวลานี้มีทหารญี่ปุ่นเข้ามาประจำอยู่ในรัฐฉานเป็นจำนวนมาก กองกำลังทหารญี่ปุ่นได้เดินทางเข้ามาจากเมืองย่างกุ้ง และจากเมืองไทย ช่วงเวลาที่ญี่ปุ่นเข้ามากอบครองรัฐฉานเป็นระยะเวลา 3 ปีเศษเท่านั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับอาณาเขตของรัฐฉานใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ในปีค.ศ. 1942 กองกำลังทหารญี่ปุ่นได้มอบเมืองเชียงตุง และเมืองป๋นให้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย หลังจากนั้นญี่ปุ่นได้แต่งตั้งให้ ดร. บามอ เป็นประมุข และในวันที่ 25 กันยายน 1943 กองทัพญี่ปุ่นก็ได้ผนวกรัฐฉานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนพม่า

ด้วยเหตุนี้เองทำให้ประชาชนรัฐฉานเกิดความไม่พอใจ ต่อต้านระบบฟาสซิสต์ของญี่ปุ่น จึงทำให้เกิดการต่อต้านทหารฝ่ายอักษะขึ้น โดยการนำของหลายเมือง เช่น เจ้าตุน ยิน แห่งหนองมอน เจ้าจาย เมือง แห่งเชียงตุง เจ้าอู๋ แห่งแสนหวี เป็นต้น

แต่ในปีค.ศ. 1945 พม่า และรัฐฉานได้กลายเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง การตกอยู่ภายใต้การปกครองของกองบัญชาการทหารอังกฤษเรียกว่า British Military Command (Burma) ร่วมกับกลุ่ม Civil Administration Service (Burma) ทำหน้าที่ฟื้นฟูประเทศหลังภัยสงครามก่อนที่รัฐบาลอังกฤษจะไปลี้ภัยอยู่ที่ประเทศอินเดียจะกลับมา ภายหลังญี่ปุ่นจึงได้ประกาศยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945

ในช่วงเวลาการเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องสิทธิด้านการเมืองของชนกลุ่มน้อยที่ถูกปกครองโดยประเทศเจ้าอาณานิคม คือ

กฎบัตรแอตแลนติก (The Atlantic Charter) ในปี 1941 ประธานาธิบดีรูสเวลต์แห่งสหรัฐอเมริกา และเชอร์ชิลล์ นายกรัฐมนตรีประเทศอังกฤษ ได้พบกันบนเรือรบในมหาสมุทรแอตแลนติกใกล้ชายฝั่งนิวฟาวนด์แลนด์ ทั้งสองได้ออกคำประกาศที่เรียกว่ากฎบัตรแอตแลนติก โดยมีใจความสำคัญคือ

1. ต้องมอบอิสรภาพ และเอกราชให้กับอาณานิคม และดินแดนในอารักขา
2. ทุกชาติมีสิทธิที่จะเลือกระบบการเลือกตั้งของตนเอง
3. ทุกชาติไม่ว่าเล็กหรือใหญ่มีฐานะเท่าเทียมกัน

ภายหลังการเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่สอง ได้ทำให้ประเทศภายใต้การปกครองของจักรวรรดินิยมพยายามเรียกร้องเอกราชของตัวเอง ในรัฐฉานก็เช่นเดียวกัน ชนกลุ่มน้อยภายใต้การปกครองของรัฐบาลอังกฤษได้พยายามเรียกร้องเอกราชคืนจากประเทศอังกฤษ จึงทำให้เกิดการประชุมปางโหลงขึ้น (Panglong Conference) ครั้งแรกที่เมืองปางโหลง ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งทางใต้ของรัฐฉาน ในวันที่ 20 – 28 มีนาคม 1946

การประชุมในครั้งนั้นมีสาระสำคัญคือ ทางพม่าต้องการให้ชนกลุ่มน้อยรวมตัวกันเรียกร้องเอกราชจากประเทศอังกฤษ และพม่ายังต้องการให้ชายแดนบริเวณรัฐฉานเป็นส่วนหนึ่งของพม่า จากการประชุมครั้งนี้ทำให้พม่าสามารถส่งนักจัดตั้งองค์กรทางการเมืองหลายกลุ่ม เข้าไปแทรกซึมในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณแนวชายแดน เช่นภายในรัฐอาระกัน คะเรนนี และรัฐฉาน ทำให้ในช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มองค์กรทางการเมืองของพม่าสามารถเข้าไปกลุ่มระดมการเรียกร้องของชนกลุ่มน้อย และจับตาดูการเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ของรัฐต่าง ๆ ของพม่า

ภายหลังการประชุมปางหลวงครั้งแรกคณะตัวแทนพม่า นำโดยนายออง ซานได้เดินทางไปยังประเทศอังกฤษตามคำเชิญของพรรคแรงงานอังกฤษ ในการเข้าพบครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญคือ ประชาชนพม่าพร้อมที่จะรับเอกราชจากรัฐบาลอังกฤษ และชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่มตามชายแดนสามารถที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศพม่าได้ถ้าชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นต้องการ

หลังจากนั้นไม่นานการประชุมปางหลวงในครั้งที่สองได้เริ่มต้นขึ้น ในวันที่ 3-12 กุมภาพันธ์ 1947 ในการประชุมในครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญในการปกครองรัฐฉานคือ การยกเลิก สภามุขมนตรีแห่งฉาน (Shan Chiefs' Council) ที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลอังกฤษก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และได้มีการลงมติให้รัฐฉานมีสถานะภาพเท่าเทียมกันกับประเทศพม่า

ในการประชุมปางหลวงครั้งที่สอง ได้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐฉาน และรัฐคะฉิ่นในการเรียกร้องการปกครองจากพม่ามีเงื่อนไขสำคัญคือ ข้อตกลงที่อังกฤษได้ทำไว้กับพม่าไม่มีข้อผูกมัดกับรัฐฉาน และรัฐคะฉิ่น และหลังจากพม่าได้รับเอกราชแล้ว รัฐคะฉิ่นและรัฐฉานจะสามารถเลือกเวลาที่จะออกจากสหภาพพม่าเมื่อไหร่ก็ได้ตามที่รัฐคะฉิ่น และรัฐฉานเป็นผู้เลือก

มติสำคัญภายใต้การประชุมปางหลวงครั้งนี้ คือ การเรียกร้องสิทธิของรัฐบาลฉาน ในที่นี้หมายถึงรัฐฉาน และรัฐคะฉิ่นเป็นสำคัญ ในสิทธิของประชากรในเอกสารสิทธิในพม่า สิทธิในการได้รับงบประมาณจากพม่า เป็นต้น

ภายหลังการประชุมสนธิสัญญาปางหลวง รัฐบาลพม่าได้ให้วันที่ 12 กุมภาพันธ์ เป็นวันสหภาพ (Union Day) และเป็นวันหยุดแห่งชาติของพม่า สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้เปิดการประชุมเป็นครั้งแรกขึ้นที่เมืองย่างกุ้ง ระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน ถึงวันที่ 24 กันยายน 1947 โดยรัฐบาลพม่าและพื้นที่ชายแดนได้ยอมรับสถานะภาพที่เกิดขึ้น และความเท่าเทียมกันของสิทธิระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

โดยการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้มีความสำคัญในประเด็นสิทธิในการถอนตัว โดยประเทศพม่าควรจะถูกจัดประเภทอยู่ในลักษณะของสหพันธ์ (Federated Union State) หรือเป็นรัฐของชนชาติส่วนน้อย (Ethnic Minority States) โดยดูจาก

1. ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีเขตแดนที่แน่นอน
2. ภาษาของเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างจากภาษาพม่า
3. วัฒนธรรมเฉพาะของรัฐนั้น ๆ
4. ประวัติศาสตร์
5. เศรษฐกิจที่เลี้ยงตัวเองได้
6. ประชากรที่เพียงพอ
7. ความปรารถนาที่จะจัดตั้งรัฐขึ้นภายในสหพันธ์ตามรูปแบบที่เลือกไว้

ในวันที่ 19 กรกฎาคม 1947 การเสียชีวิตอย่างกระทันหันของนายออง ซาน ได้ทำให้เกิดการแตกแยกของกลุ่มพม่า และเมื่อออง ซานได้เสียชีวิตไปแล้วนายตะจิน อู๋ ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำกลุ่ม AFPFL และเป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และได้ร่างกฎหมายแม่บทด้วยความเร่งรีบ ซึ่งทำให้เกิดข้อบกพร่องขึ้นมากมาย และเชื่อว่าจะต้องมีการแก้ไขขึ้นภายหลัง อย่างไรก็ตามกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ยังคงไว้วางใจพม่า และสัญญาว่าจะอยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพพม่าเป็นระยะเวลา 10 ปี และเมื่อเวลาผ่านไป 10 ปี ชนกลุ่มน้อยสามารถใช้สิทธิในการถอนตัวออกจากสหภาพพม่าได้

การะอั้งเป็นเพียงกลุ่มชาติพันธุ์เล็ก ๆ ที่ไม่มีรัฐเป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเอง แต่ชาวคาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในรัฐบาลได้ส่งผลกระทบต่อชาวคาระอั้งอยู่ตลอดเวลา

ในช่วงเวลาการเข้ามาของประเทศไทยได้ทำให้เส้นเขตแดนของพม่ามีความชัดเจนมากขึ้น รัฐของชนกลุ่มน้อยมีอาณาเขตที่ชัดเจนมากขึ้น และการเข้ามาของประเทศไทยยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายในรัฐบาล เช่นการค้า เส้นทางคมนาคม การปกครอง แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดกระแสการเรียกร้องเอกราชของประเทศอาณานิคม ซึ่งทำให้ชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยได้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้น และได้ยื่นขอเอกราชจากประเทศไทยในเวลาต่อมา

ช่วงหลังได้รับเอกราช

ในวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948 เป็นวันที่พม่าได้รับเอกราชคืนจากประเทศไทย เอกราชที่ได้รับเป็นของพม่าเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น เนื่องจากชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าตามที่ให้คำสัญญาไว้ในสนธิสัญญาปางโหลง

ภายใต้การปกครองของพม่าได้ส่งผลกระทบต่อรัฐบาลในประเด็นสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ และการเมือง เป็นสำคัญ ซึ่งในช่วงเวลานี้จะเห็นได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเอารัดเอาเปรียบและกบฏโดยทรัพยากรของรัฐชนกลุ่มน้อย และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พม่า และชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ได้กลายเป็นปัญหาการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ในเวลาต่อมา

ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านการเมือง

ภายใต้การเมืองการปกครองของพม่าได้สร้างความไม่เท่าเทียมกันต่อชนกลุ่มน้อย จะเห็นได้ว่าถึงแม้รัฐบาลจะมีองค์กรทางเมืองคือ รัฐสภาแห่งรัฐบาล(Shan State Council) แต่จำนวนของคนที่จะเข้าไปเป็นตัวแทนของกลุ่ม ได้ถูกจัดสรรตามจำนวนประชากรของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่เท่านั้น สหภาพพม่ามีกลุ่มชาติพันธุ์พม่ามากที่สุดทำให้มีจำนวนตัวแทนในสภามากที่สุด

ซึ่งเป็นการจำกัดโควตาในรัฐสภาของพม่า ซึ่งทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในสหภาพพม่า

ภายใต้การปกครองของพม่าจึงเป็นการปกครองที่มาจากกลุ่มพม่าทางฝ่ายเดียวเท่านั้น กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นไม่มีอำนาจในการปกครองในระบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ในพม่าหลายกลุ่มไม่สามารถที่จะเข้าไปอยู่ในรัฐสภาได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มีจำนวนประชากรน้อยกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทำให้ผู้นำประเทศคนแรกของสหภาพพม่าเป็นคนพม่า ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์พม่าสามารถควบคุมการปกครองไว้ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

ภายหลังการควบคุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จของรัฐบาลพม่าได้เห็นการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จหลายครั้ง เช่นในช่วงเวลาปี ค.ศ. 1951-1952 กองกำลังก๊กมินตั๋งได้เข้ามาในรัฐฉาน และได้เข้ามาเกณฑ์ชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มให้เข้าเป็นทหารของกองกำลัง ทำให้ในปีค.ศ. 1952 พม่าได้เข้ามาประกาศกฎอัยการศึกใน 22 หัวเมืองจากทั้งหมด 33 หัวเมืองของรัฐฉาน โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนและผู้นำรัฐฉาน ถึงแม้ว่าหลังจากเหตุการณ์นั้นพม่าจะสั่งการคืนอำนาจในการบริหารให้แก่ผู้นำรัฐฉาน แต่กองทัพพม่าก็ยังคงประจำอยู่ในพื้นที่รัฐฉานต่อไป

การปกครองแบบรวบอำนาจไว้อย่างเบ็ดเสร็จของรัฐบาลพม่าได้ก่อให้เกิดปัญหาการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ตามมา เนื่องจากความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ได้ถูกมองข้าม และรัฐบาลพม่าไม่ให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีส่วนร่วมในการปกครองของกลุ่มตัวเอง ทำให้พม่าสามารถยึดอำนาจและใช้อำนาจให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเองให้มากที่สุด

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

รัฐฉานเป็นดินแดนที่มีทรัพยากรธรรมชาติเป็นที่ต้องการของชาวต่างประเทศมากที่สุด ทรัพยากรสำคัญที่สามารถสร้างมูลค่าให้แก่รัฐฉานประกอบไปด้วย สินแร่ ป่าไม้ และสินค้าการเกษตร ภายหลังพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษอำนาจ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายทรัพยากรของของรัฐบาลได้ตกเป็นของพม่าเกือบทั้งสิ้น

เมื่อพม่าได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ พม่าสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองเอาไว้ได้ซึ่งส่งผลให้พม่าได้แสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในปี 1956 รัฐบาลพม่าได้ลงนามในสัญญาว่าจะยกที่ว่าง 1 ล้านเอเคอร์ให้อิสราเอลเข้ามาทำการเกษตร ซึ่งพื้นที่ 1 ล้านเอเคอร์อยู่ภายในรัฐฉาน การตัดสินใจของพม่าได้มองข้ามความต้องการของประชาชนในรัฐฉาน ซึ่งส่งผลให้เกิดการประท้วงของประชาชนในรัฐฉานในระยะเวลาต่อมา

การเข้ามาควบคุมทรัพยากรในรัฐฉานของพม่า ที่ประชาชนรัฐฉานไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ ซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบของรัฐฉานต่อรายได้ที่ได้รับจากการขุดเหมือนแร่ของประเทศอังกฤษที่เหมืองบอร์ควิน ที่อังกฤษมีผลกำไรรายปีดังต่อไปนี้

1936	10,500,000 รูปี
1937	16,500,000 รูปี
1938	8,700,000 รูปี
1939	6,900,000 รูปี

ผลกำไรที่เกิดขึ้นจากการขุดเหมืองแร่บอร์ควิน ส่วนหนึ่งได้กลายเป็นค่าสัมปทานในการขุดของรัฐฉาน แต่เมื่อพม่าได้เข้ามาปกครองได้เข้ามาขุดโดยไม่มีการแบ่งผลกำไรต่าง ๆ ให้กับรัฐฉานทำให้เห็นถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรระหว่างพม่า และอังกฤษ

ในช่วงเวลาหลังจากได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ทำให้ชาวพม่าสามารถปกครองรัฐฉานได้อย่างเบ็ดเสร็จ ในช่วงเวลาการปกครองของพม่าได้ทำให้ชนกลุ่มน้อยกลายเป็นชายขอบในสหภาพพม่า และมีการกดขี่ชนกลุ่มน้อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อรัฐฉานทั้งด้าน การเมือง และเศรษฐกิจ ภายใต้การปกครองของพม่าทำให้คุณภาพความเป็นคนของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ลดลง โดยชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มได้รอคอยให้ถึงเวลาที่ครบ 10 ปีภายใต้การปกครองของพม่าเพื่อให้ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ สามารถแยกตัวได้อย่างอิสระจากสหภาพพม่า

ช่วงเวลาหลังจากครบรอบ 10 ปีสนธิสัญญาปางโหลงจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากอยู่ใต้การปกครองของสหภาพพม่ามาเป็นระยะเวลา 10 ปี รัฐชนกลุ่มน้อยและรัฐฉานสามารถใช้สิทธิในการถอนตัว (Right of Secession) ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1958 ได้แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดความสับสนทางการเมืองพม่าขึ้น ทำให้เกิดความแตกแยกของกลุ่มผู้นำในรัฐฉานซึ่งส่วนหนึ่งยังต้องการให้อยู่ภายใต้การปกครองของพม่าต่อไป แต่อีกด้านหนึ่งต้องการแยกตัวเองออกมาเป็นรัฐอิสระ ความแตกแยกดังกล่าวได้ทำให้เกิดการตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา แต่พรรคการเมืองกลุ่มนี้กลับทำให้การใช้สิทธิของรัฐฉานไม่ใช่เป็นการใช้สิทธิเพื่อถอนตัวออกจากสหภาพพม่า แต่เป็นการเรียกร้องสิทธิที่มีสถานภาพที่เท่าเทียมกับพม่าแทน

ในช่วงเวลาปีค.ศ. 1962 ผู้นำรัฐต่าง ๆ ได้นัดประชุมที่ย่างกุ้ง เพื่อถกเถียงปัญหาของชนกลุ่มน้อย และพยายามเรียกร้องสิทธิ และแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นสหพันธรัฐอย่างแท้จริง แต่ในวันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ. 1962 นายพลเนวิน ได้ก่อการรัฐประหารขึ้น และประกาศว่ากองทัพจะเป็นคนดูแลความมั่นคงของประเทศ ทำให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกจับขัง และประกาศยุบสภาและล้มล้างรัฐธรรมนูญ ภายหลังจากการทำการรัฐประหารทำให้พรรคการเมืองของพม่าเหลืออยู่เพียงพรรค

เดียว คือพรรค โครงสร้างสังคมนิยมพม่า (The Burma Socialist Program Party) ซึ่งนำโดยกองทัพทหารพม่า

รัฐฉานจึงได้ถูกกองทัพทหารพม่าเข้ายึดครอง และถูกจำกัดสิทธิด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนของรัฐคนหนึ่งควรจะได้รับ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของรัฐบาลทหารพม่า ได้ทำให้ประชาชนที่รักในอิสระเสรีภาพออกมาทำการต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า

การต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า

การต่อต้านการจัดการอำนาจทางการเมืองที่เป็นเผด็จการของพม่าได้เริ่มขึ้น จากกลุ่มประชาชนที่รักและศรัทธาในสิทธิเสรีภาพของตนเองโดยวิธีทางประชาธิปไตย ในช่วงเวลาแรกการต่อต้านรัฐบาลพม่าในรัฐฉานได้ต่อต้านโดยปราศจากความรุนแรง

องค์กรสมาคมสงฆ์แห่งรัฐฉาน (The Sangha Association of Shan State) ได้ก่อตั้งขึ้น ศาสนาพุทธภายใต้การนำขององค์กรสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นครั้งแรก โดยต้องการอิสระภาพทางการเมือง การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ โดยมีงานเขียนหลายเล่มที่ออกมาสะท้อนภาพการปกครองที่บิดเบือนความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ภายใต้สหภาพพม่า

การปกครองที่กดขี่ของรัฐบาลพม่าได้ทำให้ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1956 องค์กร Shan State Organization ได้ร่วมกันถกเถียงถึงความไม่ยุติธรรมภายใต้การปกครองของพรรค AFPFL ของรัฐบาลทหารพม่าการถกเถียงครั้งนี้ได้มีมติสำคัญในการประชุมครั้งนี้คือ การเรียกร้องสิทธิที่ควรจะได้จากการจัดการทรัพยากรในรัฐฉาน หาแนวทางเพื่อความมั่นคงของรัฐฉาน และ รัฐฉานจะไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรค AFPFL

ในช่วงเวลาต่อมาตัวแทนของประชาชนรัฐฉานได้มีการจัดประชุมอีกครั้งหนึ่ง โดยการประชุมในครั้งนี้ได้มีมติสำคัญของการประชุมคือ ผู้คนในรัฐฉานจะต้องร่วมมือร่วมใจกันเพื่อปกป้องความเป็นประชาธิปไตย เพื่อให้สามารถยกระดับมาตรฐานของวัฒนธรรมประชาชนรัฐฉาน จากการประชุมของตัวแทนประชาชนรัฐฉานในครั้งนี้ได้ทำให้เกิดกลุ่ม United Shan State Organization ขึ้น

การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของประชาชนรัฐฉานเป็นไปอย่างสันติวิธี โดยมีเป้าหมายในการเข้าไปมีส่วนร่วมการบริหารของสหภาพพม่า ประชาชนรัฐฉานจึงได้พยายามแสดงตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองในเวทีรัฐสภา และต้องการกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เอื้อสิทธิ และประโยชน์อย่างที่ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ควรจะได้รับ แต่เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 1962 นายพลเนวิน ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาลพม่าที่มาจากการเลือกตั้ง คณะทหารประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ล้มล้างรัฐสภา

และสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกครั้ง ทำให้การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่สามารถทำได้ด้วยสันติวิธีเหมือนเดิม ชนกลุ่มน้อยในรัฐฉานจึงได้จับอาวุธขึ้น โดยมีกลุ่มสำคัญดังต่อไปนี้

1. หนุ่มศึกหาญ (Noom Surk Harn –NSH) ก่อตั้งเมื่อปี 1958 โดยเจ้าน้อย
 2. กองทัพสหรัฐฉาน (Shan United Army –SUA) ก่อตั้งเมื่อปี 1960 โดยขุนล่า
 3. กองทัพเพื่อเอกราชของรัฐฉาน (Shan State Independent Army –SSIA) ก่อตั้งเมื่อปี 1960 โดยขุนมหา
 4. แนวร่วมสหประชาชาติฉาน (Shan National United Front -SNUF) ก่อตั้งเมื่อปี 1961 โดยเจ้ากองจิง หรือ โทมเฮง
 5. กองกำลังปฏิวัติโกก้าง (Kokang Revolutionary Force –KRF) ก่อตั้งโดยจิมมีหยาง
 6. กองทัพเอกราชแห่งชาติฉาน (Shan Nation Army –SNA) ก่อตั้งโดยเจ้างาคำ
 7. องค์กรแห่งการปลดปล่อยแห่งปะโอ (Pa-o-Liberation Organization- PLO) ก่อตั้งโดย จัน จุง และซาน เต็ง
 8. แนวร่วมสหประชาชน (People’s United Force-PUF) ก่อตั้งโดยโบ เตวิง
- กลุ่มชาวดาระอั้งก็มีการตั้งกองทัพปลดปล่อยเช่นกัน มีชื่อว่า Palaung State Liberation Army (PSLA) มีพื้นที่เคลื่อนไหวอยู่ทางตอนเหนือของรัฐฉาน จากการสอบถามชาวดาระอั้งที่หมู่บ้านปางแดงนอกชาวบ้านบอกว่า “เคยได้ยินชื่อเหมือนกัน เห็นว่าอยู่แถว ๆ ตองเป้งแต่ก็ไม่เคยไปร่วม ไม่รู้เหมือนกันว่าเป็นยังไง”

อัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งในประเทศพม่า

ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ตอนใต้ของจีน และได้อาศัยอยู่กระจายตัวในพื้นที่ทางทิศใต้ และทิศตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐฉาน ประเทศพม่า กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งสามารถจำแนกกลุ่มทางชาติพันธุ์ได้อีก 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วยชาวดาระอั้งเงิน และชาวดาระอั้งทอง ชาวดาระอั้งเงินอาศัยอยู่ในพื้นที่ทางตอนใต้ของรัฐฉาน แต่ดาระอั้งทองได้อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐฉาน

ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาปะหล่องอิกในการสื่อสาร และมีความเชื่อเรื่องพุทธ และผี ผสมผสานกัน โดยแสดงให้เห็นได้จาก พิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น งานศพ งานแต่งงาน พิธีกรรมในการผลิต เป็นต้น

ระบบเครือญาติของชาวดาระอั้งมีการนับญาติทั้งทางฝ่ายพ่อ และฝ่ายแม่ ทำให้ชาวดาระอั้งภายในหมู่บ้านจึงเป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระบบเครือญาติคือองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งที่สุดของสังคมดาระอั้ง ระบบเครือญาติได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบการ

ผลิตของชาวดาระอั้ง ภายในกลุ่มเครือญาติเดียวกันชาวดาระอั้งจะมีการออมแรงกันในเรื่องเครือญาติในการช่วยเหลือเรื่องการเพาะปลูก

ชาวดาระอั้งในประเทศพม่านิยมทำการปลูกพืชไร่หมุนเวียน โดยการปลูกพืชไร่ระยะสั้นและทิ้งพื้นที่ไถนาน โดยชาวดาระอั้งจะทำการเพาะปลูกพืชในระยะเวลา 1 ปี และปล่อยให้ดินทิ้งไว้ให้ฟื้นตัวอีก 5-7 ปี ก่อนกลับมาเพาะปลูกใหม่อีกครั้งหนึ่ง พืชที่ชาวดาระอั้งนิยมเพาะปลูกในประเทศพม่าประกอบไปด้วย ข้าวไร่ และฝิ่น ส่วนชาวดาระอั้งที่ได้ตั้งบ้านเรือนบนภูเขาสูง ชาวดาระอั้งจะนิยมเพาะปลูกชา ในช่วงอาณานิคมชาได้กลายเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐบาล

ในสังคมของชาวดาระอั้งมีระบบผู้ชายเป็นใหญ่ ระบบชายเป็นใหญ่ของชาวดาระอั้งสามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวดาระอั้ง เพราะผู้ชายชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มคนที่สามารถบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา และหาความรู้ได้ แต่ผู้หญิงชาวดาระอั้งเป็นเพียงผู้อุ้มชูศาสนาเท่านั้น ระบบชายเป็นใหญ่ได้มีอิทธิพลในการดำรงชีวิตของชาวดาระอั้งในหลาย ๆ ด้าน เช่น การตัดสินใจก็จะป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย และผู้ชายจะเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมของหมู่บ้านทั้งความเชื่อทางศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผี

ภายในสังคมชาวดาระอั้งนอกจากระบบชายเป็นใหญ่แล้วยังมีระบบอาวุโสซึ่งเป็นระบบสำคัญที่ทำให้ชาวดาระอั้งเกิดการยอมรับนับถือคนที่อายุมากกว่า ผ่านประสบการณ์มากกว่า จึงทำให้กลุ่มผู้อาวุโสเป็นกลุ่มคนที่สำคัญในการให้คำปรึกษาภายในชุมชน และในบางครั้งก็เป็นคนที่แก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนอีกด้วย

ชาวดาระอั้งในประเทศพม่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวไทใหญ่ จึงทำให้ชาวดาระอั้งมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับชาวไทใหญ่ เช่น การแต่งกายของผู้ชาย การนับถือพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าชาวดาระอั้งจะตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขา แต่ชาวดาระอั้งและชาวไทใหญ่มีกิจกรรมหลายอย่างที่ทำร่วมกัน เช่น การค้าขาย กิจกรรมในวันสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นต้น ทำให้ชาวดาระอั้งได้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับชาวไทใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ

รัฐบาลเป็นพื้นที่ในเขตการปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม เนื่องจากเป็นพื้นที่ซับซ้อนของกลุ่มกองทัพบกทหารกองกำลังต่าง ๆ ทั้งทหารพม่า ทหารว้า ทหารไต และทหารป่า ซึ่งเป็นทหารของชนกลุ่มน้อยที่ต้องการแยกดินแดนของตัวเอง สงครามได้กระจายตัวเป็นบริเวณกว้าง และได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในช่วงเวลาดังกล่าวได้ทำให้ชาวดาระอั้ง และกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับความเดือดร้อนได้อพยพเข้ามาเข้ามาในประเทศไทย

ภาพที่ 4 ภาพปะหล่องรูไม เป็นกลุ่มคาระอั้งกลุ่มหนึ่งในประเทศพม่า

ภาพนี้เป็นภาพที่ถ่ายขึ้นในปี ค.ศ. 1921 ผู้หญิงทั้งสองคนสวมหม่องที่เป็นสัญลักษณ์ของคาระอั้ง ส่วน ผู้ชายแต่งกายในลักษณะของผู้ชายไทใหญ่

ที่มา : Milne, Leslie and Cochrane, Wilbur, Shan at Home John Murry London 1910, reprint Paragon Book Reprint Corps, New York, (1970)

การอพยพของชาวคาระอั้ง

ชาวคาระอั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รัฐฉานได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม เนื่องจากพื้นที่รัฐฉานเป็นพื้นที่ที่มีกองกำลังติดอาวุธของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพม่ากลัวทหาร และการสู้รบอย่างมาก ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มได้ทำการอพยพอยู่ตลอดเวลาเพื่อหาพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในการตั้งถิ่นฐานของครอบครัว ชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกที่เคยผ่านการหนีทหารในรัฐฉานเล่าให้ฟังว่า

“ตอนเราอยู่ในพม่าเราอพยพทุกปี ได้ข้าวเสร็จเราก็ย้ายที่ ถ้าวहारมาเจอ ถ้า
ทหารมาเจอนะมันเอาข้าวเราไปหมดเลย”

(นายแสง คำมา (นามสมมุติ) 2549)

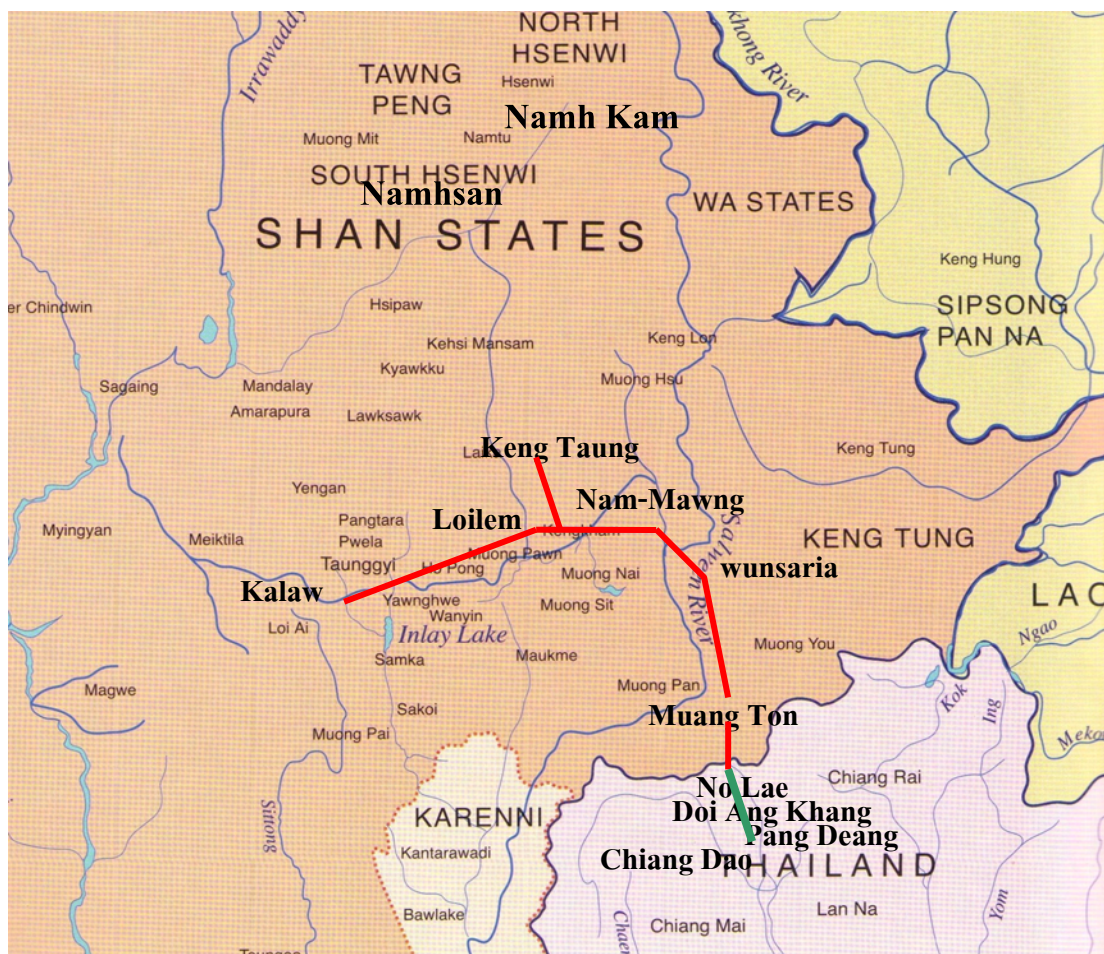
ชาวดาระอั้งที่อพยพเข้ามาเมืองไทยส่วนมากเป็นดาระอั้งที่อยู่อาศัยแถบเมืองเชียงตุง
ถึงแม้ว่าชาวดาระอั้งจะอาศัยอยู่บนเทือกเขาสูงแต่ทหารก็ยังเข้ามาภายในหมู่บ้านอยู่ดี ชาวดาระอั้ง
ถูกทหารพม่ายึดทรัพย์สิน ปล้น ลูกชายถูกจับไปเป็นทหาร หรือถูกหาบ บางครั้งถึงกับมีการเผาบ้าน
ยั้งข้าว ดังนั้นเมื่อชาวบ้านสามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้แล้วจึงพากันหนีเข้าไปอาศัยอยู่ในป่า

ชาวดาระอั้งใช้เวลาในการอพยพเข้ามาในประเทศไทยประมาณ 1 อาทิตย์เท่านั้น บางคน
เดินทางตลอดใช้เวลา 3 วันก็ถึงเมืองไทย แต่กลุ่มชาวบ้านหลายคนได้เดินทางพร้อมกันเป็นกลุ่ม
ใหญ่จึงใช้เวลาเดินทางนานกว่าปกติ เพราะมีทั้งเด็ก และคนแก่ ชาวดาระอั้งหลายคนบอกว่า “พม่า
ตั้งว่าถ้าไม่อพยพออกมาจากคอยลายจะจัดการ” ทำให้ชาวดาระอั้งได้อพยพออกมาจากคอยลาย
และหนีเข้ามาอาศัยอยู่ติดชายแดนไทย

โดยชาวดาระอั้งได้เริ่มอพยพจากเมืองคอยลาย ลอยเล็ม(Loilem) ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของ
เมืองเชียงตุง และได้อพยพผ่านเมืองน้ำมว (Nam Moun) วานสาธา (Wansaria) และมาสิ้นสุดที่
ชายแดนพม่าที่เมืองตอง (Muang Ton)

ในช่วงเวลาปีพ.ศ. 2523 - 2524 เป็นช่วงเวลาที่ชาวดาระอั้งได้อพยพเข้ามาอยู่บริเวณ
ชายแดนประเทศไทยมากที่สุด ชาวดาระอั้งหลายคนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเมืองตอง ซึ่งตั้งอยู่
บริเวณแนวตะเข็บชายแดนพม่า และชาวดาระอั้งบางกลุ่มก็รู้จักกับทหารไทยเป็นอย่างดี หลายคน
เริ่มเรียนรู้และเข้าใจภาษาไทยจากพ่อค้า และทหารบริเวณชายแดนไทย- พม่า

ในช่วงเวลานั้นชาวดาระอั้งยังคงอาศัยอยู่ในฝั่งพม่าเป็นส่วนมาก ชาวดาระอั้งจากหลาย ๆ
หมู่บ้านบริเวณคอยลายได้อพยพมารวมกัน แต่ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีผู้นำหมู่บ้าน ในตอนนั้นถึงแม้จะ
ใกล้ชายแดนไทยแล้วชาวดาระอั้งยังคงมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เนื่องจากช่วงนั้นยังโดนขุนส่า
บังคับให้ทำไร่ข้าว ปลูกฝิ่น และเป็นแรงงาน ในบางครั้งก็ถูกทำร้ายร่างกาย ทำให้ในช่วงเวลาดัง
กล่าวถึงชาวดาระอั้งจะอพยพมาอยู่แนวตะเข็บชายแดนพม่า – ไทย แล้วแต่ยังไม่สามารถรอดพ้นภัย
สงครามระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พม่าได้ และเมื่อชาวดาระอั้งทราบข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวจะเสด็จมาคอยอย่างขาง ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับหมู่บ้านที่ชาวดาระอั้งอาศัยอยู่ ชาวดาระอั้งจึง
ขอเข้ารับเสด็จ เพื่อขอพระบรมราชานุญาตข้ามเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทย

แผนที่ที่ 2 แผนที่เส้นทางการอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งในประเทศพม่า และประเทศไทย

ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2525 เมื่อมีข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จมาเยือนหมู่บ้านขอบดิ่ง เพื่อเยี่ยมเยียนราษฎรชาวลานู และชาวเขาที่พักอาศัยอยู่บริเวณโครงการหลวงอ่างขาง ชาวดาร์อั้งเล่าว่า ในช่วงเวลานั้นชาวดาร์อั้งได้มีการรวมตัวกันประมาณ 200 คน เพื่อรอรับเสด็จ ในช่วงเวลานั้นได้เตรียมถวายพระพุทธรูป ขันดอก และเครื่องแต่งกายผู้หญิงชาวดาร์อั้งเพื่อเป็นเสมือนหนึ่งตัวแทนความจงรักภักดี ยืนยันว่าเป็นพี่น้องที่นับถือศรัทธาเลื่อมใสในศาสนาพุทธเช่นเดียวกับคนไทย

การเสด็จในครั้งนั้น นายหลวงได้ทรงอนุญาตและยังพระราชทานเงินอีก 5,000 บาทให้สร้างวัด ซึ่งทำให้ชาวดาร์อั้งเชื่อว่าสามารถเข้ามาอยู่ได้ไม่เป็นไร และเมื่อชาวดาร์อั้งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจึงได้ตั้งหมู่บ้านนอแลขึ้น เนื่องจากหมู่บ้านนอแลเป็นหมู่บ้านหนึ่งในบริเวณพื้นที่ของโครงการหลวง ทำให้โครงการหลวงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาวดาร์อั้งหมู่บ้านนอแล

โครงการหลวงอ่างช้างกับกลุ่มผู้ลี้ภัยเชื้อชาติพม่า

โครงการหลวงหมายความถึงองค์ประกอบหนึ่งของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งโครงช่วงแรกโครงการหลวงได้ใช้ชื่อ “โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา” ก่อนที่จะได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อเป็นโครงการหลวงในปี พ.ศ. 2523 โครงการหลวงเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพระราชดำริ โดยคณะกรรมการได้แบ่งประเภทโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริออกเป็น 4 ลักษณะ ประกอบไปด้วย

1. โครงการตามพระราชประสงค์
2. โครงการหลวง
3. โครงการตามพระราชดำริ
4. โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์

นิยามของโครงการหลวง หมายถึง โครงการส่วนพระองค์ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล ไทย และต่างประเทศ รวมทั้งสำนักงาน กปร. โดยทรงเจาะจงดำเนินการพัฒนา และบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารในบริเวณภาคเหนือ เป็นโครงการที่ดำเนินกิจการโดยตรงกับชาวเขา โดยร่วมปฏิบัติผสมผสานกับหน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคเหนือ บางโครงการมีลักษณะการดำเนินงานแบบโครงการตามพระราชดำริ (ชนิตา หันสวาสดี 2550)

พัฒนาการของโครงการในพระดำริโดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงเวลาสำคัญ ประกอบไปด้วย

1. ยุคการก่อกำเนิด โดยเริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.2494 -2500 ช่วงเวลาที่ 2 ยุคพัฒนาเพื่อความมั่นคงระหว่างพ.ศ. 2501 ถึง พ.ศ. 2523 ช่วงเวลาที่ 3 ยุคกำเนิดองค์กรประสานงาน ระหว่าง พ.ศ.2524 ถึง พ.ศ.2530 และในช่วงเวลาปัจจุบันเป็นยุคกำเนิดองค์กรเอกชน ระหว่างปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งโครงการพระราชดำริในภาคเหนือหลายโครงการ ได้เริ่มต้นขึ้นในช่วงเวลาพัฒนาเพื่อความมั่นคง (ชนิตา หันสวาสดี 2550)

จากหนังสือประพาสต้นบนดอยได้สะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบการผลิตที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชดำริว่า “ถ้าให้ชาวเขาสามารถเลิกปลูกฝิ่นก็ต้องหาพืชอื่นที่ขายได้ราคาดี และมีความเหมาะสมที่จะปลูกในที่สูง มาให้ชาวเขาปลูกทดแทนเป็นรายได้เสียก่อน จึงจะสามารถเลิกปลูกฝิ่นได้”

ภาพที่ 5 ใจบ้านของชาวดาระอั้งหมู่บ้านนอแล อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : Howard Micheal and Wattana Wattanapun, The Paluang in Northern Thailand
(Chiang Mai : Silkworm Book, 2001).

ภาพที่ 6 การแต่งกายของผู้หญิงชาวดาระอั้งหมู่บ้านนอแล อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : Howard Micheal and Wattana Wattanapun, The Paluang in Northern Thailand
(Chiang Mai : Silkworm Book, 2001).

ชาวดาระอั้งหลายคนก่อนเข้ามาในประเทศไทยได้มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ชุนสำ เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดการผลิตยาเสพติดขึ้นในหมู่เขาเขา เพื่อนำเงินที่ได้จากการขาย ยาเสพติดเป็นเงินทุนในการรบ ชาวดาระอั้งก็เป็นเขาเขาที่เคยปลูกฝิ่นในประเทศพม่ามาก่อน เพราะถูกชุนสำบังคับให้ปลูก ชาวดาระอั้งหลายคนรู้ถึงโทษของฝิ่นเนื่องจากทำให้คนที่เสพไม่ยอม ทำงาน และเมื่อขาดฝิ่นก็ไม่สามารถอยู่ได้ เหมือนเป็นคนบ้าสติไม่ดี สถานิเกศตรหลวงอ่างขางจึง เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชเมืองหนาวแทนการปลูกฝิ่น ชาวดาระอั้งหลายคน จึงได้เข้ามาเป็นลูกจ้างของโครงการหลวงอ่างขาง

กำเนิดของสถานิเกศตรหลวงแห่งนี้มีเกร็ดประวัติเล่ากันต่อมา ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จทางเฮลิคอปเตอร์ผ่านยอดดอยแห่งนี้และทอดพระเนตรลงมา เห็นหลังคาบ้านคนอยู่กันเป็นหมู่บ้าน จึงมีพระดำรัสสั่งให้เครื่องลงจอด เมื่อเสด็จพระราชดำเนินลงมาทอดพระเนตรเห็นทุ่งดอกฝิ่น และหมู่บ้านตรงนั้นก็คือหมู่บ้านของชาวเขาเผ่ามูเซอซึ่งในสมัยนั้น ยังถูกมองเป็นเปี้ยวขาว แต่งกายสีดำ สะพายดาบ พระองค์มีพระราชดำรัสที่จะแปลงทุ่งฝิ่นให้เป็น แปลงเกษตร สถานิเกศตรหลวงอ่างขางจึงถือกำเนิดขึ้น

คำว่า “อ่างขาง” ในภาษาเหนือหมายถึง อ่างรูปสี่เหลี่ยมตามลักษณะของดอยอ่างขาง ซึ่งเป็นดอยที่มีรูปร่างของหุบเขา ขาวล้อม รอบประมาณ 5 กิโลเมตร กว้าง 3 กิโลเมตร ตรงกลางของ อ่างขางเดิมเป็นภูเขาสูง เช่นเดียวกับบริเวณโดยรอบ แต่เนื่องจากเป็นภูเขาหินปูน เมื่อถูกน้ำฝนชะก็จะค่อยๆ ละลายเป็นโพรงแล้วยุบตัวลงกลายเป็นแอ่ง มีพื้นที่ราบ ความกว้างไม่เกิน 200 เมตร ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานิเกศตรหลวงอ่างขาง

ดอยอ่างขางมีอากาศเย็นตลอดทั้งปี สภาพพื้นที่เหมาะสมอย่างมากในการเพาะปลูก พืชผลทางการเกษตรเมืองหนาว ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ชายแดน ทำให้มีกลุ่มชาติพันธุ์ ที่หนีความเดือดร้อนจากภัยสงครามพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันเป็นที่ อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์หลายชาติพันธุ์ ประกอบไปด้วย ชาวเขาเผ่าจีนฮ่อ ไทยใหญ่ มูเซอดำ และ ดาระอั้ง พื้นที่ดอยอ่างขางในปัจจุบันจึงประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และกลุ่มคนพลัดถิ่น กระจายตัวอยู่ใน 6 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนกว่า 600 ครัวเรือน

ภายหลังดอยอ่างขางเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่แต่ละปีมีคนแวะเวียนไปเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยวนิยมที่จะแวะชมสถานิเพาะปลูกพืชเมืองหนาว และท่องเที่ยวตามบ้าน หมู่บ้านชาวเขาที่ตั้งอยู่บริเวณรายรอบพื้นที่ดอยอ่างขาง และมีการค้างคืนเพื่อสัมผัสอากาศหนาวเย็น บริเวณดอยอ่างขาง หมู่บ้านชาวเขาที่สำคัญในการท่องเที่ยวของดอยอ่างขางมีอยู่ด้วยกัน 3 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย

1. หมู่บ้านขอบด้ง เป็นหมู่บ้านที่ชาวเขาเผ่ามูเซอดำและเผ่ามูเซอแดงอาศัยอยู่ร่วมกัน ชาวบ้านที่นี่นับถือผี มีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย หมู่บ้านแห่งนี้ได้รับการส่งเสริมจากโครงการหลวงในด้านการเกษตรและด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน (เช่น อาบู่แค เป็นกำไลถักด้วยหญ้าไช้หามีสีสันและลวดลายในแบบของมูเซอ) บริเวณหน้าหมู่บ้านจะมีการจำลองบ้านและวิถีชีวิตของชาวมูเซอ โดยชาวบ้าน ครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านขอบด้งช่วยกันสร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรมของหมู่บ้าน โดยที่ไม่เข้าไปรบกวนความเป็นส่วนตัวของเขามากเกินไป และยังมีโครงการมัลลเทศก์น้อยที่อบรมเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านขอบด้งเพื่อช่วยอธิบายวิถีชีวิตของพวกเขาส่งผู้มาเยือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกและสร้างความรักในท้องถิ่นให้เด็ก ๆ

2. หมู่บ้านหลวง ชาวหมู่บ้านหลวงเป็นชาวจีนยูนนานที่อพยพมาจากประเทศจีนในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก อาทิ ปลูกผักผลไม้ เช่น พลัม ลูกท้อและสาลี่

3. หมู่บ้านนอแล ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทย - พม่า คนที่นี่เป็นชาวเขาเผ่าดาระอั้งเงินที่อพยพเข้ามาจากประเทศพม่า หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านแห่งแรกที่กลุ่มคนพลัดถิ่นชาวดาระอั้งในเมืองไทยได้เข้ามาจากจุดผ่านแดนไทย-พม่าเป็นครั้งแรกในการท่องเที่ยวได้สร้างจุดขายให้กับกลุ่มคนกลุ่มนี้ขึ้น ในมาลาภาพเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหม่ กลุ่มที่ไม่เคยมีในเมืองไทย ความเป็นดาระอั้งในหมู่บ้านแห่งนี้จึงมีวิถีชีวิตที่แปลก รับปรับเปลี่ยนในบริบทของความเป็นไทยมากขึ้น

ภายใต้บริบทพื้นที่ของโครงการหลวงได้สัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์หลาย ๆ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ และกลุ่มที่เป็นคนพลัดถิ่นที่อพยพเข้ามาใหม่ ความเป็นชาติพันธุ์ได้มีการแลกเปลี่ยนปรับเปลี่ยนภายใต้บริบทพื้นที่ของรัฐไทยอยู่ตลอดเวลา ด้วยลักษณะขององค์กรทางสังคมของโครงการหลวงได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของรัฐไทยอย่างอ้อมอ้อม เนื่องจากการดำเนินงานภายใต้สถาบันกษัตริย์ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่จึงไม่เกิดขึ้น แต่กลับเกิดการยอมรับและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปในทิศทางของโครงการหลวงซึ่งทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถที่จะดำรงชีวิตในเมืองไทย

ด้วยบทบาทของโครงการหลวง ได้ทำให้เกิดการยอมรับในตัวคนของกลุ่มคนพลัดถิ่นเหล่านี้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของโครงการหลวง ซึ่งอยู่ภายใต้วาทกรรม ความเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีชาวไทยที่มีสถาบันกษัตริย์เป็นประมุขของประเทศต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นภายใต้การจัดการของโครงการหลวง แต่ด้วยสภาพพื้นที่ที่จำกัดกลุ่มคนพลัดถิ่นได้อพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก พื้นที่ของดอยอ่างขางไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนผู้อพยพพลัดถิ่น การอพยพของกลุ่มดาระอั้งในประเทศไทยจึงได้เกิดขึ้น โดยได้อพยพไปใน

บริเวณอำเภอฝาง ที่บ้านห้วยหมากเหลี่ยม บ้านห้วยจะนู อำเภอแม่ฮาด บริเวณหมู่บ้านห้วยหวายนอก หมู่บ้านห้วยทรายขาว และ อำเภอเชียงดาว บริเวณบ้านห้วยปง บ้านปางแดงใน บ้านแม่จอน และบ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้

สรุป

ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่า จากตระกูลภาษาปะหล่องอีกสามารแบ่งกลุ่มชาวดาระอั้งได้ 3 ประเภท ประกอบด้วยกลุ่มดาระอั้งทอง ดาระอั้งเงิน และกลุ่มดาระอั้งรุไม ชาวดาระอั้งทั้ง 3 กลุ่มได้กระจายตัวอยู่ในพื้นที่รัฐฉาน โดยดาระอั้งทองจะอยู่ทางเหนือที่เมืองตองเป็ง และเมืองน้ำซัน เป็นส่วนมาก แต่ดาระอั้งเงิน และดาระอั้งรุไม จะอาศัยอยู่ทางทิศใต้ของรัฐฉาน

ในรัฐฉานชาวดาระอั้งมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ในบางพื้นที่ชาวดาระอั้งสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ได้ ทำให้บางครั้งไม่สามารถแยกออกได้ว่าเป็นชาวดาระอั้งหรือชาวไทใหญ่ ในช่วงเวลาต่าง ๆ ในพม่าได้สะท้อนเห็นความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งที่มีความสัมพันธ์ในฐานะประชากรของรัฐฉาน

ชาวดาระอั้งในประเทศพม่า เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนภูเขาสูง ทำให้ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความถนัดในการเพาะปลูกชา ชาได้เข้าได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวดาระอั้งที่สะท้อนออกมาในพิธีกรรม การแต่งงาน และต่อมาชาได้กลายมาเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของรัฐฉาน

ปัญหาชาติพันธุ์ในพม่าได้ก่อตัวขึ้นจากการเข้ามาของชาติตะวันตกได้ทำให้เส้นพรมแดนมีความชัดเจนตายตัวมากขึ้น เส้นพรมแดนของรัฐต่าง ๆ ได้ถูกขีดให้เกิดความชัดเจนภายใต้การปกครองของอังกฤษ ในขณะเดียวกันปัญหาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ก็ได้ก่อตัวขึ้น

สัญญาปางโหลงเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันของชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายของพม่า และสัญญาปางโหลงได้สร้างสิทธิในการแยกตัวของรัฐชนกลุ่มน้อย ด้วยสัญญานี้ได้ทำให้องค์การกำลังทหารพม่าทำการปฏิบัติเพื่อไม่ให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้สามารถตั้งรัฐใหม่ได้

ภายหลังการเรียกร้องสิทธิของชนกลุ่มน้อยในพม่าด้วยสันติวิธีไม่ได้ผล ชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มจึงได้ทำการจับอาวุธขึ้นสู้กับรัฐบาลพม่า โดยเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งสงคราม และความเดือดร้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพม่า

รัฐฉานเป็นพื้นที่ของกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ชาวดาระอั้งได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม และทำให้เกิดการอพยพขึ้น ชาวดาระอั้งจากคอยลาย ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานบริเวณชายแดนพม่าตรงกันข้ามกับคอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ภายหลังชาวคาระฮังได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย โดยตั้งชื่อว่าหมู่บ้านนอแล หมู่บ้านแห่งนี้อยู่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของโครงการหลวงคอยอ่างช้าง ทำให้ชาวคาระฮังหมู่บ้านนอแลได้มีการเปลี่ยนแปลงพืชที่ใช้ในการเพาะปลูก โดยหันมาปลูกพืชเมืองหนาวตามการสนับสนุนของโครงการหลวง ปัจจุบันโครงการหลวงคอยอ่างช้างได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญในการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ชาวคาระฮังได้กลายเป็นที่รู้จักของคนไทยมากยิ่งขึ้น ในฐานะของชาวเขาเผ่าล้าสุดของประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันหมู่บ้านนอแลมีพื้นที่ในการทำกินจำกัดมากขึ้น ทำให้ชาวคาระฮังต้องอพยพออกไปรับจ้างทำงานในพื้นที่อื่น ผู้ศึกษาจะกล่าวในบทต่อไป

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน และความเป็นชาติพันธุ์การะอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ในบทนี้เป็นการพูดถึงพัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มการะอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก สภาพทั่วไป และข้อมูลทางชาติพันธุ์ของชาวการะอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

จากที่กล่าวมาแล้วชาวการะอั้งได้อพยพหนีภัยสงครามมาจากพม่า และเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่หมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านนอแลเป็นหมู่บ้านในเขตพื้นที่ชายแดน ทำให้เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่จำกัด ตลอดจนเมื่อจำนวนผู้อพยพลี้ภัยจากประเทศพม่ามีจำนวนมากขึ้น จึงทำให้ชาวการะอั้งที่อพยพเข้ามาในภายหลังไม่สามารถหาพื้นที่ทำกินภายในพื้นที่หมู่บ้านนอแลได้ ประกอบกับพื้นที่ดอยอย่างขางเป็นที่อยู่อาศัยของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ชาวการะอั้งต้องอพยพออกไปหาที่ทำกินในพื้นที่อื่น

ปัจจุบันชาวการะอั้งได้อพยพเข้าไปในพื้นที่อำเภอฝาง ที่หมู่บ้านห้วยหมากเหลี่ยม หมู่บ้านห้วยจะนู อำเภอแม่อาย ที่หมู่บ้านห้วยหาวนอก หมู่บ้านห้วยทรายขาว และ ชาวการะอั้งบางส่วนได้อพยพเข้ามาที่อำเภอเชียงดาว มีพัฒนาการความเป็นมาดังต่อไปนี้

อำเภอเชียงดาว กับความหลากหลายทางชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง

อำเภอเชียงดาว เป็นอำเภอหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 70 กิโลเมตร พื้นที่ของอำเภอเชียงดาวเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ตั้งชุมชนในบริเวณที่ราบริมแม่น้ำปิง และบนเทือกเขาสูงที่อยู่ล้อมรอบตัวเมืองเชียงดาว ทำให้อำเภอเชียงดาวมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ 6 กลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วย ลาหู่ ลีซู การะอั้ง กะเหรี่ยง ไทใหญ่ คนเมือง

ในทุก ๆ เช้าของวันอังคารบริเวณอำเภอเชียงดาวจะมีตลาดนัด ชาวบ้าน จากหลายพื้นที่ จะลงมาซื้อสินค้า และขายสินค้าเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านที่เป็นผู้หญิงยังคงนิยมสวมใส่เสื้อผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเอง สินค้าที่ชาวบ้านนำมาจำหน่ายมีทั้งผัก และผลไม้ที่ปลูกได้ตามฤดูกาล ผักหลายอย่างเป็นผักท้องถิ่น และมีเครื่องเทศที่มีความนิยมกันตามกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชาวไทใหญ่จะขายพวกผักคอง เต้าหู้ยี้ ถั่วเน่า ชาวลีซูจะมีเครื่องเทศคล้าย ๆ ผงพะโล้ แต่มีกลิ่นฉุนกว่า ใส่กับอาหารเกือบทุกชนิด เป็นต้น

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของอำเภอเชียงดาว มีการแลกเปลี่ยนผสมผสานกันอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับพื้นที่อำเภอเชียงดาวมีทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาแวะเวียนกันเป็นจำนวนมากในช่วงหน้าหนาวของทุกปี สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ถ้ำเชียงดาว ล่องแพแม่น้ำปิง คอยเชียงดาว เป็นต้น และปัจจุบันอำเภอเชียงดาวมีหมู่บ้านชาวเขาหลายหมู่บ้านได้เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ และพักอาศัยภายในหมู่บ้านหลายแห่ง

แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ของอำเภอเชียงดาวยังคงมีสภาพเป็นป่าเขา และต้นน้ำของแม่น้ำปิง ทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้มีพื้นที่อนุรักษ์ของกรมป่าไม้เป็นจำนวนมากในเขตอำเภอเชียงดาว มีทั้งป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน ซึ่งในอีกด้านหนึ่งได้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับชาวบ้านในหลายเขตพื้นที่

อำเภอเชียงดาวเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดชายแดนไทย - พม่า ทำให้มีปัญหาระหว่างประเทศเกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น ปัญหายาเสพติด ผู้อพยพลี้ภัยสงคราม ผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย เป็นต้น ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีทั้งทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เข้ามาให้ความควบคุมภายในอำเภออย่างรัดกุม ทำให้หลายครั้งเกิดเป็นปัญหาขัดแย้งกันระหว่างวิถีชีวิตชาวบ้านกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

พัฒนาการของชุมชนคาระฮังในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

จุดเริ่มต้นของชาวคาระฮังในการเข้ามาในอำเภอเชียงดาว เนื่องจากชาวคาระฮังได้เข้ามารับจ้างทำสวนชาที่บ้านแม่จอน ชาวคาระฮังมีความสามารถในการปลูกชาตั้งแต่อาศัยอยู่ในพม่า และเมื่อชาวคาระฮังเข้ามาก็ได้มีการชักชวนญาติพี่น้องคนอื่น ๆ เข้ามาอยู่อาศัยภายในหมู่บ้านแม่จอนด้วย หมู่บ้านแม่จอนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนคาระฮังในอำเภอเชียงดาว

หมู่บ้านแม่จอน

เมื่อชาวคาระฮังได้ถูกจ้างให้มาทำงานที่สวนชา ชาวบ้านคาระฮังจึงได้มีการรวมตัวกันในการตั้งหมู่บ้านขึ้น โดยหมู่บ้านแห่งแรกของชาวคาระฮังที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอเชียงดาว คือหมู่บ้านแม่จอน ชาวคาระฮังได้ชี้ให้ดูไร่ชาที่เคยเป็นที่รับจ้างมาก่อนก่อนพูดว่า

“ในตอนแรกเราเข้ามารับจ้างเก็บชาหลังเขาภูคนั้น แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว
ตอนนี้ชาวบ้านปลูกข้าวโพดแทน”

(นายอุดม โนนที (นามสมมุติ) 2550)

ปัจจุบันชาวคาระฮังหมู่บ้านแห่งนี้ประกอบอาชีพทำไร่เป็นส่วนใหญ่ โดยมีพืชในการเพาะปลูกสำคัญ คือ ข้าวโพด และถั่ว โดยชาวบ้านจะเช่าที่จากชาวบ้านข้างล่างซึ่งหมายถึงกลุ่มคนเมืองในการเพาะปลูกในแต่ละปี

หมู่บ้านแห่งนี้มีบ้านพักแบบ Home Stay เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เข้ามาเดินป่าในตลอดทั้งปี นักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าเข้ามาที่หมู่บ้านแม่จอนได้จากถนนระหว่างอำเภอเชียงดาว และ อำเภอพร้าว โดยใช้เวลาประมาณ 5-6 ชั่วโมง ปัจจุบันราคาค่าที่พักของหมู่บ้านแม่จอนตกอยู่ที่คนละ 10 บาท แต่ในอินเทอร์เน็ตบริษัททัวร์ทั่วไปจะคิดค่าบริการนักท่องเที่ยวคนละ 50 บาทไม่รวมค่าเดินทาง แต่ชาวบ้านสามารถหารายได้จากการขายของที่ระลึก และเครื่องดื่มที่มีราคาสูงกว่าทั่วไปให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

หมู่บ้านแม่จอนเป็นหมู่บ้านที่มีสภาพพื้นที่ที่สวยงาม เพราะหมู่บ้านแห่งนี้มีลำธารไหลผ่านหมู่บ้าน ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาเข้าไปในหมู่บ้านจะเห็นชาวคาระฮังบางคนเป็นควานช้าง เพราะทางก้านันได้นำเอาช้างเข้ามาให้บริการนักท่องเที่ยวได้นั่งชมหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

หมู่บ้านห้วยปง

หมู่บ้านห้วยปงเป็นหมู่บ้านทางทิศใต้ของบ้านแม่จอน แต่เดิมหมู่บ้านห้วยปงเป็นหมู่บ้านของชาวล่าหู่ (มุเซอแดง) การตั้งบ้านเรือนของชาวล่าหู่อาศัยอยู่บริเวณสันเขา แต่ชาวคาระฮังจะตั้งบ้านเรือนอยู่ภายในหุบเขา ชาวคาระฮังหมู่บ้านแห่งนี้ส่วนมากจะนับถือศาสนาพุทธ แต่ก็มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์

เมื่อเดินทางเข้ามาจากถนนใหญ่บ้านห้วยปงจะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ลึกมากที่สุด ในช่วงหน้าฝนเดินทางเข้าออกหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวสามารถเดินเท้าเข้ามาหมู่บ้านห้วยปง จากหมู่บ้านแม่จอนได้ โดยใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณครึ่งชั่วโมง - 1 ชั่วโมง

หมู่บ้านแห่งนี้มีบ้านพักแบบ Home Stay เช่นเดียวกับบ้านแม่จอน บ้านพักนักท่องเที่ยวแห่งนี้ได้สร้างขึ้นโดยชาวคาระฮังเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านเข้ามา แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้านแม่จอน และหมู่บ้านปางแดงในแล้วจะพบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านห้วยปงจะมีจำนวนน้อยกว่าหมู่บ้านอื่น เนื่องจากอยู่ห่างไกล และที่พักก็เพิ่มสร้างขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2549 ทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

ชาวคาระฮังหมู่บ้านห้วยปงบางครอบครัวมีที่ทำกิน บางกลุ่มเช่าพื้นที่ของชาวล่าหู่ แต่เมื่อถึงฤดูรับจ้าง ชาวคาระฮังหมู่บ้านห้วยปงจะไปรับจ้างเก็บพริกที่หมู่บ้านคนเมืองข้างล่าง การ

รับจ้างเก็บพริกชาวบ้านสามารถนำลูกหลานไปช่วยงานได้ ทางนายจ้างจะคิดค่าจ้างจากจำนวนพริกที่สามารถเก็บได้ ทำให้ถ้าบ้านไหนมีลูกหลานเยอะก็จะให้ไปช่วยเก็บพริก การเก็บพริกจึงเป็นการรับจ้างที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวดำรงอยู่ในอำเภอเชิงดาว

ภายในหมู่บ้านห้วยปงชาวคาระอั้ง และชาวล่าหู่ที่นับถือศาสนาพุทธ จะมีวัดของกลุ่มตัวเองไม่ยุ่งเกี่ยวกับ วัดของชาวมูเซอได้สร้างขึ้นจากไม้แผ่นใหญ่มีลักษณะเหมือนกับบ้านทั่ว ๆ ไป จากความคิดเห็นของผู้ศึกษา วัดของชาวมูเซอเป็นเพียงการแสดงออกให้เห็นความเป็นคนไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ล่าหู่ เพราะชาวมูเซอแดงทุกคนมีบัตรประชาชน บัตรประชาชนจะต้องมีการแสดงศาสนาที่ผู้ถือบัตรนับถือ การที่ชาวมูเซอแดงจะบอกว่านับถือผีบรรพบุรุษ หรือเจ้าป่าเจ้าเขาคู่ไหนนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะไม่ใช่ศาสนาตามที่กฎหมายของประเทศไทยได้รับรองไว้ในบัตรประชาชน ดังนั้นเมื่อชาวล่าหู่จะต้องมีศาสนาชาวล่าหู่จึงแสดงตัวเองออกมาเป็นพุทธ เพื่อให้สามารถเทียบเคียงกับความเป็นคนไทยให้มากที่สุด วัดของมูเซอนั้นเป็นเพียงบ้านที่มีป้ายติดอยู่ข้างหน้าว่าเป็นวัดเท่านั้น ไม่มีพระแต่มีผู้ประกอบพิธีกรรมชาวมูเซอที่รับหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมของหมู่บ้าน แต่วัดของชาวคาระอั้งกลับมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวัดทางเหนือของไทย เป็นวัดที่สร้างด้วยปูน ภายในมีพระพุทธรูปตั้งอยู่ ตลอดจนมีพระชาวคาระอั้งที่กำลังบวชเรียน ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า ชาวคาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธมาอย่างยาวนาน แต่ชาวล่าหู่กลับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะต้องนับถือศาสนาพุทธตามกฎหมายของไทย

ปัจจุบันหมู่บ้านห้วยปงเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ชาวคาระอั้งอยู่อย่างสงบ ถึงแม้ว่าจะอยู่ไกลจากตัวอำเภอ และเดินทางยากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ แต่ชาวบ้านชาวคาระอั้งหมู่บ้านนี้ก็ไม่เคยถูกจับกุมดำเนินคดีเหมือนกับหมู่บ้านภายนอก ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2541 เจ้าหน้าที่ป่าไม้จะเข้ามาจับกุมชาวบ้านบ้านห้วยปง แต่ด้วยการเดินทางที่ลำบาก ทำให้เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาถึงชาวคาระอั้งสามารถหลบหนีเข้าไปในป่าได้ทัน แต่อย่างไรก็ตามการจับกุมครั้งนั้นสามารถจับกุมชาวล่าหู่ได้ 2 คน

หมู่บ้านปางแดงใน

หมู่บ้านปางแดงในเป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นภายในที่ดินที่ซื้อมาจากกลุ่มคนเมืองข้างล่าง อดีตพื้นที่แห่งนี้พื้นที่ทำไร่ ทำสวนของกลุ่มคนเมืองข้างล่าง แต่พื้นที่ตรงนี้ไม่มีเอกสารสิทธิอะไรตามกฎหมาย ไม่มีโฉนดที่ดิน สปก. และในปี พ.ศ. 2516 พื้นที่แห่งนี้ได้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนของอำเภอเชิงดาว ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มคนเมืองได้ขายให้กับชาวคาระอั้ง โดยได้รวบรวมเงินกันเพื่อซื้อที่ดินในการตั้งหมู่บ้าน เป็นมูลค่า 2,000 บาท หมู่บ้านปางแดงในจึงได้เริ่มก่อตั้งขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านปางแดงในได้พูดถึงการตั้งหมู่บ้านว่า

“เมื่อก่อนเราอยู่ที่บ้านแม่จอน ตอนหลังพอเก็บเงินได้ ได้รวบรวมเงินกัน จากชาวบ้าน 11 ครอบครัว เป็นเงิน 2,000 บาท ซื้อที่ดินจากคนเมือง ตอนที่ซื้อมี ที่ดินอยู่ประมาณ 11 ไร่”

(นายแดง สายใย (นามสมมุติ) 2550)

เมื่อหมู่บ้านปางแดงในเกิดขึ้น ชาวกระเหรี่ยงจากหมู่บ้านบ้านนอแลได้อพยพเข้ามาเพิ่มเติม การเข้ามาของชาวกระเหรี่ยงจากหมู่บ้านนอแลได้เข้ามาตามกลุ่มญาติที่เข้ามาก่อน ชาวกระเหรี่ยงที่เข้ามา ภายหลังนี้ก็ได้ประสบปัญหาเรื่องพื้นที่ทำกินเหมือนสมัยตอนที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนอแล เนื่องจาก ความจำกัดของพื้นที่ที่หมู่บ้านปางแดงใน ทำให้ชาวบ้านที่อพยพเข้ามาภายหลังได้ขยายพื้นที่ หมู่บ้านออกไปเพิ่มเติม

ในปี พ.ศ. 2532 ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงในจึงถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดำเนินคดีตามกฎหมาย ข้อนาบกรุกพื้นที่ป่า และหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย คดีความที่เกิดขึ้นเป็นคดีความแรกของชาว กระเหรี่ยงภายใต้การจัดการทรัพยากรของรัฐไทย จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เคยถูกจับกุมได้เล่าถึง ช่วงเวลาของการจับกุมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ฟังว่า

“วันนั้นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ขึ้นมาหาพวกเราที่หมู่บ้าน เอรอดขึ้นมา 2 คัน บอก ว่านายอำเภอมา จะรับชาวบ้านไปประชุมที่อำเภอเชียงดาวพวกเราไม่เชื่อหรือแค่ จำเป็นต้องไป”

(นายคำ มีสุข (นามสมมุติ) 2550)

“พอเข้าไปในเมือง (เชียงดาว) ก็พาเราไปขังไว้ที่สถานีตำรวจหลังจาก นั้นเราก็ไม่ได้กลับบ้านไปหมู่บ้านเลย อยู่ในคุกในเวียงตลอดติดคุกอยู่ 3 ปีกว่าถึง ได้กลับมาหมู่บ้าน”

(นายคำ มีสุข (นามสมมุติ) 2550)

หลังจากการถูกดำเนินคดีเจ้าหน้าที่ได้ “ปลุกปล้ำล้อมหมู่บ้าน” บริเวณรอบหมู่บ้านปาง แดงในชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ป่าได้ ต้นไม้ที่ใช้ในการปลูกเป็นไม้สัก และการปลูกป่า ในครั้งนี้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ว่าจ้างชาวกระเหรี่ยงหมู่บ้านปางแดงในให้ช่วยกันปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เนื่องจากมีค่าจ้างที่มีราคาสูงกว่าคนข้างล่าง ทำให้ชาวกระเหรี่ยงไม่สามารถขยายพื้นที่ในการทำมาหา กินและอยู่อาศัยได้

ตลอดเวลาที่ผ่านมาหมู่บ้านปางแดงนอกมีชาวดะอั้งอพยพลงมาจากหมู่บ้านนอแล ทำให้พื้นที่หมู่บ้านปางแดงในแออัดมากขึ้น พื้นที่หมู่บ้านปางแดงในจึงไม่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยของชาวดะอั้ง ชาวดะอั้งหลายครอบครัวจึงได้อพยพออกไปอยู่หมู่บ้านภายนอก และส่วนมากเป็นพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกซึ่งเป็นพื้นที่ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ภาพที่ 7 ไร่บ้านหมู่บ้านปางแดงใน

ภาพที่ 8 สวนป่าที่ถูกปลูกล้อมรอบหมู่บ้านปางแดงใน สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปางแดงนอก

ที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพ

หมู่บ้านปางแดงนอก หรือชื่อทางการคือ บ้านไทยพัฒนา (ปางแดงนอก) หมู่ 9 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านของชาวดาระอั้ง ลาหู่ (มุเซอแดง) ลีซู และคนเมือง พื้นที่ของหมู่บ้านบางส่วนได้อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนเชียงดาว

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่ตั้งภายหลังสุด เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านหลาย ๆ แห่งของชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่อาศัยของชาวมุเซอแดง ชาวลีซู และคนเมืองไม่กี่หลัง ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ป่า จากการสอบถามชาวลีซู ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่เกิดเล่าให้ฟังถึงภาพตอนเด็ก ๆ ว่า

“ตอนนั้นที่แถว ๆ นี้มีแต่ป่า เมื่อก่อนพ่อพี่ที่อยู่อื่นแต่พี่ย้ายมาที่ตรงนี้ เพราะมี ใบ สปก. ตรงบ้านมุเซอก็เป็นป่า มีไร่ของคนข้างล่างข้างเขาจะเดินขึ้นมา ตอนเช้า ตอนเย็นก็กลับ”

(นายจักร เล็กสุข (นามสมมุติ) 2549)

ปัจจุบันสภาพหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป มีถนนลาดยางตัดผ่านหมู่บ้านสองข้างทางของถนนเป็นหมู่บ้าน และพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ไม่เหลือภาพของอดีตอีกต่อไป หลังหมู่บ้านมีลำห้วยแม่เตาะไหลผ่าน

หมู่บ้านปางแดงนอกตั้งอยู่ริมถนนลาดยางเส้นบ้านแม่เตาะ กับบ้านผาตาย เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของกลุ่มดาระอั้ง ลาหู่ ลีซู และคนเมือง ถ้าขึ้นมาจากทางเชียงดาวจะพบเห็นบ้านมุเซอนอก และบ้านปางแดง

กลุ่มดาระอั้ง ลีซู ลาหู่บางส่วน และคนเมือง ตั้งบ้านเรือนอยู่ด้านขวาของถนน และชาวลาหู่ส่วนมากจะตั้งบ้านเรือนทางด้านซ้าย ชาวดาระอั้งที่หมู่บ้านปางแดงนอกมีพื้นที่ที่อยู่อาศัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ชาวบ้านเรียกว่า “ป๊อก” ซึ่งเป็นลักษณะชื่อเรียกของบริเวณกลุ่มบ้านทางภาคเหนือ กลุ่มดาระอั้งได้กระจายอยู่ในพื้นที่ 2 ป๊อก โดยป๊อกแรกเป็นกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ และป๊อกดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ

ในช่วงเวลาแรกหมู่บ้านปางแดงนอกจึงมีแต่กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์เท่านั้น การตั้งบ้านเรือนของชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ไม่มีใจบ้าน ไม่มีความเชื่อเรื่องผี และพิธีกรรมดั้งเดิมทางศาสนาพุทธ และได้เปลี่ยนมาประกอบพิธีกรรมตามแบบของคริสต์

“เราไม่มีที่อยู่อาศัย ปางแดงในคนมันเยอะ ที่ทำกินก็ไม่มี เลยย้ายออกมาข้างนอก พ่อเลี้ยงบอกให้เรามานับถือศาสนาคริสต์ก่อนถึงจะอยู่ได้ เราก็เลยเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์”

(นายมีชัย สายบัว (นามสมมุติ) 2549)

“วันอาทิตย์เราไม่ทำงานเพราะต้องไปโบสถ์ ไปขอพรพระเจ้า ต้องเข้าโบสถ์ 3 ครั้งเราเลยไม่ไปไร่”

(นายอาร์ม รุกที (นามสมมุติ) 2549)

ในปี พ.ศ. 2541 ชาวคาระอั้งจากปือกศาสนาคริสต์สามารถรวบรวมเงินได้ จึงซื้อที่ดินข้าง ๆ ปือกศาสนาคริสต์ที่เป็นของคนเมือง ทำให้ชาวคาระอั้งบางส่วนจากปือกศาสนาคริสต์ได้ย้ายไปตั้งบ้านเรือนในพื้นที่นี้ ในปือกนี้ชาวบ้านคาระอั้งได้กลับมานับถือศาสนาพุทธ และได้สร้างใจบ้านตามลักษณะดั้งเดิมของชาวคาระอั้งอีกครั้งหนึ่ง ชาวคาระอั้งในปือกศาสนาพุทธได้เล่าให้ผู้ศึกษาถึงการกลับมาับถือศาสนาพุทธอีกครั้งว่า

“เมื่อก่อนเรานับถือศาสนาคริสต์เพราะเราไม่มีที่อยู่อาศัยต้องไปอาศัยเขา อยู่ก็ต้องนับถือศาสนาคริสต์อย่างเขา แต่ตอนนี้เรามีที่ที่อยู่แล้วเราเลยมานับถือศาสนาพุทธอีก”

(นายวิสัย สุขสมาน (นามสมมุติ) 2549)

“ตอนเราอยู่ในพม่าเราก็ับถือศาสนาพุทธ ตอนที่นับถือศาสนาคริสต์เรา อึดอัดไม่ชิน”

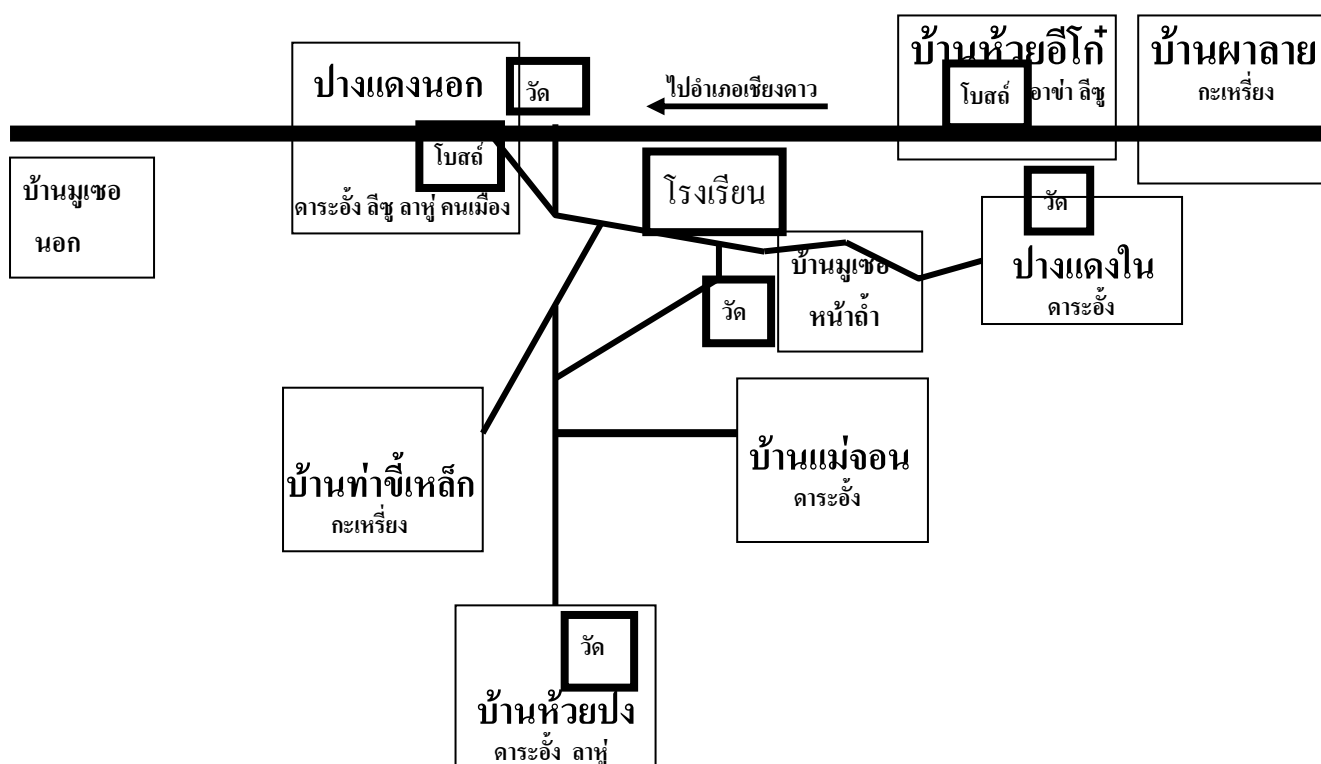
(นายจักรกฤษ ราบเลื่อน (นามสมมุติ) 2549)

หมู่บ้านปางแดงนอกจึงเป็นหมู่บ้านที่มีชาวคาระอั้งนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ปัจจุบันจำนวนประชากรคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธมีจำนวนมาก ภายในพื้นที่หมู่บ้านแออัดไปด้วยกลุ่มชาวคาระอั้งที่อพยพเข้ามาจากนอกแล และการขยายครอบครัวของชาวคาระอั้ง

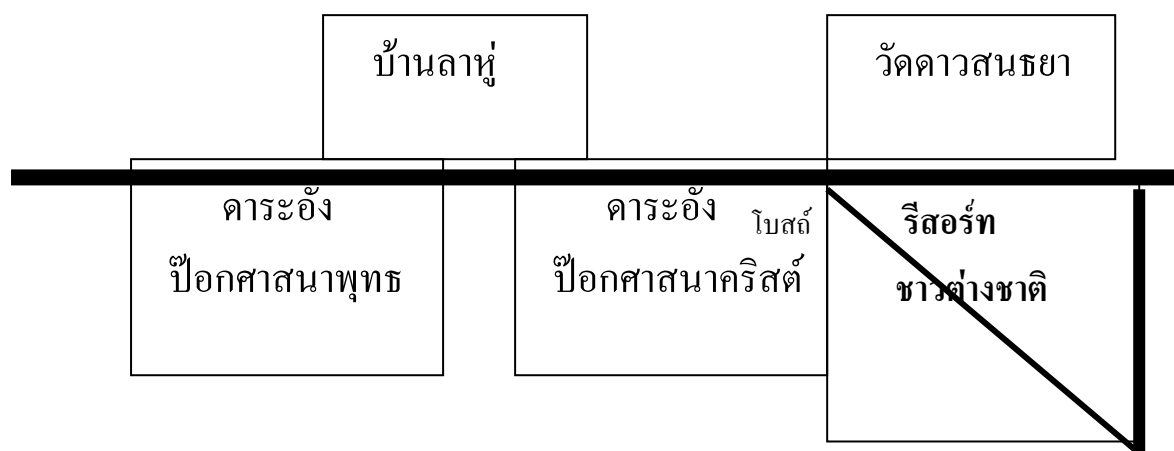
แผนผังหมู่บ้านปางแดงนอก

บริเวณหมู่บ้านปางแดงนอกมีที่ตั้งของชุมชนชาวเขาอีกหลายหมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้านห้วยอีโก๋ บ้านผาตาย บ้านปางแดงใน บ้านห้วยปง บ้านมุเซอหน้าถ้ำ บ้านแม่จอน บ้านท่าจีเหล็ก มีกลุ่มชาวคาระอั้งกระจายตัวอยู่ในพื้นที่จำนวน 4 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วยบ้านปางแดงใน ปางแดงนอก บ้านห้วยปง และบ้านแม่จอน

สถานที่สำคัญของหมู่บ้านประกอบไปด้วย วัดดาวสนทยา โบสถ์คริสต์จักรบ้านปางแดงนอก และโรงเรียนบ้านปางแดง

แผนที่ที่ 3 แผนที่การตั้งบ้านเรือนของชุมชนต่าง ๆ บริเวณหมู่บ้านปางแดงนอก

แผนที่ที่ 4 แผนที่ภายในชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอก

เส้นทางสู่หมู่บ้านปางแดงนอก

การคมนาคมระหว่างอำเภอกับจังหวัด อำเภอเชียงดาวอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 70 กิโลเมตร ปัจจุบันสามารถเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ไปอำเภอสามารถไปขึ้นรถที่ท่ารถช้างเผือก จะมีรถวิ่งระหว่างอำเภอเชียงดาว-เชียงใหม่ เป็นรถสองแถวสีส้ม หรือสามารถนั่งประจำทาง ที่วิ่งระหว่างจังหวัดเชียงใหม่กับอำเภออื่น ๆ ก็ได้เช่น ไชยปราการ อำเภอฝาง อำเภอแม่เมาะ รถจะออกเดินทางทุกครั้งชั่วโมง

อำเภอเชียงดาวยังสามารถเดินทางต่อไปอำเภอต่าง ๆ ได้อีกหลายเส้นทาง ไม่ว่าจะเป็นอำเภอพร้าว อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเวียงป่าเป้า แม่สรวย ในเขตจังหวัดเชียงราย

ปัจจุบันการเดินทางสะดวกมากขึ้น สามารถใช้เวลาเดินทางไปอำเภอเชียงดาวได้ภายใน 1 ชั่วโมง เนื่องจากปัจจุบันได้มีการขยายถนนระหว่างอำเภอแม่ริม-แม่แตง ให้เป็น 4 เลน และในเส้นทางอำเภอแม่แตงกับอำเภอเชียงดาวก็เป็นถนน 4 เลนแล้ว ทำให้การเดินทางในปัจจุบันสะดวกรวดเร็ว และสามารถไปกลับได้ภายในวันเดียว ค่าโดยสารปัจจุบัน(พ.ศ.2550)ประมาณ 60-70 บาท

การคมนาคมระหว่างอำเภอกับหมู่บ้าน ตำบลเชียงดาวอยู่ในเขตตัวเมืองของอำเภอเชียงดาว และการเดินทางเข้าไปในหมู่บ้านปางแดงนอกในปัจจุบันได้กลายเป็นเรื่องง่ายขึ้น เพราะในปี พ.ศ. 2538 มีการตัดถนนเส้น หุ่นลูก-ห้วยอีโก๊-ผาตาย ผ่านหน้าหมู่บ้านปางแดงนอกทำให้การคมนาคมสะดวกรวดเร็วมากขึ้น การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านปางแดงสามารถทำได้จากทางรถยนต์ โดยวิ่งเข้ามาจากตัวเมืองเชียงดาว ข้ามแม่น้ำปิง และจะพบถนนสาย หุ่นลูก-ห้วยอีโก๊ ผาตาย ถนนเส้น

นี้เชื่อว่าเป็นการตัดถนนเพื่อรองรับการเข้ามาทำสัมปทานระเบิดหิน เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านห้วยอีโก๊ ฝาลาย เป็นพื้นที่ที่มีภูเขาหินปูนอยู่เป็นจำนวนมาก ถนนสายนี้จึงเชื่อว่าเป็นเส้นทางรองรับเงินทุน

เมื่อเดินทางเข้ามาในถนนเส้นทุ่งหลุก – ห้วยอีโก๊ ฝาลาย จะเป็นเส้นทางขึ้นเขาชัน จะพบเห็นพื้นที่เพาะปลูกของชาวบ้าน ส่วนมากเป็นพื้นที่ของกลุ่มคนเมือง พืชส่วนมากที่เพาะปลูกประกอบไปด้วยถั่ว ข้าวโพดสลับกันไปในรอบปี บางแห่งได้เริ่มนำกล้วยพาราขึ้นมาปลูก พอเดินทางมาได้ระยะหนึ่งจะพบกับเขตป่า ข้างทางได้ติดป้ายว่าเขตสวนป่า และเมื่อเดินทางมาอีกระยะหนึ่งจะพบกับบ้านมูเซอนอก ถัดมาจึงเป็นบ้านปางแดงนอก ที่เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนดะอี ลีซู และมูเซอ ถนนลาดยางเส้นนี้สามารถเข้าไปได้ถึงบ้านห้วยอีโก๊ ซึ่งเป็นบ้านอาข่า ลีซู และได้กลายเป็นถนนไม่ได้ลาดยางจนไปถึงสุดที่หมู่บ้านฝาลาย ซึ่งเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยง

การเข้าหมู่บ้านปางแดงใน แม่จอน ห้วยปง เป็นทางลูกหลงเข้าไปจากถนนลาดยาง บ้านปางแดงในอยู่ห่างจากถนนลาดยางประมาณ 3 กิโลเมตร บ้านแม่จอน ประมาณ 6 กิโลเมตร และบ้านห้วยปง ประมาณ 8 กิโลเมตร ในช่วงหน้าฝนบ้านห้วยปงจะเข้าไปยากลำบากมากที่สุดเนื่องจากต้องขับรถผ่านลำธาร ซึ่งเมื่อมีปริมาณน้ำสูงขึ้นรถยนต์จะผ่านเข้าไปภายในหมู่บ้านได้อย่างยาก และเสี่ยงต่อการที่รถยนต์จะติดดินโคลนจนไม่สามารถเดินทางต่อไปได้

การเข้าหมู่บ้านปางแดงนอกไม่มีรถประจำทาง ชาวบ้านต้องอาศัยวิธีเดินและโบกรถที่ผ่านไปผ่านมาเพื่อเข้าไปหมู่บ้านปางแดง บางคนใช้วิธีไปฝากรถจักรยานยนต์ไว้ที่บริเวณอำเภอ และอาศัยรถโดยสารไปทำธุระเสร็จแล้วจึงกลับมาเอารถที่ฝากไว้กลับมายังหมู่บ้าน

ลักษณะบ้านเรือน และการตั้งบ้านเรือน

ภายในหมู่บ้านปางแดงจะเห็นความแตกต่างของบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจน เนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านมีความแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ ลักษณะบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่มีดังต่อไปนี้

บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอี ชาวดะอีได้สร้างบ้านจากไม้ไผ่ และใช้หญ้าคาแห้งเรียงซ้อนกันเป็นดักนำไปผูกเป็นหลังคา หมู่บ้านปางแดงนอกมีลักษณะบ้านของชาวดะอี 2 แบบคือ

1. บ้านที่ติดพื้นดิน บ้านลักษณะนี้เป็นลักษณะของบ้านชั้นเดียว ภายในบ้านมีที่ก่อเตาไฟติดอยู่กับดิน ที่นอนจะยกสูงขึ้นจากพื้นโดยใช้ไม้ไผ่ต่อเป็นแคร่
2. บ้านยกพื้น บ้านลักษณะนี้เป็นบ้านที่ยกพื้นสูงจากพื้นดิน ใต้ถุนบ้านจะเป็นที่เก็บของ และเป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยง บนบ้านจะมีเตาไฟ และบางบ้านจะมีการกั้นห้องนอนเอาไว้

ชาวดาระอั้งในประเทศพม่ามีบ้านที่เรียกว่า Long House เป็นบ้านขนาดใหญ่ มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นบ้านที่ชาวดาระอั้งหลายครอบครัวอาศัยอยู่ภายในบ้านหลังเดียวกัน ถึงแม้ไม่ใช่เครือญาติก็สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันภายในบ้านหลังเดียวกันได้ โดยสามารถสังเกตได้จากเตาไฟภายในบ้านก็จะทราบว่าบ้านหลังนี้มีชาวดาระอั้งอาศัยอยู่กี่ครอบครัว

หมู่บ้านปางแดงนอกถึงแม้ว่าจะไม่มีบ้านลักษณะ Long House แต่บ้านของชาวบ้านหลายหลังจะมีชาวดาระอั้งที่ไม่ใช่ญาติกันอาศัยอยู่ร่วมกันหลายครอบครัว บางคนอาศัยอยู่ได้ถุนบ้าน บางคนอาศัยอยู่ที่ชานบ้าน และเตาไฟภายในบ้านมีเพียงเตาเดียวโดยเป็นของเจ้าของบ้าน โดยชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ภายในบ้านจะใช้เตาไฟร่วมกัน เตาไฟของชาวดาระอั้งไม่ใช่เตาที่ใช้ในการประกอบอาหาร แต่เป็นเตาที่สร้างความอบอุ่นภายในบ้าน และเป็นที่ค้ำน้ำในการทำน้ำชาของชาวบ้านเท่านั้น

บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกที่เป็นกลุ่มชาวลีซู ลาหู่ และคนเมืองได้สร้างบ้านจากไม้แผ่นใหญ่ เป็นบ้าน 2 ชั้น ภายในมีห้องน้ำ ห้องนอน บางส่วนของบ้านทำจากปูน ทำให้เห็นความแตกต่างของบ้านได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 9 ชุมชนดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ด้านซ้ายเป็นภาพกลุ่มศาสนาคริสต์
ด้านขวาเป็นภาพกลุ่มศาสนาพุทธ

ภาพที่10 ภาพด้านซ้ายเป็นภาพโบสถ์คริสต์จักรบ้านปางแดงนอก และภาพด้านขวาคือวัดดาวสนทยา

โบสถ์คริสต์จักรบ้านปางแดงนอก

โบสถ์คริสต์จักรบ้านปางแดงนอกเป็นโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ตั้งอยู่ในป้อมศาสนาคริสต์ อยู่ติดกับถนนใหญ่ สถานที่แห่งนี้ได้ดำเนินการสอนศาสนาโดยหมอสอนศาสนาคริสต์ชาวลิซุ ปัจจุบันมีชาวคาระอั้งบางคนได้เรียนรู้ในการดำเนินพิธีกรรมในโบสถ์ ทำให้ชาวคาระอั้งมีหมอสอนศาสนาที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน

คริสต์จักรแห่งนี้ได้เริ่มต้นขึ้นจากชาวลิซุที่นับถือศาสนาคริสต์ แต่สมาชิกของโบสถ์แห่งนี้เป็นชาวคาระอั้ง โบสถ์แห่งนี้มีขนาดเล็กที่สร้างขึ้นจากไม้ไผ่ เทพื้นด้วยปูน ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมในทุกวันอาทิตย์

วัดดาวสนทยา

วัดดาวสนทยาเป็นวัดที่ตั้งขึ้นภายในสุสานของบ้านปางแดงนอก วัดนี้ได้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เป็นวัดที่ขึ้นกับสำนักสงฆ์อำเภอเชียงดาว ปัจจุบันมีชาวบ้านคาระอั้งบวชเป็นพระอยู่ภายในวัดจำนวน 4 รูป ชาวคาระอั้งป้อมศาสนาพุทธจะเป็นสรีรธาของวัดแห่งนี้

สังเกตได้ว่าวัดนี้สร้างขึ้นโดยชาวคาระอั้งป้อมศาสนาพุทธ วัดแห่งนี้จึงมีแต่ชาวคาระอั้งเท่านั้นที่เข้ามาประกอบพิธีกรรมภายในวัด โดยที่ชาวลาหู่ และคนเมืองจะไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมในวัดแห่งนี้ วัดดาวสนทยาเป็นวัดที่สร้างขึ้นง่าย ๆ ด้วยไม้ไผ่ และหลังจากหาญาคาเหมือนกับบ้านคาระอั้งทั่วไป ภายในมีพระพุทธรูปตั้งอยู่

โรงเรียนบ้านปางแดง

โรงเรียนบ้านปางแดง เป็นโรงเรียนระดับอนุบาล ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูอยู่ในโรงเรียน 9 คน โดยเป็นครูที่สอนตามแต่ละระดับชั้นเรียนไปและเป็นครูคนเมืองจากข้างล่าง โรงเรียนนี้มีความน่าสนใจคือเป็นโรงเรียนที่มีกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย มีเด็กนักเรียนจากบ้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้านห้วยปง บ้านปางแดงใน บ้านท่าจีเหล็ก บ้านห้วยอีโก๋ โรงเรียนหมู่บ้านปางแดงเป็นพื้นที่ที่เด็ก ๆ ชาวคาระอั้งจะได้พบเจอกับเด็ก ๆ กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ทั้งชาวลีซอ อาข่า ลาหู่ กระเหรี่ยง และคาระอั้งจากบ้านอื่น

จากความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนจะทำให้เด็ก ๆ ทราบว่าใครมาจากไหน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อะไร แต่การเล่นกันก็จะเล่นกันในกลุ่มของชาติพันธุ์ และกลุ่มบ้านเดียวกันเท่านั้น เด็กชาวคาระอั้งจะพูดคุยกับเด็กที่เป็นชาวเขาเผ่าอื่น ด้วยภาษาไทย (ภาคเหนือ) แต่ในกลุ่มคาระอั้งด้วยกันแล้วจะพูดคุยด้วยภาษาคาระอั้งของกลุ่มตัวเอง

เด็ก ๆ จากหมู่บ้านปางแดงนอกจะรีบเข้ามาโรงเรียนในตอนเช้าก่อน 8 โมง มีกลุ่มบ้านแม่จอนเท่านั้นที่เรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ต้องมาเรียนที่โรงเรียนหมู่บ้านปางแดง ด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และแต่ละกลุ่มก็จะพูดภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเองเป็นหลักทำให้การเรียนการสอนที่นี่เป็นไปได้ยากมาก เด็ก ๆ อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ช้า และเมื่อเปิดโอกาสให้เด็กเดินไปเรียนเองทำให้มีเด็กบางกลุ่มไม่ยอมเข้าโรงเรียน

ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลหมู่บ้านอยู่นั้นมีเด็กหลายคนได้โดดเรียน เนื่องจากไปโรงเรียนสาย และกลัวครูทำโทษโดยการตี จึงกลับมาบ้าน ก่อนถูกผู้นำชุมชนไล่ให้ไปเรียน เด็ก ๆ เหล่านั้นก็ไม่เข้าโรงเรียน และไม่ได้กลับหมู่บ้าน แต่หนีไปอยู่บนภูเขา และกลับมาหมู่บ้านในตอนเย็น เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

เมื่อจบจากประถมศึกษาโรงเรียนนี้ไปแล้ว เมื่อเข้าไปสอบเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมในตัวอำเภอเชียงดาว เด็กจากหมู่บ้านปางแดงนอกจะสอบได้น้อยกว่าคนอื่น ๆ และเมื่อไม่สามารถสอบเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ก็เลิกเรียน

เด็ก ๆ หลายคนในโรงเรียนนี้ได้เข้าชั้นกันบ่อย ๆ และกว่าจะเรียนจบก็สามารถแต่งงานได้ (อายุประมาณ 14 -15 ปี) ทำให้อายุของของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ต่างวนเวียนอยู่ภายในพื้นที่ และไม่มีเด็กคาระอั้งคนไหนได้เรียนถึงระดับมหาวิทยาลัย บางคนมีบัตรประชาชนก็สามารถเข้าไปทำงานรับจ้างในเมืองได้ แต่ก็ไม่สามารถหางานที่สามารถเลี้ยงชีพได้

การศึกษาของชาวคาระอั้งในเมืองไทยจึงเป็นกลุ่มคนที่อยู่บริเวณชายขอบของการศึกษา และเป็นเสมือนค่านิยม ที่ปฏิบัติจนกลายเป็นความเคยชิน และกลายเป็นความจริงของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ในด้านหนึ่งผู้ศึกษาสังเกตเห็นว่าในวิถีคิดของเขายังไม่สามารถเชื่อมโยงได้ว่า

การศึกษาจะให้ประโยชน์อย่างไรต่อชีวิตของเขา เพราะการเรียนเป็นเพียงแค่เป็นหน้าที่หนึ่งของเด็กที่เกิดในประเทศไทย เพราะกลุ่มดาระอั้งที่เรียนหนังสือก็จะเป็นกลุ่มดาระอั้งที่เป็นวัยรุ่น และเด็กเท่านั้นส่วนผู้ใหญ่การศึกษายังคงเป็นสิ่งที่พึงเกิดขึ้น และยังไม่สามารถทำความเข้าใจกับความสำคัญ และยังคงมีเรื่องราวอื่น ๆ ที่สำคัญกว่านี้มาก เช่นเรื่องปากท้องของครอบครัว และที่อยู่อาศัย ทำให้การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ถูกลืมมองข้ามออกจากวิถีชีวิตของชาวดาระอั้ง

ระบบสาธารณสุขโลก

ระบบสาธารณสุขโลกขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีสาธารณสุขโลกหลายอย่าง แต่ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้

ไฟฟ้า

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมถนนลาดยางสายทุ่งหลุก-ห้วยอีโก๊ะ-ผาตาย มีเสาไฟฟ้าผ่านหน้าหมู่บ้าน แต่มีเพียงบ้านคนเมือง บ้านลาหู่ และรีสอร์ทของชาวต่างชาติที่มีโอกาสได้ใช้ไฟฟ้าเท่านั้น หมู่บ้านดาระอั้งทั้งป๊อกศาสนาพุทธ และคริสต์ไม่มีโอกาสได้ใช้ไฟฟ้าจากเจ้าหน้าที่รัฐเนื่องจากไม่มีทะเบียนบ้าน และหมู่บ้านได้ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตป่าสงวน

หมู่บ้านปางแดงนอกจะมีแผง Solar cell เพื่อเปิดไฟสำหรับ 1 หลอดเท่านั้น แสงสว่างที่ได้จากแผง Solar cell ไม่มีเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในตอนกลางคืน บ้านหลายบ้านยังคงต้องใช้เทียนไข และส่งไฟจากเตาไฟภายในบ้าน

ปัจจุบันบ้านลือที่ป๊อกศาสนาคริสต์มีโอกาสดำเนินไฟฟ้า เนื่องจากได้ต่อไฟฟ้ามาจากรีสอร์ทชาวต่างชาติ และได้ตกลงกันว่าจะจ่ายค่าไฟฟ้ากันคนละครั้ง ป๊อกศาสนาพุทธก็มีบางบ้านที่ใช้ไฟฟ้าจากแบตเตอรี่รถยนต์ ทำให้ชาวบ้านบางบ้านเท่านั้นที่จะมีไฟฟ้าใช้ ซึ่งแตกต่างกับหมู่บ้านห้วยโก๊ะ ที่ตั้งอยู่ภายในที่บ้านของชาวลีซูลูกหลานคาเรือนมีไฟฟ้าใช้

ภาพที่ 11 ภาพเสาไฟฟ้าที่ผ่านหมู่บ้านปางแดงนอกแต่ชาวบ้านไม่สามารถใช้ไฟฟ้าได้
ชาวบ้านหลายคนไม่มีไฟฟ้าใช้บางบ้านจึงใช้แบตเตอรี่รถยนต์ในการให้แสงสว่างแทน

การประปา

การใช้น้ำของหมู่บ้านปางแดงนอกได้ใช้ประปาภูเขา ชาวบ้านได้ต่อท่อน้ำเข้ามาภายในหมู่บ้าน ในแต่ละป๊อกจะมีที่เก็บน้ำไว้ภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะหมุนเวียนกันใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค ตลอดจนถึงหลังหมู่บ้านปางแดงนอกมีลำห้วย ชาวบ้านหลายคนได้เก็บกักน้ำในลำห้วยเพื่อใช้ประโยชน์ภายในหมู่บ้าน

ห้องน้ำของดาระอั้งจะเป็นห้องน้ำรวมที่ใช้ด้วยกันทั้งหมู่บ้าน ป๊อกแต่ละป๊อกจะมีห้องน้ำอยู่ป๊อกละ 1-2 จุด บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นในพื้นที่จะมีห้องน้ำของตัวเอง การใช้น้ำของดาระอั้งส่วนมากจะเป็นการซักผ้า อาบน้ำ และดื่มน้ำชา

ภาพที่ 12 ภาพด้านซ้ายคือที่เก็บน้ำประปาภูเขา ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านกลุ่มศาสนาคริสต์
ชาวบ้านจะใช้น้ำร่วมกัน และภาพด้านขวาเป็นภาพจานดาวเทียมของผู้นำชาวลิซูลู
กลุ่มศาสนาคริสต์

จานดาวเทียม

หมู่บ้านชาวเขาหลายหมู่บ้านในภาคเหนือจะมีจานดาวเทียมเพื่อรับชมโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกก็เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่เริ่มมีจานดาวเทียมภายในหมู่บ้าน โดยส่วนมากจะเป็นชาวลานู คนเมือง และลิซูลูที่มีจานดาวเทียมในการรับชมโทรทัศน์

โดยปกติแล้วถ้าไม่ติดจานดาวเทียมจะไม่สามารถรับชมช่องโทรทัศน์ได้เลย ชาวบ้านที่มีไฟฟ้าใช้จะอาศัยการดูแผ่น VCD ที่ซื้อมาจากในเมืองเชียงใหม่ เวลาเปิดทีวีแต่ละครั้งจะมีเด็ก ๆ ชาวดาระอั้งเข้ามาดูทีวีเป็นจำนวนมาก ส่วนมากจะเข้ามาชมละครหลังข่าว ในเวลา 20.30น.และจะกลับไปบ้านเมื่อละครจบ

โทรศัพท์

หมู่บ้านปางแดงนอกยังไม่มีโทรศัพท์บ้านมีแต่โทรศัพท์มือถือ ชาวดาระอั้งบางคนมีโทรศัพท์มือถือ แต่ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกไม่สามารถรับคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ได้ ชาวดาระอั้งจะโทรศัพท์ในแต่ครั้งจะต้องขึ้นไปบนเขาเพื่อหากลิ้นสัญญาณ ชาวดาระอั้งจะทราบดีว่าจุดไหนมีคลื่นโทรศัพท์บ้าง

เป็นที่น่าสังเกตได้ว่ากลุ่มคนที่มีโทรศัพท์มือถือส่วนมากเป็นกลุ่มวัยรุ่น และในการใช้โทรศัพท์มือถือนั้นจะต้องชาร์ตแบตเตอรี่กับไฟฟ้า ทำให้คนที่มีโทรศัพท์มือถือส่วนมากจึงเป็นชาวดาระอั้งที่มีโอกาสได้ใช้ไฟฟ้า จากการพูดคุยพบว่าชาวดาระอั้งที่มีโทรศัพท์จะโทรหาเพื่อน และลูกที่เข้าไปทำงานในเมืองเชียงใหม่

สาธารณสุข

เมื่อชาวดาระอั้งเกิดการไม่สบาย ในป๊อกศาสนาคริสต์ชาวบ้านจะไปขอยาจากผู้นำหมู่บ้านชาวลีซู ส่วนป๊อกศาสนาพุทธจะซื้อยากินเอง แต่ถ้าอาการป่วยนั้นร้ายแรง ชาวบ้านจะลงไปที่โรงพยาบาลในอำเภอเชียงดาว

ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกไม่สามารถใช้สิทธิ 30 บาทรักษาทุกโรคได้ เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชน บางส่วนที่มีบัตรก็ไม่สามารถใช้สิทธิในโรงพยาบาลนี้ได้เนื่องจากชื่อ และบัตรอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอฝาง ทำให้การไปรักษาที่โรงพยาบาลเป็นตัวเลือกสุดท้ายของชาวดาระอั้งเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย มีเด็กคนหนึ่งเล่าให้ฟังถึงตอนที่เขาเป็นไข้เลือดออกให้ฟังว่า

“ตอนนั้นผมเป็นไข้เลือดออกเวียนหัวไปโรงเรียนไม่ได้ นอนอยู่บ้าน 4 วันกินยาอย่างเดียว กินข้าวไม่ได้กินแล้วอ้วก ตัวร้อนพอเลี้ยง (ชาวลีซู) เห็นจึงรีบพาไปหาหมอ”

(เด็กชายสายยันต์ มาคำ (นามสมมุติ) 2549)

ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นกลุ่มชายขอบของการเข้าถึงระบบสาธารณสุขปกของรัฐ ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกยังไม่มีโอกาสในการใช้ไฟฟ้า ประปา การเข้าถึงสื่อ และการสาธารณสุขภายในรัฐไทย ถึงแม้ว่าชาวดาระอั้งบางคนมีบัตรประชาชนที่สามารถเรียกร้องสิทธิในฐานะพลเมืองของรัฐไทย

ระบบการผลิต และระบบเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

ระบบการผลิตของชาวดาระอั้งในประเทศพม่า เป็นระบบการผลิตแบบยังชีพ (subsistence) ในระบบไร่หมุนเวียน (rotational cultivation) ระบบการผลิตเกิดขึ้นจากระบบการเลี้ยงวัว ประสพการณ์ของชาวดาระอั้งซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ชุมชนดาระอั้งในอดีตจะมีที่ดินเพาะปลูกอยู่หลายแปลง โดยเมื่อเสร็จหน้าการผลิตชาวดาระอั้งจะปล่อยที่ดินทิ้งไว้เพื่อฟื้นตัว เมื่อที่ดินได้ถูกปล่อยทิ้งไว้หลายปีจนฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่งจึงได้มีการเพาะปลูกอีกครั้งหนึ่ง ระยะเวลาใน

การทิ้งที่ดินเพื่อทำไร่หมุนเวียนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพดิน และระยะทางจากหมู่บ้านไปไร่ บางครอบครัวทิ้งที่ดินเพื่อพักฟื้นจำนวน 3 ปี ในขณะที่บางครอบครัวทิ้งระยะเวลา 5 ปี ในไร่หมุนเวียนนี้ พืชที่ใช้ในการเพาะปลูกมีหลายชนิดหลัก ๆ คือ ข้าวไร่ และยังมีการปลูกพืชอื่น ๆ ประกอบไปด้วย เช่น แตง ฟัก ข้าวฟ่าง

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อชาวดาระอั้งเข้ามาอยู่ในเมืองไทยแล้ว ระบบการผลิตในพื้นที่ที่จำกัด การเพาะปลูกไม่สามารถทำได้เหมือนในอดีต การเพาะปลูกพืชไร่หมุนเวียนจึงไม่สามารถนำเข้ามาใช้ได้ในเมืองไทย ชาวดาระอั้งในเมืองไทยมีพื้นที่ในการผลิตที่จำกัด ตลอดจนบางกลุ่มไม่มีพื้นที่ทำกิน ต้องอาศัยรับจ้างทำสวน ทำให้ชาวพื้นเมือง ทำให้ระบบการผลิตของชาวดาระอั้งที่หมู่บ้านปางแดงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นภาพสะท้อนของการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้กรอบของประเทศไทย

การผลิตของชาวดาระอั้งที่มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งคือการทำสวนชา ชาวดาระอั้งมีความสามารถในการทำสวนชา โดยกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมชา (Tea culture) โดยชาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวดาระอั้ง แต่ส่วนใหญ่วัฒนธรรมชาเป็นวัฒนธรรมของชาวดาระอั้งในแถบตะวันตกเฉียงเหนือของภูฏาน ตอนใต้ของภูฏาน และยูนาน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการผลิตชาเพื่อการค้า เนื่องจากอากาศที่ค่อนข้างหนาวเย็นเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นชา

ชาวดาระอั้งในเมืองไทยนั้นการเพาะปลูกชานั้นมีการปลูกอยู่บ้าง หมู่บ้านแม่จอนก็เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงความสามารถในเรื่องการปลูกชาของชาวดาระอั้ง ภายหลังสวนชาได้หมดไป พื้นที่รอบ ๆ หมู่บ้านได้กลายเป็นพื้นที่ป่าสงวนชาวบ้านไม่สามารถปลูกชาตามสันเขาที่มีอากาศเย็นได้ ชาวดาระอั้งในหมู่บ้านปางแดงจึงบริโภคชาที่ได้จากการซื้อแทนการปลูกเอง ในบางครั้งชาวดาระอั้งได้กลับไปเยี่ยมพี่น้องชาวดาระอั้งที่อยู่หมู่บ้านนอแล อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ก็ได้นำเอาชาที่ปลูกอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านนอแลมาดื่มบ้าง แต่ส่วนมากชาวดาระอั้งจะซื้อชาจากอำเภอเชียงดาวมาบริโภค ซึ่งรสชาติของชาดาระอั้งยังคงการดื่มในลักษณะเดิมคือต้องดื่มจนหมดและใส่เกลือทำให้น้ำชาออกรสชาติเค็ม

การใส่เกลือในน้ำชา ชาวดาระอั้งบอกว่าพวกกะเหรี่ยงก็ใส่เกลือลงไปในชาเช่นเดียวกัน ในช่วงเวลาที่ผ่านมาเก็บข้อมูลในพื้นที่ได้พบเจอเหตุการณ์การดื่มชาระหว่างชาวลีซู และชาวดาระอั้ง ที่กำลังดื่มชาอยู่ด้วยกัน

ชาวลีซูก็บอกว่า “ชาปะหล่องบ่ออร่อยเลย ขมก็ขมเค็มก็เค็มกินได้จะได”

ชาวดาระอั้ง ก็พูดกลับว่า “เฮากินของเฮาจางอ้อแหละดื่มชาใจไฟแสง ๆ ใส่เกลือไปตวยถ้ากินชาดื่มอย่างเดวกินน้ำบะดาดีกว่า”

ก่อนจบบทสนทนาด้วยการชดน้ำชาอย่างเสียดัง ซึ่งเวลาผู้ศึกษากินน้ำชาจะค่อย ๆ จิบ ไม่มีเสียง ต่อมาภายหลังได้ทำตามและรู้ว่าการชดน้ำชาดัง ๆ ทำให้กินน้ำชาร้อน ๆ ได้ง่ายขึ้น เพราะมันทำให้น้ำที่ร้อน ๆ เข้าปากเย็นลง และเหมือนจะทำให้รสชาติของน้ำที่กินไปนั้นมีรสชาติที่ดีขึ้นอีกด้วย

วัฒนธรรมของชาคาระอิงกับชาเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน เช่น ถ้าผู้หญิงคนไหนรับใบชาจากผู้ชายหนุ่มที่มาจิบ เท่ากับว่าเป็นการตอบตกลงแต่งงานของผู้ชายชาคาระอิง และเมื่อตกลงแต่งงานกัน ใบชาเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งของหลาย ๆ อย่างที่ครอบครัวฝ่ายชายจะต้องเตรียมไปให้ครอบครัวของเจ้าสาว

ชาคาระอิงไม่มีพื้นที่ทำกินของตัวเองต้องเช่าที่ของชาวบ้านแถว ๆ นั้นต่อปี ในราคาประมาณ 500- 1500 บาท แล้วแต่ว่าขนาดที่ และสภาพดินที่แตกต่างกัน ชาคาระอิงไม่ได้ปลูกพืชที่ต้องการใช้บริโภคในครัวเรือนเหมือนในพม่าแต่กลับปลูกพืชที่สามารถขายได้ในเมืองไทย โดยพืชที่ชาคาระอิงปลูกในช่วงเวลาหนึ่งปี ประกอบไปด้วยข้าวโพด ถั่วดิน ถั่วดำและถั่วแดง ซึ่งเป็นพืชที่มียคนเข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน

บริเวณหมู่บ้านปางแดงมีปัญหาเรื่องน้ำในการเพาะปลูก ชาวบ้านจึงเลือกพืชที่เหมาะสมกับปริมาณน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกเท่านั้น พืชเหล่านี้ชาคาระอิงเห็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เพาะปลูกมาก่อนและจึงได้เพาะปลูกตาม โดยข้าวโพดจะเริ่มขึ้นปลูกในช่วงก่อนเข้าหน้าฝน และทิ้งเอาไว้ ข้าวโพดที่ชาวบ้านในหมู่บ้านปางแดงปลูกเป็นข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ โดยมีกลุ่มพ่อค้าเข้ามารับซื้อถึงหมู่บ้าน ข้าวโพดชาวบ้านจะต้องนำมาแกะเมล็ดก่อนแล้วจึงซังขายเป็นกิโลกรัม ในช่วงเวลาที่ผ่านมาราคาข้าวโพดมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในบางปีขายได้เพียง 1 บาท 2 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2550 ชาวบ้านสามารถขายข้าวโพดได้กิโลกรัมละ 6 บาท จากจุดนี้เองทำให้ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงมีเงินก้อนจากการขายข้าวโพดครอบครัวละ 10,000 บาท – 50,000 บาท โดยจากปกติแล้วชาวบ้านได้เงินจากการรับจ้างเพียงวันละ 100 บาทเท่านั้น

ภายหลังเมื่อต้นข้าวโพดเริ่มโตขึ้นชาวบ้านจะลงถั่วดิน และถั่วดำ และเมื่อขายข้าวโพดเสร็จชาวบ้านจะมีรายได้จากการขายถั่วซึ่งมีมูลค่าไม่มากนักโดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อถึงที่ ชาคาระอิงเรียกถั่วดินเหล่านี้ว่าถั่วยักษ์ ซึ่งเป็นชื่อเรียกในประเทศพม่า เมื่อชาวบ้านลงไปตลาดในเมืองเชียงดาวเห็นถั่วดินต้มขายลิตรละ 10 บาทลิตรเล็ก ๆ ชาวบ้านขายเป็นถังถังละกว่า 40 ลิตรได้มา 120 บาทผู้ศึกษาจึงถามชาวบ้านว่าไม่ลงไปต้มขายเองละเพราะช่วงกลางหน้าหนาวถึงปลายฤดูร้อนเป็นช่วงที่ไม่มีการเพาะปลูกเนื่องจากไม่มีน้ำชาวบ้านส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้าง และมีชาวบ้านหลายบ้านไม่มีรายได้ในช่วงเวลานี้เพราะไม่มีคนจ้าง ชาคาระอิงตอบว่า ไม่คุ้มกันกลัวมันเสียเพราะชาวบ้านแต่ละคนได้ปลูกกันคนละหลายไร่ ถ้านำไปวางขายอย่างเดียวก็จะไม่ทัน ส่วน

พ่อค้าคนกลางที่เข้ามาซื้อก็จะซื้อแบบเหมาทั้งไร่โดยคิดเป็นถัง ช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวถั่วดินยังมีการเก็บถั่วดำไปพร้อม ๆ กันด้วย ราคาที่ได้ไม่ค่อยดีนักแต่ก็สามารถขายได้ หลังจากการเก็บเกี่ยวประมาณเดือนครึ่งก็จะเก็บเกี่ยวถั่วแดง

ชาวดาระอั้งกินข้าวสวยหรือข้าวไรเป็นอาหารหลักไม่กินข้าวเหนียวอย่างคนเมืองทางเหนือ ชาวดาระอั้งจะปลูกข้าวไรแซมไว้ในพื้นที่ป่า และปล่อยให้เขาไว้ให้เติบโตเองด้วยน้ำฝน หนึ่งปีจะทำกันเสียครั้งหนึ่ง ข้าวไรเป็นข้าวที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำจำกัด อย่างไรก็ตามชาวดาระอั้งจะปลูกในช่วงก่อนหน้าฝน ในช่วงเวลาปลายฤดูร้อนต้นฤดูฝนชาวบ้านจึงไปไร่ทำสวนกันเกือบหมดทั้งหมู่บ้าน

ภาพที่ 13 การเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวของดาระอั้ง ภาพด้านซ้ายเป็นการปลูกถั่วดิน และภาพด้านขวาเป็นการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

ปัจจุบันหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่มีชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ แต่อย่างไรก็ตามชาวดาระอั้งได้มีความเชื่อในเรื่องของศาสนาพุทธ และ ผีที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในสังคมของชาวดาระอั้ง ความเชื่อดังกล่าวนั้นได้มีการเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบการผลิตของชาวดาระอั้ง โดยสะท้อนออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม ระบบสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อกิจกรรมการผลิต และวิถีชีวิตของชาวดาระอั้ง

ก่อนที่ชาวดาระอั้งจะทำการแผ้วถางที่เพื่อเตรียมพร้อมในการเพาะปลูก ชาวดาระอั้งจะทำการอธิษฐานต่อผีเจ้าเมือง โดยผ่านผีเจ้าบ้านให้ช่วยสื่อสารกับผีต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ป่าของผืนไม้ต่าง ๆ ผิดอย ผิน้ำ ว่าจะขออนุญาตเข้าไปทำกิจในพื้นที่ดังกล่าวขอให้ผีเจ้าเมืองช่วยคุ้มครอง

ความปลอดภัย การแผ้วถางไม่ให้มีอุปสรรค การไหว้ผีเจ้าเมืองนี้ชาวดาระอั้งจะทำการประกอบพิธีกรรมกันในกลุ่มเครือญาติ

ก่อนทำการเพาะปลูกนั้นชาวดาระอั้งจะทำการประกอบพิธีไหว้ “นายพันข้าว” สัญลักษณ์ของนายพันข้าวเป็นรูปปั้นคล้าย ๆ กับคนแบกข้าวทำขึ้นจากทอง ถูกเชิญจากหิ้งพระไปไว้ในไร่ ชาวดาระอั้งจะทำการกราบไหว้เพื่อให้ได้ผลดี (สกุณี, 2544:101) โดยการการไหว่นายพันข้าวนี้จะทำพร้อม ๆ กับหมู่เครือญาติ หลังจากลงข้าวเสร็จทุกบ้านแล้ว ก่อนเข้าพรรษา 1 เดือนก็จะมีการปิดประตูผี โดยผีเจ้าเมืองส่งผีลูกน้องเข้าไปดูแลไร่ข้าว และจะอันเชิญนายพันข้าวไปสถิตอยู่ที่หลองข้าวเพื่อช่วยดูแลข้าวต่อไป

ชาวดาระอั้งปือกศาสนาพุทธยังคงความเชื่อดั้งเดิมเอาไว้ เพียงแต่ “นายพันข้าว” ที่รู้จักกันในสังคมดาระอั้งได้กลายเป็น “เจ้าที่เจ้าทาง” ตามลักษณะการเรียกของคนไทย ในช่วงเวลาทำการเพาะปลูกชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธยังคงประกอบพิธีกรรมดังกล่าวอยู่เช่นเดิมโดยเชื่อว่าเจ้าที่เจ้าทางจะช่วยดูแลผลผลิต และช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพที่ดี โดยความกิดดังกล่าวเป็นความกิดที่แตกต่างกับชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์

ชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ได้พยายามละทิ้งความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธออกจากวิถีคิดของกลุ่ม พิธีกรรมทางการผลิตของชาวดาระอั้งในกลุ่มศาสนาคริสต์จึงไม่มี เวลาทำการเพาะปลูกของกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์จึงไม่มีการไหว้เจ้าที่เจ้าทาง โดยชาวบ้านบางคนเล่าให้ฟังว่าได้ขอพรจากพระเจ้าให้ได้ผลผลิตดีขึ้น ไม่ต้องเลี้ยงผีหรือนายพันข้าวดังเช่นสังคมดั้งเดิมของศาสนาพุทธ

ความเชื่อดังกล่าวเป็นความเชื่อดั้งเดิมในระบบการผลิตของดาระอั้ง ภายใต้วความกิดของศาสนาพุทธ และผี ภายใต้วความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติ พื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่หนึ่งที่สะท้อนความแตกต่างออกมาในการดำรงอยู่ของพิธีกรรมดังกล่าว ชาวบ้านชาวดาระอั้งในกลุ่มเครือญาติเดียวกันมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน โดยความกิดของศาสนาคริสต์ได้ปฏิเสธเรื่องผีออกจากความกิดชาวดาระอั้งโดยเปลี่ยนจากผีเป็นพระเจ้า และไม่มีการประกอบพิธีกรรมก่อนทำไร่ทำสวนจะต้องไหว้ผี หรือพระเจ้าก่อนเสมอแต่ในสิ่งที่เปลี่ยนไปจากสังคมพม่าคือไม่ทำด้วยกันกับกลุ่มเครือญาติเหมือนเมื่อก่อน เนื่องจากนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มชาวบ้านที่อยู่ในปือกพุทธก็ได้มีการทำพิธีของตัวเอง เนื่องจากพื้นที่ทำกินของกลุ่มเครือญาติอยู่ห่างกันไม่ใกล้กันเหมือนช่วงเวลาที่อยู่พม่า ทำให้พิธีกรรมดังกล่าวได้กลายเป็นพิธีกรรมของปัจเจกชนเมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองไทย

ลักษณะทางชาติพันธุ์ของชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่มีความแตกต่างของกลุ่มดาระอั้งจากการนับถือศาสนา แต่ความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งมีหลายอย่างเหมือนกัน ในส่วนนี้จะนำเสนอความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงในลักษณะทางกายภาพ คือเครื่องแต่งกาย การตั้งบ้านเรือน ภาษา อาหาร เครื่องมือ การแต่งงาน และความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องพิธีกรรม ความเชื่อระหว่างกลุ่มดาระอั้งทั้งสองศาสนา

ภาพที่ 14 ภาพการแยกเส้นด้ายเพื่อที่จะนำมาทอขึ้นของชาวดาระอั้ง

ภาพที่ 15 ภาพการตากข้าวโพด เพื่อให้เมล็ดข้าวโพดแห้ง และชาวบ้านจํา
นำมาแกะเมล็ดเพื่อจำหน่ายต่อไป

เครื่องแต่งกาย

ความเป็นชาติพันธุ์ของคาระฮังสามารถสะท้อนให้เห็นในการแต่งกายของผู้หญิง ชาวคาระฮังผู้หญิงมีการแต่งกายตามลักษณะก่อนการอพยพเข้ามาในประเทศไทย คือ นุ่งซิ่นสีแดง ใส่เสื้อแขนยาว มีพู่ไหมพรมห้อยรอบแขนเสื้อทั้งสองข้าง และมีผ้าคาดศีรษะ และมีเอกลักษณ์ที่สำคัญคือการสวม “หน่อง” หรือที่คล้องเอวที่ทำจากเงิน และไม้ หรือหวาย คาระฮังบางคนใช้สังกะสีในการทำหน่อง

หน่องจึงเป็นสัญลักษณ์สำคัญของการแต่งกายคาระฮังผู้หญิง มีตำนานเล่าว่า ต้นกำเนิดของคาระฮังคือนางคอยเงิน หรือหลอยเงิน ซึ่งเป็นวิญญาณผีสาว (บางคนใช้ว่านางฟ้า) วันหนึ่งได้เหาะลงมาอาบน้ำในโลกมนุษย์อย่างสนุกสนาน และไม่ทันระมัดระวังตัว จึงถูกแร้วของนายพราน (บางตำนานบอกว่าเป็นชาวมูเซอ) รัศเข้าที่เอว คิ่นไม่หลุด ผีสาวได้ถูกนายพรานจับตัวเข้าเมืองโดยไม่ทันได้ถอดแร้วออกจากเอว และนายพรานยังได้เอาหัวเงินคล้องไว้ที่เอว เพื่อถ่วงน้ำหนักไม่ให้ผีสาวสามารถบินขึ้นไปได้ จากนั้นมาแร้ว และหัวเงินดังกล่าวได้กลายมาเป็น “หน่อง” ได้กลายมาเป็นเครื่องประดับสำคัญของผู้หญิงชาวคาระฮัง

ชาวคาระฮังบางคนเชื่อว่าหน่องเป็นวัตถุมงคลของชีวิต การสวมหน่องเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข เมื่อตายไปสามารถไปสวรรค์ได้ และถ้าถอดจะทำให้สิ่งที่ไม่ดีเข้ามาครอบงำ ดังนั้นผู้หญิงจึงสวมไว้ตลอดเวลา แม้กระทั่งตอนนอน

คนแก่ภายในหมู่บ้านเล่าความเป็นมาของหน่องให้ฟังว่า “สมัยก่อนจะต้องย้ายที่ทำกินบ่อย ๆ ถ้าหอบของมีค่าไปมาก ๆ ก็ลำบาก จึงได้อาเงินมาตีเป็นห่วงเพื่อความสะดวกในการอพยพ” เครื่องประดับของคาระฮังผู้หญิงที่ใช้สวมบริเวณเอวยังมีอีกหลายชนิด ประกอบไปด้วย “หน่องห่วง” เป็นเส้นสีดำเล็ก ๆ ที่ทำจากหวาย นำมาชุบยางรัก และเมื่อนำมาพันทบหนึ่งรอบก็จะได้หน่องห่วง 1 อัน ชาวคาระฮังนิยมใส่หน่องห่วงคนละตั้งแต่ 15-30 เส้น โดยนำมามัดรวมกันก่อนแล้วจึงสวม “หน่องแรง” เป็นหน่องชนิดหนึ่งที่ทำจากไม้หวายแต่แตกต่างจากหน่องห่วงคือ การชุบน้ำยาของหน่องแรงเป็นการชุบน้ำสมุนไพร “หน่องไป” ทำจากหวายเหมือนหน่องอื่น ๆ ไม่มีการย้อมสี และมีการตกแต่งด้วยการขีดเขียน และ “หน่องไค” เป็นหน่องที่สานจากหญ้าแห้ง 5 เส้น มีการตกแต่งเพิ่มลวดลายให้สวยงาม

ในหมู่บ้านปางแดงนอกสังกะได้อันเด็กผู้หญิงวัยรุ่นจะแต่งตัวในชุดประจำเผ่าในช่วงเทศกาลสำคัญเท่านั้น เช่น วันไหว้ผี หรืองานคริสต์มาสที่ต้องออกไปภายนอกหมู่บ้าน เวลาอยู่บ้านหรือไปโรงเรียนเด็ก ๆ จะแต่งชุดธรรมดาเหมือนคนพื้นราบ แต่ผู้หญิงในวัยทำงานยังคงแต่งตัวด้วยชุดประจำเผ่าอย่างชัดเจน แต่ไม่มีการใส่หน่องตลอดเวลาเหมือนเมื่อก่อน

การแต่งกายของชาวดาระอั้งผู้ชายจะใส่เสื้อผ้าแบบกลุ่มไทใหญ่ ทำจากผ้าฝ้ายสีน้ำเงิน หรือสีดำ มีความยาวพอดีกับเอว กับกางเกงที่ชาวดาระอั้งเรียกว่า “กางเกงเชียม” ทำจากผ้าฝ้าย คล้ายกับกางเกงเล หรือกางเกงไทใหญ่ ปัจจุบันผู้ชายภายในหมู่บ้านปางแดงแทบไม่มีใครแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า เพราะหันมาสวมใส่เสื้อยืดแทน แต่การแต่งกายลักษณะนี้อาจพบเห็นได้จากคนแก่ภายในหมู่บ้านแทน

ระบบเครือญาติ และการแต่งงาน

ชาวดาระอั้งมีการนับญาติทั้งทางฝ่ายพ่อ และทางฝ่ายแม่ นอกจากการนับญาติตามสายเลือดแล้ว ชาวดาระอั้งยังมีการนับญาติที่ผูกพันจากการแต่งงานอีกด้วย จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ชายชาวดาระอั้งได้แต่งงานกับผู้หญิงชาวดาระอั้งภายในชุมชน จะทำให้เกิดการถักทอของระบบเครือญาติที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญที่วัด การไหว้ผีในกิจกรรมการผลิต ตลอดจนเป็นการแลกเปลี่ยนแรงงานในการเพาะปลูก

ชาวดาระอั้งสามารถแต่งงานในกลุ่มเครือญาติเดียวกันได้ และสามารถจ่ายสินสอดน้อยกว่าแต่งงานกับกลุ่มดาระอั้งกลุ่มเครือญาติอื่น ปัจจุบันชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกยังคงแต่งงานในกลุ่มของตัวเองเป็นส่วนใหญ่ แต่มีการเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มเครือญาติบ้านอื่น ๆ เช่น ชาวดาระอั้งบ้านปางแดงนอกแต่งงานกับชาวดาระอั้งบ้านห้วยปง หรือชาวดาระอั้งบ้านปางแดงใน แต่งงานกับชาวดาระอั้งบ้านนอแล เป็นต้น การแต่งงานข้ามหมู่บ้านชาวดาระอั้งจึงเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มดาระอั้งพลัดถิ่นในเมืองไทยให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเวลาบ้านไหนมีงานแต่งงานจะมีชาวดาระอั้งมาจากหลายหมู่บ้าน ทั้งในเขตอำเภอเชียงดาว อำเภอฝาง อำเภอพร้าว ต่างฝ่ายต่างเป็นญาติของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธี ซึ่งทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งของระบบเครือญาติของชาวดาระอั้งในประเทศไทย

ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกมีการนับถือทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ จึงทำให้ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกเกิดการแต่งงานข้ามกลุ่มศาสนาขึ้น ชาวดาระอั้งให้ศาสนาที่ฝ่ายชายเป็นคนนับถือเป็นหลัก ภายหลังจากแต่งงานชาวดาระอั้งผู้หญิงจะต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาตามฝ่ายชาย และพิธีกรรมในการแต่งงานก็จะปฏิบัติตามศาสนาของฝ่ายชายอีกด้วย

ปัจจุบันชาวดาระอั้งหลายคนเริ่มมีบัตรประชาชนทำให้สามารถเดินทางเข้าไปทำงานภายในตัวเมืองเชียงใหม่ ทำให้เป็นที่คาดการณ์ได้ว่าในอนาคตการแต่งงานของชาวดาระอั้งก็จะไม่ใช่การแต่งงานภายในกลุ่มอีกต่อไป แต่มีการแต่งงานข้ามกลุ่มกันมากขึ้นซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการนับระบบเครือญาติตามมาในอนาคต

การตั้งบ้านเรือน

ลักษณะครอบครัวของชาวดาระอั้งเป็นครอบครัวขยายทางฝ่ายชาย เมื่อลูกชายแต่งงานจะให้ลูกสะใภ้เข้ามาอยู่ภายในบ้านของฝ่ายชาย ในบางครั้งมีการรับเลี้ยงดูชาวดาระอั้งที่ไม่มีญาติพี่น้องให้อยู่ภายในครอบครัวเดียวกันเหมือนญาติ ชาวดาระอั้งจะถือในเรื่องระบบพี่สาวเมียเดียวแต่ก็สามารถหย่าขาดจากกัน และแต่งงานใหม่ได้ (สารภี ศิลา, 2536)

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรของชาวดาระอั้งจำนวนมาก ในป๊อกศาสนาพุทธเกือบทุกบ้านจะมีชาวดาระอั้งอาศัยอยู่ร่วมกันหลายครอบครัว และเมื่อชาวดาระอั้งแต่งงานใหม่ก็จะแยกออกไปตั้งบ้านเรือนใหม่ แต่หมู่บ้านปางแดงนอกไม่สามารถทำได้ ทำให้ชาวดาระอั้งอาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านหลังเดียวกัน

ภาษา

ภาษาของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นภาษาของปะหล่องเงิน ซึ่งเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลมอญ-เขมร เหนือ ที่เป็นภาษาย่อยของกลุ่มหนึ่งในตระกูลภาษา ออสโตร – เอเชียติก บางครั้งมีความใกล้เคียงกับภาษาว่า ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงยังคงใช้ภาษาดาระอั้งเงินในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่มดาระอั้งด้วยกันเอง ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่

ชาวดาระอั้งหลายคนที่เคยอยู่ในประเทศพม่าเข้าใจภาษาไทยใหญ่ และเมื่อได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยชาวดาระอั้งได้เริ่มเรียนรู้ภาษาไทยภาคกลาง และภาษาเมืองทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกับคนภายในท้องที่ได้พอดี

ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงสามารถฟัง และพูดภาษาไทยได้ แต่การอ่านการเขียนภาษาไทยเป็นเรื่องยากลำบากมาก ถึงแม้ว่าเด็ก ๆ รุ่นใหม่จะผ่านการศึกษาจากโรงเรียนในประเทศไทย แต่ไม่สามารถอ่าน หรือเขียนภาษาไทยอย่างดีได้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการเรียนต่อในระดับมัธยมต้นของชาวดาระอั้ง

อาหาร

อาหารของชาวดาระอั้งเป็นอาหารอย่างง่าย ๆ ตามสิ่งแวดล้อม และฐานะของดาระอั้งแต่ละคน ชาวดาระอั้งส่วนมากนิยมรับประทานน้ำพริก กับผักดัม พัก ยอดผัก และบริโภคข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก อาหารส่วนมากของชาวดาระอั้งจะเป็นอาหารต้ม ราดกินกับข้าวเจ้า สิ่งที่ชาวดาระอั้งเอามาประกอบอาหารเป็นสิ่งที่ดาระอั้งได้ปลูกเอาไว้ เช่น พัก พักทอง ถั่ว มะเขือ และผักอื่น ๆ ที่ขึ้นตามธรรมชาติ

ในตอนเย็นของทุก ๆ วันจะมีรถขึ้นมาขายเนื้อสัตว์ในหมู่บ้าน โดยจำหน่ายเนื้อหมูคอยที่มีมันเยอะมาก ในราคาราคา กิโลกรัมละ 50 บาท ที่คนเมืองได้เชือด และจำหน่ายเอง ซึ่งถูกกว่าเนื้อหมูภายในเมืองที่พ่อค้าจะต้องซื้อมาจากโรงฆ่าสัตว์

หมู่บ้านปางแดงนอกจะมีแม่ค้าขึ้นมาขายสินค้า และอาหารอยู่เป็นประจำชาวบ้านมีโอกาสที่จะลองอาหารที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาอยู่ภายในหมู่บ้านเห็นชาวบ้านซื้อส้มตำจากคนเมืองมากิน เด็ก ๆ ในหมู่บ้านชอบมาก ผู้ศึกษาก็ถามว่าที่บ้านได้ทำกินเองรึเปล่า เด็ก ๆ ก็ตอบว่า แม่ทำให้กินเหมือนกันแต่ซื้อเขากินอร่อยกว่า ยังมีอาหารอีกหลายประเภทที่เป็นที่นิยมของชาวคระอั้งหมู่บ้านปางแดง เช่น แหนม น้ำเงี้ยว ข้าวซอยและข้าวเหนียว เป็นต้น

สังเกตได้ว่าชาวคระอั้งมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการกินให้เกิดความสอดคล้องกับวัฒนธรรมคนเมืองที่เป็นพ่อค้า แม่ค้า ในพื้นที่หมู่บ้าน ส่วนหนึ่งเกิดจากการชื่นชอบในรสชาติอาหาร และราคาที่ไม่แพง

เครื่องดนตรี

ชาวคระอั้งมีเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญ 2 อย่าง คือ ดิ่ง ว่อ

“ดิ่ง” เป็นเครื่องดนตรีสำคัญของชาวคระอั้งในการประกอบพิธีกรรม และการเกี่ยวพาราสี มีลักษณะคล้าย ๆ กับพิณสามสาย ในอดีตก่อนที่ผู้ชายคระอั้งจะเข้าไปพูดคุยกับหญิงสาวคระอั้งในบ้านของผู้หญิงก่อนขึ้นบันไดชาวคระอั้งผู้ชายจะต้องเล่นเพลงจากเครื่องดนตรีดิ่งก่อน 1 เพลง เพื่อให้พ่อแม่ของผู้หญิงรู้ว่าผู้ชายมาหาลูกสาวที่บ้าน จากนั้นผู้เป็นพ่อของผู้หญิงจะลงมาเปิดประตูเพื่อให้ผู้ชายเข้าไปพูดคุยกับผู้หญิงภายในบ้าน คระอั้งผู้ชายจะพูดคุยกับหญิงสาวบริเวณกองไฟภายในบ้าน และเมื่อจะกลับบ้านก่อนลงบันได คระอั้งผู้ชายจะต้องเล่นเพลงอีก 3 เพลงถึงจะสามารถลงบันไดกลับไปยังบ้านได้

“ว่อ” เป็นเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายขลุ่ย ทำจากไม้ไผ่ และน้ำเต้า ชาวคระอั้งจะเล่นดิ่ง และว่อควบคู่กัน

ชาวคระอั้งได้เล่นเครื่องดนตรีเหล่านี้ในช่วงงานบุญ สงกรานต์ และเข้าพรรษา ปัจจุบันเครื่องดนตรีดิ่งยังมีให้เห็นที่ป้อมศาสนาพุทธ แต่มีเพียงคนแก่เท่านั้นที่เล่นกันอยู่ โดยที่เด็ก ๆ ภายในหมู่บ้านไม่สนใจเครื่องดนตรีดังกล่าว ตรงกันข้ามกับชาวคระอั้งป้อมศาสนาคริสต์ที่จะต้องใช้ดนตรีเป็นสื่อในการเข้าโบสถ์ในทุกวันอาทิตย์ ทำให้ชาวคระอั้งหลายคนได้เริ่มหัดเล่นดนตรีเครื่องดนตรีที่ชาวคระอั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์นิยมเล่นได้แก่ กีตาร์ กลอง เบส ซึ่งเป็นลักษณะของเครื่องดนตรีของตะวันตก ซึ่งทำให้เห็นว่า อัตลักษณ์ของชาวคระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกเริ่มมีการปรับเปลี่ยนในทิศทางที่แตกต่างกัน

พิธีกรรมและความเชื่อของชาวดาระอั้ง

ดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักตั้งแต่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า ความเป็นชาติพันธุ์ของดาระอั้งจึงผูกอยู่กับศาสนาพุทธ ความเชื่อ และพิธีกรรมของชาวดาระอั้งที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจึงเป็นพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธเป็นหลัก อย่างไรก็ตามภายใต้บริบทของพื้นที่หมู่บ้านปางแดงชาวดาระอั้ง ทำให้เห็นความแตกต่างของความเชื่อในกลุ่มดาระอั้งที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ และกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์

พิธีกรรมและความเชื่อของดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ

จากงานเอกสารในบทที่ 2 ได้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวดาระอั้งได้นับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด และพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวดาระอั้ง ได้มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อเรื่องผี และศาสนาพุทธไว้อย่างลงตัว แต่อย่างไรก็ตามจากการลงภาคสนามของผู้ศึกษาจะเห็นว่า ความเชื่อของชาวดาระอั้งยังคงจำกัดในเรื่องผีเป็นส่วนมาก เพราะภายหลังจากการตั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ชาวดาระอั้งไม่มีวัดภายในชุมชน และวัดศาสนาของชาวดาระอั้งก็เพิ่งเกิดขึ้นในภายหลัง ทำให้ลักษณะของพิธีกรรมหลาย ๆ อย่างทางศาสนาพุทธไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ที่หมู่บ้านปางแดงนอก ทำให้พิธีกรรมภายในชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอกสะท้อนความเชื่อในเรื่องผีออกมาในส่วนใหญ่

ความเป็นพุทธและผีในสังคมดาระอั้ง

ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาวเขาที่มีการนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทอย่างเคร่งครัด วัดเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนดาระอั้งในทุก ๆ ชุมชน ชาวดาระอั้งให้ความสำคัญในการบำรุงรักษาวัดอย่างมาก ในฐานะในการช่วยบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ววัดยังเป็นสถานที่สำคัญอย่างมากในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยทุกบ้านของชาวดาระอั้งได้มีการสนับสนุนลูก ๆ ในการบวชเรียนตั้งแต่เด็ก

บ้านเรือนของชาวดาระอั้งทุกบ้านเรือนจะมีหิ้งพระ และหิ้งพระจะหันหน้าไปทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นทิศเดียวกับการตั้งวัดของชาวดาระอั้ง ดอกไม้ธูปเทียนจะถูกนำมาบูชาทุกวัน 8 คำ และ 15 คำ วันที่จะต้องประกอบกิจกรรมศาสนาชาวดาระอั้งจะไม่ออกไปทำไร่ทำสวน แต่จะช่วยกันเก็บกวาดทำความสะอาดวัด เพื่อเตรียมการสำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนาในวันต่อไป ชาวดาระอั้งที่มีอายุมากบางคนก็จะนันทมนต์นับลูกประจำอยู่ที่หิ้งพระที่บ้าน โดยเชื่อว่ายิ่งทำมากเท่าไรก็จะได้รับบุญมากเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อเรื่องผีในสังคมดะอังกยังไม่น่าเลือนหายไป และกลับมีบทบาทควบคู่กับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เห็นได้จาก เมื่อชาวดะอังกมีการอพยพย้ายถิ่นเมื่อไหร่ชาวดะอังกก็จะให้ความสำคัญอย่างมากในการสร้างวัด และหอผีเจ้าเมืองเมื่อมีการเคลื่อนย้ายชุมชน ผีในสังคมดะอังกมีความสำคัญหลายระดับลดหลั่นลงไป โดยผีที่มีความสำคัญสูงสุดคือผีเจ้าเมืองเป็นผีระดับชุมชนที่คอยปกป้องรักษาหมู่บ้านให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ทุกหมู่บ้านมีการสร้างหอผีเจ้าเมืองมีการเซ่นไหว้กันเป็นประจำทุกปี ในการบูชาผี โดยชาวดะอังกจะทำการบูชาผีเป็นประจำปีละ 2 ครั้ง โดยช่วงก่อนเข้าพรรษา 1 ครั้ง และช่วงก่อนออกพรรษาอีก 1 ครั้ง การบูชาผีก่อนออกพรรษาเรียกว่า “เฮียงกะน้ำ” มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกกล่าวแก่ผีเจ้าที่เรือนเป็นการการขำแก่ผีเจ้าที่ว่าในช่วงเข้าพรรษา ชาวบ้านจะไม่มีการเอาผ้าเอาเมีย หรือมีพิธีกรรมแต่งงานเกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงมีการทำพิธี “กะปี่ สะเมิง” คือปิดประตูศาลผีเจ้าที่ และเมื่อใกล้วันออกพรรษาวัดบ้านจำทำพิธี “เฮวระ ออกวา” คือการบูชาผีเจ้าที่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทำการเปิดประตูศาลผีเจ้าที่หรือ “วะ สะเมิง” เพื่อเป็นการบอกกล่าวช่วงฤดูที่ชาวบ้านมีการแต่งงานมาถึงแล้ว และในพิธีแต่งงานนี้จะมีการเชื้อเชิญผีเจ้าที่ออกไปรับเครื่องเช่นบูชาด้วย ส่วนในระดับครัวเรือนก็จะมีผีเจ้าที่ ทุกบ้านจะมีศาลพระภูมิบริเวณบ้านตัวเอง เพื่อกอยดูแลปกป้องครอบครัว

ชาวดะอังกมีความเชื่อในเรื่องของวิญญาณอยู่ 2 ลักษณะคือ ระดับที่หนึ่งเรียกว่า “กาบู” เป็นผี หรือวิญญาณของสิ่งมีชีวิต และอีกระดับหนึ่งคือ “กานา” เป็นวิญญาณที่สถิตอยู่ในสิ่งไม่มีชีวิต เช่นภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ โดยเชื่อว่าคนจะมีระดับวิญญาณทั้งสองนี้คอยให้ความคุ้มครองอยู่

จะเห็นได้ว่าเราจะเห็นพิธีกรรมความเชื่อเรื่องผีจะปรากฏให้เห็นอยู่ควบคู่กับในพิธีกรรมทางศาสนาพุทธอยู่เสมอ เช่น พิธีกรรมแต่งงาน งานศพ หรืองานขึ้นบ้านใหม่ ชาวดะอังกจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัด และพิธีกรรมเรื่องผีภายในหมู่บ้านโดยมีหัวหน้าในการประกอบพิธีที่เรียกว่า “ค่าย่าน” เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ความเชื่อดังกล่าวได้มีการผสมกลมกลืนกันไปในชีวิต พิธีกรรม สิ่งเหล่านี้ได้มีการต่อยอดให้มีความเชื่อระหว่างศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผีกลายเป็นสิ่งเดียวกันในวิถีชีวิตของชาวดะอังก

พิธีกรรมประจำปี

ในสังคมดาระอั้ง ความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นความเชื่อที่สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากงานของพิธีกรรมที่จัดขึ้นในทุก ๆ ปี เป็นงานประจำปีที่มีความสำคัญต่อชุมชนดาระอั้ง โดยพิธีกรรมที่มีความสำคัญ ได้แก่

งานปีใหม่

งานปีใหม่ของชาวดาระอั้งมีพิธีกรรมแรกในรอบปีของชุมชน งานปีใหม่นั้นตรงกับช่วงเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทยใหญ่ และสงกรานต์ของคนไทย ซึ่งตรงกับช่วงเดือนเมษายนของทุกปี งานปีใหม่ของชาวดาระอั้งกินเวลา 5 วัน

วันแรกชาวดาระอั้งจะช่วยกันขนทรายเข้าวัด เนื่องจากเชื่อว่าในช่วงรอบปีที่ผ่านมามาชาวดาระอั้งได้นำดิน นำทรายติดเท้าออกไปจากวัด จึงต้องช่วงกันขนทรายกลับเข้ามาไว้ที่วัดตามเดิม ทรายที่ถูกดวงเข้ามาจะถูกจัดวางไว้เป็น 9 กอง แต่ละกองจะมีตุงปักเอาไว้ เพื่อเป็นการบูชาพระพุทธเจ้า บริเวณข้าง ๆ วัดชาวดาระอั้งจะช่วยกันสร้างศาลาไม้ไผ่เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดเล็ก

วันที่สอง ผู้ชายชาวดาระอั้งจะตื่นแต่เช้ามีด เพื่อไปปรับนางสงกรานต์มีการจุดประทัด ยิงปืน กิจกรรมในวันนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการทำความสะอาดวัด ชุมชน บ้านเรือน ผู้สูงอายุจะเข้าวัดเพื่อถือศีลที่วัดตั้งแต่วันนี้ ส่วนเด็กหนุ่มชาวดาระอั้งจะทำบุญจะเริ่มสาดน้ำหยอกล้อกัน ส่วนผู้หญิงจะเริ่มเตรียมอาหารจากบ้านเพื่อนำไปถวายพระในวันรุ่งขึ้น

วันที่สาม ชาวดาระอั้งจะนำเอาอาหารไปถวายที่วัด หลังจากนั้นผู้ชายจะอันเชิญพระพุทธรูปออกไปประดิษฐานที่ศาลาไม้ไผ่ข้างวัด ชาวดาระอั้งจะมาทำพิธีสงฆ์น้ำพระพุทธรูป โดยจะทะยอกกันมาสรงน้ำเรื่อย ๆ

วันที่สี่ ชาวดาระอั้งจะนำอาหาร ข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน น้ำส้มป่อย ไปไหว้ผู้สูงอายุของชุมชน เรียกว่าเป็นการทำบุญคนเฒ่า เพื่ออวยพรให้มีความสุข และผู้สูงอายุก็จะให้พรแก่ลูกหลานเช่นเดียวกัน ส่วนหนุ่มชาวดาระอั้งจะนำเอาขนมที่เตรียมไว้ไปแจกกับบ้านทุกหลังในชุมชน และไปรดน้ำคำหัวพ่อแม่ ผู้อาวุโสของชุมชนในวันที่สี่ของงานปีใหม่

วันที่ห้า เป็นวันสุดท้ายของงานปีใหม่ เป็นวันที่สำคัญที่สุด เป็นวันที่ชาวดาระอั้งจะนำอาหารไปถวายที่วัด และประกอบพิธีสืบชะตาหมู่บ้านที่บริเวณวัด หลังจากนั้นชาวดาระอั้งจะนิมนต์พระมาที่ “โฮเด็ก” หรือใจกลางบ้าน เพื่อมาสะเดาะเคราะห์ ปัดรังควาญผีร้ายต่าง ๆ ที่อยู่ในหมู่บ้านให้ออกไป เพื่อไม่ให้ผีร้ายเหล่านั้นมาทำร้ายชาวบ้านได้

งานปีใหม่ หรืองานสงกรานต์ของคนไทย ชาวคาระฮังในเมืองไทยได้มีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย ชาวคาระฮังในหมู่บ้านปางแดงนอกที่เป็นวัยรุ่นได้ออกไปเที่ยวเล่นน้ำในตัวเมืองดื่มน้ำจืดเทศกาลเหมือนกับคนไทย พิธีกรรมทางศาสนาจึงเป็นเรื่องของกลุ่มคนที่มีอายุภายในชุมชน ส่วนชาวคาระฮังที่นับถือศาสนาคริสต์ยังคงเล่นน้ำเหมือนกับคาระฮังพุทธทั่ว ๆ ไป แต่ไม่มีการเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมตามที่วัด หรือเชิญพระมาที่ไ้บ้าน อย่างไรก็ตามชาวคาระฮังที่หมู่บ้านปางแดงนอกส่วนมากยังนับถือศาสนาพุทธ งานปีใหม่จึงเป็นงานหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนของชาวคาระฮัง อย่างไรก็ตามยังคงไม่ละทิ้งความเชื่อเรื่องผีออกจากความเชื่อของชาวคาระฮัง

พิธีปิด-เปิดประตูลูก

พิธีปิด-เปิดประตูลูกเป็นพิธีกรรมที่สำคัญมาก จะทำขึ้นในช่วงหลังการเพาะปลูกเสร็จแล้ว โดยชาวคาระฮังจะทำการปิดประตูลูก และเปิดประตูลูก โดยจะทำบริเวณหอผีเจ้าเมืองของหมู่บ้าน โดยมีหมอผีประจำหมู่บ้านเป็นผู้ประกอบพิธี เริ่มจากการนำอาหารมาเช่น ไหว้ผีเจ้าบ้าน บริเวณข้างหอผีเจ้าเมือง เนื่องจากผีเจ้าเมืองเป็นผีที่ยิ่งใหญ่ หมอผีไม่สามารถสื่อสารกับผีเจ้าเมืองได้ ต้องขอร้องให้ผีเจ้าบ้านสื่อสารกับผีเจ้าเมือง อาหารเช่น ไหว้ผีเจ้าเมืองประกอบไปด้วย ไข่ ข้าว กับข้าว เหล้า ดอกไม้ ธูปเทียน หลังจากผีเจ้าเมืองมากินอาหารที่ถวายแล้ว ชาวคาระฮังจะขออนุญาตนำอาหารออกมากิน เชื่อว่าการกินอาหารต่อจากผีเจ้าเมืองจะทำให้แข็งแรง อยู่เย็นเป็นสุข ในพิธีปิดประตูลูกชาวคาระฮังต้องเตรียมหน้าไม้ มีดดาบ ปืนอย่างละ 5 อัน เพื่อเป็นอาวุธที่ผีเจ้าเมืองมอบให้ผีลูกน้องนำไปไล่สัตว์ที่มารบกวนในไร่สวน โดยมีการเตรียมเชือกม้า เชือกช้าง และอาหารสำหรับม้าเพื่อเป็นพาหนะของผีด้วย หลังจากวันประกอบพิธีชาวคาระฮังจะไม่เข้าไปในไร่สวน เพราะเป็นวันที่ผีเจ้าเมืองให้ผีลูกน้องเข้าไปจับไล่ผีในไร่ การเข้าไปในไร่จะทำให้ได้รับอันตรายจากอาวุธผี ในการประกอบพิธีนั้นประตูลูกหมู่บ้านของชาวคาระฮังจะปิดไม่ให้ใครเข้าออก จนผ่านพ้นไปแล้ว 2 วันหลังจากการทำพิธีประตูลูกหมู่บ้านจึงจะเปิดเหมือนเดิม

พิธีกรรมเปิดปิดประตูลูกเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องผีของชาวคาระฮังที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นพิธีกรรมที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และสังเกตได้ว่าพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกจะเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีเป็นหลัก และภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของผี จะมีการจัดระเบียบความสูงต่ำของผีที่สะท้อนออกมาจากบทบาท และการสื่อสารกับผีที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามพิธีกรรมนี้ยังคงดำรงอยู่ภายในวิถีชีวิตของชุมชนชาวคาระฮังกลุ่มศาสนาพุทธเท่านั้น

งานบุญสะต้างเคียะ

เป็นงานบุญทางศาสนาที่สำคัญของชาวดาระอั้ง คือการจัดงาน “สะต้างเคียะ” หรือการรับศีล เป็นงานบุญที่จัดขึ้นในคืน 15 ค่ำ ระหว่างเข้าพรรษา ทั้ง 7 ครั้ง ถือว่าเป็นงานบุญร่วมกันของชุมชนก่อนถึงวันเข้าพรรษาชาวดาระอั้งจะเตรียมทำกันทร ตุง คัดลอกพระธรรมลงในกระดาษ ทำความสะอาดวัดและชุมชน

ในการทำบุญทั้ง 7 ครั้งนี้เป็นการทำส่วนรวม 4 ครั้ง คือครั้งแรกตรงกับวันเข้าพรรษา สะต้างที่ 4 เป็นสะต้างกลางพรรษา สะต้างที่ 5 เป็นสะต้างที่ใหญ่ที่สุดมีการเชิญชาวดาระอั้งต่างหมู่บ้านมาร่วมงาน และสะต้างที่ 7 เป็นสะต้างครั้งสุดท้ายที่ตรงกับวันออกพรรษา ส่วนสะต้างที่มีเจ้าภาพในการจัดงานคือ สะต้างที่ 2 และสะต้างที่ 3 เป็นชาวบ้านในหมู่บ้านรวมกลุ่มกันเป็นเจ้าภาพ และสะต้างที่ 6 เป็นสะต้างที่ชาวหนุ่มสาวในหมู่บ้านเป็นผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพ เจ้าภาพต้องเป็นคนเตรียมงาน เชิญแขก นิมนต์พระ เตรียมอาหารให้แขกร่วมงาน

งานบุญที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งคืองานบุญปอยพระเวสสันดร โดยจัดขึ้นช่วงหลังวันออกพรรษา ชาวดาระอั้งเชื่อว่าเป็นการจัดขึ้นเพื่อต้อนรับพระเวสสันดรกลับมายังบ้านเมืองหลังจากการเดินทางออกไปปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าเป็นระยะเวลานาน งานปอยพระเวสสันดรนี้เป็นงานใหญ่มากมีระยะ ในการจัดงานนานประมาณ 1 สัปดาห์ งานปอยพระเวสสันดรนั้นไม่ใช่งานบุญของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ตอนที่ชาวดาระอั้งอยู่ที่คอยลายชาวดาระอั้งทั้ง 11 หมู่บ้านต่างร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่ใช้ในการจัดงาน ตลอดจนระยะเวลาของงานบุญอาหารที่ต้องเตรียมรับรองชาวดาระอั้งจากหลายหมู่บ้าน เนื่องจากงานนี้เป็งานที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ในชีวิตคน ๆ หนึ่งจึงไม่สามารถร่วมพิธีกรรมนี้ได้บ่อย ผู้เฒ่าคนหนึ่งเล่าว่าชีวิตคนชีวิตหนึ่งสามารถร่วมงานนี้ได้เพียงแค่ 3 ครั้งในชีวิตเท่านั้น

งานแต่งงานของชาวดาระอั้ง

งานแต่งงานของชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันออกไปด้วย อย่างไรก็ตามการแต่งงานข้ามศาสนาจะนำเอาพิธีกรรมทางศาสนาของฝ่ายชายเป็นหลัก และในงานแต่งงานในแต่ละงานจะมีความใกล้เคียงกันคือจะจัดงาน 3 วัน โดยในสองวันแรกจะเป็นการเลี้ยงแขกที่เข้าร่วมงาน และวันสุดท้ายจะเป็นงานพิธีกรรมตามศาสนาของบ้านตัวเองซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป

ในช่วงเวลาที่อยู่ในประเทศพม่า ชาวดาระอั้งได้เล่าให้ฟังถึงการแต่งงานของตัวเองว่า “เจ้าสาวจะอยู่ในบ้านที่เป็นที่อยู่อาศัย (เรือนหอ) รอให้เจ้าบ่าวเข้าไปในบ้าน เจ้าสาวจะเตรียมของขวัญไว้ให้ฝ่ายเจ้าบ่าว ส่วนมากจะเป็นเสื้อผ้าที่เจ้าสาวทอเอง” แต่เมื่อชาวดาระอั้งเข้ามาอาศัยอยู่

ในเมืองไทยการแต่งงานได้กลายเป็นการผูกข้อมือตามแบบของคนไทย แต่การผูกข้อมือได้กลายเป็นลักษณะการแต่งงานของกลุ่มดะอ์อีที่นับถือศาสนาพุทธ โดยกลุ่มดะอ์อีที่นับถือศาสนาคริสต์ได้แต่งตามหลักศาสนาคริสต์ โดยการจัดงานแต่งงานที่โบสถ์ในวันสุดท้ายของการแต่งงาน

ชาวดะอ์อีได้แต่งงานกันเร็วมาก บางคนจบการศึกษาเพียงแค่ ประถมศึกษาปีที่ 6 ก็แต่งงานกันแล้วชาวบ้านดะอ์อีได้ตั้งข้อสังเกตว่า “ในสมัยตอนอยู่ในพม่าปะหล่องจะถูกกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาจับไปเกณฑ์เป็นทหาร หรือเป็นลูกหาบ แต่ถ้าแต่งงานแล้วจะไม่ถูกนำไปเกณฑ์เป็นทหาร” ชาวดะอ์อีจึงนิยมให้ลูก ๆ แต่งงานกันเร็วและได้กลายเป็นประเพณีของชาวดะอ์อีไป ทำให้จำนวนประชากรของชาวดะอ์อีได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่พื้นที่ทำกินจำกัดทำให้ชาวดะอ์อีที่อยู่ในวัยรุ่น และมีบัตรประชาชนจึงได้เข้าไปทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่มากขึ้น

ชาวบ้านในหมู่บ้านได้พูดถึงการแต่งงานว่า “สมัยนี้แต่งงานกันไม่ทันหม้อข้าวคำก็แยกกันละ” มีชาวบ้านคนหนึ่งได้เดินทางไปร่วมงานแต่งงานที่หมู่บ้านนอแล ซึ่งเป็นเครือญาติกับชาวบ้านได้เล่าว่า “แต่งงานกันพร้อมกันทีเดียว 3 คู่ มีคู่หนึ่งเจ้าสาวหนีไม่รู้ไปไหนหายไปจากงานแต่ง อีกคู่อยู่ 2 วันแยกกันละ”

การแต่งงานปัจจุบันเป็นการแต่งงานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันเป็นส่วนมาก ที่หมู่บ้านปางแดงมีจำนวนน้อยที่ชาวดะอ์อีได้แต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพราะเนื่องจากสภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ต่ำกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ภายในพื้นที่ทำให้เมื่อผู้หญิงชาวดะอ์อีแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์จึงกลายเป็นเพียงเมียของของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ตลอดจนผู้ชายก็ไม่สามารถยกสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้นเพื่อแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ดะอ์อีส่วนใหญ่ยังคงแต่งงานกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเอง

พิธีกรรมในการรักษาพยาบาล

ชาวดะอ์อีเมื่อมีการเป็นป่วยขึ้นภายในหมู่บ้าน หากเป็นการเจ็บป่วยทั่ว ๆ ไปจะมีการรักษาด้วยยาสมุนไพรซึ่งหาได้ง่ายภายในหมู่บ้าน เมื่อความเจ็บป่วยนั้นยาวนานกว่าที่ควรจะหาย โดยไม่สามารถหาสาเหตุของการเจ็บป่วยได้ชาวดะอ์อีจะนิมนต์พระ เณรมาประกอบพิธี “เทศน์กรรม” ที่บ้านของผู้ป่วย ชาวดะอ์อีในหมู่บ้านจะมาร่วมฟังเทศน์ที่บ้านของผู้ป่วย ซึ่งต้องใช้เวลาเทศน์ตลอดทั้งคืน ซึ่งสะท้อนภาพความอดทนของชาวดะอ์อี โดยเชื่อว่าการใช้ศรัทธาอันแรงกล้า ความอดทนที่สูง จะก่อให้เกิดผลบุญมากโดยผลบุญดังกล่าวสามารถทำให้คนป่วยสามารถหายจากโรคร้ายไข้เจ็บได้ ซึ่งในบางครั้งเชื่อว่าอาการเจ็บป่วยนั้นเกิดขึ้นมาจากการกระทำของผี ซึ่งอาจเกิดจากผู้ป่วยได้ โดยการกระทำบางอย่างนั้นอาจจะสร้างความไม่พึงพอใจต่อผี หรืออาจจะเกิดจาก

ความอดอยากของผีในกรณีนี้ต้องการเช่นไหว้ผี โดยมีหมอผีประจำหมู่บ้านเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าว

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตาย

เมื่อมีสมาชิกในหมู่บ้านถึงแก่ความตาย ชาวदारะอั้งจะจัดพิธีศพขึ้นเฉพาะศพที่ตายในหมู่บ้านเท่านั้น โดยไม่ยอมให้ศพชาวदारะอั้งที่ตายนอกหมู่บ้านเข้ามาประกอบพิธีภายในชุมชน โดยเชื่อว่าถ้านำศพเข้ามาในหมู่บ้านจะทำให้เกิดเหตุร้ายขึ้นภายในชุมชน

เมื่อมีการตายนอกหมู่บ้าน การจัดงานศพนั้นญาติพี่น้องจะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดส่งวิญญาณให้กับผู้ตาย โดยมักจะเก็บศพไว้เพียงแค่ 1 วันเท่านั้น หลังจากนั้นจะนำศพไปฝังได้ที่ป่าช้าของหมู่บ้าน ส่วนการตายในหมู่บ้านระยะการจัดงานศพนั้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับฐานะของผู้ตาย โดยชาวदारะอั้งมีความเชื่อที่ว่าจะไม่ประกอบพิธีศพในวันพระ 15 ค่ำ โดยเชื่อว่าวิญญาณของผู้ตายจะฟื้นขึ้นมา และเป็นวิญญาณที่ดุร้าย เมื่อหันหน้าไปทางไหนก็จะมีแต่คนตาย ส่วนวันขึ้น 1 ค่ำเป็นวันเริ่มต้นของเดือน การประกอบพิธีส่งศพในวันนี้เป็นलगไม่ดี การส่งศพของชาวदारะอั้งนั้นเป็นการฝังโดยนำไปฝังไว้ที่ป่าช้าของหมู่บ้าน

หลังจากการประกอบพิธีส่งศพแล้ว ญาติพี่น้องของคนตายจะทำบุญส่งศพให้กับคนที่ตายอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีกำหนดตายตัวว่าเป็นวันไหน ส่วนใหญ่จะไม่เกิน 2 ปีหลังจากวันตาย โดยดูจากความพร้อมของเจ้าภาพ และญาติมิตรของผู้ตาย

แต่ละปีชาวदारะอั้งจะมีพิธีกรรมในการทำบุญให้กับคนตายอีกครั้งหนึ่ง คือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 9 ซึ่งลูกหลานจะนำอาหารมาถวายพระ พร้อมทั้งมีการสวดมนต์ พร้อมกับการกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษของตน

พิธีกรรมและความเชื่อของदारะอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์

ในอดีตชาวदारะอั้งอาศัยอยู่ในรัฐฉาน ชาวदारะอั้งมีความเชื่อผสมผสานระหว่างพุทธและผีซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการปฏิบัติของพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ชาวदारะอั้งได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ การเปลี่ยนแปลงทางศาสนาได้จัดระเบียบวิถีคิดความเชื่อในแนวทางปฏิบัติการของพิธีกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์दारะอั้งของชาวदारะอั้งใหม่อีกกลุ่มหนึ่งคือ อัตลักษณ์ของกลุ่มदारะอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์

ชาวदारะอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ได้อาศัยอยู่ในที่ดินของชาวลีซู ทำให้ชาวदारะอั้งในป๊อกคริสต์ไม่มีไ้บ้านที่เป็นลักษณะสำคัญของการตั้งชุมชนदारะอั้งเหมือนกับกลุ่มदारะอั้ง ชาวदारะอั้งในป๊อกคริสต์ได้มีความคิด และความเชื่อเปลี่ยนแปลงไปในการชี้นำของศาสนาคริสต์นิกาย

โปแตสแตนต์โดยมีพิธีกรรม และงานสำคัญต่าง ๆ โดยยกเลิกพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ และพิธีกรรมดั้งเดิมของกลุ่ม และได้ปรับเปลี่ยนไปตามศาสนาคริสต์ โดยการนำของชาวลีซูที่เป็นผู้นำทางศาสนาของหมู่บ้าน

การเข้าโบสถ์ในวันอาทิตย์

การเข้าโบสถ์ในวันอาทิตย์เป็นเรื่องปกติของกลุ่มคริสต์เตียนทั่วไป แต่การเข้าโบสถ์ของหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นการเข้าโบสถ์ที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของพื้นที่ และความพิเศษของกลุ่มคนในการประกอบพิธีกรรม และเนื่องจากดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธมาก่อนทำให้ความเชื่อได้ค่อย ๆ สะสม และเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ตลอดจนเด็กที่เกิดขึ้นมาและนับถือศาสนาคริสต์มาตั้งแต่กำเนิด ความเป็นชาติพันธุ์ของดาระอั้งคริสต์ในการเข้าโบสถ์จึงมีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน

ในการเข้าโบสถ์ในวันอาทิตย์ จะเข้าโบสถ์ 3 เวลา โดยช่วงเช้าตั้งแต่ 8 โมงถึง 9 โมงเช้า ช่วงบ่ายในเวลา บ่ายโมงถึงบ่ายสองโมง และช่วงเย็นคือช่วงเวลา 4 โมงเย็นถึง 5 โมงเย็น ทำให้ในวันอาทิตย์ชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์จะไม่ออกไปทำงาน รับจ้าง หรือไปไร่ ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในอดีตจะมีการนำสวดมนต์ และร้องเพลงโดยชาวลีซู โดยเป็นเพลงจากพระคริสต์ธรรม เป็นภาษาลีซู ปัจจุบันหมู่บ้านปางแดงนอกได้มีหมอสอนศาสนาที่เป็นชาวดาระอั้งเอง โดยได้รับการเรียนรู้จากกลุ่มพระคริสต์ธรรมจากในเมืองเชียงใหม่ ความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งของดาระอั้งคริสต์จึงได้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเมื่อมีการเทศนาคำสอนก็จะใช้ภาษาไทย และมีชาวดาระอั้งช่วยแปลเป็นภาษาดาระอั้งอีกครั้งหนึ่ง

ในช่วงเวลาการเข้าโบสถ์ จะเห็นกลุ่มองค์กรทางศาสนาที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือกลุ่มดาระอั้ง ในการให้ทุนการศึกษาเข้าไปเรียนในตัวอำเภอเชียงดาวจากกลุ่มคริสต์ธรรมต่างชาติ โดยกลุ่มคริสต์จักรบ้านปางแดงได้มีเครือข่ายกับกลุ่มคริสต์ธรรมจากประเทศต่าง ๆ เช่น ไต้หวัน และฟิลิปปินส์ ในช่วงการเข้าโบสถ์กลุ่มดาระอั้งคริสต์จึงได้รู้จักกลุ่มคนภายนอกมากยิ่งขึ้น โดยเป็นกลุ่มชาวต่างชาติ ตลอดจนในบางครั้งก็มีกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านปางแดงนอกก็เข้าร่วมนมัสการที่โบสถ์ด้วย

เทศกาลคริสต์มาส

ในช่วงเวลาคริสต์มาสเป็นช่วงเทศกาลที่มีความสำคัญอย่างมากของชาวคริสต์เตียนทุกเชื้อชาติ ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลที่หมู่บ้านปางแดงนอกผู้ศึกษาได้เข้าร่วมพิธีกรรมดังกล่าว 2

ครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550 ซึ่งทำให้เห็นความชัดเจนของเครือข่ายของกลุ่มคนที่นับถือศาสนาคริสต์ในพื้นที่สูงที่มาร่วมจัดงานคริสต์มาสด้วยกัน

งานคริสต์มาสในปี พ.ศ. 2549 ได้จัดที่หมู่บ้านปางแดงนอก การจัดงานคริสต์มาสส่วนมากจะจัดในหมู่บ้านของตัวเองแต่ในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการรวมตัวกันจัดโดยมีกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์จากหมู่บ้านใกล้เคียง และใกล้เคียง มาร่วมงานกันอย่างมากมาย โดยหลัก ๆ จะมีกลุ่มอาข่า ลีซู บ้านห้วยอีโก้ที่ตั้งอยู่ลึกเข้าไปจากหมู่บ้านปางแดง กลุ่มคนจีน(ก๊กมินตั๋ง) จากบ้านเปียงหลวง กลุ่มลีซูจากหมู่บ้านห้วยจะค้ำ โดยกลุ่มคนที่เข้าร่วมงานมากที่สุดเป็นชาวกระเหรี่ยงจากหมู่บ้านปางแดง ในช่วงเวลาจัดงานคริสต์มาสระหว่างวันที่ 24-26 ธันวาคม 2549 ชาวบ้านได้ล้มหมูถึง 3 ตัวในการทำกับข้าวในช่วงเวลาดังกล่าว

ในงานคริสต์มาสก็มีพิธีกรรมเหมือนกับการเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ แต่จะมีกลุ่มผู้นำศาสนาจากหมู่บ้านต่าง ๆ ขึ้นมานำสวด นำร้องเพลง และเทศน์พระธรรม ต่างกัน โดยส่วนมากใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ถึงใช้ภาษาลีซู ก็จะมีการแปลให้เป็นภาษาไทยให้ชาวกระเหรี่ยงเกิดความเข้าใจในการนำเสนอแต่ละครั้ง

กลุ่มคริสเตียนจากที่ต่าง ๆ ได้มาเป็นจำนวนมาก หมู่บ้านปางแดงนอกปือกศาสนาคริสต์มีที่พักไม่พอเพียง จึงได้มีการขอแบ่งคนไปพักที่ปือกศาสนาพุทธก็ได้รับการช่วยเหลือ ชาวบ้านปือกศาสนาพุทธก็มาร่วมงาน กินข้าวด้วยกัน และชมการแสดงที่เตรียมมาจากที่ต่าง ๆ ภายหลังจากการจัดงานก็ได้มีการนัดหมายเจ้าภาพในครั้งต่อไป โดยเป็นกลุ่มลีซูจากบ้านห้วยจะค้ำ อยู่ในเขตอำเภอเชียงดาวเช่นเดียวกัน

งานคริสต์มาส ปี 2550 ได้จัดที่บ้านห้วยจะค้ำ เป็นชุมชนชาวลีซู ที่มีทั้งนับถือศาสนาคริสต์ และพุทธเช่นเดียวกัน โดยชาวบ้านส่วนมากได้นับถือศาสนาคริสต์เป็นหลัก การจัดงานในครั้งนี้ได้จัดงานใหญ่มาก โดยเชิญชาวลีซูจากที่ต่าง ๆ มาด้วย ผู้ศึกษาไปกับชาวบ้านกระเหรี่ยงบ้านปางแดง ประมาณ 40 คน โดยพักอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยจะค้ำ 2 คืน

กิจกรรม และการจัดงานไม่ต่างจากในปี พ.ศ. 2549 แต่มีความพิเศษคือมีกลุ่มชาวได้หวันเข้าร่วมงานด้วย 2 คน เป็นกลุ่มคนที่นับถือศาสนาคริสต์ และเป็นกลุ่มคนที่ให้เงินทุนกับชาวบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ในพื้นที่สูง ทำให้เวลาเข้าโบสถ์จากชาวบ้านจะพูดภาษาลีซู และภาษาไทยเป็นหลักได้เปลี่ยนมาพูดภาษาลีซู และภาษาจีนกลางแทน กลุ่มคนที่เคยเป็นทหารในสมัยก๊กมินตั๋งสามารถพูดและฟังได้เข้าใจ ตลอดจนกลุ่มคนจีนจากบ้านเปียงหลวงก็สามารถพูดสื่อสารให้เกิดความเข้าใจได้เช่นกัน ทำให้ช่วงเวลานั้นชาวกระเหรี่ยง และผู้ศึกษากลายเป็นชายขอบจากการเข้าใจความหมายที่สื่อออกมา ในช่วงเวลาในการจัดงานเป็นระยะเวลา 3 วันไม่มีภาษากระเหรี่ยงหลุด

ออกมาจากไม้ค้ำครั้งแรกเดียว ถึงแม้ชาวคาระอังจะขึ้นไปพูดบนเวทีแต่ภาษาที่ใช้ก็เป็นภาษาไทย ชาวคาระอังได้ขึ้นไปอวยพรวันคริสต์มาสว่า “ขอให้ทุก ๆ คนอยู่ดีกินดี แค่นี้พอแล้วมีความสุขแล้ว”

ในการจัดงานครั้งนี้จากการสอบถามก็จะพบคำตอบที่ว่า “งานครั้งนี้ไม่สนุก เพราะไม่ใช่บ้านเรา ที่นอแลสนุกกว่านี้เยอะ” แต่ที่นอแลนับถือศาสนาพุทธไม่ใช่หรือครับจัดงานคริสต์มาสด้วยหรือครับ ผู้ศึกษาได้แย้งไป “ใช่ที่นอแลมีแต่ศาสนาพุทธ แต่ก็มีแต่พวกปะหล่อง” ทำให้เห็นว่าเป็นชนชาติพันธุ์ของคาระอังที่นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธได้ถูกกั้นด้วยเส้นความแตกต่างบาง ๆ เท่านั้น

งานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

งานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่เป็นงานเฉพาะของคาระอังที่นับถือศาสนาคริสต์อีกงานหนึ่ง โดยการนำของชาวลีซูในหมู่บ้าน ในงานชาวบ้านจะอยู่ด้วยกันจนถึงวันปีใหม่ ในตอนกลางคืนชาวบ้านจะก่อไฟนั่งคุยกัน และกินข้าวปุ้น โดยเป็นขนมหวานที่นำข้าวมาตำและปิ้งกับไฟร้อน ๆ โดยก่อนรับประทานจะนำไปจิ้มกับน้ำอ้อย หรือนมข้นหวาน โดยปัจจุบันข้าวปุ้นชาวบ้านได้ซื้อจากตลาดในเมืองเชียงดาว

พอถึงเวลาของวันใหม่ ชาวบ้านจะอวยพรให้กันและกัน โดยเป็นการขอพรจากพระผู้เป็นเจ้า และให้พรกันอีกด้วย ชาวคาระอังได้จัดพิธีกรรมนี้ภายใต้การนำของชาวลีซู การอวยพรกันในกลุ่มยังคงเป็นภาษาคาระอัง แต่เมื่ออวยพรให้กับผู้ศึกษาที่อวยพรเป็นภาษาไทย พิธีกรรมดังกล่าวเป็นพิธีกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นภายใต้วัฒนธรรมของศาสนาคริสต์

วิถีชีวิตประจำวัน

วิถีชีวิตประจำวันของชาวคาระอังหมู่บ้านปางแดงนอกมีความแตกต่างกันตามช่วงอายุและเพศ ผู้ศึกษาจะนำเสนอชีวิตประจำวันของวัยที่แตกต่างกัน ประกอบไปด้วย เด็ก และผู้ใหญ่ เพื่อให้เห็นภาพวิถีชีวิตที่หลากหลายของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน

เด็ก

เด็กภายในหมู่บ้านปางแดงนอกในวันจันทร์ ถึงศุกร์ เวลา 7.30 น. เด็ก ๆ จะเริ่มไปโรงเรียนบ้านปางแดง บางครอบครัวมีรถมอเตอร์ไซด์ก็จะขับไปส่งลูก แต่ส่วนมากเด็ก ๆ จะเดินไปโรงเรียน โดยเริ่มเรียนตั้งแต่ 8.00 ถึงบ่าย 3 โมง ครึ่งก็เดินทางกลับบ้าน ในช่วงตอนเย็นเด็ก ๆ จะจับกลุ่มเล่นกันไม่มีการแบ่งผู้ชายผู้หญิง เด็กที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกันจะเล่นด้วยกัน การละเล่นของเด็ก เช่น เล่น เป้าหนังยาง ซ่อนหา วังไล่จับ กลิ้งล้อรถยนต์ ปีนต้นไม้ เป็นต้น นอกเวลาเรียนเด็กคนไหน

ที่มีน้อง ก็จะเป็นคนเลี้ยงดูน้อง คอยป้อนข้าวป้อนน้ำแทนพ่อแม่ เด็กที่อยู่ประมาณ ป. 5 ขึ้นไปใน วันเสาร์อาทิตย์ก็จะออกไปไร่ กับครอบครัว และในตอนเย็นเด็ก ๆ ในป้อมศาสนาคริสต์จะมาอยู่ ภายในบ้านของพ่อเลี้ยงเพื่อรอคุละคร

สังเกตเห็นได้ว่าเมื่อเด็กโตก็จะจับกลุ่มเล่นกันตามกลุ่มเพศของตัวเอง เห็นได้ชัดจากการ เล่นฟุตบอลที่เล่นกันทุกวัน มีเฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่เล่น เด็กผู้หญิงจะช่วยงานบ้านของครอบครัว และเด็ก ๆ จะตอบสนองกับสื่อได้เร็วมาก เพลงที่เด็ก ๆ ร้องเล่นกันหลาย ๆ เพลงเป็นเพลงในละคร ที่เด็ก ๆ ได้ดู ตลอดจนการตั้งคำถามเมื่อได้พูดคุยกับผู้ศึกษา เช่น “พี่ ๆ เคยกินพิซซ่ารึเปล่า” “บ้านพี่ เป็นบ้านอย่างนี้รึเปล่า” ทำให้เห็นได้ว่าสื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็ก ๆ ภายในหมู่บ้าน

วัยทำงาน

ชาวคาระอั้งโดยทั่วไปแล้วมีวิถีชีวิตที่ผูกอยู่กับการทำงาน และบทบาททางเพศที่แสดงให้เห็น จากวัฒนธรรมคาระอั้ง วิถีชีวิตของชาวคาระอั้งผู้หญิงจะเริ่มตื่นนอนแต่ตอนเช้าเพื่อจัดเตรียม อาหารให้กับคนในครอบครัว ช่วงเวลาที่ไม่มีการรับจ้าง(ช่วงหน้าหนาว) ผู้หญิงชาวคาระอั้งจะอยู่ บ้านทอผ้า บางคนนั่งเย็บหม้อคาเพื่อทำเป็นหลังคาบ้าน แกะถั่วเพื่อเตรียมไว้เป็นเมล็ดพันธุ์พืช ในช่วงฤดูฝน ในช่วงเวลานี้ชาวบ้านหลายคนมีอาชีพขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่แวะเวียน กันเข้ามาภายในหมู่บ้านในฤดูหนาว

ชาวคาระอั้งผู้ชายในตอนเช้าจะออกไปหาฟืน และผ่าฟืนเพื่อเตรียมไว้ใช้ บางคนจะตื่น ขึ้นมาดื่มน้ำชา และออกไปทำงานรับจ้าง เป็นแรงงานในการทำสวนของคนเมือง บางครั้งก็ออกไป ทำงานรับเหมาก่อสร้างในเมืองเชียงดาว แต่ในช่วงฤดูฝนชาวคาระอั้งจะออกไปไร่ที่เช่าเพื่อปลูก ข้าวโพด ถั่ว บางครั้งออกไปพญา ไล่ปู๊ย บางครั้งเด็ก ๆ ก็จะเข้าไปช่วยงานในไร่ด้วย

ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ ร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มจะมีผู้นำชุมชนของตนเองถึงแม้ว่าจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน ผู้นำ ชุมชนมีบทบาทเป็นคนเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเอง และทางราชการ ชาวคา ระอั้งที่อาศัยอยู่หมู่บ้านปางแดงนอกมีผู้นำชุมชน สามารถแยกออกได้ตามกลุ่มที่นับถือศาสนา ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย ผู้นำกลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ และผู้นำกลุ่มคาระอั้งที่นับ ถือศาสนาคริสต์

ผู้นำกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ

กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธประกอบไปด้วยกลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ผู้นำที่เป็นทางการของกลุ่มศาสนาพุทธจะเป็นของผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำของดาระอั้งที่ไม่เป็นทางการจะเป็นผู้สูงอายุภายในชุมชน และผู้นำทางพิธีกรรมของชาวดาระอั้ง

ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ป้อหลวง อย่างที่ชาวดาระอั้งเรียกนั้น เป็นคนเมืองที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านปางแดงนอก และเป็นคนเปิดร้านขายของชำภายในหมู่บ้านกลุ่มศาสนาพุทธ บทบาทของผู้นำคนนี้เป็นคนติดต่อดำเนินเรื่องระหว่างชุมชนกับทางอำเภอ ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทความเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ ตลอดจนเป็นบุคคลภายนอกกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ใหญ่บ้านคนนี้จึงไม่เป็นที่เคารพเท่ากับผู้นำทางพิธีกรรม และผู้สูงอายุภายในหมู่บ้าน

ผู้นำทางพิธีกรรมของชาวดาระอั้งมีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินพิธีกรรมที่เป็นรูปแบบของชุมชนดาระอั้งแบบครั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า ผู้นำทางพิธีกรรมจึงได้รับความเคารพจากชาวดาระอั้งให้ดำเนินพิธีกรรม และทำการรักษาคนที่ไม่สบายภายในหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าปัจจุบันบทบาทของผู้นำทางพิธีกรรมในการรักษาพยาบาลจะลดลง แต่บทบาทความเป็นผู้นำทางพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผียังคงมีอยู่ ทำให้บทบาทของผู้นำทางพิธีกรรมยังเป็นที่เคารพของชุมชนในปัจจุบัน

ระบบเครือญาติเป็นระบบความสัมพันธ์ที่สำคัญของชาวดาระอั้ง ทำให้ผู้สูงอายุในสายตระกูลเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำของครอบครัว ผู้สูงอายุภายในชุมชนที่ได้รับความเคารพจากชาวดาระอั้งจึงมีหลายคน ปัจจุบัน หมู่บ้านปางแดงนอกมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับความนับถือจากชาวบ้านอยู่ 3 คนประกอบด้วย นายแสน นายอินพรม นายจองเอื้อ เพราะเป็นผู้นำชาวบ้านออกมาตั้งบ้านเรือนที่หมู่บ้านปางแดงนอก

ผู้นำกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์

ผู้นำกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นชาวลีซูชื่อ นายสมบุญ ธรรมสันติศิริ หรือชาวบ้านเรียกว่า พ่อเลียง หรือ นายสาม นายสามเป็นชาวลีซูที่ในอดีตเคยเป็นทหารในกองกำลังก๊กมินตั๋ง ทำให้นายสามสามารถพูดได้หลายภาษา เช่น จีน ลีซู ภาษาไทย ประกอบกับเป็นคนนับถือศาสนาคริสต์ ทำให้ในแต่ละปีจะมีชาวต่างชาติที่นับถือศาสนาคริสต์ด้วยกัน เช่นชาวฟิลิปปินส์ ชาวไต้หวัน เข้ามาเผยแพร่คำสอนในทุก ๆ ปี

ภายหลังจากเลิกเป็นทหารของกองกำลังก๊กมินตั๋งแล้วได้เข้ามาอยู่ภายในประเทศไทย ที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ทำอาชีพรับซื้อสินค้าทางการเกษตร แลเผยแพร่คำสอนทางคริสต์

ศาสนา ประกอบกับช่วงนั้นนายสามเริ่มสร้างครอบครัวจึงต้องการที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งในปี พ.ศ. 2520 จึงได้มาซื้อที่ดินของคนเมืองที่หมู่บ้านปางแดงนอก ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ชาวบ้านทุ่งหลุกจึงขึ้นมาทำการเกษตร ประกอบกับนายสามมีคนรู้จักเป็นชาวลีซุ บ้านห้วยอีโก๊ที่เป็นกลุ่มคริสต์จักรด้วยกันเป็นผู้ชักชวน จึงได้เข้ามาสร้างบ้านในหมู่บ้านปางแดงนอก ในช่วงเวลาต่อมานายสามก็ได้ซื้อที่ดินต่อจากชาวบ้านอีกหลายแปลง แต่เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกประกาศให้กลายเป็นพื้นที่ป่าสงวนจึงไม่มีใบกรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

เนื่องจากนายสามเคยเป็นอดีตทหาร และเป็นผู้ชายชาวลีซุ ที่มีลักษณะดู และเข้มงวด และมีความเป็นผู้นำแบบเด็ดขาด ทำให้กลายเป็นลักษณะของผู้ผู้นำแบบเผด็จการในสายตาของลูก ๆ ที่ถูกเข้มงวดมาแต่เล็ก ต่อมาเมื่อนายสามได้กลายเป็นผู้นำชุมชนดาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์แบบไม่เป็นทางการ ทำให้ชาวดาระอั้งหลายคนกลัวนายสาม และจะตามใจกับคำสั่งนายสามทุกครั้งที่มีการสั่งให้ทำอะไรภายในหมู่บ้าน

ถึงแม้ว่านายสามจะไม่เป็นผู้ผู้นำที่ถูกแต่งตั้งขึ้นจากทางการ แต่นายสามก็เป็นคนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานรัฐได้ เช่น การแจ้งเกิด แจ้งตาย การพาไปโรงพยาบาล พาไปหาตำรวจ ทำให้เห็นว่าบทบาทของความเป็นผู้นำของนายสามสามารถเชื่อมโยงได้ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ คือนอกจากเป็นผู้นำทางศาสนาเท่านั้น

จะเห็นได้ว่านายสาม เป็นผู้นำแบบที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของชาวดาระอั้ง ตั้งแต่ผู้นำทางศาสนา ผู้ติดต่อกับทางราชการ ผู้ให้เช่าที่ดิน ผู้รับซื้อผลผลิต ทำให้ผู้นำคนนี้เป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน แต่ด้วยลักษณะนิสัยทำให้ชาวบ้านบางคนเกิดความกลัวต่อนายสามมากกว่าเคารพ และมีชาวบ้านอีกหลายคนที่ไม่เรียนรู้ และเข้าใจลักษณะนิสัยของนายสามทำให้เห็นว่าเป็นคนที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำภายในชุมชน

ด้วยลักษณะของผู้ผู้นำแบบนายสาม ทำให้ผู้นำชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์จึงไม่ปรากฏออกมาชัดเจน มีเพียงผู้นำเข้าโบสถ์ที่เป็นชาวดาระอั้งเท่านั้นที่เป็นคนแปลภาษาไทยให้เป็นภาษาดาระอั้งให้ชาวดาระอั้งฟัง แต่เพราะอายุยังไม่เยอะทำให้ยังไม่เป็นที่เคารพจากคนภายในชุมชน

โครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก

ก่อนการอพยพเข้ามาสู่ในเมืองไทย ความสัมพันธ์ของชาติพันธุ์กลุ่มดาระอั้งกับกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐฉาน จะเห็นได้ว่าชุมชนดาระอั้งนั้นมีความสัมพันธ์กับทั้งกลุ่ม ไทใหญ่ มูเซอ จีนฮ่อ สังคมชาวดาระอั้งจึงไม่ได้ปิดความสัมพันธ์กับกลุ่มคนภายนอก เพียงแต่ความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกของชาวดาระอั้งมีความสัมพันธ์เชิงการค้า มีพ่อค้าจากที่อื่นนำสินค้าบรรทุกต่างหลัง

ม้า วัว ขึ้นมาขายบนหมู่บ้านที่อยู่ กลุ่มพ่อค้ามีทั้งชาวมุเซอ จีนฮ่อ ไทใหญ่ เมื่อเดินทางเข้าไปในเมือง ชาวคาระอั้งก็จะเข้าไปพักอยู่กับชาวไทใหญ่ อาจจะเป็นกลุ่มคนที่เป็นพ่อค้าต่างที่เคยเดินทางขึ้นไปค้าขายในหมู่บ้าน หรืออาจจะเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์รูปแบบอื่น ๆ เช่น การร่วมงานบุญ โดยชาวคาระอั้งและชาวไทใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ชาวคาระอั้งที่อยู่ในเมืองไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่ กลุ่มชาวคาระอั้งที่อยู่หมู่บ้านปางแดงนอกก็มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มากมาย เพราะในหมู่บ้านปางแดงนอกมีกลุ่มชาติพันธุ์ถึง 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วยคาระอั้ง ลีซู มูเซอ และคนเมือง และยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่แวะเวียนเข้ามาในช่วงเวลาต่าง ๆ

กลุ่มคาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาภายหลังสุด ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก พื้นที่ที่เป็นพื้นที่ทำกินของคนเมือง ชาวลีซู ลาหู่ และกะเหรี่ยงอยู่ก่อน ชาวคาระอั้งที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงมีฐานะยากจน ต้องออกรับจ้างชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยชาวคาระอั้งเป็นแรงงานที่สำคัญในพื้นที่ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเหมือนความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้าง และนายจ้าง โดยการสื่อสารได้ใช้ภาษาเมืองเป็นภาษาในการติดต่อสื่อสารกัน และเมื่อชาวคาระอั้งสามารถเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งก็ได้ขอเช่าพื้นที่ทำกิน เพื่อทำการเพาะปลูกเอง กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็ยังคงเป็นเจ้าของที่ดินอยู่เช่นเดิม คาระอั้งก็ยังคงเป็นผู้เช่า จากความสัมพันธ์ที่เห็นจะเห็นว่าคาระอั้งก็ยังไม่สามารถเป็นเจ้าของพื้นที่ทำกินเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวคาระอั้งกับชาวลีซู

พื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก ปิ๋อศาสนาคริสต์เป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ (สปก.) โดยเจ้าของกรรมสิทธิ์พื้นที่ปิ๋อศาสนาคริสต์มีชาวลีซูเป็นเจ้าของ ในปีก่อนมีชาวลีซูเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้น ชาวลีซูครอบครัวนี้ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลานานเป็นเจ้าของพื้นที่ทำกินหลายแห่ง และเมื่อชาวคาระอั้งได้เข้ามาอยู่อาศัยที่หมู่บ้านปางแดงนอกจึงมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาวลีซูอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ชาวลีซูเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ ดังนั้นเมื่อชาวคาระอั้งได้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านปางแดงนอก และเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของชาวลีซูจึงต้องนับถือศาสนาคริสต์ถึงจะสามารถอยู่ในปีก่อนนี้ได้ ชาวคาระอั้งที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน และไม่มีที่อยู่อาศัยจึงได้เข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านของชาวลีซูและได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ภายใต้การนำของชาวลีซู ชาวคาระอั้งจากเดิมที่นับถือศาสนาพุทธและเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนความเชื่อให้กลายเป็นคริสต์เตียนภายใต้การนำของชาวลีซู เช่นการร้องเพลงในโบสถ์ในการเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์เด็กชาวคาระอั้งจะร้องเพลงคริสต์เตียนในภาษาลีซู ดังนั้นภายใต้การประกอบพิธีกรรมศาสนาคริสต์ชาวคาระอั้งหลายคน

ได้เรียนรู้ภาษาลีซูถึงแม้ไม่สามารถพูดได้แต่สามารถเข้าใจคำบางคำได้ ปัจจุบันชาวคาระอั้งได้เริ่มเปลี่ยนเนื้อเพลงจากภาษาลีซู ภาษาไทย ให้กลายเป็นภาษาคาระอั้งเอง โดยในอนาคตในการเข้าโบสถ์ชาวคาระอั้งก็จะมีเพลงร้องเป็นภาษาคาระอั้งเอง

ผู้นำชาวลีซูของกลุ่มศาสนาคริสต์เป็นเจ้าของที่ดินอีกหลายไร่ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดง ชาวคาระอั้งจึงเช่าที่ดินจากชาวลีซูเพื่อทำการเพาะปลูกพืชตามฤดูกาล โดยชาวลีซูก็ได้รับซื้อผลผลิตที่ชาวคาระอั้งปลูกได้และนำไปจำหน่ายต่อ ปัจจุบันชาวลีซูจึงไม่ต้องเพาะปลูกเองแต่เปลี่ยนตัวเองจากเกษตรกรมาเป็นพ่อค้าที่รับซื้อผลผลิตจากชาวคาระอั้ง และนำไปจำหน่ายต่อไป ดังนั้นชาวลีซูจึงเป็นผู้นำชุมชนหมู่บ้านของป๊อกศาสนาคริสต์ เป็นหมอสอนศาสนา เป็นเจ้าของที่ดินที่ชาวบ้านเช่าทำกิน ตลอดจนเป็นพ่อค้าคนกลางที่คอยรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มคาระอั้ง อย่างไรก็ตามชาวลีซูที่หมู่บ้านปางแดงนอกมีเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้น แต่ในบริเวณใกล้เคียงที่บ้านห้วยอีโก๋ มีชุมชนของชาวลีซู และชาวอาข่า ซึ่งชาวคาระอั้งก็เป็นแรงงานรับจ้างให้กับกลุ่มชาวบ้านเหล่านี้เช่นกัน

ป๊อกศาสนาพุทธมีชาวคาระอั้งหลายคนที่เคยอยู่อาศัยในป๊อกศาสนาคริสต์มา ก่อนที่ชาวคาระอั้งจะมาซื้อที่ดินของป๊อกศาสนาพุทธ ชาวลีซูก็เป็นผู้ให้ยืมเงินเพื่อซื้อที่ดิน ดังนั้นชาวลีซูและชาวคาระอั้งจึงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน แต่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์จะเห็นได้ว่าชาวลาหู่ยังคงได้เปรียบในเรื่องของการต่อรอง และเป็นเสมือนกับนายทุนในสายตากกลุ่มคนอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยกันภายในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวคาระอั้งกับชาวลาหู่

ชาวลาหู่ หรือมุเซอแดงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านปางแดง โดยอาศัยอยู่ฝั่งตรงข้ามของถนนภายในหมู่บ้าน และก่อนถึงหมู่บ้านเป็นหลัก โดยชาวลาหู่กลุ่มนี้ได้อยู่ในพื้นที่นี้มาก่อนชาวคาระอั้ง บ้านของชาวลาหู่แตกต่างจากบ้านของคาระอั้งได้อย่างชัดเจน โดยบ้านของชาวลาหู่จะเป็นบ้านไม้แผ่นหนา ส่วนบ้านของชาวคาระอั้งจะเป็นไม้ไผ่สาน และประกอบเป็นบ้านชาวลาหู่ตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้าน และมีการนำนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวที่ภายในหมู่บ้าน

ชาวลาหู่บางส่วนยังประกอบอาชีพค้าขาย โดยเปิดร้านขายของชำบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านชาวคาระอั้ง แต่ชาวคาระอั้งไม่ค่อยมีความสัมพันธ์ที่ดินักเมื่อซื้อสินค้าจากร้านชาวลาหู่ เนื่องจากสินค้าที่จำหน่ายราคาค่อนข้างแพง ตลอดจนป๊อกศาสนาคริสต์ยังมองว่ากลุ่มชาวลาหู่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเป็นกลุ่มที่ลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ซึ่งทำให้เกิดความเดือดร้อนเมื่อเจ้าหน้าที่เข้ามาจับชาวบ้าน

ชุมชนชาวลานูได้กระจายตัวอยู่บริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านปางแดงนอก และปางแดงใน และภายในหมู่บ้านห้วยปง ชาวลานู และชาวดาระอั้งได้อาศัยอยู่ร่วมกัน และเมื่อถูกจับกุมคดีในครั้งที่สองชาวลานูได้ยอมรับสารภาพกับศาลว่ากระทำผิดจริงในการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า แต่ชาวดาระอั้งไม่ยอมรับสารภาพ และเชื่อว่าตัวเองไม่ได้กระทำผิดตามกฎหมายแต่อย่างใด ภายใต้อาณัติที่แตกต่างกันของวิถีคิดที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวดาระอั้งเกิดความไม่ไว้วางใจต่อชาวลานูที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในหมู่บ้านปางแดงนอก

ความสัมพันธ์กับกลุ่มคนเมือง

กลุ่มคนเมืองเป็นกลุ่มคนพื้นราบบริเวณตำบลเชียงดาว กลุ่มคนเมืองเหล่านี้เป็นเจ้าของพื้นที่ทำกินบริเวณหมู่บ้านปางแดงมาก่อน กลุ่มคนเมืองได้เข้ามาทำไร่ทำสวนก่อนที่ชาวดาระอั้งจะอพยพเข้ามาในหมู่บ้านปางแดง กลุ่มคนเมืองยังเป็นผู้ที่ชาวดาระอั้งมีการติดต่อค้าขาย เป็นนายจ้างในการเก็บพริก เป็นเจ้าของสวนที่ชาวดาระอั้งเข้ามารับจ้าง ความเป็นดาระอั้งจึงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างมากในหมู่บ้านปางแดง

กลุ่มคนเมืองเป็นกลุ่มคนที่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ทำให้ประเพณี และระเบียบวิธีปฏิบัติทางวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน ตลอดจนภาษาไทย คำเมือง เป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารกับคนทั่ว ๆ ไป ชาวบ้านจะมีความถนัดในการพูดภาษาเมืองมากกว่าภาษากลาง ในอดีตก่อนที่ชาวดาระอั้งจะสร้างวัดขึ้นในหมู่บ้านชาวดาระอั้งจะไปวัดที่อยู่บริเวณหน้าถ้ำ เป็นวัดที่มีเจ้าอาวาสเป็นคนเมือง และจำพรรษาอยู่เพียงรูปเดียว ชาวดาระอั้งจากหมู่บ้านปางแดงในจะเป็นกลุ่มคนที่คอยช่วยเหลือวัดนี้เวลาวัดมีงาน เมื่อเจ้าอาวาสขอแรงชาวดาระอั้งจะเข้ามาเป็นแรงงานสำคัญในการทำงานแทบทุกครั้งไป

กลุ่มคนเมืองในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกจากเป็นเจ้าของที่ดินเดิม พ่อค้า นายจ้าง ทำให้กลุ่มคนเมืองเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับชาวดาระอั้งในทิศทางที่ได้เปรียบกว่า ชาวดาระอั้งเป็นแรงงานที่สำคัญในการผลิตของคนเมือง ตลอดจนลักษณะความใกล้เคียงกันของศาสนาพุทธทำให้ชาวดาระอั้งชื่นชอบวัฒนธรรมบางอย่างของกลุ่มคนเมือง เช่นการรับประทานอาหารในบางมื้อ ชาวดาระอั้งหลายบ้านได้เลือกที่จะรับประทานข้าวเหนียวแทนข้าวไร่ หลายคนชื่นชอบขนมจีนน้ำเงี้ยว ข้าวซอย ตำส้ม อาหารเหล่านี้เป็นอาหารที่สามารถหารับประทานได้ทั่วไปโดยซื้อกินจากแม่ค้าคนเมืองบริเวณหมู่บ้าน

ความเป็นดาระอั้งที่หมู่บ้านปางแดงนอกได้รับกระแสวัฒนธรรมจากกลุ่มคนเมือง ที่เป็นคนไทยในพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนผสมผสานวัฒนธรรมของชาวดาระอั้งขึ้นมาใหม่ ความเป็นดาระอั้งที่หมู่บ้านปางแดงนอกจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในรัฐฐาน กลุ่มคนเมืองได้ทำให้กลุ่มดาระอั้ง

สามารถรับวัฒนธรรมของคนเมืองไปได้บางส่วน โดยสิ่งสำคัญคือภาษา ทำให้ชาวต่างประเทศสามารถเข้าใจ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้มีความใกล้เคียงกับความเป็นไทยของกลุ่มคนเมืองได้

ความสัมพันธ์ของชาวต่างประเทศกับนักท่องเที่ยว

ด้วยความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ หมู่บ้านปางแดงเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อุดมไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนทัศนียภาพของธรรมชาติ วิถีชีวิตของชนเผ่าทำให้กระแสนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรายได้สำคัญภายในหมู่บ้านปางแดง การท่องเที่ยวในหมู่บ้านปางแดงในแทบทุกหมู่บ้านจะมีบ้านพักที่เรียกว่า Home stay ชาวต่างประเทศที่หมู่บ้านปางแดงใน บ้านห้วยปง บ้านแม่จัน หมู่บ้านปางแดงนอก ทุกหมู่บ้านมีบ้านพักทุกบ้าน โดยราคาที่พักจะไม่แพงมาก และชาวบ้านจะได้เงินจากการขายสินค้าที่นำขึ้นมาจากข้างล่าง เช่น เบียร์ เครื่องดื่ม ตลอดจนสินค้าที่ผลิตเองบ้างเช่น ถูใส่ผ้า กระเป๋า เป็นต้น

กลุ่มนักท่องเที่ยวจะซื้อทัวร์จากจังหวัดเชียงใหม่ขึ้นมาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน โดยช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดจะเป็นช่วงเวลาน้ำหนาว โดยมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเข้ามาเพื่อเดินป่า มาดูวิถีชีวิตของชาวบ้าน จิ๋ซ่างชมธรรมชาติ นักท่องเที่ยวบางครั้งก็ค้างแรม และไม่ค้างก็มีเป็นจำนวนมาก เนื่องจากความสะดวกสบายของหมู่บ้านยังไม่สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้มากเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามการพบเจอ นักท่องเที่ยวซึ่งส่วนมากเป็นชาว “ฝรั่ง” ทำให้ชาวต่างประเทศได้เปิดพื้นที่ในระบบความสัมพันธ์มากยิ่งขึ้น

ชาวต่างประเทศจะมีช่วงเวลาที่เรียกว่า “ว่างงาน” หรือช่วงเวลาฤดูหนาวถึงฤดูร้อน เนื่องจากไม่มีน้ำฝนในการทำการเกษตร และงานรับจ้างก็ไม่แน่นอนว่าจะมีงานให้ทำ ช่วงเวลาดังกล่าวชาวต่างประเทศจะว่างจากการเกษตรชาวต่างประเทศจะเข้าสู่โลกของงานหัตถกรรม ไม่ว่าจะเป็นการสานหล้าคาเพื่อทำเป็นหลังคาเพื่อใช้ในการเปลี่ยนหลังคาบ้าน และส่วนมากก็จะทอผ้าเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวที่แวะเวียนเข้ามาในหมู่บ้าน ผู้ชายก็จะออกไปหาพื้นที่ไร่ แบกหญาเข้ามาให้ผู้หญิงสาน และจับกลุ่มพูดคุยกันเป็นหลัก การมีการท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านก็ทำให้ชาวบ้านได้รับรายได้ แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวก็ยังไม่สามารถตอบโจทย์ของชาวบ้านได้ทุกครัวเรือน เนื่องจากชาวต่างชาตินิยมมาดูมากกว่าซื้อสินค้า ทำให้ชาวต่างประเทศยังไม่สามารถนำการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นแหล่งรายได้หลักของชุมชนได้

ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลผู้ศึกษาจะอยู่กับกลุ่มเด็ก ๆ ให้ช่วยพาเดินดูหมู่บ้าน เด็ก ๆ เมื่อเห็นรถฝรั่งเข้าก็จะชักชวนให้ผู้ศึกษาว่าให้ไปดูฝรั่งด้วยกัน “พี่ฝรั่งข้าพาไปดูมัยพี่” “พี่ขอขี่มกล้อง

ถ่ายรูปถ่ายฝรั่งหน่อยสิ” จะเห็นได้ว่าเด็ก ๆ จะไม่กลัวชาวต่างชาติ และพร้อมจะเข้าไปหาถึงแม้ว่า จะไม่สามารถพูดคุยได้ แต่ก็สามารถเรียกรอยยิ้มของเด็ก ๆ ได้

ความคิดในเรื่อง “กลัวฝรั่ง” ผู้ศึกษาเคยเรียนอยู่ในโรงเรียนคริสต์มาก่อน เวลาเรียน ภาษาอังกฤษจึงเป็นวิชาที่กดดันมาก เนื่องจากมีครูบางท่านก็ยังไม่สามารถคุยภาษาไทยได้ และ ส่วนมากจะเป็นการถามตอบทีละคน ทำให้ผู้ศึกษาก็คือเป็นคนหนึ่งที่ยอมรับว่ากลัวชาวต่างชาติเวลา เข้ามาติดต่อสอบถามผู้ศึกษา แต่ชาวบ้านที่นั่นบอกว่า กลัว “อดตาย” มากกว่า “กลัวฝรั่ง” เห็นฝรั่ง ไม่ได้แทบต้องเข้าไปหาให้ได้

ในป๊อศาสนาพุทธจะมีการต้อนรับนักท่องเที่ยวมากกว่าป๊อศาสนาคริสต์ เนื่องจากมี คนอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก ทัวรัลก็จะนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวในหมู่บ้านป๊อพุทธมากกว่า ชาว คาระอั้งในหมู่บ้านปางแดงป๊อคริสต์ บางครั้งสินค้าหัตถกรรมที่นำมาจำหน่ายก็นำมาจากข้างล่าง ชาว คาระอั้งพยายามตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวเหล่านี้ แต่ยังไม่มีความชัดเจนในวิธีการ ดังนั้นชาว คาระอั้งจึงได้รับส่วนแบ่งจากการท่องเที่ยวนี้เป็นจำนวนไม่มาก บริษัททัวร์จึงเป็นกลุ่มที่ได้กำไร จากการท่องเที่ยวมากกว่า

ชาว คาระอั้งจะพบเห็นฝรั่งอยู่เป็นประจำ เพียงแต่มองดูเท่านั้นว่ามีลักษณะอย่างไร คา ระอั้งผู้ชายจะไม่ใช้กลุ่มคนที่ติดต่อกับชาวต่างชาติ แต่เป็น คาระอั้งผู้หญิงมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ การแต่งกายของชาว คาระอั้งของผู้หญิงที่นิยมใส่ชุดชนเผ่าของ คาระอั้งอยู่ ส่วน คาระอั้งผู้ชายจะเป็น แต่งกายในชุดทั่วไปเหมือนกับคนข้างล่าง ชาว คาระอั้งยังคงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เงินอายุ และไม่กล้า เข้าไปพูดคุยกับชาวต่างชาติก่อน แต่ก็ไม่ได้กลัว ภายใต้อิทธิพลความสัมพันธ์กับชาวต่างชาติชาวคา ระอั้งจึงเปรียบเสมือนแม่ค้าขายของมากกว่า แต่ในการท่องเที่ยว คาระอั้งได้พยายามนำเสนอภาพ ของความน่าสงสารเข้ามาเพื่อให้ได้รับโอกาสในการค้าขายอีกด้วย

อัตลักษณ์ของชาว คาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก

ชาว คาระอั้งได้เริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มจาก เข้ามารับทำสวนชาที่หมู่บ้านแม่จอน ก่อนจะกระจายกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ภายใน อำเภอเชียงดาว จำนวน 4 กลุ่มบ้าน ประกอบด้วย บ้านแม่จอน บ้านห้วยปง บ้านปางแดงใน และ บ้านปางแดงนอก

ชาว คาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาปะหล่องอิกในการสื่อสาร และมีความเชื่อเรื่อง พุทธ และผี ผสมผสานกัน โดยแสดงให้เห็นได้จาก พิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น งานศพ งาน แต่งงาน พิธีกรรมในการผลิต เป็นต้น

ระบบเครือญาติของชาวดาระอั้งมีการนับญาติทั้งทางฝ่ายพ่อ และฝ่ายแม่ ทำให้ชาวดาระอั้งภายในหมู่บ้านจึงเป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระบบเครือญาติคือองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งที่สุดของสังคมดาระอั้ง ระบบเครือญาติได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบการผลิตของชาวดาระอั้ง ภายในกลุ่มเครือญาติเดียวกันชาวดาระอั้งจะมีการอ้อมแรงกันในเครือญาติในการช่วยเหลือเรื่องการเพาะปลูก

ชาวดาระอั้งในประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูก โดยนิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยวในลักษณะของเชิงพาณิชย์มากขึ้น ทำให้ชาวดาระอั้งมีความสัมพันธ์กับระบบตลาดโลก และการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้พวกเขาต้องพึ่งพาระบบเงินตรามากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการดำรงชีวิตในรัฐฉาน

ในสังคมของชาวดาระอั้งมีระบบผู้ชายเป็นใหญ่ ระบบชายเป็นใหญ่ของชาวดาระอั้งสามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวดาระอั้ง เพราะผู้ชายชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มคนที่สามารถบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา และหาความรู้ได้ แต่ผู้หญิงชาวดาระอั้งเป็นเพียงผู้อุปถัมภ์เท่านั้น ระบบชายเป็นใหญ่ได้มีอิทธิพลในการดำรงชีวิตของชาวดาระอั้งในหลาย ๆ ด้าน เช่น การตัดสินใจจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย และผู้ชายจะเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมของหมู่บ้านทั้งความเชื่อทางศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผี

ภายในสังคมชาวดาระอั้งนอกจากระบบชายเป็นใหญ่แล้วยังมีระบบอาวุโสซึ่งเป็นระบบสำคัญที่ทำให้ชาวดาระอั้งเกิดการยอมรับนับถือคนที่อายุมากกว่า ผ่านประสบการณ์มากกว่า จึงทำให้กลุ่มผู้อาวุโสเป็นกลุ่มคนที่สำคัญในการให้คำปรึกษาภายในชุมชน และในบางครั้งก็เป็นคนที่แก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนอีกด้วย

ชาวดาระอั้งในประเทศพม่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวไทใหญ่ จึงทำให้ชาวดาระอั้งมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับชาวไทใหญ่ เช่น การแต่งกายของผู้ชาย การนับถือพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าชาวดาระอั้งจะตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขา แต่ชาวดาระอั้งและชาวไทใหญ่มีกิจกรรมหลายอย่างที่ทำร่วมกัน เช่น การค้าขาย กิจกรรมในวันสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นต้น ทำให้ชาวดาระอั้งได้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับชาวไทใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ

สรุป

ดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พลัดถิ่นที่อพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาจากประเทศพม่า กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ได้อพยพเข้ามาในพื้นที่ของประเทศไทย และได้เข้ามาในพื้นที่อำเภอเชียงดาว ในหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ หมู่ 9 หมู่บ้านปางแดง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

โดยชาวคาระฮังได้อาศัยในพื้นที่หมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย หมู่บ้านปางแดงนอก หมู่บ้านแม่อร หมู่บ้านห้วยปง และหมู่บ้านปางแดงนอก

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังได้ปรับเปลี่ยนภายใต้บริบทของความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ ตลอดจนคงความเป็นคาระฮังจากประเทศพม่าเอาไว้ คาระฮังได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนในพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ลีซู ลาหู่ คนเมือง กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บริเวณหมู่บ้านอย่างกลุ่มกระเหรี่ยง และอาข่า ชาวคาระฮังจึงมีการปรับเปลี่ยน และรับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากพื้นที่พม่า ทำให้เกิดวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังหมู่บ้านปางแดงนอก

กลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านปางแดงนอกยังมีแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการเลือกที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของตัวเองตามสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่การศึกษาหมู่บ้านปางแดงนอก ชาวคาระฮังที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีทั้งนับถือศาสนาพุทธ และบางส่วนชาวคาระฮังได้มีการเปลี่ยนศาสนาความเชื่อของตัวเองเป็นศาสนาคริสต์ ทำให้เกิดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังในเมืองไทยในอีกลักษณะหนึ่ง

กลุ่มคาระฮังที่นับถือศาสนาคริสต์ภายใต้การนำทางศาสนาของชาวลีซู ได้มีการปรับเปลี่ยนความเชื่อ และพิธีกรรมให้เกิดความสอดคล้องกับกระบวนการวิถีคิดของคริสต์ศาสนา ชาวคาระฮังที่นับถือศาสนาคริสต์ ด้านหนึ่งเป็นเพื่อความอยู่รอดของกลุ่มชาติพันธุ์ในเรื่องของที่อยู่อาศัย แต่ระบบปฏิบัติการทางศาสนาก็ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในด้านจิตใจของชาวคาระฮังในอีกลักษณะหนึ่ง อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติกลับทำให้ความเป็นคาระฮังยังคงเชื่อมโยงกันถึงแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน

ภายใต้บริบทของพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก พรหมแดงทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังได้มีการปรับเปลี่ยนไปภายใต้บริบทความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นลีซู คนเมือง และลาหู่ โดยสามารถเรียนรู้และเข้าใจภาษาไทย ตลอดจนจนมีการรับวัฒนธรรมอาหาร รูปแบบของพิธีกรรมบางอย่างเช่นการผูกข้อมือในแต่งงานเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชาติพันธุ์คาระฮัง แต่อย่างไรก็ตามความเป็นคาระฮังยังคงปรากฏให้เห็น และยังไม่ลบเลือนออกไป ชาวคาระฮังยังคงใช้ภาษาคาระฮังในการติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่ม ผู้หญิงยังคงใส่เสื้อผ้าที่เป็นชุดประจำเผ่าของตัวเอง ศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผียังคงเป็นศาสนาของกลุ่มชาวคาระฮังกลุ่มใหญ่

ถึงแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน แต่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติยังคงเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เอาไว้อย่างแนบแน่น ในงานศพ งานแต่งงานความสัมพันธ์ทางเครือญาติได้มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ ความแตกต่างในการนับถือ

ศาสนาจึงเป็นเส้นแบ่งบาง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจน และแตกต่างยังคงแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในความเป็นดาระอั้งที่ปรากฏออกมา โดยไม่สามารถแยกได้ว่านับถือศาสนาอะไรแต่รู้ว่าเป็นดาระอั้งเงินเท่านั้น

ภายใต้บริบทพื้นที่หมู่บ้านปางแดงชาวดาระอั้งประกอบอาชีพหลักคือการทำกรเกษตร โดยพื้นที่สำคัญในการเพาะปลูกประกอบไปด้วย ข้าวโพด ถั่วดำ ถั่วแดง และถั่วลิสง เป็นพืชหลัก และประกอบอาชีพรับจ้างเป็นแรงงานสำคัญให้กับกลุ่มคนเมืองไรการทำสวน ทำไร่ และเก็บพริก ชาวบ้านส่วนมากยังคงไม่มีพื้นที่ทำกิน ที่ทำกินยังคงเช่าจากเจ้าของที่ชาวลีซู ลาหู่ และกลุ่มคนเมือง ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ชาวดาระอั้งจึงเป็นผู้เสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา และไม่มีอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่สำคัญในการท่องเที่ยว ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม และอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่มากนัก จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ชาวต่างชาติขึ้นไปสัมผัสวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขาเป็นจำนวนมาก หมู่บ้านปางแดงจึงกลายเป็นพื้นที่เปิดในการแวะเวียนของกลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาสัมผัสสัมพันธ์กับชาวบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้มีการสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะมีบ้านพัก และมีสินค้าหัตถกรรมของชาวดาระอั้งจำหน่าย ทำให้การจำหน่ายสินค้าในภาคการท่องเที่ยวกลายเป็นแหล่งรายได้อีกทางหนึ่งของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก

ภายใต้บริบทความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในพื้นที่หมู่บ้านปางแดง ชาวดาระอั้งจึงอยู่ต่ำที่สุดไม่มีอำนาจในการต่อรองในการเรียกร้องอะไร ส่งผลให้ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชายขอบที่เข้าถึงทรัพยากรในพื้นที่ และด้วยความเป็นกลุ่มคนพลัดถิ่น ชาวดาระอั้งบางคนจึงไม่มีบัตรประชาชน ทำให้ขาดสิทธิในการเข้าถึงสิทธิของความเป็นพลเมืองของไทยในหลาย ๆ ด้าน เช่นการรักษาพยาบาล ในด้านหนึ่งก็ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ต่อไป แต่ก็ทำให้ชาวดาระอั้งได้กลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีตัวตนในสังคมไทย

บทที่ 4

คดีความ ปัญหาที่ตามมาของคนพลัดถิ่น

บทที่ 4 เป็นการนำเสนอความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากรป่าภายในหมู่บ้านปางแดงนอก ซึ่งนำมาสู่การจับกุมชาวกระอั้งและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน ในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน

การจับกุมชาวกระอั้งในพื้นที่หมู่บ้านปางแดง เกิดขึ้นด้วยกัน 3 ครั้งใหญ่ ๆ คือ 1. ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2532 ได้เกิดการจับกุมขึ้นที่หมู่บ้านปางแดงใน 2. การจับกุมในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2541 ที่หมู่บ้านปางแดงนอก และ 3. การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกอีกครั้งหนึ่งในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2547

ภายหลังการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนเป็นความผิดทางอาญา ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องส่งหลักฐานให้อัยการ เพื่อดำเนินคดีความในชั้นศาลต่อไป ในบทนี้จึงกล่าวถึงการเกิดขึ้นของคดีความภายในหมู่บ้านปางแดงนอก การจับกุมของเจ้าหน้าที่ และการดำเนินคดีความในศาลตามกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

การจับกุมชาวกระอั้งหมู่บ้านปางแดงใน ในปีพ.ศ. 2532

การจับกุมครั้งแรกได้เกิดขึ้นที่หมู่บ้านปางแดงใน หมู่บ้านปางแดงในเป็นหมู่บ้านที่ชาวกระอั้งได้อพยพออกมาตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านที่ 2 โดยแยกออกมาจากบ้านแม่จอน ภายหลังจากที่หมู่บ้านแม่จอนมีจำนวนประชากรเพิ่มจำนวนสูงมากขึ้น ชาวบ้านจึงได้รวบรวมเงินกันซื้อที่ดินจากกลุ่มคนเมืองที่ทำกินอยู่ก่อนเป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท โดยที่ดินดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนที่ประกาศในช่วงเวลาพ.ศ. 2517 กลุ่มชาวกระอั้งกลุ่มนี้เริ่มต้นเข้ามาในอำเภอเชียงดาวเพราะกลุ่มเจ้าหน้าที่ป่าไม้จ้างเข้ามาปลูกป่าในพื้นที่เมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งชาวบ้านได้ขออาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ต่อไป เจ้าหน้าที่ก็ไม่ว่าอะไร แต่ต่อมาในปีพ.ศ. 2532 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้มีการกำหนดใช้นโยบายปิดป่า นโยบายเปิดป่าเป็นนโยบายในเชิงอนุรักษ์ที่ต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าโดยให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ป่าอพยพออกไปจากพื้นที่ป่าที่ทางราชการต้องการอนุรักษ์ ทำให้เมื่อเจ้าหน้าที่บังคับใช้นโยบายดังกล่าวจึงทำให้เกิดการจับกุมชาวบ้านในช่วงระยะเวลาต่อมา

ในช่วงเช้าของวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2532 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และตำรวจได้เข้ามาในพื้นที่เพื่อจับกุมชาวกระอั้งกลุ่มนี้ ข้อหาที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และตำรวจได้ตั้งแก่กลุ่มคนพลัดถิ่นกลุ่มนี้ คือ

ชาวบ้านกลุ่มนี้ลักลอบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และ
ข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

การจับกุมครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกที่ชาวกระเหรี่ยงได้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายในประเทศไทย การจับกุมในครั้งนี้มีผู้ชายชาวกระเหรี่ยงถูกจับกุมจำนวน 29 คน โดยเจ้าหน้าที่ได้หลอกล่อด้วย
อุบายต่าง ๆ เช่น เข้ามาบอกว่าจะมีการประชุมที่อำเภอเชิงดาวจึงเอารถเข้ามารับให้ชาวบ้านไป
พร้อมกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งในช่วงเวลานั้นชาวบ้านก็ไม่เชื่อแต่ต้องยินยอมที่จะต้องไปเนื่องจากไม่
สามารถหนีการจับกุมได้

ภายหลังการจับกุมในครั้งแรกเมื่อเรื่องได้เข้าสู่ระบบการพิจารณาคดีของศาลแล้ว ศาลได้
พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยทั้ง 29 คน โดยทั้งหมดมีโทษความผิดจริงตามกฎหมายพระราชบัญญัติ
คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และ ข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนจริง ชาวกระเหรี่ยงทั้งหมด 29 คนจึงถูกลงโทษ
ตามกฎหมาย ชาวกระเหรี่ยงทั้ง 29 คนได้ถูกตัดสินจำคุกทั้งสิ้น 5 ปี 9 เดือน นับเป็นช่วงเวลาที่น่าเศร้า
อย่างมากของกระเหรี่ยงที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากการจับกุมผู้ชายที่เป็นคนรับจ้างทำงาน หา
เลี้ยงครอบครัวไปถึง 29 คนภายในหมู่บ้าน ทำให้ครอบครัวหลายครัวขาดเสาหลักในการใช้ชีวิตใน
เมืองไทย

หลังจากการเกิดปัญหาในครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ปลูกป่าเข้าล้อมพื้นที่หมู่บ้านอีก
ชั้นหนึ่งทำให้หมู่บ้านไม่สามารถขยายตัวออกไปได้อีก พื้นที่หมู่บ้านปางแดงในก็กลายเป็นพื้นที่ใน
การดูแลของป่าไม้ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ทำกินของชาวบ้านยังถูกจำกัดลง ไม่เพียงพอกับกลุ่มคา
ระฮังที่เพิ่มมากขึ้น ชาวกระเหรี่ยงที่เพิ่มขึ้นมีทั้งเกิดใหม่ภายในหมู่บ้าน และบางส่วนได้อพยพเข้ามา
ตามกลุ่มเครือญาติ ทำให้กระเหรี่ยงต้องหาพื้นที่ตั้งชุมชนใหม่อีกครั้ง คือหมู่บ้านปางแดงนอก

ปัญหาการจับกุมที่หมู่บ้านปางแดงในเป็นปัญหาความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งระหว่างรัฐกับ
ชาวกระเหรี่ยงเป็นครั้งแรก ช่วงเวลาที่เกิดปัญหาชาวบ้านต้องต่อสู้ด้วยตัวของตัวเองไม่มีกลุ่มองค์กร
ใด ๆ เข้าไปให้ความช่วยเหลือ และถูกคำหลอกลวงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าให้รับสารภาพ และเสีย
ค่าปรับแล้วจะออกไปได้ ผลที่ตามมาคือชาวกระเหรี่ยงได้รับโทษจำคุกตามกฎหมาย หลัง
กระบวนการยุติธรรมสิ้นสุดลงแม้ชาวกระเหรี่ยงจะได้รับสิทธิให้อยู่ในพื้นที่ต่อไป แต่ก็ไม่สามารถที่
จะขยายพื้นที่หมู่บ้านออกไปเพิ่มเติมได้

ปัจจุบันชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงในหลายคนได้รับสัญชาติแล้ว โดยเฉพาะเด็กที่เกิดใน
เมืองไทยได้สัญชาติกันทุกคน มีเพียงกระเหรี่ยงที่พลัดถิ่นที่หนีภัยสงครามจากประเทศพม่าที่ยังไม่ได้
รับความเป็นพลเมืองของประเทศไทย

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก ในปีพ.ศ. 2541

ในปีพ.ศ. 2541 เกิดการจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นครั้งแรก การจับกุมครั้งนี้ มีคดีความของชาวบ้านถึง 3 คดีคือ 1. คดีความของนายขอมทะ ยะป่า หมายเลขคดีดำ 1698/2541 ศาล จังหวัดเชียงใหม่ ชาวลาหู่ 2. คดีความจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก ทั้ง 56 คน แต่สั่งฟ้อง ทั้งหมด 24 คน หมายเลขคดีดำ 1085/2542 ศาลจังหวัดเชียงใหม่ และ 3.คดีความนายจะบอย จะโหล จำเลยที่ 1 และนายปะเสื่อ จะกอ จำเลยที่ 2 ชาวลาหู่หมู่บ้านห้วยปงหมายเลขคดีดำ 1974/2541 ศาล จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอสถานการณ์ภายในพื้นที่ และภายนอกพื้นที่ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกในปี พ.ศ. 2541

ปัญหาและสถานการณ์ภายในหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ. 2541 หมู่บ้านปางแดงนอกได้มีชาวบ้านอาศัยอยู่กระจายตัวใน 4 กลุ่มบ้าน ประกอบไปด้วย 1. กลุ่มบ้านมุเซนอก 2. กลุ่มบ้านนายส่วย 3. กลุ่มบ้านกลาง และ 4. กลุ่มบ้านริมน้ำ

ประชากรของหมู่บ้านปางแดงนอกประกอบไปด้วย ชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในกลุ่มบ้าน นายส่วย และกลุ่มบ้านกลาง มีชาวกระเหรี่ยงประมาณ 158 คน ชาวลาหู่อาศัยอยู่ที่กลุ่มบ้านมุเซนอก และกลุ่มบ้านริมน้ำ ประมาณ 74 คนมีชาวลีซอที่อาศัยอยู่ในกลุ่มบ้านกลาง จำนวน 13 คน และคนเมืองอาศัยอยู่ที่บ้านกลาง และบ้านริมน้ำอีกประมาณ 5 คน

ในช่วงเวลาปีพ.ศ. 2541 สถานการณ์ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกได้เริ่มมีความขัดแย้ง ภายในพื้นที่ระหว่าง นายศรีทนต์ ดาวแสง กำนันในพื้นที่ และนายสาม อมรสันติศิริ ชาวลีซอ ผู้นำ ศาสนาคริสต์ภายในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก เนื่องจากทั้งสองได้พยายามช่วงชิงที่ดินในเขตพื้นที่ หมู่บ้านปางแดงนอก การช่วงชิงที่ดินต้องใช้แรงงานในการแผ้วถางป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวกระเหรี่ยงกลายเป็นแรงงานสำคัญในการบุกเบิกพื้นที่ป่าของนายทุนทั้งสอง ตลอดจนในช่วงเวลาดังกล่าว มีการสร้างถนนลาดยางสาย บ้านทุ่งหลุก-บ้านห้วยอีโก๋ ทำให้พื้นที่ป่าบริเวณหมู่บ้านปางแดงนอก ถูกตัดโค่นลงเป็นจำนวนมาก

ปัญหา และสถานการณ์นอกพื้นที่

ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้มีการลงมติบังคับใช้น้ำเขียวขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการ ตั้งชุมชนของชาวบ้านที่ซ้อนทับอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้เจ้าหน้าที่ปฎิรูปที่ดินอำเภอ เชียงดาวเข้าไปในหมู่บ้านปางแดงนอกเพื่อออกเอกสารสิทธิ์ สปก. 4-98 ให้ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก และมติดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาสำรวจป่าในเขตหมู่บ้านปางแดงนอกเพื่อ

สำรวจข้อเท็จจริง ในช่วงเดือนธันวาคม 2540 และเดือนมกราคม 2541 แต่มีมติดังกล่าวได้รับความคัดค้านจากองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพราะเชื่อว่าคนเป็นผู้ทำลายป่า ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกีดกันคนออกจากป่า ภายใต้การนำของชมรมอนุรักษ์จอมทอง และ 25 องค์กรได้เรียกร้องต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้พิจารณาเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 1 มีนาคม 2541 ณ ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่

สืบเนื่องจากปัญหาในการจัดการทรัพยากรที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านปางแดงนอก กลุ่มองค์กรเอกชนในพื้นที่และองค์กรบริหารส่วนตำบลอำเภอเชียงดาวจึงจัดให้มีการประชุมอบรมชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรป่า ที่โรงเรียนบ้านปางแดงในวันที่ 12 มีนาคม 2541 โดยมีนายอำเภอเป็นประธานในพิธี ในขณะเดียวกันได้มีจดหมายร้องเรียนถึงองค์กรบริหารส่วนตำบลเชียงดาว ระบุว่ามีชาวบ้านเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่า โดยมีกลุ่มผู้อิทธิพลท้องถิ่นให้การสนับสนุน ทำให้ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2541 นายบรรลือศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายอำเภอเชียงดาว เข้าตรวจสอบพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกพบว่ามีมีการบุกรุกทำลายป่ากว่า 2,000 ไร่ และเมื่อมีการสอบสวนชาวบ้านในพื้นที่พบว่า มีกลุ่มนายทุนได้จ้างให้ชาวบ้านทำการแผ้วถางที่ดินในเขตพื้นที่ป่าสงวน โดยอ้างว่าที่ดินดังกล่าวสามารถจับจองเป็นเอกสารสิทธิได้ และในวันเดียวกันเจ้าหน้าที่ได้จับกุมนายข่อยทะยะ ป่า ชาวลานู ที่หมู่บ้านปางแดงนอกในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน

ต่อมาในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2541 นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ได้แถลงว่า ได้มอบหมายให้นายเนวิน ชิดชอบจัดการปัญหาดังกล่าว ต่อมาในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2541 นายเนวิน จึงได้เดินทางมาดูสถานการณ์ที่จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมระบุว่า มติกรม. ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2540 ทำให้ชาวบ้านเข้าใจผิดว่าทางการจะออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ที่บุกรุกเข้าไป ซึ่งส่งผลให้เกิดการบุกรุก และเผาป่ากันเป็นจำนวนมาก ภายหลัง นายเนวิน ชิดชอบ รรมช. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ขึ้นเฮลิคอปเตอร์บินตรวจสอบสภาพพื้นที่ และสั่งการให้มีการดำเนินงานกับผู้บุกรุกพื้นที่ป่าสงวน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้รายงานว่ามีมีการจับไม้ได้ 600 ท่อน ในเขตป่าเชียงดาวต่อเขตอุทยานแห่งชาติศรีล้านนา แต่จากการสอบถามชาวบ้านในพื้นที่พบว่า ไม้ที่พบอยู่สองข้างทางนั้นเป็นไม้ที่ถูกตัดโค่นเนื่องจากการตัดถนนสาย พง์หลุก-ห้วยอีโก๊ะ-ผาตาย แต่ในหนังสือพิมพ์ได้บอกว่าก้านไม้ในพื้นที่เป็นนายทุนอยู่เบื้องหลังในการตัดไม้เหล่านี้

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน

จากสถานการณ์ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรชุมชนทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน ได้ทำให้เกิดการจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก 2 คดี ประกอบไปด้วย คดีความบุกรุกพื้นที่ป่าของนายข่อยทะยะ ป่า ผู้ต้องหาชาวลานู และการจับกุมชาวบ้านปางแดงนอก 56 คน

คดีความบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนของนายยอดทะ ยะป่า

ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2541 เป็นวันที่นายอำเภอเชิงดาวได้เข้าไปตรวจสอบพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก ในวันนั้นเจ้าหน้าที่ได้เรียกให้นายยอดทะเข้ามาหา แต่ด้วยความกลัวนายยอดทะจึงวิ่งหนี เจ้าหน้าที่ตำรวจ ชาวบ้านหลายคนเล่าให้ฟังว่าเจ้าหน้าที่ได้ยิงปืนจนนายยอดทะด้วย ทำให้นายยอดทะยิ่งวิ่งหนีเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ยามของนายยอดทะหล่น ต่อมาเจ้าหน้าที่ป่าไม้เก็บยามของนายยอดทะได้ และได้บอกให้คนภายในหมู่บ้านบอกนายยอดทะให้ไปปรับที่สถานีตำรวจ ต่อมาในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2541 นายยอดทะ ได้เดินทางไปปรับยามที่สถานีตำรวจอำเภอเชิงดาว เจ้าหน้าที่จึงได้แจ้งข้อกล่าวหาบุกรุกพื้นที่ป่าแก่นายยอดทะ และถูกจำคุกในวันนั้น

จากคำให้การจำเลย ได้กล่าวถึงช่วงเวลาที่เกิดเหตุ

“ในวันเกิดเหตุ วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2541 เวลากลางวันจำเลยได้ออกไปหาเพื่อนมุซอ ที่ชุมชนบ้านปางแดงขณะที่จำเลยอยู่บนที่ดินของชาวบ้านคนเมืองบ้านทุ่งหลุก หมู่ที่ 9 ตำบลเชิงดาว อำเภอเชิงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างบ้านทุ่งหลุก-ห้วยอีโก๋ ได้มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งใช้รถยนต์กว่า 30 คัน เข้าไปยังที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้เรียกตัวจำเลยด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ด้อยอำนาจ เมื่อเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่จำนวนมาก มักจะหลบซ่อนหรือวิ่งหนี จำเลยจึงวิ่งกลับมายังบ้านของตน โดยได้ทิ้งยามซึ่งมีบัตรประชาชนคนที่สูงและบุญแรงรถจักรยานยนต์ของบิดาไว้ ต่อมาเจ้าหน้าที่ได้บอกให้เพื่อนของจำเลยให้จำเลยไปปรับบัตรประจำตัวคืนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต่อมาในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2541 จำเลยได้เดินทางไปยังสถานีตำรวจ เพื่อขอรับบัตรคืนจึงถูกจับกุมตัวและแจ้งข้อกล่าวหา”

(คำให้การจำเลยหมายเลขคดีดำ 1698/2541 ศาลจังหวัดเชียงใหม่)

นายยอดทะ ยะป่า เป็นชาวลานูแดง แต่เดิมอาศัยอยู่ในอำเภอแม่เมาะ ต่อมาได้เข้ามาในหมู่บ้านปางแดงนอกเพราะ พ่อของนายยอดทะเป็นหมอสอนศาสนาคริสต์ของชาวลานูที่บ้านปางแดงนอก พ่อของนายยอดทะ และนายยอดทะ ไม่มีบ้าน และพื้นที่ทำกินในหมู่บ้านปางแดงนอก แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน เป็นจำนวน 1 งาน และนายยอดทะได้ยอมรับสารภาพเพราะเจ้าหน้าที่ได้บอกว่าถ้ายอมรับสารภาพก็จะได้กลับบ้านเร็วขึ้น ภายหลังเสร็จสิ้นคดีความในชั้นศาล นายยอดทะ ยะป่า และพ่อได้กลับไปดำเนินชีวิตที่อำเภอแม่เมาะตามเดิม และไม่ได้กลับเข้ามาที่หมู่บ้านปางแดงนอกอีกเลย

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก 56 คน

ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2541 เวลาประมาณ 16.00-17.00 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และอาสาสมัครกว่า 120 คน พร้อมอาวุธได้เข้าปิดล้อมหมู่บ้านปางแดงนอก และได้ล้อมจับชาวบ้านทั้ง 4 กลุ่มบ้าน ประกอบด้วย กลุ่มบ้านมุเซนอก กลุ่มบ้านนายส่วย กลุ่มบ้านกลาง และกลุ่มบ้านริมน้ำ

เจ้าหน้าที่ได้ทำการจับกุมผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่ และเด็กวัยรุ่นภายในหมู่บ้าน ในช่วงเวลาการจับกุมเป็นช่วงเวลาตอนเย็นชาวบ้านหลายคนกำลังพักผ่อน ทำอาหาร กินข้าว กลับมาจากการอาบน้ำ เลี้ยงลูก สร้างห้องน้ำ บางคนไม่สบาย เจ้าหน้าที่ได้แจ้งให้ชาวบ้านทราบว่าหากชาวบ้านไปพบพ่อหลวงเพื่อทำการสอบสวนที่อำเภอ เจ้าหน้าที่ได้ใส่กุญแจมือชาวบ้าน และนำไปที่รถที่จอดไว้หน้าหมู่บ้าน

ชาวบ้านยังสามารถจดจำช่วงเวลาของตัวเองถูกจับกุมได้ดี และได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังถึงช่วงเวลาดังกล่าว ว่า

“เรากำลังจะกินข้าวละ เจ้าหน้าที่สองคนขึ้นมามนบ้าน มีคนหนึ่งมีปืน บอกเราว่าไม่ต้องพูดมาก และเอากุญแจมือใส่มือเรา และลากเราไปที่รถ”

(นายโคด มาเล็ง (นามสมมุติ) 2550)

“ผมกำลังจะไปอาบน้ำ มีคนเดินมา 2 คน เป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ คนหนึ่งมีปืนยาวครอบคุมอยู่ และได้เล็งมาที่ผมบอกว่าอย่าขยับ แล้วจับผมใส่กุญแจมือ”

(นายคำแก้ง แซ่ยาง (นามสมมุติ) 2550)

“ผมกำลังนั่งค้ำน้ำชาที่บนบ้าน เจ้าหน้าที่มาเรียกนอกบ้าน แล้วเข้ามา จับกุมใส่กุญแจมือ บอกว่าจะพาไปสอบสวน ตอนเย็นจะนำตัวมาส่งคืน”

(นายรักษ์ อุดม (นามสมมุติ) 2550)

จากบันทึกการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า ภายหลังการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถยึดไม้สักท่อน รวม 275 ท่อน และไม้กระยาเลยท่อน รวม 160 ท่อน และสรุปหลังดำเนินการจับกุมว่า ชาวบ้านเผ่าทางป่าเป็นจำนวน 1,596-3-48 ไร่ มูลค่าความเสียหายของรัฐ 215,632,562.34 บาท

ในการจับกุมครั้งนี้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมชาวบ้านได้ทั้งสิ้น 56 คน ประกอบไปด้วย ชาวคาระอั้ง 26 คน ชาวลานู 23 คน คนเมือง 4 คน ชาวลีซอ 2 คน คนม้ง 1 คน เป็นชาวบ้านที่ถูกจับที่ หมู่บ้านปางแดงนอก 54 คน และชาวบ้านที่ถูกจับที่หมู่บ้านมุเซอหน้าถ้ำ 2 คน หมู่บ้านมุเซอหน้าถ้ำ เป็นกลุ่มบ้านที่ตั้งอยู่ระหว่างบ้านปางแดงในและปางแดงนอก

ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกที่ถูกจับกุมแยกออกเป็นกลุ่มบ้านได้ดังต่อไปนี้ กลุ่มบ้าน มุเซอนอกเป็นชาวลานูแดง 6 คน กลุ่มบ้านนายส่วย เป็นชาวคาระอั้ง 13 คน กลุ่มบ้านกลางเป็นชาว คาระอั้ง 11 คน ชาวลีซอ 2 คน กลุ่มบ้านริมน้ำ มีชาวลานูแดงถูกจับ 4 คน และคนเมือง 1 คน และ ลานูแดงจากบ้านมุเซอหน้าถ้ำอีก 2 คนรวมทั้งหมด 39 คน

การจับกุมครั้งนี้ยังจับกุมชาวบ้านที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านปางแดงนอกอีก 17 คน ประกอบไปด้วยชาวคาระอั้ง 2 คน ชาวลานู 11 คน คนเมือง 3 คน และคนม้ง 1 คน กลุ่มคนเหล่านี้ ได้เข้ามาเยี่ยมญาติพี่น้อง บางคนมีพ่อแม่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน บางคนขึ้นมาเที่ยวบ้านชาวเขา บางคนป่วย และบางคนมาพักอาศัยอยู่บ้านญาติเพื่อรอใบส่งตัวจากโรงพยาบาลเชียงดาวเข้าไปรักษาใน เมืองเชียงใหม่

ดังที่กล่าวแล้วว่าหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชากรภายในหมู่บ้านปางแดงนอกประกอบไปด้วย ชาวคาระอั้งเงิน ที่นับถือศาสนาพุทธ และ นับถือศาสนาคริสต์ ชาวลีซอ ชาวลานู และกลุ่มคนเมือง แต่ภายหลังการจับกุม เจ้าหน้าที่กลับระบุใน เอกสารการจับกุมว่า ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2541 สามารถจับกุมชาวมุเซอหมู่บ้านปางแดงนอกได้ 48 คน

ภายหลังการจับกุมได้มีผู้ต้องหาในคดีทั้งหมด 56 คน แยกเป็นผู้ใหญ่ 50 คน และเยาวชน 6 คน รายชื่อผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมมีดังต่อไปนี้

1. นายทุน สังกา อายุขณะถูกจับ 39 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง อาศัยอยู่ในพื้นที่
2. นายอ่อน สังกา อายุขณะถูกจับ 25 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง อาศัยอยู่ในพื้นที่
3. นายจ้องเออ มานิน(มานินิ) อายุขณะถูกจับ 55 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง อาศัยอยู่ ภายนอกพื้นที่
4. นายรอด มานิน(มานินิ) อายุขณะถูกจับ 24 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง อาศัยอยู่ใน พื้นที่
5. นายนายศรี มานิน(มานินิ) อายุขณะถูกจับ 18 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง อาศัยอยู่ ภายนอกพื้นที่
6. นายจะมู จะอือ อายุขณะถูกจับ 63 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลานูแดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ มาเยี่ยมลูกสาวได้ 3 วัน

7. นายจัน จันใหญ่ อายุขณะถูกจับ 30 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
8. นายอาเลาะ เล่ายีปา อายุขณะถูกจับ 41 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลีซุ อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
9. นายพงษ์ นายคำหยี อายุขณะถูกจับ 26 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
10. นายนุ ขอดตาล(จองตาล) อายุขณะถูกจับ 39 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายใน

พื้นที่

11. นายอ่อง ขอดเงิน อายุขณะถูกจับ 48 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
12. นายอ่อง มาใจ อายุขณะถูกจับ 37 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
13. นายหยุ่น ดุงจัน อายุขณะถูกจับ 39 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
14. นายรอด ขอดเงิน อายุขณะถูกจับ 21 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
15. นายถุน นาคำหยี อายุขณะถูกจับ 22 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
16. นายสอง จองเผือก อายุขณะถูกจับ 20 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
17. นายสว ยองเผือก อายุขณะถูกจับ 53 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
18. นายแสน ลุงที อายุขณะถูกจับ 45 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่

กำลังรอส่งตัวไปรักษาโรคปอดที่โรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่

19. นายคอง นาที อายุขณะถูกจับ 22 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
20. นายจะนะ จะโป อายุขณะถูกจับ 35 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
21. นายอินพรหม จองตาล อายุขณะถูกจับ 50 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายใน

พื้นที่

22. นายนำแซง ป่อคู้ อายุขณะถูกจับ 34 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
23. นายจะมู เสือเสาะ อายุขณะถูกจับ 31 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
24. นายคางเส่ ปุส อายุขณะถูกจับ 38 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่

เข้ามาจับจ้างสร้างห้องน้ำให้นายหล้า จาเต๊ะจะ คนเมือง ผู้ต้องหาคนที่ 30

25. นายรอด ขอดแสง อายุขณะถูกจับ 27 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
26. นายจือ มาใจ อายุขณะถูกจับ 40 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
27. นายจ้อย จองตาล อายุขณะถูกจับ 40 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่
28. นายสำเนียง อุดตาสี อายุขณะถูกจับ 30 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คนเมือง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ โดยเข้ามาเยี่ยมญาติ ถูกจับขณะสร้างห้องน้ำให้นายหล้า จาเต๊ะจะ คนเมือง ผู้ต้องหาคนที่ 30

29. นายนันตะ อินตะพรม อายุขณะถูกจับ 18 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้ง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ ผู้ต้องหาจะมาเยี่ยมพ่อแม่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านปางแดง

30. นายหล้า จาเต๊ะจะ อายุขณะถูกจับ 41 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คนเมือง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่ เป็นเจ้าของไร่ภายในหมู่บ้านปางแดงนอก

31. นายจะหิ่ จะโจ อายุขณะถูกจับ 40 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

32. นายฟู จะลอ อายุขณะถูกจับ 28 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

33. นายจะอือ เลวซา อายุขณะถูกจับ 53 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

34. นายอะชะพะ เซมา อายุขณะถูกจับ 29 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

35. นายจะทอ เซมะ อายุขณะถูกจับ 38 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

36. นายอาตา แซ่หมี อายุขณะถูกจับ 32 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลีซู อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

37. นายจะลอ จะนะ อายุขณะถูกจับ 38 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

38. นายจะหลู่(หลวง) แสงคำ อายุขณะถูกจับ 38 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

39. นายจะตี้ จะคะ อายุขณะถูกจับ 66 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง ภายอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยได้เข้ามาเยี่ยมน้องชาย (นายฟู จำเลยที่ 32)

40. นายชูชัย บุญเรือง อายุขณะถูกจับ 24 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คนเมือง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยได้เข้ามาเที่ยวที่บ้านมูเซอนอก

41. นายจะจูแส ปู่เต๋อ อายุขณะถูกจับ 65 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยมาเยี่ยมลูกสาว

42. นายอาเว ล้อเหม่อ อายุขณะถูกจับ 65 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยมาเยี่ยมลูกชาย และกำลังนอนป่วยอยู่ภายในบ้านเนื่องจากเป็นโรคกระเพาะ

43. นายวิเชียน พิสัยจิตต์ อายุขณะถูกจับ 26 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คนเมือง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ มาเยี่ยมเพื่อนที่บ้านมูเซอนอก

44. นายจุล(สอ) จะยี่ อายุขณะถูกจับ 24 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

45. นายหิ่ แซ่จ้าว อายุขณะถูกจับ 25 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยมาเที่ยวบ้านมูเซอนอก

46. นายชะโหล จะอือ อายุขณะถูกจับ 24 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยมาเยี่ยมพี่ชายภายในหมู่บ้าน

47. นายจะถ่า(ถ่า) จะอือ อายุขณะถูกจับ 40 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

48. นายแอต้อย จะมอ อายุขณะถูกจับ 29 ปี กลุ่มชาติพันธุ์คนเมือง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ จำเลยมาเยี่ยมญาติ

49. นายลาวอู๋ จะมอ อายุขณะถูกจับ 42 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่
จำเลยมาเยี่ยมเพื่อน

50. นายจะอือ สามเต้า อายุขณะถูกจับ 42 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

การจับกุมครั้งนี้ได้มีการจับกุมเยาวชนทั้งหมด 6 คน ประกอบไปด้วย

1. นายจิงดา(อินตา) ยอดตาล อายุขณะถูกจับ 16 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง อาศัยอยู่
ภายในพื้นที่

2. ค.ช.แคะ(แคค) ตั้งตา อายุขณะถูกจับ 13 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง อาศัยอยู่ภายใน
พื้นที่

3. ค.ช.ระ ตั้งตา อายุขณะถูกจับ 14 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

4. นายจะจี มะจีป่า อายุขณะถูกจับ 16 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

5. นายโหล ปะแอ อายุขณะถูกจับ 17 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่
จำเลยขึ้นมารับจ้างคนเมืองในพื้นที่

6. ค.ช.จะสอ จะหลู่ อายุขณะถูกจับ 14 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่
จำเลยได้เวะขึ้นมาท่องเที่ยวหมู่บ้าน

ภายหลังการจับกุมได้มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับได้ออกมากล่าวถึงการจับกุมในครั้งนี้ ว่าเป็นการจับมั่ว เพราะไม่เชื่อว่าชาวเขาทั้ง 56 คนนี้เป็นคนตัดไม้ทำลายป่าจริง เพียงแต่เป็นแพะใน
การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ และได้มีการประนามการจับกุมของเจ้าหน้าที่ที่ใช้วิธีการหลอกล่อ โดย
เจ้าหน้าที่บอกให้ชาวบ้านไปรับผ้าห่มที่อำเภอ เด็ก ๆ หลายคนได้ติดตามพ่อมาที่อำเภอ และเมื่อพ่อ
ถูกจับกุมเจ้าหน้าที่จึงไปส่งเด็กกลับหมู่บ้านในตอนกลางคืน

จากความเดือดร้อนของชาวบ้านที่เกิดขึ้นทำให้มีกลุ่มนักวิชาการ และหน่วยงานองค์กร
อิสระเข้ามาให้ความช่วยเหลือชาวบ้านปางแดงนอก หนังสือพิมพ์ข่าวสดวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2541
ได้พิมพ์ว่า นายเนวิน ชิดชอบ ได้ให้สัมภาษณ์กรณีการจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกว่า “เวลา
ไฟไหม้ป่า ฝนแล้ง น้ำท่วม ไม่เคยเห็นบุคคลเหล่านี้ออกมาดูแลพี่น้องประชาชน แต่พอมีคนกลุ่ม
น้อยเข้าไปทำผิดกฎหมาย ทำให้บ้านเมืองเสียหาย ทำไมต้องออกมาปกป้อง ผมไม่ทราบว่ารักคน
ไทยกันมากขนาดไหน”

ขณะเดียวกัน ในวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2541 ได้เกิดเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปจับกุม
ชาวบ้านหมู่บ้านห้วยปง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ภายในลึกเข้าไปจากถนนใหญ่ หมู่บ้านแห่งนี้
ประกอบไปด้วยชาวดาระอั้ง และชาวลาหู่ แต่การจับกุมครั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่หลบหนีเข้าไปใน

ป่า เนื่องจากไม่กี่วันก่อนชาวบ้านได้ทราบข่าวการเข้าจับกุมชาวบ้านปางแดงนอก หลายคนมีญาติอยู่ที่นั่น ทำให้ชาวบ้านช่วยปงส่วนมากจึงหลบหนีเจ้าหน้าที่ทัน ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้ศึกษาได้เคยไปร่วมงานแต่งงานของชาวกระอั้งที่หมู่บ้านห้วยปง ชาวบ้านบ้านได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“เรารู้ข่าวที่บ้านปางแดงถูกจับ เราก็ก๊ว ไม่กล้าอยู่บ้าน หนีเข้าไปอยู่ในป่ากัน วันนั้นเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาจับมูเซอได้ 2 คน”

(นายมาใส น้ำใจ (นามสมมุติ) 2549)

ภายหลังจากการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 2 คน คือ นายจะบอย จะโหล และนายปะเลื่อ จะกอ เป็นชาวล่าหู่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยปง ในอดีตชาวบ้านทั้งสองคนในอดีตเคยอาศัยอยู่ที่อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้ย้ายที่ทำกินเข้ามาที่หมู่บ้านห้วยปง เนื่องจากที่ทำกินที่อำเภอแม่อาวได้ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปปลูกป่าจนที่ทำกินไม่เพียงพอ และเมื่อเข้ามาอยู่ภายในหมู่บ้านห้วยปงจึงถูกจับข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ต่อมานายจะบอย จะโหล และนายปะเลื่อ จะกอ ได้รับสารภาพ และศาลได้สั่งให้เสียค่าปรับ และกำหนดโทษรอลงอาญา ทำให้จำเลยทั้งสองไม่ต้องถูกจำคุก และคดีได้จบลง ปัจจุบันนายจะบอย จะโหล และนายปะเลื่อ จะกอ ยังคงอาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยปงต่อไป

ความเดือดร้อนของชาวกระอั้งภายหลังจากจับกุมของเจ้าหน้าที่

ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจึงขอขยกรณิดตัวอย่างของความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นของชาวบ้าน เพื่อให้เข้าใจถึงความเดือดร้อนที่ชาวบ้านได้พบเจอภายหลังการจับกุมของเจ้าหน้าที่ในปี พ.ศ. 2541 การจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวกระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ทั้งผู้ที่ถูกจับกุม และผู้ที่ไม่ถูกจับกุม ดังต่อไปนี้

ความเดือดร้อนของชาวกระอั้งที่ถูกจับกุม

ดังที่กล่าวมาแล้ว การจับกุมในครั้งนี้ได้มีการจับกุมผู้ชายชาวกระอั้งทั้งหมด 26 คน หลายคนเป็นผู้นำของครอบครัว บางคนเป็นผู้ป่วย ดังนั้นการจับกุมครั้งนี้จึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านแตกต่างกันออกไปตามแต่ละกรณี

กรณีนายแสน ลุงที

นายแสน ลุงที เป็นชาวดระฮั้งที่อพยพหนีภัยสงครามเข้ามาจากประเทศพม่า ในปี พ.ศ. 2527 และได้เข้ามาพักอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมานายแสนได้ป่วยเป็นโรคปอด จึงได้ย้ายเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านปางแดงนอกในปี พ.ศ. 2541 เพื่อรักษาโรคปอดที่โรงพยาบาลภายในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาขอเรียกนายแสน ลุงที ว่า “ลุงแสน” ตามชื่อเรียกของผู้ศึกษาในช่วงเวลาเก็บข้อมูลภาคสนาม

ลุงแสน (อายุ 55 ปี) เป็นชาวดระฮั้งที่เกิดที่คอยลาย ซึ่งเป็นภูเขาสูงทางทิศตะวันตกของเมืองเชียงตุง ลุงแสนเล่าว่า ลุงแสนเป็นลูกคนสุดท้อง มีพี่น้องหลายสิบคนตายไปหลายคนแล้ว ตอนนี้อยู่ 5-6 คน ลุงแสนได้กล่าวต่อไปว่าลุงคำหรือผู้นำหมู่บ้านปางแดงในก็เป็นพี่ของลุงแสนเช่นเดียวกัน

ลุงแสนได้เล่าถึงชีวิตตอนในวัยหนุ่มที่อยู่ประเทศพม่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า ตอนอยู่ในพม่าผมใช้ชีวิตลำบากมาก เพราะไม่มีอะไรจะกิน ผมปลูกข้าวได้ทหารก็มาเอาไปอีก เราต้องอพยพหนีเข้าไปอยู่ในป่า เป็นเดือนเป็นปีไม่ตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง เพราะกลัวทหารจะมาจับเอาไปเป็นลูกหาบบ้าง กลัวมันจะมาทำร้ายลูกเรา ผมอยู่อย่างนั้นมานานมากหลายปี จนกระทั่งมีญาติ ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยส่งข่าวมาบอกว่าตอนนี้เราไปอยู่เมืองไทยได้แล้ว ผมเลยเดิมเท้าจากคอยลายมาที่บ้านนอแล เดือนกันเป็นกลุ่มใหญ่เลยออกมาจากป่า บางคนวิ่งตลอดไม่พักใช้เวลา 3 วัน 5 วัน แต่พวกเราไม่มีคนแก่ คนป่วย เด็ก ๆ อีก เราใช้เวลาเป็น 10 วันกว่าจะมาถึงเมืองไทย

ตอนผมมาถึงหมู่บ้านนอแลใหม่ ๆ ปะหล่องก็เต็มไปด้วยหมดแล้ว ยังมีเงินฮ่อ ไทใหญ่อีกเยอะมาก เรามาพักอาศัยอยู่กับญาติเรา เราก็กินเขาเหมือนกัน เขาก็รู้ว่าเราไม่มีที่ไป ถึงมีที่อยู่แต่เราก็ไม่มีที่ทำกินก็เรามาที่หลังเขาเลยไม่มีที่ทำกินละ เงินก็ไม่มี ก็ต้องออกหารับจ้าง บางครั้งก็ไปทำงานที่โครงการหลวงบ้าง แต่ก็ไม่มีงานตลอดต้องออกไปหางานข้างนอกรับจ้างทำไร่ทำสวนให้มุเซอแถว ๆ นั้น

ต่อมาผมไม่สบายเป็นโรคปอด ตอนนั้นผมมีญาติที่เข้ามาอยู่ที่เชียงดาวแล้วเขาเลยชวนเข้ามาอยู่ ตอนที่ผมมาที่ปางแดงนอกใหม่ ๆ ผมนับถือศาสนาพุทธ แต่พอเข้ามาอยู่ที่ปางแดงกลับไม่มีที่อยู่ ต้องมาอยู่ที่บ้านญาติที่อยู่ที่บ้านนายสาม เลยต้องเปลี่ยนมานับถือคริสต์ ตอนที่ผมไม่สบายกลุ่มศาสนาคริสต์นี้แหละที่ช่วยพาผมไปรักษาที่จังหวัดเชียงใหม่

ตอนนั้นผมเพิ่งเข้ามาบ้านปางแดงได้ประมาณ 1 เดือนผมก็ถูกจับ ตอนนั้นผมยังไม่รู้เรื่องเลยว่าผมถูกจับทำไม ผมไม่ได้ทำอะไรเลย ตอนนั้นผมไม่สบายนอนอยู่บนบ้านอยู่ ๆ เจ้าหน้าที่ก็เข้ามาบอกให้ผมไปที่รถที่จอดไว้หน้าหมู่บ้าน ใส่กุญแจมือผมด้วย วันนั้นถูกจับกันหลายคน ญาติผม ลูกผม หลานผม โดนจับหมด

ผมจำได้ว่าวันนั้นผมถูกจับตอนเย็น ๆ พอไปถึงโรงพักก็มีดแล้ว พอไปถึงโรงพักตำรวจก็ให้นั่งรวม ๆ กัน และถามว่าเราเป็นใครมาจากไหน มีบัตรอะไรบ้าง ผมไม่มีบัตรอะไรเลย บัตรอยู่ที่หอแลหมด มีแต่ใบของหมอให้ไปหาวันไหนวันไหน แต่ก็อยู่ที่บ้านญาติที่ปางแดงไม่ได้เอามาด้วย ตอนนั้นผมเครียดมากเพราะกลัวว่าเขาจะจับเราส่งกลับไปพม่า เจ้าหน้าที่ที่จับนี้เราป้าเอกสารอะไรก็ไม่รู้ เราไม่รู้เรื่องอะไรเลย ขนาดภาษาไทยเราก็กังพูดยังไม่ค่อยได้เลย

หลังจากนั้นเราก็เข้าไปอยู่ในคุกที่เชียงดาว ตอนนั้นลำบากมากกินข้าวอะไรก็ไม่อร่อยเลย ผมพยายามคิดนะว่าอยู่บ้านยังไม่ได้กินข้าวดีเหมือนอยู่ในคุกเลย แต่เราก็ดำเนินไม่ได้เพราะไม่รู้ที่บ้านเราจะเป็นอย่างไงเมียเรา ลูกเรา จะอยู่ยังไงละ ตอนอยู่ในคุกที่เชียงดาวก็อยู่รวม ๆ กัน แต่หลังจากนั้นสัก 2 วันเขาก็ส่งเราไปอยู่คุกในเมือง อัด ๆ กันมาบนรถ เราโคตรอยากร้องไห้เลย

เราติดคุกอยู่ประมาณ 2 เดือนกว่า ตอนอยู่ในคุกเราลำบากมาก ถึงแม้ไม่ได้ทำอะไรกิน ๆ นอน ๆ อย่างเดียว แต่เรากลับ เรากลับจะไม่ได้เห็นหน้าครอบครัวเราอีก ตอนที่เรามาเขาจะอยู่ยังไงที่หมู่บ้านเป็นอย่างไงบ้าง เราไม่รู้อะไรเลย ได้แต่คิดไปคิดมาอยู่คนเดียว

ตอนนั้นผมโชคดีมากที่ยังไม่สบายอยู่ ทำให้อาจารย์มาประกันตัวผมออกมาจากคุกให้ไปโรงพยาบาล และช่วง ๆ นั้นคนอื่นก็เริ่มออกมาจากคุกเหมือนกัน และรีบกลับไปหมู่บ้าน ตอนนั้นผมถึงได้ติดต่อกับครอบครัว และโชคดีที่พวกเขายังไม่เป็นอะไร แต่ก็อยู่อาศัยอย่างลำบาก แต่ก็โชคดีที่มีกลุ่มอาจารย์ (กลุ่มองค์กรอิสระ และกลุ่มอาจารย์ นักศึกษา) เข้าไปช่วยเหลือ

ภายหลังมีชาวดาระอั้งซื้อที่ดินจากคนเมืองและได้เข้าไปตั้งบ้านชุมชนดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธเอง ลุงแสนก็ได้กลับไปอาศัยอยู่ที่ป้อมศาสนาพุทธ และหันกลับมานับถือศาสนาพุทธอีกครั้งหนึ่ง และอาศัยอยู่ที่บ้านปางแดงนอกต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยให้เหตุผลกับนักศึกษาว่า ดาระอั้งจริง ๆ ต้องนับถือศาสนาพุทธ เราลองมานับถือศาสนาคริสต์แล้วเราไม่เชื่อเราก็นับถือไม่ได้หรอก

ลุงแสนมีลูกชายคนหนึ่งเป็นหมอสอนศาสนาคริสต์ที่ป้อมศาสนาคริสต์ ลูกชายลุงแสนคนนี้เป็นผู้นำทางศาสนาของชาวดาระอั้งในการสวดมนต์ หรือการร้องเพลงตามแบบศาสนาคริสต์ โดยเป็นคนแปลให้เป็นภาษาดาระอั้ง ทำให้อีกด้านหนึ่งจะเห็นได้ว่าศาสนาคริสต์เริ่มปรับเปลี่ยนลักษณะของศาสนาให้เป็นที่ยอมรับของชาวดาระอั้งมากยิ่งขึ้นในอนาคต

กรณีของนายอินพรม จองตาล

ในปีพ.ศ. 2541 นายอินพรม จองตาล เป็นชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ในกลุ่มบ้านกลาง หรือกลุ่มบ้านนายสาม เป็นชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ ในสายตาของนักศึกษาลุงอินพรมเป็น

เสมือนกับศิลปินชาวคาระอั้ง เพราะลุงอินพรมยังคงเล่นเครื่องดนตรีของคาระอั้งซึ่งเหลืออยู่น้อยมากในกลุ่มคาระอั้ง และมีลักษณะของความเป็นผู้นำที่ชาวคาระอั้งหลายคนนับถือ

ช่วงเวลานั้นลุงอินพรมได้เช่าที่จากนายสาม ที่เป็นชาวลิซุทำการเพาะปลูก โดยพืชที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวโพด ถั่วแดง ถั่วดำ ถั่วดิน ราคาก็ไม่ดี และปลูกได้ปีละครั้งอาศัยน้ำจากน้ำฝนเท่านั้น รายได้ส่วนมากจึงเป็นการออกไปรับจ้างข้างนอก และงานก็ไม่ได้มีตลอดเวลา และคนที่ออกไปรับจ้างก็จะเป็นพวกผู้ชายเท่านั้น

ในช่วงเวลาการจับกุม ลุงอินพรมกำลังต้มน้ำชา และพักผ่อนอยู่ภายในบ้านของตัวเอง หลังจากกลับมาจากออกไปรับจ้างทำงานภายนอก จากนั้นก็มีเจ้าหน้าที่เข้ามาใส่กุญแจมือ และนำลงไปที่รถที่จอดอยู่หน้าหมู่บ้าน

ภายหลังการจับกุม ลุงอินพรมก็ถูกส่งตัวมาอยู่ที่สถานีตำรวจอำเภอเชียงดาว เพื่อรับทราบข้อกล่าวหาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และถูกขังอยู่ในสถานีตำรวจ 2 วันก่อนถูกส่งตัวไปเรือนจำประจำจังหวัดเชียงใหม่ ลุงอินพรม พูดถึงช่วงเวลาที่อยู่ในคุกว่า

“ตอนอยู่ในคุกลำบากมาก ที่กินที่นอน ห้องน้ำอยู่ที่เดียวกันหมดเลย

วัน ๆ ไม่ได้ทำอะไร เราไม่รู้ว่าจะได้ออกไปเมื่อไหร่ ที่บ้านเป็นยังไง ลูกเราเป็นยังไง ไม่รู้อะไรเลย”

(นายมาสุก พิงพา (นามสมมุติ) 2550)

การจับกุมในครั้งนี้ทำให้ลุงอินพรมไม่กล้าเข้าไปทำไร่ทำสวน เนื่องจากกลัวถูกจับกุมอีก ในปีนั้นทำให้ลุงอินพรมต้องอาศัยรายได้จากการรับจ้างซึ่งไม่แน่นอน ทำให้ภายหลังการจับกุม ความเป็นอยู่ของครอบครัวลุงอินพรมมีความลำบากในการดำรงชีวิตอย่างมาก

ความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ไม่ถูกจับกุม

ในช่วงเวลาที่ผู้ชายในหมู่บ้านถูกจับกุมตัวไป ชาวคาระอั้งผู้หญิง และเด็ก ๆ ที่ไม่ถูกจับกุม มีความเป็นอยู่ที่ลำบากเพราะขาดผู้นำครอบครัว และดำรงชีวิตด้วยความอดอยาก และไม่รู้ว่สามีของตัวเองจะกลับมาเมื่อไหร่ ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างของกรณีภรรยาผู้ต้องหาคนหนึ่งที่ต้องดูแลลูกที่อายุไม่ถึงเดือนเพียงลำพังภายหลังสามีถูกเจ้าหน้าที่จับกุมตัวไป

กรณีของภรรยาผู้ต้องหาคนหนึ่ง

วันนั้นตอนเย็น ๆ มีเจ้าหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้าน พี่กำลังทำก่อไฟจะหุงข้าว ทำกับข้าวกินตามปกติ อยู่ ๆ เจ้าหน้าที่ก็ขึ้นมาบนบ้านละมาจับเอาตัวสามีไป พี่ยังไม่รู้เรื่องอะไรเลยว่าเขามาจับสามีพี่ไปทำไม ตอนนั้นลูกพี่ก็เพิ่งคลอดอายุยังไม่ถึงเดือนเลย

คืนวันนั้นคนอื่น ๆ ที่อยู่หมู่บ้านก็มานอนรวมกันในบ้าน เพราะกลัวเดียวถ้าตำรวจเข้ามาจับพี่ไปอีกแล้วลูกพี่จะอยู่ยังไงละ ตอนนั้นคนอื่น ๆ ก็กลัวกันมากต่างคนต่างช่วยกันปลอบ ไม่เป็นไรเดี๋ยวก็กลับมาแล้ว ลูก ๆ คนอื่นก็ถามหาพ่อกันว่าพ่อไปไหน เมื่อไหร่จะกลับ ตอนกลางคืนถึงรู้ว่าถูกจับไปเพราะไปบุกรุกป่า เราก็ไม่เข้าใจนะแล้วผิวยังไง

ตอนที่สามีพี่ถูกจับไปนะ ข้าวก็จะหมดแล้วเราก็ไม่รู้จะไปเอาข้าวที่ไหน ไปขอยืมบ้านไหนเขาก็ไม่ให้ เขาก็ไม่มีเหมือนกัน สามีเขาก็ถูกจับ จะไปซื้อข้าวเองเงินก็ไม่มี ไม่รู้ไปซื้อที่ไหน ตอนนั้นก็เก็บอะไรแถว ๆ บ้านมาต้มกินได้ก็กินหมดเพราะต้องให้นมลูกด้วย ตอนนั้นลำบากมาก ข้าวนี้ก็ต้องให้เด็ก ๆ กินเราไม่เป็นไรหรอกอดได้ ตอนนั้นที่บ้านพี่มีข้าวโพดที่ปลูกขายพี่ก็เอามาผสมกินกับข้าว กินก็ไม่ค่อยลงหรอก แต่ถ้าไม่กินน้ามนก็จะไม่ไหลลูกเราก็จะไม่มีอะไรกิน

หลังสามีพี่ถูกจับสักอาทิตย์นึงนะค่อยมีอาจารย์เข้ามาในหมู่บ้าน เขาก็เอาข้าวมาให้ เราร้องไห้เลยละ เขาบอกว่าไม่เป็นไรเดี๋ยวสามีก็กลับมาแล้วพวกเขา กำลังช่วยอยู่ ตอนที่เราได้ยินเขาพูดอย่างนั้นเราดีใจมาก เพราะคิดว่าเดี๋ยวสามีเราก็กลับมาแล้ว แต่ความจริงอีกหลายเดือนเลยกว่าจะได้เจอกัน

กรณีดังกล่าวเป็นกรณีของชาวบ้านที่ไม่ถูกจับ แต่ก็ได้รับความเดือดร้อนในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ในครั้งนี้ ชาวสาระอั้งเป็นกลุ่มคนพลัดถิ่นจากประเทศพม่าการขาดผู้นำครอบครัวในการดำรงชีวิตในแผ่นดินใหม่จึงเป็นเรื่องที่ยากมาก พวกเขาไม่รู้ว่าจะต้องอยู่ยังไงหาเงินจากไหน จึงทำให้พวกเขาเกิดความหวาดกลัว และไม่สามารถดำรงชีวิตของตัวเองอย่างดีได้ ต้องอดมื้อกินมื้อเพื่อให้ลูก ๆ ของเขาได้มีข้าวกิน

ความเดือดร้อนของชาวบ้านภายหลังการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ได้ทำให้เกิดกระแสการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนักศึกษา และองค์กรชาวบ้าน ที่ไม่เห็นด้วยในการจับกุมในครั้งนี้ดังต่อไปนี้

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนักศึกษา และองค์กรชาวบ้าน

เมื่อกลุ่มนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนักศึกษา และองค์กรชาวบ้านได้ทราบถึงการจับกุมชาวบ้านที่เกิดขึ้น ในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2541 จึงได้เข้าพบเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบใน

การจับกุมในครั้งนี้ที่อำเภอเชียงดาว เพื่อขอให้แยกแยะผู้กระทำความผิดออกมาจากผู้ต้องหาทั้ง 50 คน และยังได้นำข้าวสารอาหารแห้งไปให้ครอบครัวผู้ต้องหา ตลอดจนให้นักศึกษาเข้าไปพูดคุยให้กำลังใจกับชาวบ้าน เพื่อไม่ให้เกิดความหวาดกลัว รวมทั้งช่วยเหลือชาวบ้านที่มีปัญหาด้านสุขภาพ

ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2541 สมัชชานักวิชาการเพื่อคนจน เครือข่ายเกษตรภาคเหนือ เครือข่ายชาติพันธุ์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชพันธุ์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ร่วมกันแถลงการณ์ “รัฐต้องไม่โยนบาปความล้มเหลวในการจัดการทรัพยากรป่าให้ชาวบ้าน” มีเนื้อหาสำคัญคือประนามการจับกุมในลักษณะเหวี่ยงแหของเจ้าหน้าที่รัฐ กระบวนการจับกุมไม่ได้เป็นไปตามบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 237 และเบื้องหลังการจับกุมไม่น่าจะเป็นเรื่องของการต้องการปกป้องพื้นที่ป่า ไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายเหมือนกับที่นายเนวินได้กล่าวไว้ การประชุมครั้งนี้ได้มีการเรียกร้องดังต่อไปนี้

- ต้องยุติการจับกุมชาวบ้าน โดยปล่อยตัวผู้ที่ไม่มีความผิด
- ต้องมีการจับกุมดำเนินคดีต่อนายทุนที่มีอิทธิพล ที่บุกรุกทำลายป่าอย่างแท้จริง
- ให้มีการตรวจสอบคนที่เข้าสู่บริเวณเขาคินปุ่น
- ต้องยุติการเข้าจับกุมเป็นเงื่อนไขทางการเมืองเพื่อทำลายความชอบธรรมของฝ่ายอื่น ๆ
- ขอให้สังคมไทยจับตากระบวนการที่ตามมาภายหลังการจับกุม โดยเฉพาะการอพยพชาวบ้านปางแดง และการขอสัมปทานหินปูนที่ตามมา

วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2541 นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนักศึกษา และองค์กรชาวบ้าน กว่า 10 องค์กร ได้จัดแถลงการณ์ “รัฐอย่าฉวยโอกาสกรณีปัญหาป่าไม้ที่ดิน” ระบุว่า การจับกุมชาวเขาที่อำเภอเชียงดาว และการออกประกาศของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เรื่องการป้องกันและการควบคุมให้ราษฎรร่วมมือป้องกันไฟป่าในพื้นที่ เป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ไขปัญหที่แท้จริง

วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2541 สมัชชานักวิชาการเพื่อคนจนได้จัดเสวนาเรื่อง “รัฐละเมิดรัฐธรรมนูญ” ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้นำการจับกุมชาวบ้านปางแดง นอก อำเภอเชียงดาว เป็นประเด็นหนึ่งในการเสวนาในครั้งนี้ โดยการประชุมในครั้งนี้ได้เห็นว่าการกระทำครั้งนี้ของเจ้าหน้าที่รัฐได้ละเมิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2540 ในหลายมาตรา

วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2541 นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนักศึกษา และองค์กรชาวบ้าน รวม 9 องค์กร ได้ดำเนินการยื่นหนังสือขอความเป็นธรรมต่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เรียกร้องดังต่อไปนี้

- ขอให้รัฐบาลปล่อยตัวผู้ต้องหาที่ไม่ได้กระทำความผิดเนื่องจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ขัด
 ต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 237

- ต้องดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุฆาตกรรมที่เป็นการทำลายป่าที่แท้จริงอย่างเร่งด่วน
 - ให้มีการตรวจสอบ และดำเนินคดีกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างถนนสายบ้านทุ่ง
 หลุก-ห้วยอีโก๊ และให้สอบสวนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ปล่อยให้มีการสร้างถนน
 ดังกล่าว และละเลยให้มีการตัดไม้จำนวน 600 ท่อน และไม่ตลอดเส้นทางดังกล่าว

ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2541 ได้มีคำร้องต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้พิจารณาถึง
 การจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ คำร้องฉบับนี้มีผู้ร้อง 5 คน
 ประกอบไปด้วยผู้ร้องที่หนึ่งนายชยันต์ วรรณะภูติ นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับชนชาติส่วนน้อย
 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้ร้องที่สองนางแสงหล้า จะยี่ เป็นเมียของผู้ต้องหาที่ 44 ผู้ร้องที่ 3
 นางใส ยอดแสง เมียของผู้ต้องหาที่ 25 ผู้ร้องที่ 4 นางเหว่ย จะอื้อ เมียของผู้ต้องหาที่ 30 และนางจี
 อสิว แซ่หลัว เป็นเมียของผู้ต้องหาที่ 36

คำร้องฉบับนี้มีเนื้อหาใจความสำคัญถึงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.
 2541 ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 มาตรา 237 เพราะว่าเจ้าหน้าที่ที่จับกุม
 ไม่ได้มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือผู้ต้องหาไม่ได้มีการกระทำความผิดซึ่งหน้า เพราะผู้ที่ถูก
 จับกุมทั้งหมดอยู่ภายในบ้านของตัวเอง หลายคนกำลังทานข้าว , เลี้ยงลูกน้อย , บางคนมาจาก
 หมู่บ้านอื่นเพื่อเยี่ยมเยียนคนที่รู้จัก การจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้ใช้กำลังในการปิดล้อมหมู่บ้าน เลือกล
 จับกุมเอาแต่ผู้ชาย การกระทำของเจ้าพนักงานมิได้แจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดของการจับกุม
 มีหน้าซึ้งใช้เล่ห์เพทุบายหลอกลวงผู้ต้องหาให้มาที่อำเภอเชียงดาว เพื่อบินพาไปหลวง และแจก
 สิ่งของ เมื่อมาถึงกลับจับเข้าห้องขัง และต่อมาได้นำไปฝากขังต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ คำร้องฉบับ
 นี้มีความต้องการให้ศาลปล่อยตัวจำเลยทั้ง 50 คนที่ถูกจับอย่างไม่ชอบธรรมในครั้งนี้

คำร้องฉบับนี้ศาลจังหวัดเชียงใหม่มีคำสั่งให้ยกคำร้อง โดยศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมี
 คำสั่งว่า

“ตามคำร้องของผู้ร้อง อ้างเหตุหลักว่า การจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่ง
 การจับกุมและการคุมขังเป็นขั้นตอนคนละขั้นตอนที่แยกออกจากกัน เมื่อ
 บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 240 มิได้บัญญัติให้สิทธิร้องขอต่อศาล
 ในหารจับกุมโดยมิชอบ ทั้งคำร้องในส่วนอื่นก็มิได้กล่าวอ้างโดยชัดแจ้งว่ามีได้
 ปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่อย่างไร คำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติ
 รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตรา 240 กรณีไม่จำต้องไต่สวน ยกคำร้อง”

(คำร้องศาลจังหวัดเชียงใหม่: 2541)

ภายหลังการยกคำร้องของศาลชั้นต้น ผู้ร้องทั้ง 5 ได้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 5 ต่อไปในวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ศาลอุทธรณ์ภาค 5 จึงได้มีคำสั่งให้พิพากษากลับคำร้องของผู้ร้องทั้ง 5 โดยศาลอุทธรณ์ภาค 5 เมื่อตรวจสอบจำนวนประชุมปรึกษากันแล้วเห็นว่า

“การที่เจ้าพนักงานผู้ที่มีอำนาจจะจับกุมผู้กระทำความผิดมาคุมขังจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบทกฎหมายดังกล่าว ถือว่าเป็นการจับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นผลให้เจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุมหรือพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจคุมขังผู้ถูกจับนั้นได้ รวมถึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องของศาลให้ศาลออกหมายจับระหว่างสอบสวนตามประมวลสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ด้วยตามคำร้องของผู้ร้องอ้างว่า เจ้าพนักงานจับนายทุน สังกา กับพวกนรรม 50 คน มาคุมขังโดยไม่มีความหมาย เพราะผู้ถูกคุมขังไม่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือพยายามหลบหนี ขณะผู้ถูกจับกุมอยู่ในเขตเคหะสถานของตนเองขอให้ศาลชั้นต้นปล่อยผู้ถูกคุมขัง”

(คำร้องศาลอุทธรณ์ภาค 5 : 2541)

ศาลอุทธรณ์มีความเห็นแตกต่างกับศาลชั้นต้นในการจับกุม และการขัง ศาลชั้นต้นมองว่าทั้งสองเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันด้วยบทบาทของหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในคดี แต่ศาลอุทธรณ์กลับมองว่าการจับกุม และการขังนั้นเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน ทำให้คำร้องของผู้ร้องทั้ง 5 ฟังขึ้น แต่คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ออกมาในวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ต้องหาได้ออกจากเรือนจำไปหมดแล้ว

การดำเนินคดีความบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนต่อชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก ในปีพ.ศ. 2541

ในการดำเนินคดีความบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้นำเสนอการดำเนินคดีความ ใน 2 ขั้นตอนสำคัญ คือ การฟ้องร้องของพนักงานอัยการ และการพิจารณาของศาลโดยมีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

การฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่อัยการ

ในช่วงเวลาที่ชาวบ้านที่ถูกจับอยู่ในเรือนจำ เจ้าหน้าที่อัยการได้มีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาในคดีบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนจำนวน 34 คน และมีชาวบ้านที่รับสารภาพว่ากระทำผิดจริง 10 คน อัยการจึงมีคำสั่งฟ้องทั้งหมด 24 คน ในช่วงเวลาที่ดำเนินคดีในชั้นศาล ศาลได้อนุญาตให้ชาวบ้านสามารถประกันตัวได้ทำให้ชาวบ้านทั้ง 24 คนออกมาจากเรือนจำและกลับมาใช้ชีวิตตามปกติที่หมู่บ้านปางแดงนอก

วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2541 พนักงานอัยการได้มีคำสั่งฟ้องชาวบ้านทั้ง 24 คนในข้อหา “ยึดถือ ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง และกระทำด้วยประการใด อันเป็นการเสื่อมสภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาต”

เจ้าพนักงานอัยการได้มีคำสั่งฟ้องชาวบ้านทั้ง 24 คนว่ากระทำความผิดตามกฎหมายมาตรา 5 และ 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และได้อ้างถึงการกำหนดเขตพื้นที่ป่าเชียงดาว ในท้องที่ตำบลเมืองแหง ตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองงาย ตำบลเมืองกอง ตำบลเชียงดาว และตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนในปี พ.ศ. 2516 การเข้าไปตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกจึงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย

คำฟ้องของจำเลยทั้ง 24 คนมีความใกล้เคียงกัน เพียงแต่เปลี่ยนชื่อจำเลย และพื้นที่ในการบุกรุกที่ดินไม่เท่ากัน บางคน 1 งาน บางคน 2 งาน คำฟ้องของพนักงานอัยการมีเนื้อหาสำคัญคือ

“จำเลยที่ 1 ได้บังอาจก่อสร้าง แผ้วถาง เฝ้าป่า แล้วบุกรุกเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินในบริเวณป่าหมู่ที่ 9 ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นป่าส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวในฟ้องข้อ 1 เป็นเนื้อที่ประมาณ 1 งาน แล้วปลูกกระท่อมจำนวน 1 หลัง ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว อันเป็นการกระทำให้เกิดการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยจำเลยที่ 1 ไม่ได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายและไม่ได้รับการยกเว้นให้กระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย”

(คำฟ้อง หมายเลขคดีดำที่ 2537/2541ศาลจังหวัดเชียงใหม่)

การพิจารณาคดีในชั้นศาล

ภายหลังจากที่ศาลได้รับคำฟ้องของพนักงานอัยการแล้ว ศาลจึงได้นัดพร้อม (หมายถึง การแจ้งวันนัดสืบคดี โดยทุกคนที่เกี่ยวข้องจะต้องหาวันที่สามารถมาสืบคดีได้) ในวันที่ 31

สิงหาคม พ.ศ. 2541 และศาลได้เริ่มสืบคดีตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2541 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ศาลจะนัดสืบคดีในทุกวันอังคารช่วงบ่ายของทุกสัปดาห์

การพิจารณาคดีในชั้นศาล คือ การสืบโจทก์ และจำเลยในคดี หมายถึง การนำเสนอข้อมูล และหลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล เพื่อให้ศาลสามารถพิพากษาได้ว่า จำเลยมีความผิดจริงตามคำกล่าวอ้างของโจทก์หรือไม่

ภายหลังศาลได้สืบโจทก์ พบว่า จำเลยทั้ง 23 คนได้ยอมรับความผิดในชั้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่ภายหลังการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเลยไม่ยอมรับความผิด แต่ให้ปากคำว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ของนายสาม หรือนายสมบูรณ์ อมรสันติศิริ ซึ่งเป็นชาวลิซุภายในหมู่บ้าน เป็นจำเลยที่ 24 ในคดีความนี้ ทำให้ตำรวจเข้าใจว่านายสามเป็นคนจ้างวานให้ชาวกระเหรี่ยงเหล่านี้เข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าภายในหมู่บ้านปางแดงนอก แต่เมื่อศาลได้มีการสืบจำเลยแล้วพบว่า จำเลยทั้ง 23 คนได้ปฏิเสธการกระทำความผิดในครั้งนี้ และไม่ได้มีการกล่าวหาจำเลยที่ 24 อย่างที่ชั้นสอบสวนได้สรุปสำนวนคดีขึ้นมา

ในการสืบโจทก์ และจำเลยในครั้งนี้ ต่างฝ่ายต่างนำเสนอข้อมูลในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกที่แตกต่างกัน คือ โจทก์ได้ให้การว่า หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่ในเขตพื้นที่ป่าสงวน มีการออกพระราชบัญญัติบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 และพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกมีสภาพเป็นป่า และไม่ใช่พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างที่จำเลยได้กล่าวอ้าง แต่จำเลยได้ให้การว่า พื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่มีการให้สัมปทานป่า ทำให้พื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกกลายเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และเมื่อมีกฎหมายประกาศให้พื้นที่อำเภอเชียงดาวอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานปฏิรูปที่ดินเข้ามาสำรวจ และออกใบ ส.ป.ก. ให้กับชาวบ้าน จำเลยที่ 24 จึงได้นำเอาใบส.ป.ก. ที่เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินออกให้เป็นหลักฐานในชั้นศาล ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ดินที่เข้ามารังวัดที่ดินเพื่อพิจารณาว่าอยู่ในเขตพื้นที่ ส.ป.ก.ตามเอกสารสิทธิจริง แต่ศาลกลับไม่เชื่อว่าที่ดินดังกล่าวจะตรงกับใบ ส.ป.ก. ที่จำเลยนำมายืนยันว่าเป็นพื้นที่เดียวกัน ศาลได้ให้ความเห็นว่าถ้าเป็นเอกสารของจริงทำไมชาวบ้านไม่แสดงหลักฐานให้เห็นในชั้นจับกุม และเมื่อโจทก์ได้นำสืบเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินแล้วพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ดินเคยเข้าไปสำรวจที่หมู่บ้านปางแดงนอกที่นี้มาแล้ว ในปี พ.ศ. 2538 และพบว่าที่ดินดังกล่าวไม่สามารถทำการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้ เพราะที่หมู่บ้านปางแดงนอกมีสภาพเป็นป่า ประกอบกับ คำนั้น ผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านบอกว่าหมู่บ้านปางแดงนอกไม่ใช่พื้นที่ทำกิน

เมื่อการสืบโจทก์ และจำเลยทั้ง 24 คนเสร็จสิ้น ศาลได้พิจารณาเห็นว่า จำเลยทั้ง 23 คนเป็นชาวเขาไม่สามารถเข้าใจภาษา ข้อกฎหมาย และระเบียบของบ้านเมืองอย่างถ่องแท้ ทำให้ไม่ทราบว่าเป็นพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงทำให้จำเลยทั้ง 23 คนเข้า

ไปบุกรุกในพื้นที่ป่าสงวน และโจทก์ก็ไม่สามารถเบิกความได้ว่าจำเลยทราบว่ามีบ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดังนั้นศาลจึงเห็นว่าการกระทำของจำเลยทั้ง 23 คน ขาดเจตนาในการกระทำผิด จึงไม่มีความผิดฐานบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติตามฟ้อง แต่จำเลยไม่สามารถหลบหนีความผิดของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) ได้ เนื่องจากจำเลยทั้งหมดครอบครองที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน พื้นที่ที่จำเลยทั้ง 23 คนครอบครองเป็นพื้นที่ป่า ทำให้จำเลยมีความผิดฐานเข้ายึดครอบครองป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต และจำเลยที่ 24 ศาลได้พิจารณาว่า ไม่มีหลักฐานในการว่าจ้างของจำเลยที่ 24 ต่อจำเลยทั้ง 23 คน เนื่องจากจำเลยทั้ง 23 คนอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ป่าที่จำเลย 24 ครอบครอง แต่ไม่มีพยานยืนยันว่าจำเลยที่ 24 เป็นคนว่าจ้างให้จำเลยทั้ง 23 คนแผ้วถางป่าแต่อย่างใด ทำให้จำเลยที่ 24 ได้ถูกยกฟ้องคดีในครั้งนี้ ศาลจึงได้อ่านคำพิพากษา เพื่อสรุปคดีความในครั้งนี้ มีใจความสำคัญคือ

“จำเลยที่ 1 ถึง 23 มีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 54, 72 ตรี จำคุกคนละ 4 เดือน ปรับคนละ 3,000 บาท แต่เมื่อพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์แห่งคดีแล้วเห็นว่าจำเลยทั้งหมดเป็นคนยากจน ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง การเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินดังกล่าว ก็ด้วยความจำเป็นในการดำรงชีพ จึงเห็นควรให้ออกาสจำเลยทั้งหมดในการดำรงตน และเลี้ยงดูครอบครัวต่อไป โทษจำคุกเห็นสมควรให้รอการลงโทษไว้กำหนดคนละ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ให้จำเลยที่ 1 ถึง 23 และบริวารออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ยกฟ้องจำเลยที่ 24 คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก”

(คำพิพากษาศาล หมายเลขคดีดำที่ 2537/2541 ศาลจังหวัดเชียงใหม่)

เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาเสร็จสิ้น ชาวบ้านที่ถูกจับกุมในครั้งนี้ไม่ต้องเสียค่าปรับ เพราะชาวบ้านอยู่ในเรือนจำมากกว่าค่าปรับเสียด้วยซ้ำ แต่การบังคับให้จำเลยทั้ง 23 คนและครอบครัวออกไปจากหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะชาวบ้านแต่ละคนไม่ทราบว่าพอออกไปไหน ทำให้ชาวบ้านทั้ง 23 คนตัดสินใจยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค 5 ให้ช่วยพิจารณาคดีใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาวันที่ 21 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น เนื่องจากข้อเท็จจริงจากกฎกระทรวงที่ 537/2516 ได้กำหนดให้ป่าเชิงดาวในเขตพื้นที่ตำบลเมืองแห่ง ตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองงาย ตำบลเมืองคอง ตำบลเชิงดาว อำเภอเชิงดาว จังหวัดเชียงใหม่เป็นป่าสงวนแห่งชาติในวันที่ 16 พฤษภาคม 2520 และเห็นว่าโจทก์ (เจ้าหน้าที่อัยการ) มีเจ้าหน้าที่ไม่เป็นพยานยืนยันว่าเดิมป่าเชิงดาวแต่เดิมเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่สมบูรณ์ เริ่มมีการบุกรุกแผ้วถางป่า

และตั้งบ้านเรือนก่อนการเกิดเหตุประมาณกว่า 10 ปี เริ่มจากที่จำเลย 24 เข้ามาอยู่อาศัย และต่อมา จำเลยทั้ง 23 คนได้เข้ามาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ไม่ใช่พื้นที่ทำกินของชาวบ้าน เมื่อศาลได้พิจารณาจาก สภาพพื้นที่จริง และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปได้ว่าหมู่บ้านปางแดงนอกยังคงมีสภาพเป็น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ไม่ใช่เขตปฏิรูปที่ดินตามที่จำเลยได้นำเสนอ ศาลเชื่อว่าหมู่บ้านปางแดงนอก เป็นหมู่บ้านเกิดขึ้นจากการขยายออกมาโดยการเปิดพื้นที่ป่าที่ละน้อย

ความผิดของจำเลยทั้ง 24 คน จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้เท่านั้นศาล อุทธรณ์เห็นว่าเป็น คำพิพากษาของศาลชั้นต้นเป็นประโยชน์แก่จำเลยทั้ง 23 คนมากแล้ว ศาลเชื่อว่า จำเลยทั้ง 23 คนมีเจตนาในการเข้ามาครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และการพิพากษาของศาล ชั้นต้นในการลงโทษจำเลยทั้ง 23 คนนั้นศาลอุทธรณ์ภาค 5 เห็นพ้องด้วย ดังนั้นศาลอุทธรณ์จึงได้ พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น

หลังจากศาลอุทธรณ์ได้ยื่นตามศาลชั้นต้นแล้ว แต่คดียังไม่ถือว่าเป็นที่สิ้นสุดเพราะ กระบวนการยุติธรรมได้ให้โอกาสจำเลยสามารถยื่นฎีกาให้ศาลฎีกาพิจารณาความต่อไปได้ ทำให้ ต่อมาชาวบ้านชาวดระฮังจึงได้มีการยื่นฎีกาเพื่อต่อสู้ในชั้นศาลต่อไป แต่อย่างไรก็ตามศาลฎีกา ยังคงอ่านคำพิพากษาให้ยืนตามศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น ทำให้คดีความบุกรุกป่าสงวนหมู่บ้าน ปางแดงนอกเสร็จสิ้น รวมระยะเวลาในการต่อสู้ในคดีความกว่า 3 ปี

ภายหลังการเสร็จสิ้นในการพิจารณาคดีของศาล ชาวบ้านยังอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านปางแดง นอกต่อไป ไม่มีการขยายพื้นที่ออกไปเพิ่มเติม แต่จำนวนประชากรดระฮังได้เพิ่มสูงขึ้นอยู่ตลอด ทุก ๆ ปี แต่พื้นที่หมู่บ้านเท่าเดิม ทำให้หมู่บ้านปางแดงนอกแออัดมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันกลายเป็น ปัญหาสำคัญของชาวดระฮังป้อมศาสนาพุทธอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงในปี พ.ศ. 2547

การจับกุมครั้งนี้เกิดขึ้นในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ในช่วงเวลาเช้า ประมาณ 6 - 7 โมง การจับกุมครั้งนี้ เป็นการจับกุมครั้งใหญ่กว่าทุกครั้งที่ผ่านมา เพราะได้มีการประสาน หน่วยงานเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ถึง 11 หน่วยงาน ประกอบไปด้วย

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่
2. เจ้าหน้าที่กองกำลังผาเมือง
3. เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรอำเภอเชียงดาว
4. เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 335 กำกับ ตชด.33
5. เจ้าหน้าที่ป่าไม้สังกัดสำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ป่านุรักษ์ 16

6. เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ 6 เชียงใหม่
8. เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการที่ 1 ลำพูน
9. เจ้าหน้าที่หน่วยประสานป้องกันรักษาป่า (นปป.ประจำจังหวัดเชียงใหม่ที่ 1)
10. เจ้าหน้าที่ตำรวจป่าไม้ประจำจังหวัดเชียงใหม่
11. เจ้าหน้าที่สายตรวจเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทรัพยากรป่าไม้สายที่ 1(ภาคเหนือ)

เจ้าหน้าที่ทั้งหมดประมาณ 200 นายพร้อมอาวุธ ได้เข้าปิดล้อมหมู่บ้านปางแดงนอก ในการจับกุมครั้งนี้หมู่บ้านปางแดงนอกได้ปรับเปลี่ยนแปลงไป เพราะจำนวนชาวบ้านมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงไป จากการจับกุมในปีพ.ศ. 2541 จะเห็นได้ว่า หมู่บ้านปางแดงนอกประกอบด้วยกลุ่มบ้าน 4 กลุ่มบ้าน ประกอบไปด้วย 1. กลุ่มบ้านมุเชนอก 2. กลุ่มบ้านนายส่วย 3. กลุ่มบ้านกลาง และ 4. กลุ่มบ้านริมน้ำ แต่ในปี พ.ศ. 2547 มีกลุ่มบ้าน 4 กลุ่มบ้านเช่นเดียวกัน แต่ชาวลาหู่ที่ตั้งบ้านอยู่ริมน้ำได้ย้ายออกมาตั้งบ้านเรือนริมถนนใหญ่ ในปี พ.ศ. 2547 กลุ่มบ้านชาวบ้านปางแดงนอกประกอบไปด้วย 1.กลุ่มบ้านมุเชนอก 2.กลุ่มคาระอั้งป็อกคริสต (พื้นที่นายสาม) 3. กลุ่มคาระอั้งป็อกพุทธ (พื้นที่ผู้ใหญ่) และกลุ่มมุเชตรงข้ามป็อกคาระอั้งพุทธ

กลุ่มคาระอั้งป็อกศาสนาพุทธ และคริสต แต่เดิมเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในกลุ่มบ้านนายส่วย และกลุ่มบ้านกลาง ในปี พ.ศ. 2541 แต่ปัจจุบันชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกได้มีการอยู่อาศัยตามศาสนาที่นับถือ และชาวคาระอั้งหลายคนที่เคยเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ได้เปลี่ยนกลับมานับถือศาสนาพุทธอีกครั้งหนึ่ง ทำให้กลุ่มบ้านป็อกศาสนาพุทธแออัดไปด้วยชาวคาระอั้งที่เข้ามาอาศัยอยู่ด้วยกัน

การจับกุมของเจ้าหน้าที่ในครั้งนี้เกิดขึ้นในช่วงเช้า ชาวบ้านหลายคนยังไม่ตื่นจากการนอนหลับ ผู้หญิงหลายคนตื่นขึ้นมาก่อนไปทำอาหารหลายคนถูกจับกุม การจับกุมครั้งนี้เจ้าหน้าที่ได้บอกว่าจะจับกุมบ้านละหนึ่งคน ทำให้การจับกุมครั้งนี้มีการจับกุมชาวคาระอั้งผู้หญิงขึ้นเป็นครั้งแรก การจับกุมครั้งนี้สามารถจับกุมชาวบ้านได้ทั้งสิ้น 48 คน เป็นผู้ชาย 34 คน และผู้หญิง 14 คน

“เรากำลังลุกขึ้นมาตัมซา เจ้าหน้าที่ก็ขึ้นมาจับกุมบอกว่าเดี๋ยวไปคุยกันที่โรงพัก”

(นายสีมา จันดำน (นามสมมุติ) 2550)

“เจ้าหน้าที่บอกว่าจะจับบ้านละ 1 คนผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ให้แต่ละครอบครัวส่งตัวแทนมา”

(นายสุนัย ชันมา (นามสมมุติ) 2550)

การจับกุมครั้งนี้มีการจับกุมผู้หญิงชาวคาระอั้ง ทำให้ชาวคาระอั้งตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากผู้หญิงตื่นขึ้นมาทำงานบ้านก่อน ไม่ว่าจะหุงข้าว ต้มน้ำ ทำอาหาร ส่วนผู้ชายยังนอนอยู่ในบ้าน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องการจับบ้านละ 1 คน ทำให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ทำการจับกุมผู้หญิงที่ตื่นออกมาทำงานแล้ว เพราะผู้ชายหลายคนยังไม่ตื่น

“เรามุดอยู่ในที่นอนไม่กล้าออกมา เมียเรากำลังจะทำกับข้าวถูกเจ้าหน้าที่จับไป เราก็ดูไม่รู้จะทำยังไง เราก็มุดอยู่ใต้ผ้าห่มไม่ออกไป”

(นายอดิสร มาตรง (นามสมมุติ) 2550)

ภายหลังการจับกุมสามารถจับผู้ต้องหาได้ 48 คน เป็นเพศชาย 34 คน และเพศหญิง 14 คน เจ้าหน้าที่สามารถกระจายกำลังจับกุมชาวบ้าน 5 กลุ่มบ้าน ประกอบด้วย ชาวคาระอั้งป็อกพุท จำนวน 7 คน เป็นผู้ชาย 5 คน ผู้หญิง 2 คน ป็อกศาสนาคริสต์ สามารถจับชาวบ้านได้ 16 คน เป็นผู้ชาย 9 คน และผู้หญิง 6 คน ในจำนวนนี้มีชาวคาระอั้ง 13 คน ชาวล่าหู่ 1 คน และแม่ค้าคนเมืองที่เข้ามาขายสินค้าภายในหมู่บ้าน 2 คน เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมชาวล่าหู่บ้านมุเซตรงข้ามป็อกพุท เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 13 คน เป็นชาวล่าหู่ทั้งหมด สามารถแยกเป็นผู้ต้องหาผู้หญิงได้ 2 คน และผู้ต้องหาผู้ชาย 11 คน เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมชาวล่าหู่ บ้านมุเซนอกได้ 5 คนสามารถแยกออกเป็นผู้ต้องหาผู้ชาย 4 คน ผู้ต้องหาผู้หญิง 1 คน เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมชาวล่าหู่บ้านมุเซหน้าถ้ำ เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 7 คน เป็นชาวล่าหู่ทั้งหมด และเป็นผู้ต้องหาผู้ชายทั้งหมด

การจับกุมครั้งนี้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมชาวบ้านชาวล่าหู่ 25 คน ชาวคาระอั้ง 20 คน ชาวลีซุ 1 คน และคนเมืองพื้นราบ 2 คน การจับกุมครั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า เจ้าหน้าที่ได้บันทึกว่าชาวเขาที่จับได้นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงมีชาวบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ 14 คน

“เรานับถือศาสนาคริสต์ เราก็บอกมันว่าเรานับถือศาสนาคริสต์ แต่มันก็
เขียนว่าเรานับถือศาสนาพุทธ”

(นายเทิดธง มาไทย (นามสมมุติ) 2550)

“เราอ่านภาษาไทยไม่ออกเราไม่รู้หรือว่าเขาเขียนอะไร ถามอะไรมา
เราก็ส่ายหัวอย่างเดียว ไม่ยอมรับไว้ก่อน”

(นายไกรศักดิ์ ชูติ (นามสมมุติ) 2550)

หมู่บ้านปางแดงนอกปือกศาสนาคริสต์เป็นกลุ่มบ้านที่มี ส.ป.ก. ชาวบ้านได้แสดงให้เห็น
เจ้าหน้าที่เห็นว่าหมู่บ้านในปือกศาสนาคริสต์เป็นหมู่บ้านที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตป่า แต่เป็นหมู่บ้านที่
ตั้งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินและมีเอกสารสิทธิอย่างถูกต้อง แต่เจ้าหน้าที่กลับไม่สนใจ และบอกกับ
ชาวบ้านว่า ให้เห็นเก็บไว้เป็นหลักฐานในการพิจารณาในชั้นศาล

“วันนั้นมีคนมาเคาะประตูบ้านเราในตอนเช้า พอเราเปิดประตูเจ้าหน้าที่
ก็เข้ามาจับเรา เราบอกว่าเขาเอาเอกสารสิทธิในที่ดินให้เจ้าหน้าที่ดูแลแต่เจ้าหน้าที่ไม่
ฟัง และบอกให้เราเอาหลักฐานนั้นไปต่อสู้ในชั้นศาล”

(นายจันทร์พร แซ่ตั้ง (นามสมมุติ) 2550)

“ภายหลังมันจับเรา มันก็ให้เราถือป้ายแผ่นกระดาษถ่ายรูป”

(นายรุชชาติ สายมา (นามสมมุติ) 2550)

ต่อมาภายหลังผู้ศึกษาได้เห็นแผ่นกระดาษดังกล่าวที่ชาวบ้านได้เก็บเอาไว้จึงทราบว่าเป็น
หมายเลขของผู้ต้องหาที่จับได้ในคดี เจ้าหน้าที่ได้ทำการถ่ายรูปผู้ต้องหาเพื่อนำไปประกอบกับ
บันทึกการจับกุมของเจ้าหน้าที่

การจับกุมครั้งนี้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้แจ้งการกระทำความผิดของผู้ต้องหาทั้ง 48 คนว่า ได้
กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 14 ข้อหา “ก่อสร้างแผ้วถาง
เผาป่าทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า ยึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเอง หรือผู้อื่นโดยไม่ได้
รับอนุญาตและยึดถือครอบครองทำประโยชน์อยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้างแผ้วถางเผาป่าหรือทำให้
เสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต” การจับกุมครั้งนี้ของเจ้าหน้าที่ยังคงตั้งข้อหาเดิม
แก่ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก

ภายหลังการจับกุม เจ้าหน้าที่ได้พาผู้ต้องหาเดินทางไปสถานีตำรวจเชิงดาว เพื่อทำการสอบสวน แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งข้อกล่าวหา ชาวบ้านก็ได้ปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว และพร้อมที่จะให้การในชั้นศาล ตามกฎหมายเมื่อควบคุมตัวครบ 48 ชั่วโมงชาวบ้านก็ได้ถูกนำตัวไปฝากขังไว้ที่เรือนจำประจำจังหวัดเชียงใหม่ และชาวบ้านไม่สามารถประกันตัวออกมาได้

ภาพที่ 16 ภาพการจับกุมชาวดระฮังหมู่บ้านปางแดงนอก ในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนในปี พ.ศ. 2547

ที่มา : สุริยันต์ ทองหนูเอียด, ปางแดงเหตุการณ์เลวร้ายที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง (ออนไลน์)

accessed 25 กรกฎาคม 2548. available, from www.prachathai.com

สังเกตได้ว่าชาวบ้านหลายคนสามารถเข้าใจภาษาไทยได้ชัดเจนขึ้นกว่าเดิม แตกต่างจากการจับกุมในปี พ.ศ. 2541 ที่ชาวบ้านได้เซ็นชื่อยอมรับสารภาพในชั้นจับกุม แต่การจับกุมในครั้งนี้ชาวดระฮังสามารถที่จะปฏิเสธข้อกล่าวหาที่เจ้าหน้าที่กล่าวหาได้

ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ส่งบันทึกการสอบสวนให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการจึงได้ตั้งฟ้องจำเลยทั้ง 48 คนในเลขคดีที่แตกต่างกัน การดำเนินคดีในครั้งนี้มีเจ้าหน้าที่จากสภา

ทนายความเข้ามาให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในการว่าความ และต่อมาเจ้าหน้าที่สภาทนายความได้ใช้ตำแหน่งของเจ้าหน้าที่สภาทนายความประกันตัวผู้ต้องหาออกไปทั้งหมด ในการจับกุมครั้งนี้ชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกถูกจำคุกอยู่ภายในเรือนจำประมาณ 50 วัน

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องของเจ้าหน้าที่อัยการแล้ว ศาลได้แบ่งกลุ่มคดีเพื่อง่ายต่อการพิจารณาคดีของศาล โดยแบ่งคดีออกเป็น 8 กลุ่ม ประกอบไปด้วย

กลุ่ม 1 ประกอบไปด้วยชาวบ้านปือกคริสต์ 5 คน ประกอบไปด้วย

1. นางสุ่ย ไม่มีนามสกุล ชาวคาระอั้ง เลขคดีดำที่ 3494/2547
2. นางนวล ส่างอ่อน ชาวคาระอั้ง เลขคดีดำที่ 3535/2547
3. นายเหน่ง จาจะ๊ะ ชาวคาระอั้ง เลขคดีดำที่ 3536/2547
4. นายส่วย โนแสงที ชาวคาระอั้ง เลขคดีดำที่ 2539/2547
5. นายสาม หรือนายสมบุญ อมรสันติศิริ ชาวลีซุ เลขคดีดำที่ 3490/2547

กลุ่ม 2 ประกอบไปด้วยชาวลานู หมู่บ้านมุเซนอก จำนวน 5 คนประกอบไปด้วย

1. นายจะสอ จะยี่ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3484/2547
2. นายกาหม่ จะแฮ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3485/2547
3. นางหาง จะถู ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3486/2547
4. นายจะหือ จะอือ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3487/2547
5. นายจะยู จะแฮ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3488/2547

กลุ่ม 3 ประกอบไปด้วยชาวลานู จากบ้านมุเซตรงข้ามปือกศาสนาพุทธ จำนวน 8 คนประกอบไปด้วย

1. นายจะหา จะโย ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3482/2547
2. นายไพรเย จะล่อ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3483/2547
3. นายลาสา จะล่อ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3494/2547
4. นายสุวรรณ แสงน้อย ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3493/2547
5. นายอัมฟู จะแอ้ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3499/2547
6. นางสาวเบอร์มา เสือเต๊ะ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3500/2547
7. นายจะสอ จะหรุ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3502/2547
8. นายปะสือ ปะหิ ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3503/2547

กลุ่ม 4 ประกอบไปด้วยชาวลานู จากบ้านมุเซหน้าถ้ำ จำนวน 7 คนประกอบไปด้วย

1. นายยาญ โขฟ้า ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3508/2547
2. นายฟ้ง จะโย ชาวลานู เลขคดีดำที่ 3509/2547

3. นายจะนุ จวยชา ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3510/2547

4. นายจะลี เหมยี่ปา ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3511/2547

5. นายจะแส สามเป้า ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3512/2547

6. นายชิดมัน เรืองโลกาวิวัฒน์ ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3514/2547

7. นายจะกา จะกือ ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3515/2547

กลุ่ม 5 ประกอบไปด้วย คนเมือง และชาวดาระอั้งจากปือกคริสต์ ประกอบไปด้วย

1. นางสาวขอ ขอดแก้ว คนเมือง หมายเลขคดีดำที่ 3489/2547

2. นางรัตนา ดวงคำ คนเมือง หมายเลขคดีดำที่ 3489/2547

3. นายน้อยอิง หมิ่นเชียง ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3495/2547

4. นายชุย จอบอั้ง ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3496/2547

5. นางจา กองเงิน ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3497/2547

6. นางรอด โหะเชียง ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3498/2547

กลุ่ม 6 ประกอบไปด้วย ชาวดาระอั้งจากหมู่บ้านปือกศาสนาคริสต์ ประกอบไปด้วย

1. นายมา ลุงหน่อ ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3530/2547

2. นายส่ง แสนแก้ว ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3531/2547

3. นางรอด ลาธรรม ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3532/2547

4. นางสาวอ่อง ลุงหน่อ ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3533/2547

5. นางสาวรอด ลุงที ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3534/2547

กลุ่ม 7 ประกอบไปด้วยชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปือกศาสนาพุทธ ประกอบไปด้วย

1. นายสุธา จาย้อย ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3513/2547

2. นายตัน ป้อตุ้ ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3516/2547

3. นายจ้อย จองตาล ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3517/2547

4. นางจิง ผูกทะ ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3518/2547

5. นายมูล มารี ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3537/2547

6. นายเงิน หมอกเรือง ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3538/2547

7. นางสาวคำ นายนวล ชาวดาระอั้ง หมายเลขคดีดำที่ 3540/2547

กลุ่ม 8 ประกอบไปด้วยชาวมูเซอ ตรงข้ามบ้านดาระอั้งปือกพุทธ ประกอบไปด้วย

1. นางสาวกิปองลา จะอู ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3501/2547

2. นายจากู จะอือ ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3504/2547

3. นายไอแดด อูจอง ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3505/2547

4. นายเคอ เดอเอะคาเซ ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3506/2547

5. นายจะแฮ แสนทรวง ชาวลาหู่ เลขคดีดำที่ 3507/2547

ต่อมาศาลได้นัดพร้อมเพื่อที่จะนัดสืบคดี ศาลได้เรียกจำเลยทั้ง 48 คนมาศาลเพื่อที่จะนัดวันสืบ แต่ด้วยจำนวนผู้ต้องหาที่มีจำนวนมาก และสภาพนายความได้แต่ตั้งทนายความในการดูแลกลุ่มละ 1 คนทำให้ทนายความ แล้วยการแต่ละคน หาวันนัดสืบพร้อมกันไม่ลงตัว การสืบโจทก์และจำเลยในครั้งนี้จึงเป็นการแยกสืบ

ในวันนัดพร้อมผู้ศึกษาได้เข้าร่วมฟังการนัดพร้อมในครั้งนั้นด้วย เห็นได้ว่าไม่มีใครถามจำเลยทั้ง 58 คนว่าติดธุระหรือไม่ ว่างหรือเปล่า การนัดในครั้งนั้นเหมือนแสดงให้เห็นว่ามีเพียงแต่เจ้าหน้าที่อัยการ ศาล และทนายความเท่านั้น

ศาลได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการศาลก็จะมีการจับกุมอีกครั้งหนึ่งอยู่ดี ถ้าให้ทั้งสองฝ่ายสามารถสร้างข้อตกลงขึ้น เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันภายในพื้นที่ได้ก็เป็นเรื่องที่ดี เพราะชุมชนหมู่บ้านของชาวบ้านเป็นชุมชนที่มีลักษณะตั้งบ้านเรือนมานานแล้ว ไม่ใช่พื้นที่ป่าถึงแม้จะเป็นเขตในพื้นที่ป่าสงวนแต่ก็เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยชาวบ้านเช่นเดียวกัน

แนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นครั้งนี้ คือ การจัดหาพื้นที่ทำกินให้ชาวบ้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย สภาพทนายความต้องการให้ชาวบ้านมีพื้นที่ทำกินที่ถูกต้องของตนเองในบริเวณหมู่บ้านปางแดงนอก จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนในการจัดสรรพื้นที่ทำกิน ประกอบด้วยตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ดิน ป่าไม้ ชาวบ้าน กลุ่มองค์กรอิสระในพื้นที่ สภาพทนายความ เข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งพื้นที่ แต่พื้นที่ดังกล่าวก็เป็นพื้นที่ทำกินของกลุ่มคนต่าง ๆ โดยเฉพาะชาวลาหู่ คนเมือง และชาวลีซู ที่เข้ามาอยู่ก่อน ถึงแม้ว่าไม่มีหลักฐานกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย แต่ชาวบ้านต่างก็รู้กันว่าพื้นที่ตรงนี้เป็นของใคร ซึ่งเป็นการยากที่จะแย่งพื้นที่ของคนอื่นมากเป็นพื้นที่ของตัวเอง

ผู้ศึกษาได้พูดคุยกับลูกชายของนายสาม หรือสมบุญ อมรสันติศิริ ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาคริสต์ และเป็นคนหนึ่งในพื้นที่ที่มีที่ดินจำนวนมากบริเวณบ้านปางแดงนอก พบว่า

“ในอนาคตรเราจะจัดสรรที่ทำกินให้พี่น้องที่นับถือศาสนาคริสต์ ให้พี่น้องที่นับถือศาสนาคริสต์บ้านละ 2 งาน แต่ตอนนี้คนอื่นจะเข้ามายึดที่เราและเอาไปแบ่งให้ชาวบ้านคนอื่นเรารู้ว่ามันไม่ถูก ที่ตรงนี้เราก็จ้างมา และจะมาบังคับให้เราเอาพื้นที่ของเราไปให้คนอื่นได้ยังไง”

(สมบุญ อมรสันติศิริ 2550)

ชาวบ้านหลายคนก็อยากได้ที่ดินจากการจัดสรรครั้งนี้ แต่การจัดสรรที่ดินภายในหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ และชาวบ้านบางกลุ่มยังไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว การจัดสรรที่ดินในครั้งนี้ได้มีการกำหนดอย่างคร่าว ๆ ว่าจะมีการจัดสรรที่ดินให้ชาวบ้านครอบครัวละ 1 งาน ซึ่งชาวคระอั้งป็อกศาสนาพุทธก็ทราบว่ที่ดินที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของชาวบ้านอย่างแน่นอน แต่ถ้ามิ่ที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมายพวกเขาก็จะไม่ถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่อีก

ศาลได้ตั้งข้อสังเกตว่า ชาวบ้านที่ถูกดำเนินคดียังให้การปฏิเสธว่าไม่ได้บุกรุกพื้นที่ป่า แต่จะมาขอที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่ามันขัดแย้งกันเอง ศาลจึงต้องการให้ชาวบ้านยอมรับผิดในคดีบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่รับผิดชอบในพื้นที่หมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตาม ชาวคระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกยังคงให้การปฏิเสธต่อข้อกล่าวหาที่พนักงานอัยการได้ตั้งฟ้อง

ต่อมาในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2551 ศาลจังหวัดเชียงใหม่จึงได้อ่านคำพิพากษาเพื่อสรุปผลคดีบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนของชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก ศาลได้พิพากษาว่า จำเลยทั้งหมดมีความผิดจริงในการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเชียงดาว และมีความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ทำให้ศาลสั่งให้ชาวบ้านถูกจำคุก 1 ปี 2 เดือน แต่โทษจำคุกกำหนดให้รอลงอาญา 1 ปี และให้ชาวบ้านทั้งหมดออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (ดูรายละเอียดจากคำพิพากษาในภาคผนวก)

การขึ้นศาลของชาวบ้าน

ดังที่กล่าวมาแล้ว การจับกุมในครั้งนี้มีการจับกุมชาวบ้านหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งชาวคระอั้ง ลาหู่ ลีซู แต่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อชาวบ้านแต่ละคนได้เดินทางมาศาลจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจึงนำเสนอบรรยากาศในการขึ้นศาลของชาวคระอั้งที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2549 - 2550 ซึ่งผู้ศึกษามีโอกาสได้เข้าไปร่วมฟังการพิจารณาคดี

ในการไต่สวนคดีความที่เกิดขึ้นชาวบ้านจะต้องเดินทางมาที่ศาลตั้งแต่ช่วงเช้า ชาวคระอั้งป็อกศาสนาพุทธได้เดินทางมาพร้อมกับเจ้าหน้าที่องค์กรอิสระ การเดินทางไปศาลของชาวคระอั้งป็อกศาสนาพุทธแต่ละครั้งจะมีกลุ่มองค์กรอิสระได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือในการเดินทางอาหาร และมีที่พักในตัวเมืองเชียงใหม่ ก่อนชาวคระอั้งก่อนจะมาขึ้นศาลในวันถัดไป แต่ชาวคระอั้งจากป็อกศาสนาคริสต์ ได้เดินทางมากับรถของนายสามที่เป็นชาวลีซู และชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งได้ว่าจ้างรถยนต์อีกคันหนึ่งมาศาล ชาวบ้านที่มาต้องช่วยกันออกค่าน้ำมันกันเอง ชาวคระอั้ง

ป๊อศาสนาคริสต์จะออกจากหมู่บ้านตั้งแต่เช้าเพื่อมาขึ้นศาลให้ทันเวลา 9.30 น. ส่วนชาวลาหู่ได้เดินทางมาโดยการเหมารถกันมาเองจากหมู่บ้านเช่นเดียวกับชาวดาระอั้งป๊อศาสนาคริสต์

เมื่อชาวบ้านมาถึงศาลจะเห็นได้ว่าชาวลาหู่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายได้แต่งกายในลักษณะของคนพื้นราบทั่วไป ทำให้ไม่สามารถแยกได้ว่าพวกเขาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อะไร แต่เป็นที่สังเกตได้ว่ามีเพียงผู้หญิงชาวดาระอั้งเท่านั้นที่ยังคงแต่งกายในชุดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเอง

คดีนี้ได้รับความสนใจจากคนภายนอก ทำให้นอกจากจำเลยในคดี ยังมีนักข่าว เจ้าหน้าที่องค์กรอิสระ นักศึกษา และกลุ่มชาวบ้านที่มากำลังใจญาติพี่น้องของตัวเองที่เดินทางมาศาล ทำให้ห้องพิจารณาคดีไม่มีที่นั่งเพียงพอ ทำให้ศาลต้องบอกให้เฉพาะจำเลยในคดีเข้าไปเท่านั้น และคนอื่น ๆ ก็ติดตามความเคลื่อนไหวได้บริเวณหน้าห้องพิจารณาคดี

การสืบจำเลยในครั้งนี้เป็นการสืบตามกลุ่มคดี ทำให้ง่ายต่อการสืบ เพราะทุก ๆ กลุ่มคดีมีข้อต่อสู้ในลักษณะเดียวกัน แต่ก็เห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าชาวดาระอั้งจะอาศัยอยู่ในเมืองไทยมานานแล้ว แต่การติดต่อสื่อสารกับศาลโดยตรงยังคงมีข้อจำกัดอยู่ ดังนั้นในการสืบคดีแต่ละครั้งจำเลยจึงต้องใช้ล่ามเป็นคนกลางในการสื่อสารกับศาล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ทำให้การสืบจำเลยในแต่ละครั้งต้องใช้เวลานาน

การมาศาลแต่ละครั้งได้สร้างความเดือดร้อนกับชาวบ้านอย่างมาก เพราะชาวบ้านไม่สามารถไปทำงานรับจ้าง และต้องเสียค่าเดินทางมาศาล ชาวบ้านเหล่านี้เป็นคนหาเช้ากินค่ำ ทำให้ถ้าวันไหนไม่สามารถไปทำงานได้ก็ไม่มีเงิน และชาวบ้านหลายคนยังต้องรับผิดชอบครอบครัวที่มีจำนวนมาก ดังนั้นในการขึ้นศาลแต่ละครั้งได้ทำให้ชาวบ้านเกิดความเดือดร้อน

“วันนี้ผมมาเป็นเพื่อนลูกชาย มากันหมดเลยทั้งหลาน ลูกสะใภ้ วันนี้เลยไม่ได้ไปทำงาน เสียขายเงินเหมือนกัน แต่ก็ต้องมา ก็ถูกจับทั้งลูกชาย และลูกสะใภ้ ผมเลยมาเพื่อน และคอยดูหลานด้วย”

(นายมีศักดิ์ ชัยมา (นามสมมุติ) 2550)

สรุป

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นใน 3 ช่วงเวลา คือ 1. ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2532 ได้เกิดการจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงใน จำนวน 29 คน 2. ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2541 การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก ทั้ง 56 คน และครั้งที่ 3. ในช่วงเวลาปีพ.ศ. 2547 การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก ทั้ง 48 คน

การจับกุมชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงในในปี พ.ศ. 2532 ได้ทำให้ชาวดาระอั้งถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 5 ปี 9 เดือน และภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการศาล ได้ทำให้หมู่บ้านปางแดงในกลายเป็นหมู่บ้านในการดูแลของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และชาวบ้านสามารถอาศัยอยู่ได้ต่อไป แต่ไม่สามารถขยายพื้นที่หมู่บ้านออกไปเพิ่มเติมได้

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกในปี พ.ศ. 2541 เป็นการจับกุมครั้งใหญ่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพราะสามารถจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกได้ถึง 56 คน การจับกุมครั้งนี้เป็นที่สนใจของสื่อมวลชน นักวิชาการ เจ้าหน้าที่องค์กรอิสระ โดยเชื่อว่าการจับกุมในครั้งนี้เป็น การจับกุมที่ผิดพลาด เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้จับชาวบ้านเหล่านี้เพื่อปกปิดความล้มเหลวในการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย ภายหลังการพิจารณาคดี ศาลได้มีคำสั่งให้ชาวบ้าน และครอบครัวอพยพออกจากเขตพื้นที่ป่าสงวน และส่งลงโทษรอลงอาญาแก่ชาวบ้านที่ถูกจับกุม

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกในปี พ.ศ. 2547 สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 48 คน ภายหลังการจับกุมในครั้งนี้ ผู้พิพากษาได้พยายามหาข้อยุติของปัญหาที่เกิดขึ้นโดยได้รับฟังข้อเสนอของกลุ่มองค์กรอิสระ และสภาพนายความที่ต้องการให้ชาวบ้านมีที่ทำกินเป็นของตัวเอง ทำให้เกิดการตั้งคณะกรรมการในการจัดสรรที่ดิน ทำให้เกิดความเกิดการยืดเยื้อจนถึงปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันการจัดสรรที่ดินให้แก่ชาวบ้านยังคงดำเนินต่อไป ทำให้ศาลได้เลื่อนอ่านคำพิพากษาออกไปหลายครั้ง จนกระทั่งในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2550 ศาลได้อ่านคำพิพากษา โดยพิพากษาให้ให้จำเลยทั้งหมดออกจากพื้นที่ป่าสงวน และกำหนดโทษจำคุกรอลงอาญา เหมือนปี พ.ศ. 2541

การจับกุมชาวดาระอั้งทั้งสามครั้งที่หมู่บ้านปางแดง ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านการในดำรงชีวิต และอีกด้านหนึ่งได้ทำให้เห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรของประเทศไทยมีปัญหา แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบดังกล่าวได้ทำให้ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกพยายามปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในพื้นที่มีปัญหาความขัดแย้งแห่งนี้ ซึ่งในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะได้กล่าวในบทต่อไป

บทที่ 5

ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้ง

จากบทที่ 4 ผู้ศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทยที่ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย คดีความที่เกิดขึ้นได้กลายมาเป็นปรากฏการณ์สำคัญ ที่ส่งผลให้ชาวดาระอั้งต้องมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ถึงแม้ว่าคดีความที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องของตัวบุคคลในทางกฎหมาย แต่ได้กลายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำกินของชาวดาระอั้ง

ในบทที่ 5 จึงเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ จากคดีความในปี พ.ศ. 2541 ศาลได้ตัดสินให้พวกเขาออกจากพื้นที่แห่งนี้ แต่ปัจจุบันพวกเขายังคงอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ต่อไป ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ในลักษณะใด เพื่อให้พวกเขาสามารถต่อรอง และสามารถอยู่อาศัยภายในหมู่บ้านปางแดงนอกต่อไปได้

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของความเป็นชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก เพื่อให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกที่เหมือนกัน แต่ต่อมาได้มีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน ในช่วงเวลาต่อมา

พัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

จากบทที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งมีพัฒนาการในลักษณะของสังคม ที่มีความหลากหลาย ทำให้สถานภาพของชาวดาระอั้งมีลักษณะที่ลื่นไหลภายใต้ความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์กับกลุ่มคน และเหตุการณ์สำคัญ อยู่ตลอดเวลา ทำให้สามารถแบ่งลักษณะของความเป็นดาระอั้งได้ 3 สถานะภาพ คือ 1. ชาวดาระอั้งในประเทศพม่า 2. กลุ่มคนพลัดถิ่นชาวดาระอั้ง และ ชาวเขาเผ่าดาระอั้ง โดยมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

ชาวดาระอั้งในประเทศพม่า

ดาระอั้งในประเทศพม่า เป็นลักษณะของความเป็นดาระอั้งที่แท้จริงในสายตาของชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านปางแดงนอก ถึงแม้ว่าดาระอั้งจะมีอยู่หลายกลุ่ม แต่ชาวบ้านเชื่อว่าพวกเขา คือชาวดาระอั้งเงินที่อพยพมาจากคอยลาย ที่อยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองเชียงตุง ในรัฐฉานประเทศพม่า

จากบทที่ผ่านมามีได้กล่าวไว้ว่า ชาวดาระอังกุ่มนี้เป็นชาวดาระอังกุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ใช้ภาษาปะหล่องอิกในการสื่อสาร มีความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างพุทธ และผี โดยแสดงให้เห็นผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก วันสำคัญทางพุทธศาสนา และพิธีกรรมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาของชุมชน เช่น งานศพ งานแต่งงาน

ระบบเครือญาติของชาวดาระอังกุ่มมีการนับญาติทั้งทางฝ่ายพ่อ และฝ่ายแม่ ทำให้ชาวดาระอังกุ่มภายในหมู่บ้านจึงเป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระบบเครือญาติคือองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งที่สุดของสังคมดาระอังกุ่ม ระบบเครือญาติได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบการผลิตของชาวดาระอังกุ่ม ภายในกลุ่มเครือญาติเดียวกันชาวดาระอังกุ่มจะมีการรวมแรงกันในเครือญาติในการช่วยเหลือเรื่องการเพาะปลูก

ชาวดาระอังกุ่มในประเทศพม่านิยมทำการปลูกพืชไร่หมุนเวียน โดยการปลูกพืชไร่ระยะสั้น และทิ้งพื้นที่ไถนาน โดยชาวดาระอังกุ่มจะทำการเพาะปลูกพืชในระยะเวลา 1 ปี และปล่อยให้ดินทิ้งไว้ให้ฟื้นตัวอีก 5-7 ปี ก่อนกลับมาเพาะปลูกใหม่อีกครั้งหนึ่ง พืชที่ชาวดาระอังกุ่มนิยมเพาะปลูกในประเทศพม่าประกอบไปด้วย ข้าวไร่ และฝิ่น ส่วนชาวดาระอังกุ่มที่ได้ตั้งบ้านเรือนบนภูเขาสูง ชาวดาระอังกุ่มจะนิยมเพาะปลูกชาไร่บริเวณในครัวเรือน และเป็นสัญลักษณ์มงคลในวิถีชีวิตของดาระอังกุ่ม เช่นการขอดาระอังกุ่มผู้หญิงแต่งงาน ชายชาวดาระอังกุ่มจะให้ชาแก่ฝ่ายหญิงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าจะขอฝ่ายหญิงแต่งงาน และชายยังเป็นสินสอดอย่างหนึ่งของฝ่ายชายในการขอแต่งงานกับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ในช่วงอาณานิคมชาวดาระอังกุ่มได้กลายเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของชาวดาระอังกุ่มที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐบาล

ในสังคมของชาวดาระอังกุ่มมีระบบผู้ชายเป็นใหญ่ ระบบชายเป็นใหญ่ของชาวดาระอังกุ่มสามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวดาระอังกุ่ม เพราะผู้ชายชาวดาระอังกุ่มเป็นกลุ่มคนที่สามารถบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา แต่ผู้หญิงชาวดาระอังกุ่มเป็นเพียงผู้อุปถัมภ์เท่านั้น ระบบชายเป็นใหญ่ได้มีอิทธิพลในการดำรงชีวิตของชาวดาระอังกุ่มในหลาย ๆ ด้าน เช่น การตัดสินใจจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย และผู้ชายจะเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมของหมู่บ้านทั้งความเชื่อทางศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผี

ภายในสังคมชาวดาระอังกุ่มนอกจากระบบชายเป็นใหญ่แล้วยังมีระบบอาวุโสซึ่งเป็นระบบสำคัญที่ทำให้ชาวดาระอังกุ่มเกิดการยอมรับนับถือคนที่อายุมากกว่า ผ่านประสบการณ์มากกว่า จึงทำให้กลุ่มผู้อาวุโสเป็นกลุ่มคนที่สำคัญในการให้คำปรึกษาภายในชุมชน และในบางครั้งก็เป็นคนที่แก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนอีกด้วย

ชาวดาระอังกุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าจะมีความสัมพันธ์อันดีกับชาวไทยใหญ่ เพราะชาวดาระอังกุ่มเชื่อว่าชาวไทยใหญ่ไม่เอาโรคเอาเปรียบชาวดาระอังกุ่มในการติดต่อค้าขาย และเป็นกลุ่มชาติ

พันธุ์ที่มีน้ำใจ เพราะเข้ามาช่วยเหลือเมื่อเวลาที่ชุมชนมีเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทำให้การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชาวดะอั้ง และชาวไทใหญ่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ชาวดะอั้งหลายคนสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ได้ ชาวดะอั้งผู้ชายจึงมีลักษณะการแต่งกายที่คล้ายคลึงกับชาวไทใหญ่ บางคนมีการสักภาษาไทยใหญ่ไว้ที่แขน โดยที่ไม่รู้ว่าสักแล้วทำให้มีผลอย่างไร

ชาวดะอั้งคนหนึ่งได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า พวกเขาชอบอาศัยอยู่ในพม่ามากกว่า เพราะที่นั่นทำกินมีเยอะแยะ ไม่ต้องไปแย่งใคร ไม่ถูกจับ ถ้าไม่มีสงคราม แต่เมื่อสงครามระหว่างไทใหญ่ และพม่าเกิดขึ้น กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งต้องย้ายถิ่นฐานหลบเข้าไปอยู่ในป่า เพราะเมื่อเวลาทหารทั้งสองฝ่ายเข้ามาในหมู่บ้านจะเกณฑ์เอาชาวบ้านไปเป็นลูกหาบ ถูกยึดเมล็ดข้าวที่ปลูกได้ ชาวดะอั้งจึงอยู่อาศัยด้วยความหวาดกลัวต่อคนแปลกหน้าที่เข้ามาภายในหมู่บ้าน

“พวกเราเป็นคนที่ยรักสงบ ไม่เคยไปรบกับใคร เพาะปลูกทำมาหากิน เหลือกก็เอาลงมาแลกเงินแลกของ แค่นี้ก็เหนื่อยแล้ว แต่พอเกิดสงคราม เราก็ไม่รู้ว่าจะอะไรแต่มีทหารเข้ามาในหมู่บ้านจับเอาพี่เราน้องเราไปเป็นลูกหาบ พวกเราต้องหลบหนีไปอยู่ในป่าไม่กล้ากลับเข้ามาในหมู่บ้าน ถ้าไม่มีสงครามเราก็ไม่เข้ามาหรอก”

(นายรักสัตว์ สีมา (นามสมมุติ) 2550)

ชาวดะอั้งที่ผ่านการอพยพเข้ามาจากพม่าหลายคนได้ให้คำตอบในลักษณะเดียวกัน คือ พวกเขาเป็นกลุ่มคนที่ชอบอยู่อย่างสงบ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร แต่ไม่ปิดตัวเองกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นถ้ามาแบบเป็นมิตรพวกเขาก็พร้อมให้ความเป็นมิตรตอบ พวกเขาไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามที่เกิดขึ้นในพม่า เพราะมีแต่ทำให้เกิดแต่ความสูญเสียตามมา แต่ภัยของสงครามได้ขยายเข้าไปในพื้นที่ที่ชาวดะอั้งอาศัยอยู่ทำให้ชาวดะอั้งหลายกลุ่มได้ตัดสินใจอพยพเข้ามาในเมืองไทย ที่หมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อชาวดะอั้งได้เข้ามาอยู่อาศัยในเมืองไทยแล้วจึงได้ส่งข่าวให้ญาติพี่น้องคนอื่น ๆ เข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันในเมืองไทย

คนพลัดถิ่นชาวดะอั้ง

ภายหลังเมื่อชาวดะอั้งได้อพยพหนีภัยสงครามมาจากประเทศพม่า ชาวดะอั้งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีสถานภาพหลายอย่าง เช่น กลุ่มผู้ลี้ภัยสงครามสัญชาติพม่า คนต่างด้าว ชาวพม่า ทั้งหมดเป็นชื่อเรียกในฐานะของคนพลัดถิ่นที่อพยพมาจากประเทศพม่า

ชาวดาระอั้งได้ตั้งบ้านเรือนที่หมู่บ้านนอแล หมู่บ้านแห่งนี้มีชาวดาระอั้งพลัดถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยหลายครัวเรือน ทำให้ชาวดาระอั้งที่เข้ามาภายหลังไม่สามารถตั้งบ้านเรือน และทำมาหากินในพื้นที่หมู่บ้านนอแลได้ ชาวดาระอั้งได้กลายเป็นแรงงานรับจ้างภายในโครงการหลวงคอยอ่างขาง และ เป็นแรงงานรับจ้างในภาคการเกษตรของชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ในพื้นที่คอยอ่างขาง

ความเป็นกลุ่มคนพลัดถิ่นชาวดาระอั้งที่เห็นได้ชัดเจนภายใต้ระบบการผลิต คือ ชาวดาระอั้งที่ไม่มีที่ทำกินของตัวเอง ต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตัวเองเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก เพื่อแลกกับเงินเพื่อยังชีพในแต่ละวัน การที่ชาวดาระอั้งเป็นแรงงานราคาถูกในพื้นที่ได้ทำให้มีผู้ขึ้นมาว่าจ้างชาวดาระอั้งไปทำงานภาคการเกษตรที่อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว ทำให้ชาวดาระอั้งได้กระจายตัวออกจากหมู่บ้านนอแลไปตั้งบ้านเรือนยังพื้นที่แห่งอื่น

เมื่อชาวดาระอั้งได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ชาวดาระอั้งได้เข้าไปรับจ้างเก็บใบชา หรือการทำสวนเมี่ยงของคนเมือง ในเขตบ้านแม่จอน จะเห็นได้ว่าในอดีตชาวดาระอั้งมีความสามารถในการเพาะปลูก ข้าว และชา ชาวดาระอั้งได้นำเอาความรู้ในการเพาะปลูกข้าว และชา มาใช้ในการเข้ามาอยู่อาศัยที่หมู่บ้านแม่จอน ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างได้เข้ามาทำงานรับจ้างปลูกป่าให้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ที่หมู่บ้านแม่จอน ในช่วงเวลาต่อมาชาวดาระอั้งกลุ่มนี้เป็นชาวดาระอั้งได้ออกไปตั้งหมู่บ้านปางแดงใน ต่อมาชาวดาระอั้งพลัดถิ่นได้อพยพตามญาติพี่น้องเข้ามาอยู่อาศัยที่หมู่บ้านปางแดงในอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2532 ชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงในได้ถูกจับกุมข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ทำให้ภายหลังเสร็จสิ้นคดีความหมู่บ้านปางแดงในไม่สามารถขยายพื้นที่หมู่บ้านออกไปเพิ่มเติมได้ และชาวดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงในได้กลายเป็นหมู่บ้านของกรมป่าไม้ ทำให้ผู้นำชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงในตั้งกฎประจำหมู่บ้านขึ้นว่า ถ้าไม่ใช่วุฒิชองเขาเขาจะไม่ให้เข้ามาพักอาศัยอยู่ที่หมู่บ้าน ทำให้ชาวดาระอั้งหลายคนต้องอพยพออกมาตั้งชุมชนใหม่ที่หมู่บ้านห้วยปง และหมู่บ้านปางแดงนอก

เมื่อชาวดาระอั้งพลัดถิ่นได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนที่หมู่บ้านปางแดงนอก ชาวดาระอั้งจะต้องเปลี่ยนศานนามานับถือศาสนาคริสต์ตามความเชื่อของชาวลิซู ที่เป็นเจ้าของที่ดิน การเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ของชาวดาระอั้ง เป็นการปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ที่กระทบต่อระบบความเชื่อ ที่เชื่อมโยงถึงวิถีชีวิตของชาวดาระอั้งด้านอื่น ๆ เช่น พิธีกรรม การทำมาหากิน ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งภายในกลุ่มเครือญาติเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า ชาวดาระอั้งพลัดถิ่นเป็นชาวดาระอั้งที่มีความยากลำบากในการตั้งบ้านเรือน ชาวดาระอั้งได้อพยพตามญาติพี่น้อง เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาว แต่พื้นที่หมู่บ้านได้เป็นพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าสงวน ทำให้ชาวดาระอั้งต้องออกมาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียง การตั้งบ้านเรือนของชาวดาระอั้งจะต้องแลกเปลี่ยนด้วยการนับถือศาสนาคริสต์ การนับถือศาสนา

คริสต์ของชาวคาระอั้งจึงเป็นเอกลักษณ์ใหม่อีกลักษณะหนึ่งของกลุ่มคาระอั้งพลัดถิ่น ทำให้ชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงมีลักษณะในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน

เมื่อเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ ชาวคาระอั้งจะต้องปฏิบัติตามลักษณะของคริสเตียน จะต้องละทิ้งความเชื่อเรื่องผี และศาสนาพุทธ ชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกที่นับถือศาสนาคริสต์จึงไม่มีใจบ้าน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการตั้งบ้านเรือนของชาวคาระอั้ง การเปลี่ยนแปลงในการนับถือศาสนาได้ทำให้ชาวคาระอั้งหลายคนอึดอัด เพราะชาวบ้านยังคงมีอัตลักษณ์ของกลุ่มคนพลัดถิ่นชาวคาระอั้งเป็นพื้นฐานในการดำรงวิถีชีวิต ดังที่ชาวบ้านได้กล่าวกับผู้ศึกษาว่า ชาวคาระอั้งที่จริง ต้องนับถือศาสนาพุทธ แต่ที่พวกเขามานับถือศาสนาคริสต์ เป็นเพราะพวกเขาไม่มีที่อยู่

การนับถือศาสนาคริสต์ของชาวคาระอั้งของชาวคาระอั้งผู้ใหญ่ หรือกลุ่มคนที่อพยพมาจากพม่า ชาวคาระอั้งกลุ่มนี้จะไม่มีความเชื่อในศาสนาคริสต์มากเท่ากับเด็ก ๆ ชาวคาระอั้งที่เกิดในเมืองไทย ปัจจุบันบางคนได้โตเป็นผู้ใหญ่ได้กลายเป็นหมอสอนศาสนา เด็ก ๆ เหล่านี้ได้ถูกปลูกฝังความเชื่อผ่านพิธีกรรม และความเชื่อตามแบบของศาสนาคริสต์อยู่ตลอดเวลา แตกต่างกับชาวคาระอั้งผู้ใหญ่ที่ต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์เพราะความจำเป็นในการอยู่อาศัย

ชาวคาระอั้งบางคนที่สามารถเก็บเงินจากการเพาะปลูกได้ จะย้ายออกไปซื้อที่ดินของชนเมืองเพื่อตั้งถิ่นฐานภายในหมู่บ้านปางแดงนอกอีกแห่งหนึ่ง ทำให้ชาวคาระอั้งได้กลับออกมาตั้งถิ่นฐานตามลักษณะของอัตลักษณ์ของชาวคาระอั้งในประเทศพม่าอีกครั้งหนึ่ง โดยมีการสร้างใจบ้าน หอผี มีพิธีกรรมในการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับช่วงเวลาที่ชาวคาระอั้งเหล่านี้ได้อาศัยอยู่ภายในประเทศพม่า

ในช่วงเวลาแรกที่ชาวคาระอั้งเข้ามาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านปางแดงนอก ชาวคาระอั้งต้องพบกับระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน ไม่สามารถเข้าไปบุกเบิกที่ทำกินในพื้นที่ป่าได้ ทำให้จะต้องเช่าที่จากชาวลีซู และคนเมืองเพื่อทำการเพาะปลูก กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์จะได้รับสิทธิ์ในการเช่าที่ดินจากชาวลีซูก่อนชาวคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้ชาวคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธจะต้องไปเช่าที่ดินจากกลุ่มคนเมือง และหลายคนต้องออกไปเช่าที่ดินนอกหมู่บ้าน พื้นที่ที่จำกัดของหมู่บ้านปางแดง ทำให้เทคนิคการทำไร่หมุนเวียนของชาวคาระอั้งไม่สามารถนำมาใช้ในการเพาะปลูกที่หมู่บ้านปางแดงนอกได้ ขณะเดียวกันชาวคาระอั้งทั้งสองกลุ่มได้เริ่มทำการเพาะปลูกพืชเชิงพาณิชย์ ควบคู่กับการทำข้าวไร่ในเขตป่า พืชที่ชาวคาระอั้งปลูกจึงเป็นการปลูกเพื่อขายไม่ใช่เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนอีกต่อไป ชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกจะปลูกพืชตามที่มีพ่อค้าเข้ามารับซื้อถึงหมู่บ้าน เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่ว ข้าวโพดอ่อน เป็นต้น การเพาะปลูกที่หมู่บ้านปางแดงนอกสามารถเพาะปลูกได้ปีละครั้งในช่วงหน้าฝนเท่านั้น

การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันของชาวคาระอั้งไม่เป็นปัญหาในสังคมของคาระอั้ง ชาวคาระอั้งยังคงผูกพันกันด้วยระบบเครือญาติ ที่แสดงให้เห็นจาก งานแต่งงานของชาวคาระอั้งสามารถจัดขึ้นได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นในช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น ชาวคาระอั้งที่เป็นเครือญาติกันทั้งนับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาคริสต์ จะไปร่วมงานกันโดยตลอด ถ้าเกิดการแต่งงานข้ามศาสนา ระหว่างชาวคาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ และชาวคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ ชาวคาระอั้งจะประกอบพิธีกรรมตามศาสนาของฝ่ายชายเป็นหลัก โดยมีการฉลองการแต่งงานกัน 3 วัน 3 คืน

ถึงแม้ว่าชาวคาระอั้งจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ แต่ความเชื่อในการห้ามชาวคาระอั้งแต่งงานในช่วงเข้าพรรษายังคงมีอยู่ในกลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ ชาวคาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์จะไม่มีงานแต่งงานในช่วงเวลาเข้าพรรษาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าผู้นำหมู่บ้านชาวลีซุจะบอกว่าแต่งได้ แต่ก็ไม่มีชาวคาระอั้งคนไหนแต่งงานในช่วงเวลาดังกล่าว

กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก จึงมีการเรียกกลุ่มคาระอั้งทั้งสองกลุ่มที่แตกต่างกัน ชาวคาระอั้งปือกศาสนาคริสต์จะเรียกตัวเองว่าเป็น คาระอั้ง หรือ ปะหล่อง ธรรมดา แต่ปือกศาสนาพุทธจะเรียกตัวเองว่าพวกเขาเป็นกลุ่มคาระอั้งพุทธ

แต่ในอีกด้านหนึ่ง การออมแรงในการเพาะปลูกของชาวคาระอั้งกลับไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนเดียวกัน ทำให้การออมแรงแต่ละครั้งในการเพาะปลูกของชาวคาระอั้งชาวคาระอั้งจะแยกกันออมแรงตามกลุ่มบ้านที่นับถือศาสนาของตัวเองเท่านั้น มีเพียงส่วนน้อยที่ไปเป็นแรงงานในการออมแรงข้ามกลุ่มบ้านถ้าไม่มีการมาขอร้องกัน

เป็นที่สังเกตได้ว่า การออมแรงในการเพาะปลูกของชาวคาระอั้งยังคงมีอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากชาวคาระอั้งไม่สามารถจ้างแรงงานเข้ามาใช้ในการเพาะปลูกได้ การออมแรงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเพาะปลูกสำเร็จได้ด้วยดี แต่ในขณะเดียวกันการออมแรงของชาวคาระอั้งก็ไม่ได้มีการแสดงออกมาในลักษณะของชาวคาระอั้งที่อยู่ในประเทศพม่า ที่ใช้ระบบเครือญาติมาใช้ในการออมแรง แต่ชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกได้มีการออมแรงโดยขอแรงจากเพื่อนบ้านที่ตั้งอยู่ในกลุ่มบ้านเดียวกันเท่านั้น เพราะพื้นที่ในการทำเกษตรของกลุ่มศาสนาพุทธจะออกไปเช่าพื้นที่ภายนอกหมู่บ้านเหมือนกัน ส่วนชาวคาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์จะทำการเพาะปลูกบนที่ดินของผู้นำชาวลีซุที่ตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านทำให้การออมแรงของกลุ่มคาระอั้งทั้งสองกลุ่มแยกออกจากกัน

ความรู้สึกของชาวคาระอั้งที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ เมื่อพวกเขาได้กลายเป็นคนพลัดถิ่นในเมืองไทย ได้แสดงออกมาให้เห็นว่าพวกเขาเป็นคนที่ไม่มีที่ทำการ ไม่มีที่อยู่อาศัย ต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เพื่อให้สามารถอยู่ท่ามกลางคนต่อไปได้

“ผมไม่มีทางเลือก เพราะผมไม่มีที่ทำกิน ไม่มีเงิน ไม่รู้จะต้องทำยังไง ผมยอมที่จะนับถือศาสนาคริสต์เพื่อที่จะมีที่อยู่อาศัย ผมไม่รู้จะไปที่ไหน เห็นญาติ ๆ เขามาที่นี้กัน ก็ชวนกันมา”

(นายเกรียง สุชาติ (นามสมมุติ) 2550)

กลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งได้กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก ในการเข้าถึงทรัพยากร การตั้งบ้านเรือน พื้นที่ทำกิน ทำให้ชาวดาร์อั้งกลายเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีทางเลือกมากนักใน การดำรงชีวิตอยู่ในประเทศพม่าได้ถูกจำกัดให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพพื้นที่และสถานะสภาพความเป็นชายขอบที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน แต่หลายคนที่พอใจกว่าตอนที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า เนื่องจากสามารถหาเงินได้ง่ายกว่า และไม่มีภัยสงครามอย่างที่เคยพบเจอมา

“อยู่ที่นี้ดีกว่า อย่างน้อยมีข้าวกินไม่อด มีงานทำมีเงิน อยู่ที่นี่มีแต่อด ปลูกข้าวได้สิบถึงทหารเอาไป 8 แต่ที่นี้ซื้อข้าวกินเอาไม่อดมือกินมือ”

(นายวุฒิชัย มีมัน (นามสมมุติ) 2550)

อัตลักษณ์ของกลุ่มคนพลัดถิ่นชาวดาร์อั้ง เป็นอัตลักษณ์ที่มีการปรับเปลี่ยน สลับไหลอยู่ตลอดเวลาภายใต้สภาวะการณ์ของประวัติศาสตร์ ความเป็นชาวดาร์อั้งหมู่บ้านปางแดงนอกได้ถูกเชื่อมโยงไปด้วยอัตลักษณ์ 2 ลักษณะ คืออัตลักษณ์ของชาวดาร์อั้งในประเทศพม่า และอัตลักษณ์ของกลุ่มคนพลัดถิ่นชาวดาร์อั้ง ตลอดจนเมื่อชาวดาร์อั้งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านปางแดงนอก ชาวดาร์อั้งเป็นกลุ่มคนพลัดถิ่นที่ให้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีสถานภาพต่ำที่สุดภายในหมู่บ้านปางแดงนอก ทำให้ชาวดาร์อั้งแตกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มดาร์อั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ และกลุ่มดาร์อั้งที่นับถือศาสนาพุทธ และในช่วงเวลาต่อมา เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งได้ถูกจับดำเนินคดีตามกฎหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งจึงได้มีสถานภาพใหม่ในอีกลักษณะหนึ่ง คือ ชาวเขาเผ่าหนึ่งของประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งกับความเป็นชาวเขาในประเทศไทย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา กลุ่มชาติพันธุ์ดาร์อั้งเริ่มได้รับบัตรประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐไทย ชาวดาร์อั้งส่วนมากที่ได้รับสิทธิในความเป็นพลเมืองไทยเป็นกลุ่มเด็กที่เกิดและโตภายในประเทศไทย ทำให้มีเพียงแต่ผู้ใหญ่ที่อพยพเข้ามาจากพม่าบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่มี

บัตรประชาชน

ในช่วงเวลาแรกที่ชาวดาระอั้งมีบัตรประชาชน เจ้าหน้าที่อำเภอได้จัดให้ชาวดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เพราะประเทศไทยยังไม่มีการยอมรับว่า ชาวดาระอั้งเป็นชาวเขาในประเทศไทยตามกฎหมาย แต่ชาวบ้านหลายคนก็พอใจเพราะอย่างไรก็มีบัตรประชาชน

“เราก็บอกเขาว่าเราเป็นดาระอั้ง เป็นปะหล่อง เจ้าหน้าที่บอกว่าถ้าเป็นปะหล่องก็ทำบัตรไม่ได้ เพราะไม่ได้เป็นคนไทย เราก็เลยยอมเป็นอะไรก็ได้ขอให้มียบัตรประชาชนไว้ก่อน”

(นายแสงชัย สุลล (นามสมมุติ) 2550)

ในช่วงเวลาต่อมา เมื่อชาวดาระอั้งไปทำบัตรประชาชน ชาวดาระอั้งจึงได้กลายเป็นปะหล่อง ตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่เขาเป็น ชาวดาระอั้งหลายคนเข้าใจว่าถ้าเขามีบัตรประชาชนแล้วเขาจะเป็นคนไทยที่ต้องทำตามกฎหมายไม่ต้องถูกเจ้าหน้าที่จับกุมอีก แต่ในความเป็นจริงสถานที่ตั้งบ้านเรือนของชาวดาระอั้งสามารถทำให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาจับกุมได้อยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อชาวดาระอั้งมีบัตรประชาชนทำให้หลายคนได้เข้าไปหางานทำในจังหวัดเชียงใหม่โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีบัตรประชาชนกันทุกคน

การที่ชาวดาระอั้งมีบัตรประชาชน จะเห็นได้ว่าในฐานะตามกฎหมายพวกเขามีสิทธิเช่นเดียวกับพลเมืองไทยทุกคน แต่ในความเป็นจริงแล้วพวกเขายังห่างไกลสิทธิที่ควรจะได้รับอย่างมาก เช่นสิทธิในการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล และแทนที่พวกเขาจะกลายเป็นพลเมืองของรัฐไทยตามกฎหมาย พวกเขา กลับกลายเป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่เพิ่มขึ้นมาในประเทศไทยแทน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งถูกวางทราตรมของความเป็นชาวเขาเข้ามาครอบงำ เช่น ชาวเขาเป็นคนตัดไม้ทำลายป่า ชาวเขาเป็นผู้ค้ายาเสพติด เป็นต้น

กรณีการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกก็เช่นเดียวกัน เจ้าหน้าที่รัฐได้เข้ามาใช้อำนาจในการจัดการทรัพยากรป่า และทำให้เกิดปัญหาหาคัดความกับชาวบ้านขึ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐให้เห็นถึงนโยบายและแนวคิดในการจัดการป่าของรัฐที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

นโยบายในการจัดการทรัพยากรป่าในเขตภาคเหนือตอนบน

นโยบายในการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทย มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บางช่วงเวลามีการสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่า บางช่วงเวลามีการขับไล่ชาวบ้าน

ออกจากพื้นที่ป่า จากงานศึกษาเรื่องวิวัฒนาการการบุกรุกพื้นที่ป่าของเขตภาคเหนือตอนบน ของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ และมิ่งสรรพ ขาวสะอาด ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างยุคสมัยในการบุกรุกป่า ในพื้นที่เขตภาคเหนือตอนบน โดยแบ่งเป็น 4 ยุคสำคัญ คือ

1. ยุคการทำสัมปทานป่า ในช่วงเวลาก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง-พ.ศ.2485 เป็นช่วง ระยะเวลาของการกระจายตัวของชาวบ้านเพื่อเข้าไปในชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ เพื่อหาที่ดินทำนา เข้าไปทำสวนเมี่ยง หาที่เลี้ยงควาย และเข้าไปทำสัมปทานไม้

2. ยุคอำนาจเถื่อน ช่วงปี พ.ศ.2485-2507 การเข้าไปทำสัมปทานไม้ของชาวต่างชาติ การ ทำสัมปทานของบริษัท เพื่อนำไม้ไปทำหมอนรองทางรถไฟ ทำให้ไม้ใหญ่หมดไป และเกิดการบุกรุกพื้นที่ทำกินได้ง่ายมากขึ้น ในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ โดยได้มีการขยายพื้นที่ การเพาะปลูกพืชที่สำคัญได้แก่ยาสูบ อ้อย ถั่วลิสง การขยายพื้นที่การเพาะปลูกได้เข้ามาในพื้นที่ ดอน โดยเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำมากทำให้การบุกรุกพื้นที่ทำได้ง่ายมากขึ้น การเกิดขึ้นของยารักษา โรคมาเลเรีย ซึ่งทำให้ชาวบ้านเข้าไปตั้งชุมชนในพื้นที่ป่าได้ และในยุคนี้ทางราชารณันได้เข้าไป จัดสรรที่ดินให้ราษฎรทำกิน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าไปในพื้นที่ป่ามากขึ้น

3. ยุคการทำไม้เถื่อน ระหว่างปีพ.ศ. 2508-2517 เป็นยุคที่รัฐสนับสนุนคุ้มครองให้เกิด การใช้อำนาจนอกกฎหมายเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว และผู้มีอำนาจในท้องถิ่นซึ่งเป็นการ ผลักดันให้ชาวบ้านเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่า โดยเป็นการหาประโยชน์จากไม้ อีกนัยยะหนึ่งเพื่อเป็น การเก็บภาษีบำรุงพื้นที่ ทำให้เกิดการอพยพข้ามถิ่นกันเพิ่มมากขึ้น

4. ยุคแย่งชิงทรัพยากร ยุคนี้เป็นยุคที่รัฐได้ใช้นโยบายในการอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น โดยตั้ง เป็นเขตต้นน้ำ เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากร เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่อีกด้านหนึ่งรัฐกลับเปิดสัมปทานด้านทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการด้าน อุตสาหกรรม เช่นด้านการทำเหมืองแร่ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความ มั่นคงของการอยู่ในพื้นที่ป่าของชาวบ้าน อีกนัยยะหนึ่งได้สะท้อนภาพให้เห็นการอพยพของ ชาวบ้านเข้าสู่เขตเมืองเพิ่มมากขึ้น

พัฒนาการของชุมชนบริเวณหมู่บ้านปางแดง ได้เริ่มต้นขึ้นจากการมีบริษัทต่างชาติเข้ามา ทำสัมปทานป่า โดยมีแรงงานชาวกะเหรี่ยงจากอำเภอแม่แตงเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านท่าจี้เหล็ก ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้ได้ติดตามบริษัททำไม้ขึ้นมารับจ้าง ต่อมาได้ตั้งบ้านเรือนเป็นการถาวร หมู่บ้าน ท่าจี้เหล็กแห่งนี้ตั้งอยู่ระหว่างถนนบ้านปางแดงนอก กับบ้านห้วยปง ชาวกะเหรี่ยงบ้านท่าจี้เหล็ก เล่าให้ฟังว่า

“พื้นที่บริเวณนี้เมื่อก่อนเปิดให้เข้ามาทำสัมปทานป่าไม้ พ่อของพี่ได้เข้ามา
สร้างบ้านที่นี่ คำว่าบ้านปางแดง ก็มาจากปางไม้แดง ป่าแถวนี้มีไม้เนื้อแดงอยู่เยอะ”

(นายศุภกิจ มีอยู่ (นามสมมุติ) 2549)

ต่อมาเมื่อรัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการให้สัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ ประกอบกับกลุ่ม
คนเมืองพื้นราบจากบ้านทุ่งหลุมมีปัญหาเรื่องพื้นที่ทำกิน เนื่องจากชาวบ้านมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่
พื้นที่ทำกินบริเวณลุ่มน้ำปิงมีไม่เพียงพอ ทำให้มีกลุ่มคนเมืองขึ้นมาทำไร่ ทำสวน ที่บริเวณหมู่บ้าน
ปางแดงใน และหมู่บ้านแม่จอน ในพื้นที่ราบชาวบ้านจะทำการเพาะปลูกพืชอื่นด้นเป็นหลัก เช่น
มะม่วง มะขาม ถั่วฝักยาว ส่วนในพื้นที่สูงชาวบ้านจะทำสวนเมี่ยง

ในช่วงที่มีชาวบ้านขึ้นไปทำการเพาะปลูก ก็มีการลักลอบทำไม้เถื่อนของกลุ่มผู้มีอิทธิพล
ภายในพื้นที่อยู่ตลอดเวลา พื้นที่ป่าภายในหมู่บ้านปางแดงนอกจึงมีสภาพเป็นไร่ สวนของชาวบ้าน
สลับกับพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่ถูกตัดจากการทำสัมปทานป่า และการลักลอบทำไม้เถื่อน ภายหลังปี
พ.ศ. 2517 รัฐบาลจึงได้มีนโยบายในการอนุรักษ์พื้นที่ป่า โดยประกาศให้พื้นที่ในอำเภอเชียงดาว
เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2517 โดยมีเนื้อหาสำคัญคือ

“ให้ป่าเชียงดาว ในท้องที่ตำบลเมืองแหง ตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองยาง
ตำบลเมืองคอง ตำบลเชียงดาว และตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ภายในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้ เป็นป่าสงวนแห่งชาติ”

(ประกาศกระทรวงป่าไม้ พ.ศ.2517)

แต่ในวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 มีการประกาศให้อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
เป็นพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ทำให้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากการทำสัมปทานป่า หมู่บ้าน
ปางแดงนอกบางส่วนได้กลายเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้ต่อมา มีการออกหนังสือ นส.3
ก ให้กับพื้นที่บางแห่งในเขตหมู่บ้านปางแดง

นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐบาลตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีทั้งการ
สนับสนุนให้คนเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่า และขับไล่คนออกจากพื้นที่ป่า โดยใช้การอนุรักษ์เป็น
เครื่องมือในการขับไล่ให้คนออกจากป่า แต่ในอีกด้านหนึ่งรัฐกลับเปิดช่องให้ทางเอกชนเข้ามาทำ
สัมปทานทรัพยากรมากขึ้น

กรณีหมู่บ้านปางแดงนอก หารสร้างถนนสายทุ่งหลุม - ห้วยอีโก้ ฝายหลาย ชาวบ้านเชื่อว่า
การสร้างถนนเส้นนี้เป็นการรองรับนายทุนที่จะเข้ามาทำสัมปทานระเบิดหินในพื้นที่ ถึงแม้ว่า

ปัจจุบันโครงการดังกล่าวไม่เกิดขึ้น แต่นโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าของประเทศไทยก็ได้ทำให้เกิดการจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ดังที่กล่าวมาแล้ว การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอกมีการจับกุม 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2541 และปี พ.ศ. 2547 เจ้าหน้าที่ได้ตั้งข้อหาในการจับกุมชาวบ้าน คือ การบุกรุกแผ้วถาง พื้นที่ป่า และหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย การจับกุมทั้งสองครั้งที่เกิดขึ้นได้สร้างความเดือดร้อนให้กับกลุ่มชาวดาระอั้ง ในเรื่องพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย ตลอดจนความสัมพันธ์กับคนภายในกลุ่มคน ตोकย้า ให้เห็นความเป็นชายขอบของชาวดาระอั้งภายในหมู่บ้านปางแดงนอก ภายใต้ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ และความเป็นชายขอบในการเป็นพลเมืองไทย ผลกระทบจากการจัดการของภาครัฐได้ทำให้ชาวดาระอั้งถูกบีบคั้นจากความคิด 2 ด้าน คือ ด้านหนึ่งถูกกดดันให้ต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเองให้เข้าสู่สังคมเมือง แต่ในอีกด้านหนึ่งคืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งกลับถูกกดทับให้กลายเป็นอื่นในสังคมไทยอยู่ตลอดเวลา

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเรื่อง พรหมแดนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundaries) ของ Frederik Barth มาเป็นกรอบอธิบาย แนวคิดดังกล่าวได้เสนอว่า กลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากสังคม (Socially constructed) และประกอบขึ้นจากปัจเจกบุคคลที่พยายามแสดงตัวตนว่าเขาเป็นใคร โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็น “ยุทธวิธี” ในการจัดวางตัวเองในลักษณะของการจัดวางตัวตนในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทเงื่อนไขและสถานการณ์ต่าง ๆ (ยศ, 2551) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกแสดงออกมาในลักษณะของสัญลักษณ์ของกลุ่ม ทำให้เกิดลักษณะของพรหมแดนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundaries) ของกลุ่มตัวเอง

ดังนั้น พรหมแดนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundaries) เป็นสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์สามารถปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมในการต่อรอง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสังคม และประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แนวทางการศึกษาพรหมแดนทางวัฒนธรรมจึงสนใจที่จะศึกษา การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นอัตลักษณ์จึงไม่ใช่เพียงสิ่งที่นิยามว่า กลุ่มชาติพันธุ์นี้เป็นใครกับใครเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ถูกนำเสนอขึ้นเพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองกับสภาพสังคมที่กลุ่มชาติพันธุ์นั้นอาศัยอยู่

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดังนั้นการดำเนินนโยบายของเจ้าหน้าที่จึงเป็นการพยายามผลักดันให้กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งออกไปตั้งบ้านเรือนในพื้นที่อื่น แต่เนื่องจากดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบที่แทบจะไม่มีทางเลือกในการดำเนินชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งจึงเลือกอยู่ในพื้นที่เดิม และมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อ

สร้างพื้นที่ในการต่อรองกับเจ้าหน้าที่รัฐ และลดปัญหาความขัดแย้งให้มากที่สุด การนำเสนออัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ และกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันดังต่อไปนี้

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง กลุ่มศาสนาพุทธ

กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธภายในหมู่บ้านปางแดงนอกมีอยู่ประมาณ 200 คน ชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ในกลุ่มนี้หลายคนเคยเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์มาก่อน แต่ไม่สามารถนับถือศาสนาคริสต์ต่อไปได้ เพราะเชื่อว่าดาระอั้งยังจำเป็นต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธ เมื่อชาวดาระอั้งกลุ่มนี้ได้แยกตัวออกมาจากกลุ่มศาสนาคริสต์ก็ได้ตั้งบ้านเรือนของตัวเอง และรื้อฟื้นเอาความเชื่อดั้งเดิมของชาวดาระอั้ง เช่น การตั้งไฉบ้าน การแต่งงาน พิธีศพ มีการสร้างวัด และมีพระที่มาจากชาวดาระอั้ง

การรื้อฟื้นอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ มีลักษณะย้อนกลับไปหาลักษณะดั้งเดิมของพวกเขาเมื่อครั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า ผู้นำชุมชนของชาวดาระอั้งเป็นคนที่มืบทบาทสำคัญในการนำเอาความเชื่อดั้งเดิมของชาวดาระอั้งกลับมาอีกครั้ง

จากการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐบาลไทย ได้ทำให้ชาวดาระอั้งไม่สามารถขยายพื้นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวดาระอั้งได้ ชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธหลายครอบครัวจึงอาศัยอยู่ภายในบ้านหลังเดียวกัน มีลักษณะคล้ายกับบ้านลักษณะ Long House ของชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า การนำบ้าน Long House เข้ามาใช้ในเมืองไทยได้ทำให้พื้นที่ของชุมชนดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธเต็มไปด้วยชาวดาระอั้งในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้บ้านของชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธมีลักษณะคล้ายกับชุมชนแออัดที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านปางแดงนอก

แนวคิดบ้าน Long House กับการตั้งชุมชนดาระอั้งพุทธ หมู่บ้านปางแดงนอก

ในอดีตบ้านลักษณะ Long House เป็นบ้านพักที่มีลักษณะยาว และมีขนาดใหญ่ภายในบ้านมีชาวดาระอั้งอาศัยอยู่รวมกันหลายครอบครัว ชาวดาระอั้งที่อาศัยอยู่ภายในบ้านหลังนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเครือญาติกัน ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า บ้านลักษณะนี้สร้างขึ้นเพื่อให้ชาวดาระอั้งที่แต่งงานใหม่ และยังไม่ได้สร้างบ้านของตัวเองอาศัยอยู่ภายในบ้านหลังเดียวกันไปก่อน

บ้านลักษณะ Long house ไม่มีชื่อเรียกที่เป็นทางการของชาวดาระอั้ง แต่ชาวบ้านได้บอกผู้ศึกษาว่าเป็นบ้านพักลักษณะบ้านพักรวม ใครจะมาอยู่ก็ได้สร้างไว้ภายในหมู่บ้าน มีลักษณะเป็น

home stay อย่างที่ชาวคาระอั้งรู้จักจากการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน แต่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพราะไม่มีใครเป็นเจ้าของ

ชาวคาระอั้งให้ข้อมูลว่าบ้านหลังนี้มีชาวคาระอั้งอาศัยอยู่ที่ครอบครัวสังเกดได้จากเตาไฟ ที่มีอยู่ภายในบ้าน หรือจากหิ้งพระ ที่ชาวคาระอั้งแต่ละครอบครัวมีเป็นของตัวเอง แต่เมื่อชาวคาระอั้งมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น ชาวคาระอั้งก็จะออกไปดูบ้านใหม่ และทำให้ชาวคาระอั้งที่ไม่มีที่อยู่อาศัยแะเวียนเข้ามาอยู่อาศัยแทน

ชาวคาระอั้งเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า บ้านลักษณะนี้เมื่อก่อนในพม่าเป็นบ้านที่ไม่ค่อยมีคนอยู่ และอยู่ก็อยู่ไม่นาน เพราะ คนที่อยู่บ้านลักษณะนี้จะถูกชาวบ้านคนอื่นมองว่าขี้เกียจ ไม่ออกไปสร้างบ้านอยู่อาศัยเอง แต่ทุกหมู่บ้านของชาวคาระอั้งในประเทศพม่าจะมีบ้าน Long House อยู่ทุกหมู่บ้าน

หมู่บ้านปางแดงนอกไม่มีบ้านที่เป็น Long House หรือบ้านที่มีขนาดใหญ่อย่างในประเทศพม่า แต่ได้นำเอาลักษณะของการอยู่อาศัยภายในบ้าน Long House มาปรับใช้ในบ้านทุกหลังที่สร้างขึ้นภายในหมู่บ้านปางแดงนอก ทำให้บ้านแต่ละหลังที่ตั้งอยู่ภายในชุมชนกลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ เต็มไปด้วยชาวคาระอั้งหลายครอบครัวที่ไม่ใช่ญาติกัน มาอาศัยอยู่ร่วมกัน ชาวบ้านบางคนเข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในหมู่บ้านที่หลังจึงต้องไปนอนชั้นล่างติดกับเล้าหมูใต้ถุนบ้าน

ชาวคาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนบ้านให้สามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้สูงที่สุด บ้านแต่ละหลังจึงเหลือเตาไฟเพียงบ้านละ 1 เตาเท่านั้น มีเพียงหิ้งพระ หรือที่เก็บของใช้แต่ละครอบครัว ที่ยังคงเป็นส่วนตัว

การตั้งบ้านเรือนลักษณะนี้ของชาวคาระอั้งมีเพียงที่หมู่บ้านปางแดงนอกที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น หมู่บ้านปางแดงใน และ บ้านนอแล อำเภอฟ่าง จังหวัดเชียงใหม่ ก็ไม่มีการตั้งบ้านเรือนในลักษณะดังกล่าว ยกเว้นแต่มีเทศกาลสำคัญที่ชาวคาระอั้งจากหมู่บ้านอื่นมาเยี่ยมญาติพี่น้องภายในหมู่บ้านจึงมีการจัดที่พักให้ภายในบ้านเท่านั้น

ภายในพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ ของกลุ่มบ้านชาวคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ จึงอัดแน่นไปด้วยบ้านเรือนของชาวคาระอั้ง กว่า 30 หลัง ที่เต็มไปด้วยชาวคาระอั้งอาศัยอยู่หลังละหลายครอบครัว ทำให้สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธไม่ต่างจากชุมชนแออัดภายในเมืองใหญ่ ๆ แต่กลายเป็นชุมชนแออัดบนภูเขา ที่ล้อมไปด้วยพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปบุกเบิกทำประโยชน์ได้

จากฝายแม้ว สู่ฝายปะหล่อง อัตลักษณ์ของการอยู่ร่วมกับป่า

การสร้างฝายกันน้ำเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านจะนัดกันทำเป็นประจำในทุก ๆ ปี ช่วงเวลา ก่อนเข้าหน้าฝน พ่อหลวงหรือผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคนนำชาวดาระอั้งออกมาร่วมกันสร้างฝายของ หมู่บ้าน พ่อหลวงคนนี้เป็นคนเมืองที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านปางแดงนอก และเป็นผู้นำที่ทางการ แต่งตั้งขึ้น และมีผู้นำของชาวดาระอั้งอีกคนหนึ่งที่เคยเป็นคนหาพื้นที่ในการสร้างฝาย การสร้าง ฝายในครั้งนี้เป็นการร่วมมือกันระหว่างดาระอั้งทั้งสองกลุ่ม

ชาวดาระอั้งจะแบ่งหน้าที่กันทำ กลุ่มผู้หญิงจะเป็นคนตัดไม้ไผ่ และผู้ชายจะเป็นคนเรียง ฝาย และตอกฝายให้มีความแข็งแรง โดยจะทำฝายกันประมาณ 3-4 จุด โดยใช้เวลาในการทำฝาย ประมาณครึ่งวัน การทำฝายกันน้ำในลักษณะนี้ชาวดาระอั้งรู้จักกันว่า “การทำฝายแม้ว” ซึ่งเป็นชื่อ เรียกที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนบอก แต่เมื่อชาวบ้านได้สร้างฝายจนเสร็จ ชื่อเรียกฝายก็เปลี่ยนไปกลายเป็น คือ “ฝายปะหล่อง” ดาระอั้งคนหนึ่งมากระซิบบอกผู้ศึกษาว่า

“ปะหล่องเป็นคนสร้าง จะให้ไปเรียกฝายแม้วได้ยังไง ต้องเรียกฝายปะ หล่อง แม้วไม่เกี่ยว”

(นายฐานปนพงษ์ ประชัย (นามสมมุติ) 2549)

ในตอนแรกผู้ศึกษาที่นึกว่าเขาพูดล้อเล่นกับผู้ศึกษา แต่เมื่อภายหลังผู้ศึกษาอยู่ในหมู่บ้าน นานขึ้นจึงทราบว่าพวกเขาเรียกฝายดังกล่าวว่า ฝายปะหล่อง จริง ๆ แต่ผู้ใหญ่บ้านจะเรียกมันว่า ฝาย แม้ว

อย่างทีกล่าวนมาแล้ว ผู้นำของหมู่บ้านปางแดงนอกมีผู้นำที่เป็นทางการ กับผู้นำที่ไม่เป็น ทางการ ผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่แต่งตั้งจากทางราชการ เป็นคนที่คอยติดต่อกับทางอำเภอ แต่ ชาวบ้านจะไม่แสดงออกด้วยความเคารพแต่จะแสดงออกด้วยความกลัวมากกว่า อาจจะเป็นเพราะ ผู้ใหญ่บ้านไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง แต่ผู้นำที่ชาวดาระอั้งให้ความเคารพนับถือจะเป็นชาวดา ระอั้งอาวุโส มีลักษณะของผู้นำที่ไม่เป็นทางการ แต่เป็นคนที่ทุกคนยอมรับ ทั้งประสบการณ์ คำพูด ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้กลายเป็นกลุ่มคนที่ชาวบ้านทุกคนจะบอกให้ผู้ศึกษาไปถามข้อมูลจากเขา

ในช่วงเวลาที่ทำฝายปะหล่อง ทำให้เห็นถึงความเป็นผู้นำชุมชนที่แตกต่างกันระหว่าง ผู้นำที่เป็นชาวดาระอั้งเองกับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคนถือสมุดคอยให้คนอื่นเซ็นชื่อว่าใคร เข้าร่วมกิจกรรมบ้าง แต่ผู้นำของชาวดาระอั้งกลับเดินเข้าไปในป่าตั้งแต่เช้าเพื่อดู และกำหนดจุดใน การสร้างฝาย และได้ลงมือทำไปก่อน เมื่อชาวบ้านได้เข้ามาร่วมช่วยเหลือกัน ผู้นำคนนี้จะเป็นคน แบ่งงานให้ชาวบ้านที่เข้ามาช่วยเหลือ ทำให้ฝายปะหล่องเสร็จอย่างรวดเร็ว

ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นว่า ผู้ใหญ่ หรือพ่อหลวงจะมีสมุดจดชื่อคนที่เข้าร่วมงาน และภายหลังเสร็จงานก็จะมีการถ่ายรูปร่วมกัน พ่อหลวงจะเก็บข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ภายหลังผู้ศึกษาจึงทราบว่า เป็นโครงการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้จัดทำขึ้น โดยขอแรงจากชาวบ้าน วันนั้นชาวดาระอั้งจึงไม่ได้ออกไปรับจ้างภายนอก และไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานในครั้งนี้

พื้นที่รอบ ๆ หมู่บ้านปางแดงนอกมีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนสลับกับพื้นที่ราบ ทำให้การเก็บกักน้ำไว้ใช้ภายในหมู่บ้านเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ในช่วงหน้าฝนมักจะเกิดน้ำป่าไหลหลาก ในช่วงที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงหน้าฝน ได้สังเกตเห็นว่าเมื่อฝนตกได้ประมาณ 1 ชั่วโมง ลำห้วยแม่เต๊ะหลังบ้านชาวดาระอั้ง ได้ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว น้ำมีสีแดงขุ่น และการทำฝายปะหล่องที่ทำก่อนช่วงเข้าหน้าหน้าฝนพังลงไป 2 ฝาย ซึ่งบางครั้งก็ซ่อมได้บางครั้งก็ซ่อมไม่ได้ ผู้ศึกษาจึงเกิดคำถามว่าทำไมทำไม่ทั้ง ๆ ที่อยู่ในช่วงก่อนเข้าฤดูฝน ทำเสร็จสักพักก็เจอหน้าป่าพัดพัง และการทำฝายแม้ครั้งนี้ไม่ได้ทำที่ลำห้วยแม่เต๊ะที่อยู่หลังบ้าน แต่มาทำที่ลำห้วยที่ไหลผ่านไร่ที่ไม่ใช่ที่ทำกินของดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ และอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร

และเมื่อสอบถามไปเรื่อย ๆ จึงพบว่า การทำฝายปะหล่องในครั้งนี้ ความเป็นจริงชาวบ้านเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์น้อยมากในการทำฝาย เพราะน้ำก็มีอยู่ตลอด และเพียงพอต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน การเพาะปลูกก็พึ่งพาน้ำจากน้ำฝนเป็นหลัก การสร้างฝายแม้จะไม่มีประโยชน์กับชาวบ้านโดยตรง แต่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เจ้าหน้าที่รัฐเห็นว่าชาวเขาเหล่านี้เป็นกลุ่มอนุรักษ์ป่า และเชื่อฟังคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ที่สั่งให้เข้าไปทำฝาย ทำให้พวกเขาเป็นคนที่ไม่ได้สร้างปัญหาขึ้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก

ในการสร้างฝายครั้งนี้ ส่วนมากมีแต่ชาวดาระอั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น มีกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่เข้าร่วมการสร้างฝายปะหล่อง ชาวดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์บอกกับผู้ศึกษาถึงการไม่ไปเข้าร่วมกันการสร้างฝายในครั้งนี้ว่า

“จะสร้างไปทำไมอีกไม่กัวันก็เข้าหน้าฝนแล้ว เดี่ยวฝนตกฝายก็พัง ก็ต้อง
ทำใหม่ไม่เข้าใจว่าจะทำไปทำไม”

(นายพึงพา มีบุญ (นามสกุล) 2549)

จากการสร้างฝายในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าอำนาจของผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถเข้ามาบังคับให้ชาวดาระอั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ออกมาทำฝายได้ เหมือนกับที่บอกให้ชาวดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธออกมาทำฝาย เพราะกลุ่มดาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์มีผู้นำเป็นชาวลีซู ซึ่งชาวดาระอั้งที่

นับถือศาสนาคริสต์เรียกว่า พ่อเลียงเป็นผู้นำภายในชุมชน ซึ่งมีวิธีในการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชาวดาระอั้งกลุ่มนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งผู้ศึกษาจะกล่าวในส่วนต่อไป

วัดดาวสนทยา ความเป็นพุทธในลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง

แต่เดิมความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งได้ถูกนำเสนอออกมาในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาพุทธอย่างแนบแน่น กลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งในประเทศพม่าจึงมีพิธีกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา แต่เมื่อชาวบ้านได้เข้ามาอยู่อาศัยภายในหมู่บ้านปางแดงนอกชาวบ้านไม่สามารถจัดงานพิธีกรรมตามศาสนาได้เพราะไม่มีวัดภายในชุมชน ทำให้พิธีกรรมในความเชื่อเรื่องผีนั้นปรากฏได้ชัดเจนมากกว่าภายในชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอก

พิธีกรรม ความเชื่อเรื่องผี เป็นความเชื่อที่ฝังอยู่ในวิถีชีวิตของชาวดาระอั้งในหลาย ๆ ด้าน เช่น การตั้งบ้านเรือนที่จะต้องมีไ้บ้านอยู่กลางหมู่บ้านของชาวดาระอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอกชาวดาระอั้งได้สร้างไ้บ้านเป็นอย่างแรกก่อนที่จะมีการปลูกบ้านอยู่อาศัย ไ้บ้าน หรือในความหมายของชาวดาระอั้ง คือหอผี แต่เป็นหอผีของเจ้าเมือง ทำหน้าที่ในการปกป้องภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านปางแดงนอก

นอกจากหอผีแล้ว บ้านบางหลังยังคงมีศาลพระภูมิ แต่ไม่ใช่ศาลที่ไว้ใช้ใส่พระแต่เป็นศาลที่เป็นผีของตระกูลที่แตกต่างกัน ศาลพระภูมิจะตั้งอยู่ภายนอกของบ้านแต่หิ้งพระจะตั้งอยู่ภายในบ้าน ประกอบกับหมู่บ้านปางแดงนอกยังคงมีผู้นำทางพิธีกรรมด้านผีอยู่ ผู้นำพิธีกรรมคนนี้เป็นคนที่เคยบวชเรียนเมื่อสมัยอยู่ในพม่า จึงได้รับการยกย่องจากชาวบ้านให้เป็น “หมอ” หรือผู้นำทางพิธีกรรมของชาวบ้าน

คำว่า หมอ ที่ชาวดาระอั้งได้ได้พูดถึง นอกจากจะเป็นผู้นำทางศาสนาแล้ว หมอในที่นี้ยังหมายถึง คนที่ประกอบพิธีกรรมในการรักษาภายในหมู่บ้านอีกด้วย ปัจจุบันชาวดาระอั้งในกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธบางคนยังคงให้ หมอ ภายในหมู่บ้านเป็นคนรักษาอยู่ แต่จะให้รักษาต่อเมื่อรับประทานยาแผนปัจจุบันแล้วไม่หาย

“เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมีคนมารักษาแล้ว เพราะอะไรก็ไปโรงพยาบาลกันหมด

แต่ก็มีบางคนที่กินยาไม่หาย ก็มาให้ช่วยดูให้ และเราก็ช่วงให้หาย”

(นายเกรียง เตมี (นามสมมุติ) 2550)

วิธีการรักษาของหมอกคนนี้คือ การสวดมนต์ และเอาไม้เกล็ดในส่วนของร่างกายที่เจ็บปวด หรือที่ไม่สบาย หมอได้เล่าว่า บดสวดมนต์นี้คือ บทสวดมนต์ที่เรียนมาเมื่อสมัยบวชเรียน

ในพม่า เป็นทศสวดที่ใช้ในการรักษาได้ทุกโรค เมื่อชาวบ้านจะมาให้การรักษาจะต้องเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน และเงินบาทสองบาท ในการรักษา

หมอคนนี้ยังเป็นคนประกอบพิธีกรรมในการเปิด-ปิดประตูผี ที่เป็นความเชื่อของชาวคาระอั้ง ในการไหว้ผีของหมู่บ้านเป็นเวลา 2 วัน ในช่วงเวลาดังกล่าวไม่สามารถให้คนเข้าหรือออกจากหมู่บ้านได้ แต่พิธีกรรมดังกล่าวปัจจุบันได้รับการอนุโลมให้คนภายนอกเข้ามาชมได้ และไม่ต้องค้างคืน 2 คืนเหมือนในอดีตแต่จะต้องทำการบอกกล่าวให้ผีเจ้าเมืองได้รู้ก่อนที่จะเข้าหรือออกหมู่บ้าน

ในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2548 พิธีกรรมในความเชื่อเรื่องผีของชาวคาระอั้งปรากฏชัดเจนมากขึ้น เพราะไม่มีวัดภายในชุมชน และเมื่อถูกจับกุมชาวบ้านไม่ทราบว่าจะไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนทำให้การไหว้ผีเจ้าเมือง กลายเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจที่สำคัญของชาวคาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกในช่วงเวลานั้น

ในปีพ.ศ. 2549 หมู่บ้านปางแดงนอกจึงได้ตั้งวัดดาวสนธยาขึ้น ชาวบ้านได้สร้างวัดอย่างเรียบง่าย ชาวบ้านหลายคนเล่าว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับวัดเดิมเมื่อสมัยที่พวกเขาอาศัยอยู่ในพม่า เป็นวัดที่สร้างขึ้นจากไม้ไผ่ และมีที่กระโจมที่ปลูกไผ่เป็นที่นอนของพระภิกษุเท่านั้น

วัดดาวสนธยา เป็นชื่อวัดที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนตั้งให้ชาวคาระอั้ง วัดแห่งนี้ไม่มีชื่อที่เป็นภาษาคาระอั้งเอง และมีพระจำพรรษาอยู่ภายในวัด 4 รูป เป็นพระผู้ใหญ่ 1 รูป เป็นคนพื้นราบที่ขึ้นมาจำพรรษา และมีพระและเณรชาวคาระอั้งจำพรรษาอีก 3 รูป

ชาวคาระอั้งได้สร้างวัดดาวสนธยาขึ้นภายในพื้นที่สุสานของชาวคาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ บทบาทของวัดดาวสนธยาไม่ต่างกับวัดอื่น ๆ ของศาสนาพุทธที่ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นที่พึ่งทางจิตใจ และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชุมชน ในช่วงเวลาแรกที่วัดดาวสนธยาได้เกิดขึ้น ชาวคาระอั้งยังคงมองว่าวัดเหมือนเป็นสิ่งใหม่ และไม่กล้าเข้าไป แต่เมื่อมีพระ และเณร ชาวคาระอั้งภายในหมู่บ้านเป็นคนบวชเรียน ชาวบ้านก็ให้ความสำคัญกับวัดมากยิ่งขึ้น สังเกตได้จากในทุกวันอาทิตย์ของทุกวันชาวบ้านจะมาวัดเพื่อปิดกวาดวัด และมาฟังธรรมที่วัดแห่งนี้

เป็นที่น่าสนใจว่าพระวัดนี้ไม่เคยบิณฑบาตร แต่ชาวบ้านจะนำอาหารมาถวายเองที่วัด ซึ่งชาวบ้านก็บอกกับผู้ที่ศึกษาว่า ในสมัยที่อยู่ในประเทศพม่าพระก็ต้องบิณฑบาตรเหมือนกับทั่ว ๆ ไป แต่ชาวบ้านเล่าว่า เป็นเพราะวัดอยู่ไม่ไกลจากบ้านชาวบ้านจึงเป็นคนนำเอาอาหารไปถวายที่วัดเอง แต่ชาวบ้านบางคนก็บอกว่า เพราะพวกเขาต้องออกไปรับจ้างภายนอกหมู่บ้านตั้งแต่ตอนเช้า ทำให้พวกเขาต้องเตรียมอาหารเช้า และอาหารกลางวัน เพื่อนำติดตัวไปรับประทาน ทำให้ชาวบ้านไม่มีเวลาออกมาดักบาตร ดังนั้นเมื่อชาวบ้านจะดักบาตรก็จะนำอาหารไปถวายที่วัดเอง

เมื่อชาวดาระอั้งมีวัดเกิดขึ้นภายในชุมชนก็ไม่ได้ทำให้ความเชื่อเรื่องผีหมดไป แต่ความเชื่อเรื่องผี กับความเชื่อเรื่องพุทธกลับมายุบรวมกันอีกครั้งหนึ่ง เพราะผู้ศึกษาได้พบเห็นหอเสี้ยววัดที่ชาวบ้านจะต้องไหว้เจ้าที่เจ้าทางภายในวัดก่อนที่จะประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา

ผู้ศึกษาดังข้อสังเกตว่า ความเป็นผีของชาวดาระอั้งได้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อชาวบ้านได้ลงมือเพาะปลูกพืชเชิงเศรษฐกิจ ชาวดาระอั้งจะคาดหวังให้ผลผลิตของเขาออกมาให้เยอะที่สุด ชาวบ้านเลยทำการไหว้ผีเจ้าที่เจ้าทางก่อนการเพาะปลูกทุกครั้ง เพราะเชื่อว่าผีเหล่านี้จะช่วยดูแลพืชผลที่เพาะปลูกไว้ และทำให้ผลผลิตที่ได้มีจำนวนเยอะกว่าเดิม แต่สิ่งที่ชาวบ้านได้ขอพรจากพระ คือขอให้ผลผลิตที่ได้ขายได้ในราคาที่ดี ผู้ศึกษาเชื่อว่าเรื่องดังกล่าวได้สะท้อนระบบวิถีคิดของชาวดาระอั้งระหว่างความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อเรื่องพุทธ ชาวบ้านสามารถแยกแยะความแตกต่างทั้งสองด้านได้ว่าพรข้อไหนสามารถขอที่ใครได้ แต่เมื่อมีใครกล่าวหาว่าพวกเขานับถือผี พวกเขาจะบอกว่าพวกเขาเป็นพุทธ นับถือศาสนาพุทธ

ในช่วงเวลาที่ชาวบ้านถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ในช่วงเวลานั้นชาวบ้านยังไม่มีวัดเป็นของตัวเอง การมีวัดของชาวดาระอั้งจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการแสดงความเป็นชุมชน และความเชื่อในพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับคนไทย ถึงแม้ว่าความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวดาระอั้งจะเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กัน แต่ในการนำเสนอตัวเองของความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งได้เลือกที่จะนำเสนอความเป็นพระพุทธศาสนาออกมา เพราะเป็นสิ่งที่สามารถสร้างอำนาจในการต่อรองได้มากที่สุด ผู้ศึกษาจะยกตัวอย่างให้เห็นเรื่องการทอดผ้าป่าที่วัดดาวสนธยา การทอดผ้าป่าเป็นการจัดขึ้นของกลุ่มคนภายนอกหมู่บ้านเข้ามาจัดงานทอดผ้าป่า การดึงคนจากภายนอกขึ้นมา และเชื่อมความเป็นพวกเดียวกันไว้ด้วยพระพุทธศาสนา ทำให้ชาวดาระอั้งรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากคนไทย และเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นคนไทย แต่พวกเขาเป็นคนไทยที่เป็นกลุ่มดาระอั้ง

ความเป็นดาระอั้งกับการกลายเป็นสินค้าในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวได้เข้ามาเป็นแหล่งรายได้สำคัญของชาวเขาหลาย ๆ กลุ่มทางภาคเหนือ บริเวณหมู่บ้านปางแดงนอกก็เช่นเดียวกัน หมู่บ้านแม่นาจอ น หมู่บ้านห้วยปง หมู่บ้านปางแดงใน ได้มีการปรับเปลี่ยนชุมชนของตัวเองให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่แวะเข้ามาท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะเปิดโฮมสเตย์ของหมู่บ้านขึ้น ชาวบ้านผู้ชายกลายเป็นควานช้าง ผู้หญิงกลายเป็นแม่ค้า การท่องเที่ยวจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธหมู่บ้านปางแดงนอก

เมื่อเดินเท้าเข้าไปภายในหมู่บ้านปางแดงนอก กลุ่มศาสนาพุทธ สิ่งแรกที่ได้เห็นคือแผงลอยของแม่ค้าที่นำสินค้าประเภทหัตถกรรมมาจำหน่าย สินค้าหลายชิ้นไม่ใช่สินค้าที่ชาวคาระอั้งผลิตขึ้นมาเองแต่ซื้อมาจากนายค่อ เช่น ที่ใส่ขวดน้ำ ไม้แกะสลักชิ้นเล็ก ๆ เครื่องเงินที่ทำจากเหรียญบาท แต่ก็มีสินค้าบางอย่างที่ชาวคาระอั้งผลิตเอง เช่น ยาม ผ้าทอ เป็นต้น

สินค้าเหล่านี้จำนวนมากไม่ใช่สินค้าที่ถูกสร้างขึ้นจากความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง เพราะเป็นสินค้าที่พวกเขาได้รับขึ้นมาขายอีกทอดหนึ่ง มีลักษณะคล้าย ๆ กับสินค้าของม้งคอยบูยที่กลายเป็นสินค้าที่คนทั่วไปมองว่าเป็นสินค้าของชาวเขา แต่ไม่อาจเข้าใจสัญลักษณ์ของสินค้าว่าเป็นของใคร เผ่าอะไร ชาวบ้านก็ได้แย้งว่าสินค้าบางอย่างของเขาเป็นสินค้าที่พวกเขาทำเอง แต่พวกเขาไม่สามารถทำได้เยอะจึงต้องรับจากที่อื่นมาขาย สินค้าที่ชาวคาระอั้งผลิตเองจะมีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดอื่น เช่น ยาม ชิ่น ชาวคาระอั้งได้ให้ข้อสังเกตว่าสินค้าที่พวกเขาผลิตเองนั้นส่วนมากจะเน้นสีแดงเป็นหลัก

หนองห่อง เป็นสายคาดเอวผู้หญิงชาวคาระอั้งเป็นเครื่องประดับสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง หนองห่องเป็นเครื่องประดับที่ทำขึ้นมาจากเงิน หรือไม้ที่คัดและแช่น้ำยาให้คงรูปกลมไว้ ชาวคาระอั้งเล่าว่าหนองหรือห่อง คือทรัพย์สินมีค่า ชาวคาระอั้งได้นำเงิน มาหลอมตีเป็นวงกลมคล้ายเข็มขัดคล้องเอวผู้หญิงเอาไว้ ตลอดจนมีเรื่องเล่าที่สะท้อนให้เห็นว่า หนองห่องเป็นสัญลักษณ์ของลูกหลานนางฟ้า ในนิทานที่กล่าวถึงการกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง

ชาวคาระอั้งไม่ได้วางหนองห่องจำหน่ายโดยตรง แต่ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาถาม และขอซื้อ ทำให้มีหลายคนเมื่อตกลงราคากันได้ก็ขายไป ทำให้ปัจจุบันคาระอั้งส่วนมากจึงมีแต่หนองห่อง ที่ทำจากไม้เท่านั้น

การเข้ามาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของชาวคาระอั้ง ไม่ได้เข้ามาในลักษณะของสินค้าทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่ซื้อของคาระอั้งก็กลายเป็นสิ่งที่ดึงดูดสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาภายในหมู่บ้าน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนไม่มากนักในเมืองไทย ชื่อของกลุ่มจึงถูกนำเสนอด้วยความแปลกอยู่ตลอดเวลา

การที่ชาวคาระอั้งกลุ่มนับถือศาสนาพุทธได้เปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมภายในหมู่บ้าน และถ้านักท่องเที่ยวคนไหนอยากจะพักค้างคืนที่บ้านคาระอั้งแห่งนี้ก็สามารถทำได้ ชาวบ้านจะหาบ้านพักให้โดยที่หมู่บ้านแห่งนี้ไม่มี Home stay จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวได้เข้าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญช่องทางหนึ่งภายในชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอก

พื้นที่ของการท่องเที่ยวไม่ได้เป็นเพียงแหล่งรายได้ที่สำคัญอย่างเดียว แต่เป็นพื้นที่ที่ชาวคาระอั้งสามารถจะนำเสนอความเดือดร้อนที่พวกเขาได้พบเจอจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ในปี

พ.ศ. 2548 ชาวคาระฮังกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธได้สร้างศาลาหนึ่ง และได้มีการแสดงประวัติของชุมชน ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นภายหลังการจับกุมของเจ้าหน้าที่ในปี พ.ศ. 2541 ต่อมาชาวบ้านได้รื้อพื้นที่จัดแสดงออกไปและได้สร้างบ้านเพื่ออยู่อาศัยแทน

ปัจจุบันหมู่บ้านปางแดงนอกกลุ่มศาสนาพุทธมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาตลอดทั้งปี และกลุ่มผู้จัดทัวร์ก็ได้บอกกล่าวถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านต่อนักท่องเที่ยว ให้ทราบถึงความเดือดร้อนที่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ความยากจน ทำให้นักท่องเที่ยวเมื่อแวะผ่านเข้ามาภายในหมู่บ้านจึงได้ซื้อขนมแจกเด็ก ๆ และ ช่วยอุดหนุนซื้อสินค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ

การท่องเที่ยวที่หมู่บ้านปางแดงนอกยังไม่ได้รับการยอมรับจากส่วนของอำเภอเชียงดาว เนื่องจากชุมชนดังกล่าวตั้งอยู่ภายในพื้นที่เขตป่าสงวน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยวมากนัก นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนมากจะมาเพราะซื้อทัวร์จากในตัวเมืองเชียงใหม่ เป็นทัวร์ป่า ที่นักท่องเที่ยวคิดว่าเป็นการพจญภัยที่น่าตื่นเต้น การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในพื้นที่ของกลุ่มคาระฮังที่นับถือศาสนาพุทธ ด้านหนึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ชาวคาระฮังสามารถทำให้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังกลายเป็นสินค้าในการท่องเที่ยว สินค้าของคาระฮังมีลักษณะคล้ายคลึงกับสินค้าชาวเขาทั่ว ๆ ไป อีกด้านหนึ่งการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ที่ช่วยในการนำเสนอความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสงสาร และยอมที่จะช่วยเหลือโดยการอุดหนุนสินค้าของคาระฮัง แต่อย่างไรก็ตามเพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าสงวน หมู่บ้านปางแดงนอกจึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากอำเภอให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ แต่ก็มีนักท่องเที่ยวต่างชาติแวะเวียนกันเข้ามาท่องเที่ยวเป็นประจำตลอดทั้งปี

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มคาระฮังหมู่บ้านปางแดงนอก ยังมีการปรับเปลี่ยนของคาระฮังอีกกลุ่มหนึ่ง คือกลุ่มคาระฮังที่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งมีลักษณะสำคัญในการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ดังต่อไปนี้

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮัง กลุ่มศาสนาคริสต์

กลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังที่นับถือศาสนาคริสต์ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกมีอยู่ประมาณ 100 คน ชาวคาระฮังกลุ่มนี้เมื่อมีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ตามชาวลีซู เจ้าของที่ดินที่ชาวคาระฮังอาศัยอยู่

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวคาระฮังกลุ่มนี้เป็นการสร้างขึ้นใหม่ ไม่เหมือนกับกลุ่มคาระฮังที่นับถือศาสนาพุทธที่ส่วนมากได้นำเอาความเป็นคาระฮังในพม่ามาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นคาระฮังของหมู่บ้านปางแดงนอก

ชาวคาระฮังกลุ่มนี้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ การนับถือศาสนาคริสต์ของชาวคาระฮังกลุ่มนี้ในการแสดงออกทางพิธีกรรมอาจมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มชาวเขากลุ่มอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาคริสต์ในประเทศไทย แต่การมานับถือศาสนาคริสต์ของกลุ่มคาระฮังในช่วงเวลาแรกนั้นไม่ใช่การมานับถือศาสนาคริสต์ด้วยความศรัทธาต่อตัวพระเยซู แต่เป็นเพราะไม่มีที่อยู่อาศัยทำให้ชาวคาระฮังต้องเปลี่ยนแปลงศาสนา ทำให้กลายเป็นศาสนาคริสต์ในลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์คาระฮัง

ศาสนาคริสต์ กับความเป็นคาระฮังหมู่บ้านปางแดงนอก

การเลือกนับถือศาสนาคริสต์ของชาวคาระฮังทำให้ต้องยกเลิกพิธีกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และความเชื่อเรื่องผี ที่เคยเป็นกรอบวิธีคิดสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวคาระฮัง ทำให้หมู่บ้านคาระฮังกลุ่มศาสนาคริสต์จึงไม่มีใจบ้าน ที่เป็นสัญลักษณ์ใจกลางของชุมชน เพราะในทุกครั้งที่กลุ่มชาติพันธุ์คาระฮังตั้งบ้านเรือนชาวคาระฮังจะต้องตั้งใจบ้านก่อนเป็นอย่างแรกก่อนสร้างบ้านเป็นลักษณะความเชื่อเรื่องผีของชุมชน ดังนั้นชาวคาระฮังที่นับถือศาสนาคริสต์จึงถูกชาวคาระฮังกลุ่มศาสนาพุทธด้วยกันมองว่ากลุ่มคนเหล่านี้เหมือนไม่ใช่คาระฮัง

เมื่อชาวคาระฮังกลุ่มนี้ได้ยกเลิกพิธีกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ทำให้พิธีกรรมทุกอย่างกลายเป็นลักษณะทางศาสนาคริสต์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานศพ ตลอดจนได้มีวันสำคัญใหม่ ๆ ทางศาสนาคริสต์เข้ามาแทน เช่น วันคริสต์มาส วันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เป็นต้น

แต่ความเป็นคาระฮังยังคงหลงเหลือแฝงอยู่ในพิธีกรรมทุก ๆ อย่าง เช่น ในงานแต่งงาน ถึงแม้ว่ารูปแบบของงานแต่งงานมีการจัดแบบศาสนาคริสต์ แต่ก็ยังมีสินสอด และงานเลี้ยงเช่นเดียวกันการแต่งงานของคาระฮังที่นับถือศาสนาพุทธ ตลอดจนยังคงมีความเชื่อเรื่องชา ที่เชื่อว่าชาต้องเป็นสินสอดอย่างหนึ่งในงานแต่งงานของชาวคาระฮัง การแต่งงานของชาวคาระฮังยังคงต้องแต่งงานด้วยชุดประจำเผ่าของตัวเอง ไม่มีการใส่สูท หรือชุดแต่งงานเหมือนในเมือง และความเชื่อในการห้ามแต่งงานในช่วงเวลาเข้าพรรษา ก็ยังคงมีอยู่ถึงแม้ว่าจะสามารถแต่งงานได้เพราะเป็นศาสนาคริสต์ แต่ก็ไม่มีใครกล้าแต่ง และการแต่งงานส่วนมากของศาสนาคริสต์จะเป็นการแต่งงานกับคาระฮังกลุ่มศาสนาพุทธมากกว่าแต่งงานกับกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ ทำให้ถึงแม้ว่าจะสามารถแต่งงานได้ในช่วงเข้าพรรษาแต่ก็ไม่สามารถแต่งงานได้ เพราะแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามความเชื่อดังกล่าวอยู่

ตลอดช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านปางแดงนอกในช่วงปี พ.ศ. 2548-2550 ผู้ศึกษาไม่เคยเห็นชาวคาระฮังแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น และจะแต่งงานกันภายในกลุ่มซึ่งมาจากกันคนละหมู่บ้านเท่านั้น เพราะสถานภาพทางสังคมต่ำที่สุดในบางครั้งเมื่อมีหญิงสาวคาระฮังที่สวยงาม

ๆ ก็จะมีคนเมืองมาขอไปเป็นเมียน้อย ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่มีการขอร้องให้เกิดขึ้นและชาวบ้านทำได้เพียงแค่ต่อต้าน

งานศพของคาระฮังผู้ศึกษาไม่เคยได้เห็นเองจึงไม่ทราบว่ามีกระบวนการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับวิถีชีวิตอย่างไร แต่จากคำบอกเล่า ชาวคาระฮังยังคงใช้วิธีการเผา ไม่ใช้การฝังอย่างเช่นศาสนาคริสต์ ชาวคาระฮังจะเก็บศพของผู้เสียชีวิตไว้ไม่นานและจะเผาภายใน 1-2 วันหลังจากเสียชีวิต สุสานของหมู่บ้านจึงเป็นพื้นที่ของกลุ่มคาระฮังทั้งสองศาสนาใช้ร่วมกัน ถึงแม้ว่าปัจจุบันพื้นที่บางส่วนได้กลายเป็นวัดดาวสนธยา แต่ก็ไม่ได้สร้างความขัดแย้งในการใช้พื้นที่ของชาวบ้านทั้งสองกลุ่ม

ถึงแม้ว่าเมื่อชาวคาระฮังมานับถือศาสนาคริสต์แล้วก็ตามความเชื่อเรื่องผีก็ยังคงมีอยู่ แต่ไม่สามารถปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนแต่ก็ยังคงมีอยู่ในระบบคิด ดังที่กล่าวมาแล้ว เมื่อชาวบ้านได้หันมาเพาะปลูกพืชเชิงพาณิชย์ ชาวคาระฮังกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ก็มีความต้องการให้ผลผลิตของเขาส่งออกเหมือนกัน ชาวบ้านก็ได้จัดรูปปกดินเพื่อขอให้ผลผลิตดี ด้วยความสนิทกันผู้ศึกษาเลยถามว่าไม่ไปขอพระเยซูหรือ เขาตอบกลับทันทีว่านั่นก็ผีเหมือนกัน ขอที่ไหนก็เหมือนกันแหละ ผมเลยถามต่อว่าแล้วพระพุทธรูปเจ้าใช้ผีอะไรล่ะ เขาก็เงียบยืม ๆ ไม่ได้ตอบอะไร

ความเชื่อของผียังคงอยู่ในกลุ่มคาระฮังกลุ่มนี้ ถึงแม้ว่าคริสต์ศาสนาจะปฏิเสธความเชื่อเรื่องผี แต่เมื่อผู้ศึกษาไปงานวันคริสต์มาสกับชาวคาระฮังที่หมู่บ้านอื่น ชาวคาระฮังผู้ชายเวลาจะไปเข้าห้องน้ำในป่า พวกเขาจะต้องขอเจ้าที่เจ้าทาง ถึงแม้ว่าชาวคาระฮังจะบอกว่าพวกเขาไม่เชื่อเรื่องนี้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติพวกเขายังคงมีความเชื่อเรื่องผีในระบบความคิดอยู่ในการดำเนินชีวิต

แต่ความเป็นพุทธได้ถูกตัดหายออกไปโดยที่ไม่เห็นเลยว่ากลุ่มคนเหล่านี้เคยนับถือศาสนาพุทธ เพราะไม่มีการสวดมนต์ การไหว้พระ หรือพนมมือ อาจเป็นเพราะหน้าที่ของความเป็นพุทธ และคริสต์สามารถซ้อนลงในวิถีชีวิตของชาวคาระฮังได้อย่างพอดี ประกอบกับความเข้มงวดของผู้นำทางศาสนา การแสดงลักษณะของทางพุทธจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ในชุมชนคริสต์ศาสนาแห่งนี้

เมื่อเกิดการจับกุมขึ้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก ในบันทึกการจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้บันทึกว่าชาวคาระฮังกลุ่มนี้นับถือศาสนาพุทธกันทั้งกลุ่มบ้าน แต่เหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ที่คิดว่าชาวบ้านที่พวกเขาจับกุมทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ทั้ง ๆ ที่มีโบสถ์ตั้งอยู่ให้เห็นภายในหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าชาวบ้านได้บอกว่าพวกเขานับถือศาสนาคริสต์แต่สิ่งที่เจ้าหน้าที่บันทึกกลับเป็นศาสนาพุทธ

การปรับเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ของชาวคาระฮัง ไม่ได้เป็นการต่อรองกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้โดยตรง แต่สามารถทำให้พวกเขาสามารถตั้งบ้านเรือนภายในหมู่บ้านได้ และที่ดินที่พวกเขาตั้งหมู่บ้านเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 ทำให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่สามารถจับกุมข้อหาบุกรุก

รุกพื้นที่ป่าสงวนได้ แต่เมื่อเกิดการจับกุมในแต่ละครั้งชาวบ้านหมู่บ้านนี้ก็กลับถูกจับกุมไปด้วยทุกครั้ง ถึงแม้ว่าเจ้าของที่ดินชาวลีซุได้นำเอกสารดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ดูเพื่อแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ตรงนี้ไม่ใช่พื้นที่ป่า แต่เจ้าหน้าที่ไม่ฟังและบอกให้ไปนำเสนอกับศาล และเมื่อขึ้นศาล ผู้พิพากษา ก็พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดจริงเพราะไม่ได้แสดงหลักฐานให้เจ้าหน้าที่เห็นในชั้นจับกุม สุดท้ายก็ถูกลงโทษตามกฎหมาย

จะเห็นได้ว่า การนับถือศาสนาคริสต์ของชาวดาระอั้งเกิดขึ้นเพราะชาวดาระอั้งไม่สามารถตั้งบ้านในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกได้ จึงปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเองมานับถือศาสนาคริสต์แทน การเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ของชาวดาระอั้งได้ทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาพุทธหายไป แต่ความเชื่อเรื่องผียังคงแฝงอยู่ในความคิดของชาวดาระอั้งกลุ่มนี้ และถึงแม้พื้นที่แห่งนี้จะมีใบเอกสารสิทธิ แต่ด้วยความเป็นกลุ่มคนชายขอบในแผ่นดินไทยชาวบ้านกลุ่มนี้จึงถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุม แต่อย่างไรก็ตามชาวลีซุที่เป็นผู้นำหมู่บ้านได้นำชุมชนแห่งนี้เข้าร่วมโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่ไม่มีปัญหาและเป็นชุมชนที่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่

โครงการพัฒนาชุมชนของสภาคริสตจักรกับความเป็นชุมชนดาระอั้งที่กลุ่มศาสนาคริสต์

เมื่อชาวดาระอั้งได้หันมานับถือศาสนาคริสต์ ชุมชนดาระอั้งแห่งนี้จึงการเป็นแหล่งโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาอ้างว่าเป็นการพัฒนาชุมชน โครงการที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านปางแดงนอกส่วนมากเป็นโครงการที่มาจากสภาคริสตจักรในประเทศไทย และมีเพียงบางโครงการเท่านั้นที่ร่วมมือทำกับทางราชการ

เมื่อชาวดาระอั้งได้หันมานับถือศาสนาคริสต์ทำให้พวกเขาต้องทำกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างที่พวกเขาไม่เคยทำมาก่อน เช่น การร้องเพลง การรับประทานอาหารร่วมกัน แลกเปลี่ยนพูดคุยบทพระธรรม กิจกรรมสันทนาการ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวดาระอั้งจะต้องมาปรับตัวเองใหม่เพื่อให้มีความเชื่อต่อกิจกรรมการศาสนาคริสต์

โครงการที่สำคัญของสภาคริสตจักรภายในจังหวัดเชียงใหม่ คือโครงการพัฒนาชุมชนเป็นโครงการที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อชุมชน และต่อกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งเอง เพราะในวัตถุประสงค์ของโครงการได้เน้นการจัดการหมู่บ้านให้มีความสะอาด ปราศจากยาเสพติด การพนัน ทำให้ภายในพื้นที่หมู่บ้านกลุ่มศาสนาคริสต์ได้กลายเป็นพื้นที่ที่ห้ามให้ชาวบ้านสูบบุหรี่ กินเหล้า และห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด

ความเดือดดาลของผู้นำหมู่บ้านได้ทำให้ชาวคาระอังกุ่มนี้เกิดความกลัว และไม่กล้าที่จะยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ชาวบ้านมักจะนึกถึงเหตุการณ์หนึ่งที่เคยเกิดขึ้นเมื่อมีชาวคาระอังกคนหนึ่งกำลังเสพยาบ้าอยู่ในบ้านภายในหมู่บ้านกลุ่มศาสนาคริสต์ พ่อเลี้ยงได้ไปเรียกตำรวจมาจับ ชาวบ้านเล่าถึงเหตุการณ์นี้อย่างตื่นเต้น ตำรวจจับประตูป้านพัง เอาปืนจอบอกให้ชาวคาระอังกคนนั้นมอบตัว ก่อนเรื่องนี้จะจบลงชาวคาระอังกทุกคนได้บอกว่าพ่อเลี้ยงทำได้ถูกต้องแล้ว

ชาวคาระอังกกลุ่มศาสนาคริสต์เลือกที่จะไม่ทำตัวให้เป็นปัญหากับพ่อเลี้ยง แต่ในอีกด้านหนึ่งพวกเขาก็ไม่สามารถทิ้งความเป็นตัวตนของพวกเขาได้แต่ชาวคาระอังกหลายคนก็เลือกที่จะยุ่งเกี่ยวแต่เป็นการยุ่งเกี่ยวภายนอกหมู่บ้าน เช่น ออกไปกินเหล้าที่ร้านขายของชำกลุ่มบ้านคาระอังกพุทธ หรือบางครั้งก็กลับไปเยี่ยมญาติที่หมู่บ้านนอกแล้ก็ไปหาเหล้าป่าเหล้าดอยกิน เป็นต้น

โครงการพัฒนาชุมชนของคาระอังกที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การทำความสะอาดชุมชน ซึ่งชาวบ้านจะพากันในตอนเช้าอาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง ตามที่พ่อเลี้ยงเป็นคนบอก กิจกรรมดังกล่าวเป็นการกวาดใบไม้ เก็บขยะ ถอนหญ้า เมื่อเด็ก ๆ เหล่านี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทำให้เด็ก ๆ หลายคนไปโรงเรียนไม่ทัน พอไปถึงโรงเรียนแล้วจึงถูกครูทำโทษแล้วทำให้ไม่อยากไปโรงเรียนตามมา

ผู้ศึกษาสังเกตว่าความสะอาดของชุมชนของชาวคาระอังกกลุ่มศาสนาคริสต์มักถูกนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มศาสนาพุทธ เพราะชุมชนศาสนาพุทธเป็นชุมชนที่แออัดทำให้เป็นชุมชนที่สกปรก มีขยะเยอะ ทำให้ชาวบ้านชาวคาระอังกกลุ่มศาสนาคริสต์เชื่อว่าชุมชนของตนเองมีการพัฒนา ในตรงกันข้ามเมื่อเด็ก ๆ กำลังทำการพัฒนาชุมชน หรือเก็บขยะ เด็ก ๆ จากกลุ่มศาสนาพุทธกำลังเดินไปโรงเรียนและผ่านหน้าหมู่บ้าน เด็ก ๆ กลุ่มศาสนาคริสต์จะอายุที่ต้องมาเก็บขยะและไม่เข้าใจว่าทำไมไปทำไม จนมีเด็ก ๆ บางคนถึงกับมาถามผู้ศึกษาว่าพัฒนาคืออะไร ทำไมไปทำไม ทำไปได้ อะไร

การเชื่อมโยงกับสภาคริสตจักรของชุมชน ทำให้พื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่ที่ถูกรังสรรค์ในโครงการพัฒนาของคริสตจักร ทำให้มีทุนการศึกษา สินค้าบริจาด และเงินช่วยเหลือเข้ามาภายในหมู่บ้านปางแดงนอก

ในทุกวันอาทิตย์ชาวคาระอังกกลุ่มนี้จะมีการเข้าโบสถ์ในทั้งวัน 3 เวลา เกือบทุกอาทิตย์ก็จะมีกลุ่มคริสตจักรกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาเยี่ยมเยียนภายในหมู่บ้าน มีทั้งกลุ่มผู้นำทางศาสนาของชาวเขาเผ่าอื่นที่เข้ามาเยี่ยมชม หรือกลุ่มสภาคริสตจักรจากต่างประเทศ และส่วนมากเป็นหมอสอนศาสนาที่มาจากจากประเทศฟิลิปปินส์

หมอสอนศาสนาเหล่านี้นอกจากมอบเงินช่วยเหลือ และของบริจาด ในบางครั้งก็จะมีมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนเพื่อเข้าไปเรียนที่ตัวอำเภอเชียงดาว ทำให้เด็ก ๆ ชาวคาระอังกกลุ่ม

นี้มีโอกาสในการศึกษามากกว่ากลุ่มดาระอังกษานาพุทธ ปัจจุบันชาวลิซุได้สร้างบ้านพักที่อำเภอเชียงดาว เพื่อให้เด็ก ๆ ชาวดาระอังกลงไปเรียนในตัวอำเภอเชียงดาว มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนประจำ คือเด็ก ๆ จะสามารถกลับบ้านได้ 2 อาทิตย์ต่อหนึ่งครั้ง

พ่อแม่ชาวดาระอังกสามารถเลือกได้ว่าจะให้ลูกลงมาเรียนหรือไม่ก็ได้ ถ้าลงมาเรียนจะต้องจ่ายค่าเรียนเป็นข้าว 1 ถังต่อ 1 คน ต่อเทอม ปัจจุบันมีเด็ก ๆ ชาวดาระอังกลงมาเรียนประมาณ 30 คน แต่ก็มีพ่อแม่บางคนไม่ยอมให้ลูกมาเรียนเพราะยังคงไม่ยอมอยู่ห่างจากลูก ทำให้ปัจจุบันเมื่อเข้าไปในหมู่บ้านปางแดงนอกของกลุ่มศาสนาคริสต์จะเห็นกลุ่มเด็ก ๆ วิ่งเล่นภายในหมู่บ้านน้อยมาก เพราะมีเพียงเด็กที่ไม่ถึงวัยเรียน และเด็กที่พ่อแม่ไม่ยอมให้มาแค่ไม่กี่คนเท่านั้น

ความเป็นศาสนาคริสต์ของชาวดาระอังกได้เชื่อมโยงกับเครือข่ายทางคริสต์ศาสนา ทำให้ชาวดาระอังกหมู่บ้านปางแดงนอกกลายเป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาส และเป็นพื้นที่ในการช่วยเหลือของโครงการต่าง ๆ ของชาวคริสต์ในต่างประเทศ โครงการเหล่านี้ชาวลิซุที่เป็นผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้จัดทำขึ้น ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่า ชาวดาระอังกกลุ่มนี้จึงกลายเป็นคนที่รอรับความช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว และทำให้ภาวะความเป็นชายขอบของชาวดาระอังกกลับมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกต่อไปชาวดาระอังกจะมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร

เช่น โครงการให้เด็ก ๆ ชาวดาระอังกลงไปเรียนในตัวอำเภอ ในช่วงเวลาแรกก็มีกลุ่มองค์กรอิสระเข้ามาช่วยเหลือโดยบอกว่าจะโอนเงินให้เดือนละ 5,000 บาท เป็นจำนวน 6 เดือน และขอถ่ายรูปไปเพื่อเขียนโครงการ แต่ได้เงินจริง ๆ แค่เพียงเดือนแรกเท่านั้น และกลุ่มองค์กรอิสระนั้นก็หายไปติดต่อไม่ได้ ทำให้โครงการดังกล่าวเกือบจะต้องหายไป แต่ในเวลาต่อมาชาวลิซุสามารถหาเงินจากโครงการอื่นเข้ามาช่วย ทำให้ชาวดาระอังกสามารถเรียนภายในตัวอำเภอเชียงดาวต่อไปได้

เมื่อชาวดาระอังกกลุ่มนี้ถูกจับกุมในคดีบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ชาวบ้านกลุ่มนี้ถูกตอกย้ำให้เห็นว่าพวกเขาไม่ใช่นักที่ไม่มีสิทธิในสังคมไทย เป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาส ในการดำรงชีวิต ช่องว่างดังกล่าวได้ทำให้โครงการพัฒนาของคริสต์จักรเข้ามามีบทบาทในวิถีการดำเนินชีวิต โครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นสิ่งที่ชาวลิซุเชื่อว่าจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการต่อรองกับอำนาจรัฐ ถ้าชาวดาระอังกกลุ่มนี้ไม่มีปัญหาเรื่องยาเสพติด และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มบ้านกลุ่มนี้ก็จะไม่มีปัญหาต่อเจ้าหน้าที่รัฐ โครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ทำให้กลุ่มดาระอังกที่นับถือคริสต์มีความแตกต่างกับกลุ่มดาระอังกที่นับถือศาสนาพุทธมากขึ้น เพราะการได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มคริสต์จักรอยู่ตลอดเวลาทั้งด้านของบริจาค และทุนการศึกษาทำให้ชาวดาระอังกกลุ่มนี้กลายเป็นกลุ่มคนที่รอรับความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา การรื้อฟื้นหรือสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นดาระอังกจึงไม่แสดงออกมาให้เห็น เช่น ในเรื่องการท่องเที่ยว การแสดง หรือดนตรี ทำให้เห็นว่าความเป็นดาระอังกจากพมาของดาระอังกกลุ่มนี้จึง

ค่อย ๆ จางหายไป และกลายเป็นกลุ่มชาวเขาที่ขาดโอกาสในการดำรงชีวิตแทน

สรุปการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของดาระอั้งใน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ และกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ การจัดการทรัพยากรป่าจึงเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้ง ความแตกต่างของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทั้งสองกลุ่ม คือ

การสร้างอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ มีการนำอัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งในประเทศพม่า มาเป็นแบบอย่างในการนำเสนอตัวเองในพื้นที่หมู่บ้านปางแดงนอก ลักษณะของการปรับเปลี่ยนจึงเป็นลักษณะของการรื้อฟื้นทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นบ้านพักแบบ Long house ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อทางศาสนาพุทธ และการสร้างใหม่ของวัฒนธรรมบางอย่างที่สามารถใช้ในการต่อรองกับเจ้าหน้าที่ป่าไม่ได้ เช่น การสร้างฝายปะหล่อง การนำเสนออัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งในฐานะสินค้าของการท่องเที่ยว ทำให้ชาวดาระอั้งมีลักษณะการปรับเปลี่ยนของอัตลักษณ์ที่หลากหลาย และมีความยืดหยุ่นในการนำเสนอ คือชาวดาระอั้งสามารถเลือกที่จะนำเสนออัตลักษณ์อย่างนี้กับใคร เพื่ออะไร เช่นชาวดาระอั้งได้นำเสนอตัวเองว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ช่วยอนุรักษ์ป่า ช่วยอนุรักษ์ต้นน้ำปิง เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐมองพวกเขาในลักษณะที่ดี แต่กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ได้มองว่าทำไปทำไมเดี๋ยวน้ำป่าก็มาเดี๋ยวก็พัง แต่ในทางตรงกันข้ามพวกเขากลับนำเสนอว่าพวกเขาเป็นชาวบ้านที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐรังแก มีความเป็นอยู่ที่ยากจน เป็นชุมชนแออัด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอุดหนุนสินค้าของพวกเขา

แต่กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ ต้องมาเริ่มปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของพวกเขาใหม่ ต้องตัดเอาความเป็นพุทธ และฝี้ออกจากวิถีชีวิต การแสดงออกของความเชื่อเรื่องผีจึงกลายเป็นการแสดงออกของความเชื่อในระดับบุคคลเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการแสดงออกจะต้องหลบซ่อนไม่สามารถทำภายในหมู่บ้านได้ ความเป็นคริสต์ของชาวดาระอั้งกลุ่มนี้จึงต้องมีการสร้างใหม่ของความเป็นดาระอั้งเกือบทั้งหมด มีเพียงบางอย่างเท่านั้นที่ยังคงแสดงให้เห็นว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง เช่นภาษา เครื่องแต่งกาย ความเป็นดาระอั้งในพิธีกรรมแต่งงาน งานศพ เป็นต้น ประกอบกับชาวบ้านกลุ่มนี้ได้กลายเป็นชาวบ้านในโครงการพัฒนาของสภาคริสตจักรทำให้หมู่บ้านแห่งนี้มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รักษาความสะอาดของชุมชน ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ถูกนำเสนอแทนด้วยภาพความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และพร้อมให้ความร่วมมือกับรัฐในฐานะประชากรส่วนหนึ่งของประเทศไทย

ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าได้ทำให้การดำเนินชีวิตของชาวดาระอั้งมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังคงมีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่ทำให้เห็นว่าชาวดาระอั้งทั้งสองกลุ่มนี้เคยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเดียวกัน คือ ภาษา เครื่องแต่งกาย ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งทั้งสองกลุ่มจึงยังไม่แยกออกจากกัน ชาวดาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์เรียกตัวเองว่า ดาระอั้งหรือปะหล่อง แต่ชาวดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธเรียกว่า ดาระอั้งพุทธหรือ ปะหล่องพุทธอยู่ตลอดเวลา

ความรู้สึกรักของดาระอั้งกลุ่มคริสต์ยังคงเรียกดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธเป็นเสมือนพวกเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกทางศาสนา แต่กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธได้ขีดเส้นแบ่งทางศาสนาเอาไว้อยู่ตลอดเวลาว่าพวกนี้คือดาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ แต่เมื่อถึงเหตุการณ์สำคัญที่ต้องขอความช่วยเหลือจากกลุ่มบ้านดาระอั้งพุทธ ชาวบ้านก็ยินดีให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ เช่น การจัดงานคริสต์มาสที่หมู่บ้านปางแดงนอก ชาวเขาจากหมู่บ้านอื่นจะมาร่วมงานเป็นจำนวนมากทำให้ที่นอนไม่เพียงพอ ทำให้ชาวดาระอั้งคริสต์ไปขอความช่วยเหลือจากกลุ่มดาระอั้งพุทธในการขอฝากคนไปนอนด้วย ชาวดาระอั้งกลุ่มพุทธก็ยินดีที่จะให้การช่วยเหลือ ตลอดจนวันงานก็ยังเข้ามาเที่ยวชม และรับประทานอาหารด้วยกันภายในหมู่บ้าน

ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าได้ทำให้เกิดการใช้พื้นที่ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกอย่างจำกัด ชาวบ้านไม่สามารถบุกเบิกพื้นที่หมู่บ้านเพิ่มเติมได้ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งในการต่อรองทรัพยากรป่าภายในชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอกจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มดาระอั้งทั้งสองกลุ่ม การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของพวกเขาเป็นลักษณะโอนอ่อนให้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ และแสดงให้เห็นว่าพวกเขาไม่ใช่กลุ่มคนที่ก่อให้เกิดปัญหาภายในชุมชน ไม่ใช่คนบุกรุกทำลายป่า การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของพวกเขาจึงเป็นการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ โดยวิธีที่แตกต่างกันของกลุ่มดาระอั้งทั้งสองกลุ่มแต่เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน คือพวกเขาต้องการตั้งชุมชนในพื้นที่แห่งนี้ต่อไปในอนาคต

บทที่ 6

บทวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดะอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นผ่านคดีความที่เกิดขึ้นที่หมู่บ้านปางแดงนอกตลอดช่วงระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าได้เข้ามามีอิทธิพลในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งภายในหมู่บ้านปางแดงนอก ส่งผลให้ชาวดะอั้งได้มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย

ดังนั้นเนื้อหาบทนี้ จึงเป็นบทวิเคราะห์ของข้อค้นพบที่ได้จากงานศึกษาผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดะอั้ง หมู่บ้านปางแดงนอก จังหวัดเชียงใหม่ และข้อสรุปของผลการศึกษาในงานศึกษาครั้งนี้

ข้อค้นพบจากการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อค้นพบจากการศึกษา ในประเด็นที่สำคัญต่อการศึกษาในครั้งนี้ 2 ประเด็น คือ 1. ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่า และ 2. การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นดะอั้ง

ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย

ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรป่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับนโยบายของรัฐ ที่มีความลักลั่นกันในแต่ละช่วงเวลา ปัญหาความขัดแย้งได้พัฒนาจนทำให้เกิดปัญหาคดีความกับกลุ่มชาวบ้านหลายแห่ง ดังนั้นในส่วนนี้ผู้ศึกษาจึงวิเคราะห์นโยบายในการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย และ วิเคราะห์ปัญหาคดีความที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านปางแดงนอก

บทวิเคราะห์ : นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย

ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การจัดการทรัพยากรป่าได้อาศัยองค์ความรู้จากตะวันตกเป็นหลัก และความรู้ของตะวันตกได้มีจุดศูนย์กลางของอำนาจในระบบวิธีคิดทางวิทยาศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงได้มีการสร้างชุดของความรู้ขึ้น คือ “วิทยาศาสตร์ป่าไม้” (Scientific forestry)

(ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี 2548) และชุดของความรู้ชุดนี้ได้กลายเป็นความจริงทางสังคมที่รัฐนำไปปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรป่าในเกือบทุกพื้นที่

จะเห็นได้ว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ป่าไม้ได้พัฒนาขึ้นในช่วงสมัยจักรวรรดินิยม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ป่าไม้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแข่งขันทรัพยากรระหว่างชนพื้นเมือง และเจ้าอาณานิคม นอกเหนือจากการใช้กำลังทหารในการยึดครอง

ในช่วงหลังยุคอาณานิคม เมื่อรัฐชาติได้ถูกสถาปนาขึ้น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ป่าไม้ได้กลายเป็นเครื่องมือของรัฐชาติในการแข่งขันทรัพยากรของชุมชนหมู่บ้าน ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ป่าไม้เป็นความรู้ที่สำคัญในการสร้างกฎหมายของรัฐ จะเห็นได้ว่า ความรู้ดังกล่าวได้ถูกสถาปนาขึ้นให้กลายเป็นความจริงของรัฐเพื่อสร้างความชอบธรรมในการครอบครองทรัพยากร

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการทรัพยากรป่าจากประเทศตะวันตก ความรู้ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นจาก พระราชบัญญัติป่าไม้ที่ถูกรับบัญญัติขึ้นในปี พ.ศ. 2484 ซึ่งได้คัดลอกจากกฎหมายที่ดิน (Algerian Law) ของประเทศแอลจีเรียในการปกครองชาวอาณานิคมในประเทศอินโดนีเซียเมื่อปี ค.ศ. 1870 มีใจความสำคัญว่า “ที่ดินใดที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่ามีการถือครองให้เป็นทรัพย์สินของเจ้าอาณานิคม” ซึ่งกฎหมายในลักษณะอย่างนี้ไม่ปรากฏให้เห็นในทวีปยุโรป ซึ่งเป็นรัฐเจ้าอาณานิคม ตรงกันข้ามกับหลายประเทศในยุโรปได้ใช้กฎหมายป่าชุมชนมานานแล้ว (อานันท์ กาญจนพันธ์ 2544)

นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าของไทย มีมุมมองวิธีคิดในการจัดการทรัพยากรป่าที่แตกต่างกันตามความรู้ ที่ถูกสถาปนาให้กลายเป็นความจริงที่แตกต่างกันตามแต่ช่วงเวลา จะเห็นได้ว่าเมื่อกรมป่าไม้ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2439 สงครามการแข่งขันทรัพยากรของรัฐชาติได้เริ่มต้นขึ้น รัฐชาติส่วนกลางได้ทำการแข่งขันอำนาจในการจัดการทรัพยากรกับหัวเมืองต่าง ๆ ในเขตรัฐชาติโดยเฉพาะเขตพื้นที่ภาคเหนือที่มีป่าไม้เป็นจำนวนมาก

การรวมศูนย์ทางอำนาจของรัฐ ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นกับกลุ่มคนที่มีเดิมในหัวเมืองต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีกบฏเกิดขึ้นหลายกลุ่ม เช่น กบฏเงี้ยว เป็นต้น เมื่อการรวมศูนย์ทางอำนาจของรัฐสามารถทำได้สำเร็จ ทำให้รัฐไทยสามารถเปิดการเจรจาสัมปทานป่ากับกลุ่มนายทุนต่างชาติได้โดยตรงไม่ต้องผ่านเจ้าเมืองหัวเมืองต่าง ๆ ในช่วงเวลาเริ่มต้นของรัฐชาติ ป่าจึงเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญที่ก่อให้เกิดรายได้แก่รัฐ รัฐจึงต้องเข้าไปแข่งขันเอาจากกลุ่มผู้ดูแลหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อให้สิทธิอำนาจในการจัดการทรัพยากรทั้งหมดตกอยู่กับรัฐไทย

เมื่ออำนาจทั้งหมดในการบริหารทรัพยากรตกอยู่กับรัฐ รัฐจึงได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรป่า แต่กฎหมายในการจัดการทรัพยากรป่าของไทยมีลักษณะเป็นกฎหมายแบบอำนาจนิยม อำนาจของกฎหมายจึงผูกอยู่กับผู้ใช้อำนาจ หรือ เจ้าหน้าที่รัฐ เท่านั้น นอกจากนั้น

กฎหมายในการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยยังได้รับอิทธิพลในการแบ่งประเภทของป่า ภายใต้อิทธิพลความคิดแบบการอนุรักษ์ของอเมริกัน ป่าเพื่อชนชั้นกลางจึงเกิดขึ้นเพื่อแยกประเภทป่าเพื่อการผลิต เช่น ป่าอุทยานแห่งชาติ เพื่อการท่องเที่ยว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า กฎหมายในการจัดการทรัพยากรป่ายังคงให้อำนาจในการจัดการกับรัฐเท่านั้น และได้มองข้ามคนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าว่าพวกเขาจะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร เมื่อเขาไม่สามารถเข้าไปใช้พื้นที่ป่าบริเวณชุมชนได้

จากงานการศึกษาเรื่อง พลวัตของความรู้ท้องถิ่น กับทางเลือกในการจัดการทรัพยากรบนพื้นที่สูง กรณีศึกษา ชุมชนม้งแม่สาใหม่ อำเภอแม่อรมิ จังหวัดเชียงใหม่ ของอะภัย วาณิชประดิษฐ์ ได้กล่าวถึง พัฒนาการของหมู่บ้านแม่สาใหม่ อำนาจรัฐได้เข้ามาในหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2492 เจ้าหน้าที่รัฐได้ออกพระราชกฤษฎีกาประกาศเป็นเขตหวงห้ามที่ดิน และประกาศให้พื้นที่ที่ไม่มีเจ้าของภายในหมู่บ้านทั้งหมดเป็นของรัฐ ทำให้ช่วงเวลาต่อมามีหน่วยงานรัฐเข้ามาตั้งหน่วยงานภายในหมู่บ้าน ประกอบไปด้วย โรงเรียน สถานีเครื่องส่งสัญญาณโทรทัศน์ สถานีวัดความสิ้นสะเทือน และสถานีตรวจสอบแผ่นดินไหว ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 รัฐได้เปลี่ยนเขตหวงห้ามที่ดินเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และในปี พ.ศ. 2510 พื้นที่ดังกล่าวได้กลายเป็นป่าสงวนแห่งชาติ (พิเศษ) แต่ในปี พ.ศ. 2512 รัฐได้จัดโครงการเร่งรัดจัดสรรที่ดินให้ราษฎรเข้ามาทำกินเนื่องจากเป็นผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ซับซ้อน และในขณะเดียวกันหน่วยงานของรัฐได้เข้าไปตั้งในพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 15 หน่วยงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 รัฐได้ประกาศให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ทำให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นพื้นที่ซับซ้อนของอำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าถึง 5 ประเภท ประกอบด้วย 1. ประกาศหวงห้ามที่ดินดอยสุเทพปุย พ.ศ. 2492 2. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2524 3. โครงการหลวง พ.ศ. 2525 และสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พ.ศ. 2535 ความซับซ้อนของอำนาจในการจัดการทรัพยากรของรัฐ ได้ทำให้สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากรหายไป การถูกละเมิดได้ทำให้ชุมชนรู้สึกเสียศักดิ์ศรีความเป็นคน ดังนั้นชุมชนแห่งนี้จึงได้มีการปรับองค์ความรู้ใหม่ ชาวบ้านได้รื้อฟื้นองค์ความรู้ดั้งเดิมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรในการต่อรองกับอำนาจในการจัดการทรัพยากรของรัฐ

กรณีหมู่บ้านปางแดงนอกก็เช่นเดียวกัน พื้นที่แห่งนี้มีความซับซ้อนของกฎหมายหลายฉบับ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อจัดการทรัพยากรภายใต้เขตอำเภอเชียงดาว เริ่มต้นจาก ปี พ.ศ. 2490-2525 ในช่วงเวลานั้นรัฐยังคงมีการเปิดพื้นที่สัมปทานให้ชาวต่างชาติ นายทุนเข้ามาทำไม้ พื้นที่บริเวณหมู่บ้านปางแดงนอก และหมู่บ้านปางแดงใน จึงถูกเรียกว่า “ป่าปางไม้แดง” ชาวคะเหรียงที่ตั้ง

บ้านเรือนอยู่บริเวณนั้นก็เป็นครอบครัวของกะเหรี่ยงที่เข้ามาจับจ้างเป็นคนงานตัดไม้ในช่วงเวลานั้น แต่เมื่อรัฐไทยไม่อนุญาตให้ทำสัมปทานป่าอีกต่อไป และได้ประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่ป่าสงวน ในปี พ.ศ. 2517 ขณะเดียวกันบริเวณหมู่บ้านทุ่งหลุก ที่ตั้งอยู่ริมน้ำปิง เป็นกลุ่มคนเมืองไม่มีพื้นที่ในการทำเกษตร ทำให้พวกเขาบางส่วนได้ขึ้นไปทำเกษตรกรรมบริเวณหมู่บ้านปางแดง ในช่วงเวลานั้นพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และบางส่วนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้สำนักปฏิรูปที่ดินเข้ามาออกเอกสารสิทธิ สปก.4-01 ทำให้พื้นที่บางพื้นที่ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกมีใบ สปก. 4-01 จะเห็นได้ว่า หมู่บ้านปางแดงนอกมีการถูกจำแนกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่เขตสัมปทานทำไม้ พื้นที่ป่าสงวน วนอุทยานแห่งชาติ พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ทำให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นพื้นที่ที่ลึกลับหล่นของกฎหมายที่ใช้ในการจัดการภายในพื้นที่หลายชุด แต่กฎหมายในการจัดการทรัพยากรที่หลากหลายเหล่านี้กลับมีจุดร่วมที่สำคัญเหมือนกัน คือ การขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ป่า ซึ่งรัฐเชื่อว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ของรัฐ ไม่ใช่ของชาวบ้าน ไม่ใช่ของชุมชน สิทธิภายในชุมชนจึงกลายเป็นเรื่องที่ถูกกลบเกลื่อน และถูกมองข้ามอยู่ตลอดเวลา

จากงานการศึกษาเรื่อง พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์ และนโยบาย ในบทความเรื่อง รัฐ ชุมชน และนโยบายการจัดการทรัพยากร บทสำรวจองค์ความรู้ ของยศ สันตสมบัติ ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรของรัฐไทยไว้ 4 ประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง ระบบกรรมสิทธิ์ การยึดระบบกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายตะวันตกเป็นแบบอย่างในการจัดการทรัพยากรเพียงอย่างเดียว ทำให้รัฐอ้างสิทธิเหนือทรัพยากรทั้งหมดเป็นของรัฐ และโอนอำนาจยึดทรัพยากรเป็นของรัฐอย่างเด็ดขาด ระบบกรรมสิทธิ์ดังกล่าวเป็นการลดทอนสิทธิชุมชนในการจัดการ และดูแลทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน เพราะชุมชนไม่มีอำนาจจัดการตามกฎหมาย ระบบดังกล่าวได้ทำให้ทรัพยากรที่ไว้ร่วมกันกลายเป็น “ของหลวง” โดยชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการดูแล ประเด็นที่สองความลึกลับขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับประเพณี เป็นประเด็นที่เป็นช่องว่างของความลึกลับขัดแย้งระหว่างวิถีชีวิตกับนโยบายทางกฎหมาย ความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากร ทำให้รัฐสามารถใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างถูกต้อง เพราะการกระทำของรัฐได้ถูกรับรองตามกฎหมาย ประเด็นที่สามระบบการจัดการทรัพยากรแบบรวมศูนย์ จะเห็นได้ว่ารัฐได้ใช้กฎหมาย นโยบายในการบังคับควบคุมไปทั่วประเทศ โดยไม่มีการจำกัดพื้นที่ ในขณะที่ทุกพื้นที่นั้นมีความหลากหลาย ยิ่งกว่านั้นนโยบายการพัฒนาประเทศเน้นระบบอุตสาหกรรม ทำให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญที่รัฐจะต้องเข้าไปจัดการ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาในระบบอุตสาหกรรม ทำให้ชุมชนเกิดการเสียเปรียบอย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่สี่ความลึกลับขัดแย้งของนโยบายรัฐ นโยบายของรัฐมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่นโยบายของรัฐมีความลึกลับกันเองระหว่างหน่วยงาน ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญ

ในการจัดการทรัพยากร

ข้อสังเกตที่กล่าวถึง เป็นข้อสังเกตที่สามารถพบได้จากการจัดการทรัพยากรของรัฐ ภายในหมู่บ้านปางแดงนอกทั้งหมด ประเด็นที่หนึ่ง ระบบกรรมสิทธิ หมู่บ้านปางแดงนอกถึงแม้ว่าชุมชนควรจะอพยพเข้ามาภายหลัง แต่ก็อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนแห่งนี้มานานกว่า 20 ปี แต่พวกเขากลับไม่มีสิทธิในกรรมสิทธิ์ที่ดิน เพราะที่ดินดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าสงวนของรัฐเท่านั้น ในช่วงเวลาหนึ่งชาวบ้านได้มีการเรียกร้องให้พวกเขาสามารถตั้งป่าชุมชนภายในหมู่บ้านปางแดงนอกได้ แต่เมื่อทางสภากล่าวถึงกฎในการตั้งป่าชุมชนว่าต้องเป็นชุมชนที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน ทำให้ชุมชนแห่งนี้ไม่สามารถเรียกร้องให้พื้นที่ป่าบริเวณหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่าชุมชน สิทธิในการจัดการทรัพยากรป่าภายในชุมชนจึงไม่สามารถถูกแสดงออกมาได้อย่างเต็มที่ การจัดการทรัพยากรป่าภายในภายในหมู่บ้านปางแดงนอก จึงเป็นสิ่งที่ชุมชนได้แสดงออกให้เห็นว่าพวกเขาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรมากกว่าที่จะเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรของตัวเอง

ข้อสังเกตประเด็นที่สองเรื่อง ความลึกลับขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับประเพณี วิถีชีวิตของชาวดาระอั้งก็มีลักษณะเช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย ที่มีรูปแบบของวัฒนธรรม ความเชื่อ การดำรงชีวิต ที่เกี่ยวข้อง และพึ่งพาอยู่กับป่าอยู่ตลอด แต่เมื่อวิถีชีวิตของชาวดาระอั้งได้ถูกกดทับให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมายการจัดการทรัพยากรของรัฐไทย ทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ของพวกเขามีการปรับเปลี่ยนไป ซึ่งผู้ศึกษาจะกล่าวในบทวิเคราะห์ส่วนต่อไป

ข้อสังเกตประเด็นที่สามเรื่อง ระบบการจัดการทรัพยากรแบบรวมศูนย์ ระบบการจัดการแบบรวมศูนย์ได้สร้างลักษณะในการจัดการทรัพยากรในรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งทำให้ไม่เห็นในบริบทที่หลากหลายของพื้นที่ในการจัดการที่แตกต่างกัน หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางบริบทของชาติพันธุ์ สังคม วิถีชีวิต และระบบทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นเมื่อนำกรอบในการจัดการทรัพยากรที่มีความตายตัวมาวิเคราะห์ก็จะเห็นได้ว่าพวกเขเป็นกลุ่มคนที่ถูกรุกทำลายพื้นที่ป่า แต่ในความเป็นจริงพวกเขาอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มานานกว่า 20 ปี พวกเขาจึงควรมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรบริเวณชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่

ประเด็นสุดท้าย คือ ความลึกลับขัดแย้งของนโยบายรัฐ ได้สะท้อนให้เห็นมุมมองในการจัดการทรัพยากรที่ขัดแย้งในวิถีคิดอยู่ตลอดเวลา หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวน แต่พื้นที่ดังกล่าวมีภูเขาหินปูนจำนวนมาก ทำให้พื้นที่แห่งนี้สามารถให้สัมปทานระเบิดหินได้ การสร้างถนนลาดยางจากบ้านทุกหลูกลงห้วยอีโก้ เป็นส่วนหนึ่งในการรองรับการให้สัมปทานของรัฐ ทำให้เห็นว่านโยบายเชิงอนุรักษ์ของรัฐไทย มีความลึกลับในตัวเองเช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ ที่ใช้

ประเด็นนี้ในการขอให้มีการจัดการทรัพยากรป่ากันเองภายในชุมชน แต่ชุมชนหมู่บ้านปางแดงนอกไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าสงวน ทำให้ชาวบ้านเกิดความกลัวต่อการจับกุมของดั่งเช่นที่เคยเกิดขึ้นมา

ในส่วนนโยบายการจัดการทรัพยากรป่า ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิด วาทกรรม การสร้างความจริง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจมาใช้เป็นกรอบในการอธิบายปรากฏการณ์ของนโยบายที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า วาทกรรมในการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยได้นำเอากฎหมายที่ใช้ในการแย่งชิงทรัพยากรของพวกลัทธิล่าอาณานิคมมาใช้ ทำให้ ลักษณะของกฎหมาย และนโยบายของรัฐเป็นลักษณะของพวกอำนาจนิยม ที่สร้างอำนาจให้แก่ผู้ใช้กฎหมายเพียงด้านเดียว ทำให้อำนาจในการจัดการทรัพยากรทั้งหมดอยู่ภายใต้การจัดการของรัฐ ชุมชนจึงไม่มีสิทธิในการดูแลพื้นที่ป่าของตัวเอง

จะเห็นได้ว่า วาทกรรมของการจัดการทรัพยากรป่า ได้นำความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรมาใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมของกฎหมาย เพื่อให้สังคมเกิดการรับรู้ว่ากฎหมายของรัฐเป็นความถูกต้องในการเข้าไปจัดการจัดการ ผ่านวาทกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ทรัพยากรกลายเป็นอื่นในรัฐไทยอยู่ตลอดเวลา เช่น วาทกรรมชาวเขา วาทกรรมการอนุรักษ์ เพื่อให้สิทธิในการจัดการทรัพยากรตกอยู่เพียงแต่ในอำนาจรัฐอย่างเดียวนั่น

อำนาจของความจริงในการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทย ได้สร้างผลกระทบต่อชุมชนหลาย ๆ ชุมชน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ถูกผลักดันให้กลายเป็นปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งกลายเป็นปัญหาคดีความต่อชาวบ้าน ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์ในส่วนต่อไปของผู้ศึกษา

บทวิเคราะห์ : ปัญหาคดีความของชาวกระเหรี่ยงหมู่บ้านปางแดงนอก

เมื่อรัฐไทยมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรแบบรวมศูนย์ ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้กฎหมาย ในการควบคุมจัดการทรัพยากร ทำให้ความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชาวบ้าน และรัฐได้เกิดขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถูกทำให้กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งทางกฎหมาย ที่ต้องใช้กระบวนการยุติธรรมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

จากงานของอะภัย วาณิชประดิษฐ์ เรื่อง พลวัตของความรู้ท้องถิ่น กับทางเลือกในการจัดการทรัพยากรบนพื้นที่สูง กรณีศึกษา ชุมชนม้งแม่สาใหม่ อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ก็มีการจับกุมชาวบ้านข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนอยู่ตลอดเวลา แต่ชาวบ้านไม่ได้ยอมจำนนต่ออำนาจรัฐ และได้ทำการต่อรองอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะให้พวกเขาสามารถจัดการทรัพยากรของตัวเองได้ ทำให้ชุมชนของพวกเขากลายเป็น “ชุมชนอนุรักษ์” ภายในปัจจุบัน

การจับกุมชาวบ้านหมู่บ้านปางแดงนอก มีความแตกต่างกับการจับกุมการบุกรุกป่าสงวนของพื้นที่อื่น คือ ชาวบ้านถูกจับเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความที่เกิเกิดขึ้นเป็นปัญหาของคนทั้งชุมชน เพราะ การจับกุมได้สร้างความเดือดร้อนกับชาวบ้านที่ถูกจับ และไม่ถูกจับ แต่การจับกุมชาวบ้านของงานศึกษาของอะภัย ปัญหาความขัดแย้งในปัญหาระดับบุคคลมากกว่าเป็นปัญหาของชุมชน

เมื่อการจับกุมได้กลายเป็นปัญหาทางคดีความ ปัญหาความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากรของหมู่บ้านจึงได้กลายเป็นปัญหาระดับชาติ โดยมีศาล หรือกระบวนการยุติธรรมของรัฐไทยเข้ามาจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พื้นที่ของศาลจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ถูกนำเสนอความจริงที่แตกต่างกันในการอ้างถึงอำนาจการจัดการทรัพยากรของโจทก์ (หมายถึงเจ้าหน้าที่รัฐ) และจำเลย (ชาวบ้านที่ถูกจับกุม)

ในการนำเสนอเพื่อสืบ ในชั้นศาลพบว่าความจริงของโจทก์ และจำเลยในการอ้างสิทธิในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เพราะโจทก์ได้นำเสนอให้ศาลทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าสงวน ซึ่งโดยนัยยะแล้ว โจทก์ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นของรัฐ และจำเลยเป็นผู้บุกรุกทำลายป่า แต่จำเลยได้พยายามนำเสนอความจริงอีกด้านหนึ่งว่า พื้นที่ตรงนี้ไม่ใช่พื้นที่ของรัฐ เพราะสภาพพื้นที่ตรงที่เจ้าหน้าที่จับไม่มีสภาพเป็นป่าอีกต่อไป พื้นที่บางแห่งมีหนังสือทำประโยชน์ เจ้าหน้าที่ก็ทำการจับกุม โดยนัยยะแล้ว จำเลยต้องการแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ตรงนี้ไม่ใช่พื้นที่ของรัฐ แต่เป็นพื้นที่ของชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่

จากความคิดที่แตกต่างกันระหว่างรัฐ และชุมชน ได้ถูกแสดงออกมาในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาการนิยามความหมายของป่า และการสร้างสิทธิเหนือพื้นที่ กรณีศึกษาชาวลาหู่ ของสมบัติ บุญคำเอียง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สะท้อนภาพของการต่อสู้ช่วงชิงทรัพยากร ผ่านการนิยามความหมายของพื้นที่ป่า ความจริงหรือความหมายของป่าไม่ใช่ความจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ความหมายของพื้นที่ป่าได้ถูกสร้างขึ้นจากชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พร้อมจะโดนกดขี่จากกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ ในระบบการปฏิบัติการจริงของอำนาจทำให้ชนกลุ่มน้อยนั้นจนกับการใช้อำนาจของตัวเอง แต่อย่างไรก็ตามภายใต้การครอบงำชนกลุ่มน้อยก็พยายามหาพื้นที่เวทีในการต่อสู้ เพื่อสร้างความมั่นใจ และตัวตนทางชาติพันธุ์ต่อไป

การนิยามความหมายของคำว่าป่าของกลุ่มคนชายขอบ จึงเป็นเพียงเสียงส่วนเล็กน้อยที่ไม่สามารถทำให้กลายเป็นความจริงในวาทกรรมรัฐชาติได้ แต่จะเห็นได้ว่าพวกเขาไม่ยินยอมที่จะเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำเพียงอย่างเดียว แต่พวกเขาเลือกที่จะนิยามต่อสู้กับความคิดครอบงำแบบเบ็ดเสร็จของรัฐชาติ การนิยามความหมายของป่าถูกสร้างมาจากความรู้ และประสบการณ์ที่พวกเขา

เขาได้ทำความเข้าใจ ความหมายของป่าจึงมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่พวกเขาอาศัยอยู่ แต่ก็ไม่สามารถจะเข้าใจความหมายที่ถูกรื้อสร้างขึ้นจากรัฐชาติได้

กรณีหมู่บ้านปางแดงนอก พวกเขาไม่สามารถสร้าง ความหมายของป่าได้เช่นชาวลานู เพราะพวกเขาไม่ใช่คนกลุ่มดั้งเดิม แต่เป็นพวกเขาเป็นกลุ่มผู้อพยพเข้ามาภายหลังเท่านั้น พวกเขาไม่สามารถอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ที่เขาตั้งชุมชนได้ แต่เมื่อคิดความได้เข้าไปอยู่ในพื้นที่กระบวนการ ยุติธรรม โจทก์และจำเลยจะต้องแสดงความคิดที่แตกต่างในการนิยามป่าทั้งสองด้าน ซึ่งอาจทำให้ เห็นว่าพวกเขาก็มีความคิด และมุมมองที่แตกต่างออกไปจากการจัดการของรัฐชาติ แต่ในความ เป็นจริง เป็นวิถีคิดของกลุ่มองค์กรอิสระต่าง ๆ ที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้พวกเขา ไม่สามารถนิยามความเป็นป่าของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งในพื้นที่แห่งนี้ได้

จากกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้น จะเห็นความคิดที่ตรงกันข้ามระหว่างกลุ่มองค์กร อิสระ กับเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากปัญหาความคิดที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านปางแดงนอกเป็นเสมือนกับ เวกีที่ต่างฝ่ายต่างแสดงออกถึงความคิดในประเด็นการจัดการทรัพยากรที่แตกต่างกัน ระหว่าง รัฐ ชาติ และองค์กรหน่วยงานอิสระ ชาวบ้านเสมือนเป็นเหยื่อของการจัดการทรัพยากรของรัฐ แต่อีก ด้านหนึ่งชาวบ้านที่ถูกจับกลับเป็นสิ่งที่สร้างพื้นที่ในการนำเสนอของกลุ่มองค์กรอิสระ ซึ่ง กลายเป็นข่าวสำคัญให้คนทั่วประเทศได้ทราบ ผมมองว่าชาวบ้านเหล่านี้ต่างก็เป็นเหยื่อของคู่ ตรงกันข้ามทั้งฝ่ายเช่นกัน เพราะความคิดจริง ๆ ของชาวบ้านที่ถูกจับหลายกลุ่มชาติพันธุ์ กลับไม่ สามารถที่จะถ่ายทอดให้ใครได้ยิน

พื้นที่ของศาลจึงเป็นการต่อสู้ทางความคิดระหว่างกลุ่มองค์กรอิสระ และความคิดของรัฐ ชาติแบบรวมศูนย์ แต่ในความเป็นจริง ชาวดะอั้งกลับแทบจะไม่มีส่วนร่วมในคดีความนอกจาก เดินทางไปขึ้นศาล กับพิมพ์ลายนิ้วมือเท่านั้น

หน้าที่ของศาลในงานศึกษาชิ้นนี้ คือ การตัดสินของชุดความจริงที่แตกต่างกันระหว่าง โจทก์ และจำเลย การตัดสินเป็นการตัดสินตามกฎหมายการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทย ทำให้ กลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์ในการพิพาทจึงเป็นเจ้าหน้าที่รัฐอยู่เสมอ คดีความขัดแย้งใน ประเด็นทรัพยากรไม่สามารถตัดสินและทำให้เรื่องราวความขัดแย้งทั้งหมดจบลงที่ศาล เพราะ ถึงแม้ว่าคดีความจะจบลง แต่ความขัดแย้งยังคงต้องดำรงอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่สิ่งที่รัฐ ได้คือ การทำ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการรักษากฎหมายที่เป็นเสมือนหนึ่งเป็นการสืบทอดการใช้อำนาจ ทำให้ กฎหมายการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทยเป็นความจริงที่ยากเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

จากการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรป่าของหมู่บ้านปางแดงนอก จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าพวกเขาสามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ แต่ กระบวนการยุติธรรมยังคงเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของรัฐชาติ ทำให้อำนาจในการพิจารณาตัดสินถูก

ดำเนินไปตามกรอบของกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นจากรัฐชาติเท่านั้น ทำให้ “ความจริง” อีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรในรูปแบบของกลุ่มองค์กรอิสระ ไม่สามารถที่มีอำนาจพอให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำให้เกิดการพิพาทภายนอกเหนือจากกฎหมายของรัฐชาติได้ ความจริงจึงเป็นความจริงของคนส่วนน้อยต่อไป

ทัศนะของการจัดการทรัพยากรป่าของชาวคาระอั้ง จากการสอบถามของผู้ศึกษาพบว่า เป็นเรื่องของตัวบุคคลมากกว่าเรื่องของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ และหลาย ๆ คนได้เลือกวิถีคิดของกลุ่มองค์กรอิสระ เพราะเชื่อว่าพวกเขาจะได้รับผลประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรในรูปแบบนี้มากที่สุด แต่ในความเป็นจริง เมื่อคดีหมดไปจากหมู่บ้านกลุ่มองค์กรอิสระก็ไม่ได้เข้ามาภายในหมู่บ้าน ทั้ง ๆ ที่ภายหลังการจับกุมในปี พ.ศ. 2541 หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นส่วนหนึ่งของแนวร่วมในการเรียกร้องพระราชบัญญัติป่าชุมชน แต่เมื่อป่าชุมชนได้ถูกกำหนดจากรัฐว่าต้องไม่เป็นป่าในพื้นที่ป่าสงวน หรือป่าชุมชนสามารถสร้างได้ในพื้นที่ที่ไม่ใช่ของรัฐ ทำให้ชาวบ้านปางแดงนอกไม่มีสิทธิเป็นแนวร่วมเรียกร้องป่าชุมชนอีกต่อไป ส่งผลกระทบให้กับกับการดำเนินชีวิตที่ชาวคาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเองเพื่อให้สามารถอยู่ต่อไปในพื้นที่แห่งความขัดแย้งแห่งนี้ต่อไปได้ ซึ่งผู้ศึกษาจะนำเสนอในข้อค้นพบส่วนต่อไป คือ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง

เมื่อความคิดของคนกลุ่มเล็กไม่สามารถกลายเป็นความจริงทางสังคมได้ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จึงเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง เพื่อให้พวกเขาสามารถอาศัยอยู่ภายในพื้นที่แห่งความขัดแย้งแห่งนี้ได้ต่อไป

ดังที่กล่าวมาแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอก ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้ง 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วยกลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์ และกลุ่มคาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นผู้ศึกษาจะวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองนี้แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นเส้นพรมแดนที่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่มคาระอั้งที่เคยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมาก่อน

วิเคราะห์ : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวคาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ

ชาวคาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธ เป็นกลุ่มชาวคาระอั้งที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมหลายอย่างใกล้เคียงกับกลุ่มคาระอั้งในประเทศพม่ามากที่สุด ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้ถูกถ่ายทอดออกมาอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าพวกเขาจะต้องพบเจอเหตุการณ์บางอย่างที่เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิต เช่น

ภัยสงคราม หรือ ปัญหาการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ชาวคาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธยังคงมีการนำเสนออัตลักษณ์ของกลุ่มในลักษณะที่ไม่แตกต่างจากประสบการณ์ของการใช้ชีวิตในประเทศพม่ามากนัก ทำให้เมื่อชาวคาระอั้งต้องทำการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตัวเอง ชาวคาระอั้งจึงเลือกที่จะรื้อฟื้นความเป็นคาระอั้งในประเทศพม่าขึ้นมา ซึ่งถึงแม้ว่ารูปแบบของวัฒนธรรมจะไม่เหมือนกับในประเทศพม่าทั้งหมด แต่ก็ยังเป็นเอกลักษณ์ที่เชื่อว่าเป็นของคาระอั้ง

ในงานศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดของ Edmund Leach ในการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic identity) ที่สะท้อนให้เห็นว่า ชาติพันธุ์เป็นเพียงสถานภาพทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และสะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ตายตัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาภายใต้ความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่เดียวกัน ชาติพันธุ์จึงเป็นเพียงสถานภาพทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีการสลับปรับเปลี่ยนกันไปมาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า ถ้าพวกเขาเลือกที่จะนับถือศาสนาพุทธต่อไป ด้านหนึ่งพวกเขาจะมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คาระอั้งในอดีต แต่ในอีกด้านหนึ่งจะเห็นได้ว่าสถานภาพของพวกเขามีความใกล้เคียงกับคนไทย ในฐานะพุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง เช่นเดียวกับคนไทยส่วนใหญ่ของรัฐไทย สถานภาพของคาระอั้งในการเลือกที่จะนับถือศาสนาจะเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของรัฐไทย แต่ในความเป็นจริงจะเห็นได้ว่าพวกเขาไม่อาจเทียบเคียงความเป็นไทยได้ไกลกว่าภาพลักษณ์ที่ถูกแสดงออกมาผ่านคำพูดที่แสดงให้เห็นว่าพวกเขานับถือศาสนาพุทธ เพราะในความเป็นจริงลักษณะของพุทธศาสนาของคาระอั้งเป็นลักษณะที่ใกล้เคียงกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ มากกว่ากลุ่มคนไทยภาคกลาง ประกอบกับศาสนาพุทธของกลุ่มคาระอั้งมีความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธ และผีที่ชัดเจนในการดำรงชีวิต ทำให้หลาย ๆ ครั้งผู้ศึกษายังมีความรู้สึกว่าเขาไม่ใช่คนที่นับถือศาสนาพุทธอย่างที่ผู้ศึกษารู้จัก เพราะ พิธีกรรมมีความแตกต่างกับศาสนาพุทธของไทย แต่การนับถือศาสนาพุทธกลับเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขาคิดว่าพวกเขาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีสถานภาพเหนือกว่าชาวลาหู่ เพราะชาวลาหู่ นับถือผีถึงแม้ว่าในบัตรประชาชนจะแสดงออกว่าเป็นพุทธ แต่ในความเป็นจริงพวกเขากลับไม่สามารถนับถือศาสนาพุทธได้อย่างในบัตรประชาชน เพราะพวกเขาไม่เคยไปวัด หรือมีพิธีกรรมใด ๆ เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ

ชาวคาระอั้งเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนภายในหมู่บ้านภายหลังสุดทำให้พวกเขาไม่มีทางเลือกมากนักในการดำรงชีวิต เมื่อพวกเขาได้พบเจอกับการจับกุมของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ถึง 2 ครั้ง ชาวคาระอั้งเหล่านี้จึงได้มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ของตัวเอง ผ่านกลวิธีต่าง ๆ ที่พวกเขาเคยเรียนรู้ และมีประสบการณ์มาจากพม่า ประกอบด้วย การรื้อฟื้นบ้านที่อยู่อาศัยแบบ Long house การสร้างวัดดาวสนธยา เป็นต้น แต่อัตลักษณ์บางอย่างพวกเขาก็สามารถ

สร้างขึ้นมาใหม่ภายใต้สิ่งแวดล้อมใหม่ได้ เช่น การสร้างฝายปะหล่องที่มีการทำขึ้นทุกปี และการนำเสนอความเป็นดาระอั้งผ่านสินค้าในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มดาระอั้งกลุ่มนี้มีลักษณะของการสร้างวัฒนธรรม หรือ รื้อฟื้นวัฒนธรรมเข้ามาเป็นอำนาจในการต่อรอง เช่นเดียวกับงานศึกษาด้านทรัพยากรในปัจจุบันที่มีการรื้อฟื้น ประเพณี หรือพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเอง เพื่อต่อรองอำนาจในการจัดการทรัพยากร

ในงานศึกษาของอะภัย ที่กล่าวมาข้างต้น ได้ศึกษาชุมชนม้ง ชาวม้งได้รื้อฟื้นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย เช่น พิธีกรรมเผยแพร่ ที่เป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับการดูแลป่าของชาวม้งในการจัดพิธีกรรมชาวบ้านได้เชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่วิจัยฟื้นฟูป่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ มาร่วมงานด้วย จากการจัดงานดังกล่าวทำให้ชุมชนได้รับงบประมาณในการสบทบค่าใช้จ่ายในการอนุรักษ์ ซึ่งทำให้เห็นว่าพวกเขากับเจ้าหน้าที่ป่าจะร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากรร่วมกัน แต่ในความเป็นจริงก็ยังคงมีชาวบ้านที่ถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้จับดำเนินคดีอยู่อย่างต่อเนื่อง

การรื้อฟื้นวัฒนธรรมในการจัดการทรัพยากรของชาวดาระอั้งไม่สามารถทำได้ง่าย ๆ เพราะความขัดแย้งในพื้นที่ในการเข้าใช้ทรัพยากร แต่พวกเขาก็พยายามที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าในอนาคตคงมีพิธีกรรมใหม่ ๆ ที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาจากระบบความคิดของชาวดาระอั้งมากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถแย่งชิงอำนาจในการจัดการทรัพยากรจากรัฐได้ทั้งหมด แต่เป็นการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเท่านั้น

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ตามแนวคิดของ Edmund Leach มองว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ตายตัว มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาภายใต้ความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่เดียวกัน การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่สำคัญ ตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน กระบวนการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของดาระอั้งจึงได้เกิดขึ้นมาตลอดตั้งแต่ในประเทศพม่า

จากงานของ Leslie Milne ในหนังสือเรื่อง Shans at Home ได้กล่าวถึงกลุ่มดาระอั้งเมื่อครั้งอาศัยอยู่ภายในประเทศพม่า ชาวดาระอั้งมีลักษณะทางชาติพันธุ์ใกล้เคียงกับชาวไทใหญ่อย่างมาก ชาวดาระอั้งสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ และมีการนับถือศาสนาพุทธเหมือนชาวไทใหญ่ เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาพุทธชาวดาระอั้งเหล่านี้จะร่วมกันประกอบพิธีกรรมกับชาวไทใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม ความเป็นชาติพันธุ์ดาระอั้งได้ถูกแสดงออกมาผ่านเครื่องแต่งกาย และการสื่อสารด้วยภาษาปะหล่องอีกในการสื่อสาร ทำให้ในช่วงเวลาต่อมา เมื่อ Edmund Leach ได้เข้าไปศึกษาภายในประเทศพม่าผ่านผลงานทางการศึกษาเรื่อง Political System of Highland Burma ได้สะท้อน

ให้เห็นว่าความเป็นชาติพันธุ์เป็นสถานภาพทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์สามารถที่จะเลือกลักษณะทางชาติพันธุ์อะไรก็ได้เพื่อให้พวกเขามีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น เพราะความเป็นชาติพันธุ์ไม่ได้ยึดติดว่าจะต้องพูดด้วยภาษากลุ่ม หรือการแต่งกายตามกลุ่มชาติพันธุ์อย่างที่เคยเข้าใจเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้ง ไม่ได้ใช้กรอบการปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างสถานภาพให้สูงกว่าคนในพื้นที่เท่านั้น แต่การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ได้เกิดขึ้นเพื่อการต่อรองการจัดการทรัพยากรในระดับรัฐชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่เคยเจอมาก่อน การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์จึงได้มีการสร้างใหม่ของอัตลักษณ์บางอย่างเพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพราะภาพลักษณ์ของชุมชนได้ถูกแสดงออกมาในลักษณะของชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นยุทธวิธีอย่างหนึ่งในการแย่งชิงทรัพยากรภายในชุมชน แต่การปรับเปลี่ยนของกลุ่มดาระอั้งไม่ใช่การปรับเปลี่ยนที่แข็งแกร่ง หรือใช้ความรุนแรง แต่พวกเขาได้นำเอาความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรมาปรับใช้ ทำให้เห็นว่าพวกเขาให้ความสำคัญร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่าการต่อต้าน

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มดาระอั้งกลุ่มนี้ต้องการสะท้อนให้เห็นว่า พวกเขาไม่ใช่กลุ่มคนที่สร้างปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม แต่ด้วยกฎหมายในการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐได้ทำให้พวกเขากลายเป็นกลุ่มคนที่มีปัญหา เพราะพวกเขาสามารถปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเองได้อยู่ตลอดเวลาเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรภายในหมู่บ้าน แต่กฎหมายกลับเป็นสิ่งที่ไม่มีความยืดหยุ่น และยังคงสืบทอดวิธีคิดแบบอำนาจนิยม ทำให้อำนาจในการจัดการทรัพยากรตกอยู่ในการดูแลจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งหมู่บ้านปางแดงนอกยังมีอีกลักษณะหนึ่ง คือการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของดาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์ สะท้อนให้เห็นว่าถึงว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่เมื่อเปลี่ยนมานับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ทำให้การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มตลอดช่วงเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวดาระอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์

จากที่กล่าวมาแล้ว กลุ่มดาระอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธมาโดยตลอด แต่เมื่อมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านปางแดงนอก จึงได้หันมานับถือศาสนาคริสต์ ดาระอั้งกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่เพิ่งเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ได้ไม่นาน ทำให้มีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่ไม่แตกต่างจากกลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ แต่มีพิธีกรรม และรูปแบบความเชื่อที่แตกต่างออกไปทำให้เห็นเส้นพรมแดนของความแตกต่างได้จากพิธีกรรมที่แสดงออกจากความเชื่อที่แตกต่างกัน

ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าได้ทำให้ กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งเกิดความเดือดร้อน ความเดือดร้อนได้ทำให้มีกลุ่มองค์กรทางศาสนาเข้ามาให้การช่วยเหลือผ่านโครงการของกลุ่มสภา คริสต์จักร โครงการของกลุ่มดะอั้งที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากกลุ่มองค์กร อิสระเป็นหลัก แต่ก็ทำให้พวกเขาถูกโครงการเหล่านี้ปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะที่ต้องการของรัฐ ชาติ จะเห็นได้จากตัวอย่างของโครงการพัฒนาหมู่บ้าน โครงการชุมชนปลอดภัยเสพติด เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มดะอั้งกลุ่มนี้ไม่มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างที่ เคยอาศัยอยู่ในประเทศพม่า เพราะการนับถือศาสนาคริสต์ของดะอั้งจะต้องทำให้พวกเขาต้อง ละทิ้งความเชื่อเรื่อง ผี และ ความเชื่อทางศาสนาพุทธออกไปทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่ความเชื่อเรื่องผี กับ ศาสนาคริสต์มีการปรับเปลี่ยนให้อยู่ร่วมกันได้

จากงานของท้าววรรณ คำมา เรื่องการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องผีของกะเหรี่ยงคริสต์ ที่ ได้ทำการศึกษาที่หมู่บ้านแม่หงานหลวง งานศึกษาชิ้นนี้เป็นลักษณะของแนวคิดโครงสร้างหน้าที่ ที่ มองว่าผีมีบทบาทสำคัญอย่างไรภายในชุมชน จากการศึกษาได้พบว่า ความเชื่อเรื่องผียังคงมีอยู่ใน เรื่องการรักษาพยาบาล การจัดการทรัพยากรที่ดิน การเกษตร การรักษาพยาบาล ท้าววรรณได้ ยกตัวอย่างการตั้งศาลในพื้นที่เพาะปลูกเรียกว่าศาลเจ้าที่ เพื่อขอพรด้านผลผลิต ในแต่ละปีชาว กะเหรี่ยงยังคงมีการฆ่าไก่เลี้ยงเจ้าที่ มีการเลี้ยงทายในการรักษาพยาบาล ความเชื่อเรื่องผีได้ทำให้ ลูกหลานไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

จะเห็นได้ว่าบทบาทอำนาจของความเชื่อเรื่องผีได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต หลาย ๆ ด้าน เมื่อชาวดะอั้งเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ก็ไม่สามารถที่จะลบความเชื่อเรื่องผีออก จากวิถีชีวิตของพวกเขาได้ แต่ก็ไม่สามารถแสดงออกได้โดยตรงเช่นกัน ความเชื่อเรื่องผีจากการ เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจึงได้กลายเป็นอัตลักษณ์ของบุคคล ที่จะเกิดขึ้นเฉพาะคนที่เคยผ่านวิถีคิดใน ลักษณะดังกล่าว หรือกลุ่มคนสูงอายุที่เคยมีความเชื่อเรื่องผีเมื่อครั้งอาศัยอยู่ในพม่า การ แสดงออกความเชื่อเรื่องผีจึงเป็นการแสดงออกในลักษณะของการหลบซ่อน และบอกว่าตนไม่มี ความเชื่อเรื่องนี้ ตัวเองนับถือแต่ศาสนาคริสต์เท่านั้น ซึ่งผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นจากการขอพรด้านการ ผลผลิตเท่านั้น

ดังนั้นอัตลักษณ์ของความเป็นดะอั้งกลุ่มศาสนาคริสต์ที่แสดงออกมาจึงเป็นลักษณะ ทางกายภาพเท่านั้น เช่นภาษา หรือเครื่องแต่งกาย เท่านั้น ไม่มีการนำเสนอผ่านระบบวิถีคิดเช่นกลุ่ม ดะอั้งศาสนาพุทธ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์จึงกลายเป็นเรื่องการนำเสนอภาพของความเป็น ชุมชนดะอั้งที่ถูกสร้างขึ้นผ่านโครงการพัฒนาที่เข้ามาภายในหมู่บ้าน

ผู้นำชาวลีซุกลุ่มศาสนาคริสต์เชื่อว่า ผลของโครงการพัฒนาได้ชี้ให้เห็นถึงการ เปลี่ยนแปลงของชุมชนหมู่บ้านที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่

ร่วมกัน ชุมชนมีความสะอาดเมื่อเปรียบเทียบกับดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธ ชุมชนไม่มียาเสพติด เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนชาวลahu ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งทำให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ และชาวดาระอั้งกลุ่มนี้อยู่ห่างจากกัน

แต่ในความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าลักษณะของโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาภายในชุมชน เป็นลักษณะการดำเนินโครงการแบบ Top-down ทำให้ชาวบ้านหลาย ๆ คนไม่เข้าใจว่าจะต้องทำโครงการดังกล่าวไปเพื่ออะไร เก็บขยะรอบ ๆ หมู่บ้านทำไม หรือ ถ่ายรูปตอบคำถามทำไม ทำให้เห็นได้ว่าการนำโครงการพัฒนาเข้ามาภายในหมู่บ้าน ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชาวดาระอั้ง เพราะในความเป็นจริงโครงการเหล่านี้กลับทำให้การใช้ชีวิตในแต่ละวันของชาวดาระอั้งเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากขึ้น

วิเคราะห์ : เส้นพรมแดนของกลุ่มดาระอั้งศาสนาพุทธ และกลุ่มดาระอั้งศาสนาคริสต์

เส้นพรมแดนทางวัฒนธรรม เป็นแนวความคิดของ Frederik Barth ที่ชี้ให้เห็นกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากสังคม (Socially constructed) และประกอบขึ้นจากปัจเจกบุคคลที่พยายามแสดงตัวตนว่าเขาเป็นใคร โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็น “ยุทธวิธี” ในการจัดวางตัวเอง ในลักษณะของการจัดวางตัวตนในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทเงื่อนไขและสถานการณ์ต่าง ๆ (ยศ สันตสมบัติ 2551) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกแสดงออกมาในลักษณะของสัญลักษณ์ ทำให้เกิดลักษณะของพรมแดนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundaries) ของกลุ่มตัวเอง ดังนั้น ถึงแม้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่เมื่อมีการเลือกรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความเป็นชาติพันธุ์ของกลุ่มแต่ละกลุ่มก็จะมีการเปลี่ยนแปลงกันออกไป

เส้นพรมแดนของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งยังคงชัดเจนภายในหมู่บ้านปางแดง นอก ชาวดาระอั้งทั้งสองกลุ่มยังคงใช้ภาษาปะหล่องในการสื่อสาร และมีการแต่งกายที่คล้าย ๆ กัน แต่ความแตกต่างของความเชื่อ ได้ทำให้เมื่อเกิดผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของดาระอั้งทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน จึงเป็นคำถามที่น่าสนใจว่าพวกเขา ยังคงคิดว่าพวกเขาคือคนเดียวกันหรือไม่ ภายใต้สถานการณ์ที่ทำให้พวกเขาทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันออกไปตลอดเวลา

ผู้ศึกษาได้พบคำตอบที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่ และเด็ก ระหว่างกลุ่มดาระอั้งผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ผ่านประวัติศาสตร์การต่อสู้ คนพลัดถิ่นเข้ามาในเมืองไทยด้วยกันจะเห็นได้ว่าดาระอั้งทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกัน เพียงแต่นับถือศาสนาไม่เหมือนกัน เพราะพวกเขายังคงเป็นเครือญาติกัน พูดคุยกันด้วยภาษาปะหล่องด้วยกัน แวะเวียนไปบ้านญาติของพวกเขาด้วยกัน ซึ่งในทางตรงกันข้าม กลุ่มเด็กมีการนำเสนอตัวเองอย่างชัดเจนว่าพวกเขาเป็นคา

ระอึ้งพุทธ และพวกนั้นคือคาระอึ้งคริสต์ ที่ในความเข้าใจของพวกเขา คือ กลุ่มคนคนละกลุ่ม ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาศึกษาได้เข้าไปในโรงเรียนหมู่บ้านปางแดง พบว่าเด็กจะรู้จัก และจะเล่นเฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันเท่านั้น เวลาเล่นกันก็จะพูดคุยกันด้วยภาษาของกลุ่มตัวเองเท่านั้น กลุ่มเด็กคาระอึ้งพุทธก็จะเล่นด้วยกัน ศาสนาคริสต์ก็จะเล่นด้วยกัน ถึงแม้ทั้งสองกลุ่มจะพูดภาษาเดียวกันแต่ก็ไม่พูดกัน ประกอบกับทางโรงเรียนบอกว่าไม่ให้พูดภาษาชาวเขา ทำให้พวกเขาเวลาอยู่ในโรงเรียนจะต้องพูดแต่ภาษาไทย หรือคำเมืองเท่านั้น ความแตกต่างของกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มจึงมีความแตกต่างกันไปเรื่อย ๆ

ในสายตาของคนนอกอาจจะมองมองว่าคาระอึ้งทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกัน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่เวลาที่ผู้ศึกษาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านพบว่าความแตกต่างนั้นปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มพุทธ และกลุ่มคริสต์ เพียงแต่ไม่อาจมองเห็นได้ด้วยเวลาสั้น ๆ ผู้ศึกษาได้ลองถามถึงกลุ่มคาระอึ้งคริสต์ในสายตาของคาระอึ้งพุทธ ก็จะได้คำตอบจริง ๆ ว่า พวกเขาก็คิดว่ากลุ่มคาระอึ้งที่นับถือศาสนาคริสต์เหมือนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหม่ ไม่ใช่พวกเดียวกับพวกเขา แต่มีภาษาและเครื่องแต่งกายที่เหมือนกันเท่านั้น แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อถามคาระอึ้งคริสต์ว่าคาระอึ้งพุทธในสายตาเขาเป็นอย่างไร ก็จะพบว่า พวกเขากลับมองว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เพียงแต่พวกเรา นับถือศาสนาที่แตกต่างกันเท่านั้น

ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาผู้ศึกษาเกิดคำถามว่า ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าทำให้พวกเขามีความแตกต่างกันมากขึ้น หรือทำให้พวกเขากลับมาแสดงอัตลักษณ์ร่วมกันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จากการศึกษาพบว่าคาระอึ้งทั้งสองกลุ่มได้นำเสนอความเป็นคาระอึ้งในทิศทางที่แตกต่างกัน เหมือนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์คนละกลุ่มกัน แต่ในช่วงที่ผู้ศึกษาทำการศึกษามีกลุ่มองค์กรอิสระได้เรียกร้องให้มีการจัดสรรที่ทำกินให้ชาวคาระอึ้งทั้งสองกลุ่มให้กลับมาอยู่ร่วมกัน ผู้ศึกษาคิดว่าวิธีการขององค์กรอิสระได้มองว่าคาระอึ้งทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีความเหมือนกัน แต่ในความเป็นจริงสิ่งที่เหมือนกันนอกจากการใช้ภาษา เครื่องแต่งกาย และถูกจับกุมข้อหาบุกรุกป่าสงวนเหมือนกันแล้ว วิธีการดำเนินชีวิต และวิถีคิดในตลอดทั้งปีก็มีความแตกต่างกันอีกด้วย ดังนั้นเป็นที่น่าสนใจว่าในอนาคตพวกเขาจะกลับมาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันหรือไม่ เพราะปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2551 ได้มีการจัดสรรที่ดินให้ชาวคาระอึ้ง และสิ่งแรกที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จัดสรรคือ ไร่บ้าน หรือหอผี ตามความเชื่อทางศาสนาพุทธ

การนับถือศาสนาเป็นพรมแดนทางชาติพันธุ์ที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างคาระอึ้งทั้งสองกลุ่ม ความแตกต่างได้ทำให้ชาวคาระอึ้งทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในการดำรงชีวิต และการนิยามตัวเองภายใต้พื้นที่แห่งความขัดแย้งแห่งนี้ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เพื่อการต่อรองของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน จนทำให้พวกเขาทั้งสองกลุ่มไม่คิดว่า

เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เส้นพรมแดนระหว่างดะอ์ฮ์และคริสต์กลายเป็นสิ่งที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อมีการเข้ามาให้ความช่วยเหลือของกลุ่มองค์กรอิสระ ทำให้ชาวดะอ์ฮ์เหล่านี้ต้องกลับมาอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งเดียวกัน การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ในอนาคตจึงมีความน่าสนใจอย่างมาก เพราะความลื่นไหลของชาติพันธุ์กลุ่มนี้ได้ลื่นไหลภายใต้การต่อรองกับอำนาจการจัดการทรัพยากรของรัฐบาลมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

บทสรุป

หมู่บ้านปางแดงนอก เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่รู้จักกันว่า หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งถูกจับกุมในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ถึง 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2541 และปี พ.ศ. 2547 การจับกุมในแต่ละครั้งได้จับกุมกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่จะเข้าไปศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งภายในหมู่บ้านแห่งนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ตั้งคำถามในการศึกษาไว้ 3 ข้อ ประกอบไปด้วย 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งในประเทศไทย 2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าของประเทศไทยต่อชาวดะอั้ง และข้อสุดท้ายคือ เพื่อศึกษาพัฒนาการการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดะอั้งต่อปัญหาการจัดการทรัพยากรป่า

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยกระจายตัวอยู่ภายในพื้นที่รัฐฉานของพม่า และทางตอนใต้ของประเทศจีน มีภาษาปะหล่องในการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มของตัวเอง ชาวดะอั้งหลายหมู่บ้านในประเทศพม่าสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ และมีความสัมพันธ์ที่ดีที่เกิดขึ้นจากการค้าขาย และ นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน แต่เมื่อเกิดสงครามระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศพม่า กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งจึงได้รับความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากภัยสงครามส่งผลให้พวกเขาต้องอพยพเข้ามาภายในประเทศไทย เมื่อชาวดะอั้งได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยจึงมีสถานภาพที่ถูกวาทกรรมของประเทศไทยกดทับให้พวกเขามีลักษณะต่าง ๆ เช่น กลุ่มคนต่างด้าว ผู้อพยพลี้ภัยสงคราม คนพม่า ตลอดจนเป็นกลุ่มแรงงานราคาถูก ที่ทำให้พวกเขามีโอกาสเข้ามาเป็นลูกจ้างให้กับหน่วยงานป่าไม้ในการปลูกป่าที่หมู่บ้านปางแดงนอก และเข้ามาทำสวนชาให้กับนายทุนที่บ้านแม่จอน ในปี พ.ศ. 2532 ประเทศไทยได้ใช้นโยบายปิดป่า ทำให้ชาวดะอั้งไม่สามารถเข้ามาอยู่อาศัยภายในหมู่บ้านปางแดงนอกได้อีกต่อไป พวกเขาจึงได้ออกมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านปางแดงนอก

ชาวดะอั้งเป็นกลุ่มคนพลัดถิ่น ที่อพยพหนีภัยสงครามเข้ามาจากประเทศพม่า สถานภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งจึงมีสถานภาพที่ต่ำ และไม่มีทางเลือกมากนักในการดำรงชีวิต ชาวดะอั้งจึงได้มีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์เพื่อให้สามารถตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ภายในเขตที่ดินของชาวลีซู ต่อมาเมื่อมีชาวดะอั้งบางส่วนเก็บเงินได้จากการรับจ้างจึงไปซื้อที่ดินของกลุ่มคนเมืองที่อยู่ใกล้ ๆ กับกลุ่มศาสนาคริสต์เพื่อตั้งชุมชนในความเชื่อทางศาสนาพุทธอีกครั้งหนึ่ง

หมู่บ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเชียงดาว ทำให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้ใช้อำนาจในการจับกุมชาวบ้านภายในหมู่บ้าน ขอบหากรุกพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายการจัดการทรัพยากรของรัฐไทย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อที่สอง คือ ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทยต่อชาวดาระอั้ง

จากการศึกษาพบว่า นโยบายในการจัดการทรัพยากรป่าของรัฐไทย เป็นลักษณะแบบรวมศูนย์ทางอำนาจ มีการช่วงชิงอำนาจในการจัดการทรัพยากรในหลายช่วงเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นจากความรู้ที่เป็นความจริงของสังคม ทำให้สามารถสร้างอำนาจให้กับเจ้าหน้าที่ในการใช้ความรุนแรงในการจับกุมชาวบ้าน นำมาซึ่งความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ถูกจับกุม และไม่ถูกจับกุม ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่าได้ถูกนำเสนอออกมาในลักษณะของคติความ เพื่อให้เห็นถึงความขัดแย้งของความคิดที่แตกต่างกันทั้งสองด้านในการจัดการทรัพยากร แต่ในกระบวนการศาลการต่อสู้ของชาวดาระอั้งไม่สามารถแสดงออกมาได้เพราะภายใต้กระบวนการยุติธรรมได้แสดงให้เห็นถึงความรู้ในการจัดการทรัพยากรเพียง 2 ด้านของกลุ่มตรงข้ามทางความคิด คือ ความคิดของรัฐ และความคิดขององค์กรอิสระ เท่านั้น

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษา ข้อที่ 3 คือ การศึกษาพัฒนาการการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งต่อปัญหาการจัดการทรัพยากรป่า เพราะผู้ศึกษาเชื่อว่า การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวดาระอั้งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่แท้จริงของดาระอั้ง ในการต่อสู้ต่อรอง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่หมู่บ้านของตัวเอง

จากการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มที่นับถือศาสนา ศาสนาและความเชื่อมีอิทธิพลอย่างมากในการแสดงออกของกลุ่มชาติพันธุ์ดาระอั้งในการรื้อฟื้น และสร้างความเป็นดาระอั้งภายในหมู่บ้านปางแดงนอก กลุ่มดาระอั้งที่นับถือศาสนาพุทธได้นำเอาลักษณะของความเป็นดาระอั้งในประเทศพม่ามาปรับใช้ในการต่อรอง และสร้างสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรป่า เช่นการสร้างชุมชนแออัดบนภูเขา การนำเสนอปัญหาด้านคติความผ่านการท่องเที่ยวภายในชุมชน แต่ในอีกด้านหนึ่งพวกเขาก็ยอมที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากร ในการสร้างฝายกั้นน้ำ ที่มีชื่อเรียกว่า ฝายปะหล่อง การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ดาระอั้งกลุ่มศาสนาพุทธจึงมีความหลากหลายในการปรับใช้ แต่กลุ่มศาสนาคริสต์ภายใต้การนำของชาวลิซุ ได้ทำให้ชาวดาระอั้งมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปในลักษณะของชุมชน ความเป็นชาติพันธุ์ได้ถูกหยุดไว้เพียงแค่ ภาษา และเครื่องแต่งกายเท่านั้น ทำให้กลายเป็นพื้นที่ของโครงการพัฒนาของเครือข่ายคริสตจักร การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์จึงกลายเป็นเรื่องของการสร้างภาพลักษณ์

ของชุมชนผ่านโครงการพัฒนาที่ผู้นำหมู่บ้านเชื่อว่าเป็นประโยชน์ และทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐน้อยที่สุด

กลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งทั้งสองกลุ่มมาจากกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรได้ทำให้เส้นพรมแดนทางชาติพันธุ์ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างกันมากขึ้นตลอดเวลา แต่ในอีกด้านหนึ่งชาวดะอั้งเหล่านี้ยังคงมีประวัติศาสตร์เมื่อครั้งอาศัยอยู่ในประเทศพม่าตลอดจนมีกลุ่มเครือญาติเดียวกัน มีภาษาในการสื่อสารที่เข้าใจเฉพาะกลุ่ม ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองกลุ่มไม่แตกแยกออกจากกัน และยังคงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดะอั้งดังเช่นปัจจุบัน ความคิดของผู้ศึกษาคิดว่าการจับกุม หรือการถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเป็นประเด็นความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรที่เป็นปัญหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาของอคติทางชาติพันธุ์ที่พวกเขาถูกรีดถอนสิทธิความเป็นคนอยู่ตลอดเวลา พวกเขาควรจะได้รับโอกาสที่จะสามารถคิดด้วยตัวเองผ่านประสบการณ์ของพวกเขา เพื่อให้ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองในการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนของตัวเอง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลพรรณ แซ่ลี. “เหยื่อ...นโยบายรัฐ.” ชีวิตบนคอย 8, 6 (มีนาคม - พฤษภาคม 2548): 6-9.
- ขจัญญ์ บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2540.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. วิวัฒนาการของการบุกรุกที่ทำกินในเขตป่า. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ตุลา, 2535.
- จิตร ภูมิศักดิ์. ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ,ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, 2544.
- จำลอง ทองดี. ผู้ยอคคอยในพม่า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอส แอนด์ เค บุคส์, 2539.
- จิรวุฒิ เสนาคำ. “แนวคิดเรื่องคนพลัดถิ่นกับการศึกษาชาติพันธุ์.” เอกสารหมายเลข 12 คนพลัดถิ่น เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 2 เรื่องชาติและชาติพันธุ์ โดย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 26-28 มีนาคม 2546. (อัดสำเนา)
- ประชัน รักพงษ์. เล่าเรื่องเมืองเชียงตุง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอส แอนด์ เค บุคส์, 2537
- ปรานี วงษ์เทศ. สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2539.
- ประเสริฐ ชัยพิภุสิต. สิบสองชนเผ่าในประเทศไทย วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์. เชียงใหม่ : ปู่-ป้า, 2542.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. “วาทกรรมว่าด้วยชาวเขา.” วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 11, 1 (2541): 92-135
- พรพิมล ตรีโชติ. ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- ภูมิพัฒน์ เชตียนนท์. “ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์แห่งลุ่มทะเลสาบรัฐฉาน: ของห้วย-อินเล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- สุริยันต์ ทองหนูเอียด. ผืนดิน สันติภาพ และชาติพันธุ์. เชียงใหม่ : ชูติมา พรินต์ติ้ง, 2549.
- มูลนิธิสิทธิมนุษยชนไทใหญ่. กรณีเรื่องไทใหญ่ พลิกตำนาน นิทานเท็จ ของสามเหลี่ยมทองคำ. เชียงราย: ม.ป.ท. 2537.
- มูลนิธิโครงการหลวง. ชนเผ่าในพื้นที่โครงการหลวง. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2545.
- ยศ สันตสมบัติ. หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในได้คัง. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิถีวรรณ, 2543.

วันดี สันติวุฒิมณี. “กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่ ชายแดนไทย-พม่า.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2545.

วาสนา ละอองปลิว. “ความเป็นชายขอบและการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพลัดถิ่น กรณีศึกษา
ชาวดาระงั้งในอำเภอเชียงดาว” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

ศุภชัย เจริญวงศ์. ถอดรหัสการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการเมือง, 2544.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง
เฮาส์, 2547.

สกุณี ญัฐพลวัฒน์. “ดาระอั้ง: คนชายขอบสองแผ่นดิน.” วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 21,1 (2545) : 97-123.

สมบัติ บุญคำเยื้อง. “ปัญหาของการนิยามความหมายของป่า และการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่: กรณีศึกษา
ชาวลานู” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

สุเทพ สุนทรเกสัช. ชาติพันธุ์สัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุขภาพการพิมพ์, 2548.

สุวิหรรณท์ รัตนกมล. ดาระอั้ง...เรคือผู้สัญจร. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย, 2548.

อภิญา เพื่องฟูสกุล. อัตลักษณ์ (Identity): การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพมหานคร
: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.

อัคนี มูลเมฆ. รัฐฉาน ประวัติศาสตร์ และการปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร : มติชน จำกัด (มหาชน),
2548.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสถานการณ์ในประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. “การผสมผสานทางชาติพันธุ์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม” รายงาน
ผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินสถานภาพการศึกษา สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2541.

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และมิ่งสรรพ ขาวสะอาด. วิวัฒนาการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า:
กรณีศึกษาภาคเหนือตอนบน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,
2538.

ภาษาต่างประเทศ

Anderson, Benedict. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London :Verso, 1983.

Hall, Stuart. Cultural Identity and Diaspora. Kathryn Woodward, Identity and Difference 1997. London : 51-59.

Howard, Micheal and Wattana Wattanapun. The Paluang in Northern Thailand .Chiang Mai : Silkworm Book, 2001.

Keyes, Charles. “The Nation-State and the Politics of Indigenous Minorities: Reflections on Ethnic Insurgency in Burma, “Paper prepared for a conference on “Tribal Minorities and the State,” organized by the Harry Frank Guggenheim Foundation in Istanbul, February 21-25.

Leach, Edmund. Political System of Highland Burma. London: The Athlone Press, 1964.

Milne, Leslie and Cochrane, Wilbur, Shan at Home. John Murry London 1910, reprint Paragon Book Reprint Corps, New York,1970.

Renard, Ronald. “Social Change in the Shan States under the British 1886-1942. in Prakai Nontawasee (ed.)” Changes in Northern Thailand and tha Shan States (1886 – 1940) : 109 – 147

Susan Conway. The Shan culture Art and Crafts. Thailand: Riverbook, 2006

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายธีรรัช สีหะกุล
ที่อยู่	145 ถ. ศรีภูมิ ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	สำเร็จการศึกษาสังคมศาสตรบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
พ.ศ. 2548	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร